

Memòria 2008

CONSELL
VALENCIÀ
de CULTURA

Palau de Forcalló
Museu, 3
46003 València
www.cvc.gva.es
cvc@gva.es

Sumari

ÍNDEX	5
PRESENTACIÓ	9
DOCUMENT D'OBSERVACIONS I RECOMANACIONS	11
1. EL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA	14
2. 800 ANIVERSARI DEL NAIXEMENT DE JAUME I	21
3. ACTIVITAT INSTITUCIONAL	25
4. PATRIMONI CULTURAL	33
5. PROMOCIÓ CULTURAL	49
6. MEDI AMBIENT I CIÈNCIA I TECNOLOGIA	59
7. PUBLICACIONS	67
ANNEX A. INFORMES	85
ANNEX B. MEMÒRIES DE LES COMISSIONS	184
ANNEX C. EL CONSELL EN LA XARXA	204
ANNEX D. EL CONSELL EN LA PREMSA	206
ANNEX E. MEMÒRIA ECONÒMICA	208
ANNEX F. MEMÒRIA DE GESTIÓ AMBIENTAL	210
ANNEX G. TREBALLS PREMIATS EN EL CONCURS ESCOLAR SOBRE EL CANVI CLIMÀTIC	214

Índex

ÍNDEX	5
PRESENTACIÓ	9
DOCUMENT D'OBSERVACIONS I RECOMANACIONS	11
1. EL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA	14
1.1. DESCRIPCIÓ DE LA INSTITUCIÓ	15
1.2. MEMBRES DEL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA	20
2. 800 ANIVERSARI DEL NAIXEMENT DE JAUME I	21
2.1. JAUME I, EL CONQUERIDOR	22
2.2. SOBRE LA RETOLACIÓ DE LA PLAÇA DE L'AJUNTAMENT DE VALÈNCIA AL REI JAUME I	24
3. ACTIVITAT INSTITUCIONAL	25
3.1. REUNIONS DEL PLE, COMISSIONS I GRUPS DE TREBALL	26
3.2. INFORMES	27
3.3. VISITES I ACTES PROTOCOL·LARS	29
3.4. REPRESENTACIÓ DEL CVC EN ALTRES ENTITATS I INSTITUCIONS CULTURALS I DISTINCIONS	30
4. PATRIMONI CULTURAL	33
4.1. INFORMES GENÈRICS	34
4.2. CONJUNTS HISTÒRICS, BÉNS IMMOBLES SINGULARS I PATRIMONI DE TITULARITAT ECLESIASTICA	35
4.3. PATRIMONI RURAL, ARBORI I PAISATGÍSTIC	42
4.4. BÉNS IMMATERIALS	45
4.5. PATRIMONI BÈL·LIC: EL PROJECTE EUROPEU 'PAISATGES DE GUERRA'	46
5. PROMOCIÓ CULTURAL	49
5.1. MUSEUS I COL·LECCIONS MUSEOGRÀFIQUES	50
5.2. MÚSICA I CINEMA	51
5.3. IGUALTAT EN LA RELACIÓ ENTRE SEXES	52
5.4. MALTRACTAMENT D'ANIMALS	54

6. MEDI AMBIENT I CIÈNCIA I TECNOLOGIA	59
6.1. INCENDIS FORESTALS	60
6.2. PROTECCIÓ DE LA NATURA I SOSTENIBILITAT	61
6.3. CONCURS SOBRE EL CANVI CLIMÀTIC	64
6.4. L'ESTAT DE LA RECERCA I LA INNOVACIÓ EN LA COMUNITAT VALENCIANA	65
7. PUBLICACIONS	67
7.1. NOVETATS EDITORIALS	68
7.2. REEDICIONS	79
ANNEX A. INFORMES	85
A.1. RELACIONATS AMB EL PATRIMONI CULTURAL	85
SOBRE LA PROPOSTA DE RETOLACIÓ DE LA PLAÇA DE L'AJUNTAMENT DE VALÈNCIA AL REI JAUME I	85
SOBRE LA LLEI DEL PATRIMONI HISTÒRIC ESPANYOL I LA SEUA REVISIÓ	86
SOBRE ELS BÉNS DE RELLEVÀNCIA LOCAL I LA SEUA APLICACIÓ A LA REALITAT VALENCIANA	88
SOBRE ELS BÉNS CULTURALS IMMATERIALS I LA SEUA PROTECCIÓ	90
SOBRE LA PROTECCIÓ DE PANELLS CERÀMICS	92
INFORME CONTESTACIÓ AL ESCRITO DE LA CONSELLERIA DE CULTURA SOBRE LA EJECUCIÓN DE LA SENTENCIA DEL TEATRO ROMANO DE SAGUNTO	93
SOBRE DIVERSOS ELEMENTOS PATRIMONIALES Y PROYECTOS CULTURALES DE POTRIES	94
SOBRE LA DECLARACIÓ DE LA FINCA 'VILA MARCO' DEL CAMPELLO COM A BÉ D'INTERÉS CULTURAL (BIC)	98
SOBRE UNA PETICIÓ DE VEÏNS DEL CARRER MIQUELET DE VALÈNCIA	99
SOBRE LA DECLARACIÓ DE BRL DE LA ANTIGUA FÀBRICA DE TABACO DE ALICANTE	100
SOBRE LA MURALLA I EL CASTELL D'ALTEA	101
SOBRE LA DECLARACIÓ DEL CENTRE HISTÒRIC DE DÉNIA COM A BÉ D'INTERÉS CULTURAL (BIC)	103
SOBRE LA LÍNIA DEFENSIVA EL PUIG - CARA-SOLS	104
SOBRE LA DECLARACIÓ DE LA 'CASA DE LA SENYORIA' D'ORBA COM A BÉ D'INTERÉS CULTURAL (BIC)	106
SOBRE EL CENTRO HISTÓRICO DE ORIHUELA	107
CONSIDERACIONS SOBRE ELS EDIFICIS CATALOGATS DE LA CIUTAT DE VALÈNCIA	109
SOBRE EL POBLAT MORISC EL RESSALANY, A LA RIBERA ALTA	111
SOBRE LES NAUS DE L'ARQUITECTE RIBES, L'ESTACIÓ DE FERROCARRIL DEL GRAU DE VALÈNCIA I EL MUSEU DEL TRANSPORT	112
SOBRE L'ANTIGA ESTACIÓ FERROVIÀRIA DEL BARRI DE NATZARET DE VALÈNCIA	113
SOBRE LOS PANELES CERÁMICOS DE LA 'CASA GRAN', SEDE DEL MUSEU VALENCIÀ DEL JOGUET DE IBI	114
SOBRE LA DECLARACIÓ DE LA IGLESIA DE SAN NICOLÁS DE BARI DE REQUENA COMO BIÉN DE INTERÉS CULTURAL (BIC)	116
SOBRE LA RESTAURACIÓ DE LAS PINTURAS DE LA IGLESIA PARROQUIAL DE LA TRANSFIGURACIÓ DEL SEÑOR DE IBI	117
SOBRE LA DECLARACIÓ DEL MONASTERIO DE LA VISITACIÓ DE ORIHUELA COMO BIÉN DE INTERÉS CULTURAL (BIC)	119

SOBRE LA DECLARACIÓN DEL MONASTERIO DE MONSERRATE DE ORIHUELA COMO BIÉN DE INTERÉS CULTURAL	121
SOBRE UNA RAMPA EN L'ESGLÉSIA DE SANT PERE DE SANT MATEU DEL MAESTRAT	121
SOBRE LA PETICIÓN DE NUEVA INCOACIÓN DE DECLARACIÓN DE LOS AZUDES Y ACEQUIAS DEL TRIBUNAL DE LAS AGUAS Y DE LA REAL ACEQUIA DE MONCADA COMO BIENES DE INTERÉS CULTURAL (BIC)	122
SOBRE EL MANTENIMIENTO DEL JARDÍN DE MONFORTE DE VALENCIA	123
SOBRE EL ESTADO ACTUAL DE LOS PALMERALES DE ELX, ORIHUELA Y ALACANT	123
SOBRE LA DECLARACIÓ DEL BARRANC DELS MOLINS D'ARES DEL MAESTRE COM A BÉ D'INTERÉS CULTURAL (BIC)	129
SOBRE LA DECLARACIÓ DEL PORRAT DE POTRIES COM A BÉ D'INTERÉS CULTURAL IMMATERIAL (BICI)	130
SOBRE LES FESTES D'HIVERN D'IBI	132
SOBRE EL TIO DE LA PORRA DE GANDIA	133
SOBRE LOS APARCAMIENTOS Y LOS JARDINES URBANOS	134
A.2. RELACIONATS AMB LA PROMOCIÓ CULTURAL	136
SOBRE APARCAMIENTO Y ACCESIBILIDAD EN LOS MUSEOS DE LA COMUNIDAD VALENCIANA	136
SOBRE LOS MUSEOS CIENTÍFICOS Y LA POSIBLE CREACIÓN DE UN MUSEO DE HISTORIA NATURAL EN LA CIUDAD DE VALENCIA	139
SOBRE LA SITUACIÓ DEL ROCK VALENCIÀ	144
RECOMENDACIÓN SOBRE LA PRESENCIA DE PROGRAMAS DE MÚSICA CLÁSICA EN LOS MEDIOS PÚBLICOS DE COMUNICACIÓN DE MASAS	145
SOBRE LA LEY DEL CINE Y SU APLICACIÓN	146
LA IGUALDAD EN LAS RELACIONES ENTRE SEXOS	150
SOBRE LOS ANIMALES DE EXPERIMENTACIÓN	155
SOBRE LOS ANIMALES EXÓTICOS Y LOS NÚCLEOS ZOOLOGICOS	158
SOBRE ANIMALES DE ABASTOS	163
A.3. RELACIONATS AMB EL MEDI AMBIENT I LA CIÈNCIA I LA TECNOLOGIA	165
SOBRE EL TRACTAMENT PENAL DELS INCENDIS FORESTALS	165
SOBRE EL TRACTAMENT PENAL DELS DELICTES CONTRA L'ORDENACIÓ DEL TERRITORI, EL PATRIMONI HISTÒRIC I EL MEDI AMBIENT	166
SOBRE LA LEY ESTATAL DEL PATRIMONIO NATURAL Y LA BIODIVERSIDAD	168
SOBRE L'ÚS DE LA BICICLETA COM A MITJÀ DE TRANSPORT URBÀ	172
DOCUMENT SOBRE L'INFORME 2006 DE L'ALT CONSELL CONSULTIU DE LA GENERALITAT VALENCIANA A PROPÒSIT DE L'ESTAT DE LA R+D+I EN LA COMUNITAT VALENCIANA	181
<u>ANNEX B. MEMÒRIES DE LES COMISSIONS</u>	<u>184</u>
B.1. COMISSIÓ DE LES ARTS	184
B.2. COMISSIÓ DE LES CIÈNCIES	189
B3. COMISSIÓ JURÍDICA	199
B.4. COMISSIÓ DE LLEGAT HISTÒRIC	200
B.5. COMISSIÓ DE PROMOCIÓ CULTURAL	202
<u>ANNEX C. EL CONSELL EN LA XARXA</u>	<u>204</u>

<u>ANNEX D. EL CONSELL EN LA PREMSA</u>	206
<u>ANNEX E. MEMÒRIA ECONÒMICA</u>	208
<u>ANNEX F. MEMÒRIA DE GESTIÓ AMBIENTAL</u>	210
<u>ANNEX G. TREBALLS PREMIATS EN EL CONCURS ESCOLAR SOBRE EL CANVI CLIMÀTIC</u>	214
H.1. MODALITAT DE DIBUIX	214
H.2. MODALITAT LITERÀRIA	217

Presentació

Presentem la memòria 2008 del Consell Valencià de Cultura en un moment que suposem pròxim a una de les renovacions periòdiques, per meitats, dels càrrecs de conseller de la institució, de manera que el present balanç anual permet als interessats completar el balanç d'un cicle, que deixem al seu examen.

És competència i responsabilitat de les Corts Valencianes designar la composició del Ple del Consell Valencià de Cultura que en cada principi de cicle considere adequada als interessos socials. Els consellers que hem format el Ple en els últims anys esperem haver influït positivament en la sensibilitat cultural de la societat i en el treball dels organismes públics als quals hem dirigit les conclusions dels nostres informes. Si és així, podrem pensar amb satisfacció que hem contribuït, si bé indirectament i amb resultats que encara desconeixem, a crear els criteris pels quals es decidirà la composició futura del nostre Ple.

En això ha tingut una influència considerable l'atenció que els mitjans de comunicació han dedicat a informar de les activitats i de les manifestacions de la institució, que els agraïm vivament, conscients de la importància del seu treball per a l'eficàcia social del nostre.

Finalment, amb la documentació exhaustiva sobre el Consell Valencià de Cultura accessible en la pàgina <http://www.cvc.gva.es> contribuïm des de la mateixa institució a facilitar a la ciutadania tota la informació relativa als nostres treballs i les nostres activitats.

Santiago Grisolí, president del Consell Valencià de Cultura

Document d'observacions i recomanacions

per a la defensa i la promoció de la llengua i cultura valencianes (art. 5.1 Llei del Consell Valencià de Cultura)

El Consell Valencià de Cultura eleva a la consideració del Govern i de les Corts Valencianes les següents consideracions i recomanacions, sobre assumptes relacionats amb la cultura valenciana en els seus diversos camps, objecte dels treballs i deliberacions de la institució en l'exercici que s'examina.

El Consell Valencià de Cultura manifesta el seu compromís institucional en la defensa del patrimoni cultural, i insisteix en la necessitat que siga assumit per totes les institucions públiques i pels seus diversos departaments, de manera coordinada, amb una funció educativa per a la resta de la societat.

Pensem en la necessitat d'assessorar i ajudar les entitats locals, sobretot les que no compten amb recursos suficients, i d'exigir a totes el compliment de les seues obligacions de catalogació, protecció i valoració del patrimoni cultural, històric i natural, local. Quant als centres històrics i als entorns de monuments, recordem la necessitat de vigilar la introducció d'elements decoratius o publicitaris aliens als béns a protegir i distorsionadors de la seua imatge, d'acord amb la legislació específica de la Generalitat en la matèria.

Pensem en el compromís de les diputacions i en la conveniència de la seua col·laboració mútua en les polítiques culturals, ja que els interessos culturals valencians no són específics de cap subdivisió administrativa.

Pensem igualment en la necessitat de divulgar la valoració del patrimoni immaterial, o espiritual, manifestat en les tradicions i les institucions populars.

També volem referir-nos a la valoració social, encara no prou general, del patrimoni natural i paisatgístic, a la protecció de les zones humides, part essencial dels recursos hídrics i també dels biològics, a la difusió del valor del patrimoni botànic, reconegut en una llei específica de la Generalitat per a la seua protecció. La reiteració de tals i el comerç furtiu d'arbres singulars indiquen, en alguns casos, intencions il·lícites, però en altres desinformació de les lleis

associada al desconeixement del mencionat valor social del patrimoni viu. Dins dels nuclis urbans, l'associació de masses arbòries a l'urbanisme és un component de la qualitat de vida, i del foment d'una sensibilitat social que hem d'esforçar-nos a promoure. I pel que fa a la protecció del patrimoni forestal, en reiterades manifestacions públiques i en reunió del Consell Valencià de Cultura amb l'Hble. Sr. Serafín Castellano, conseller de Governació, la institució ha reiterat el seu interès per la prevenció dels incendis forestals, pel foment de la investigació i la formació en este camp, i la seua demanda de rigor en la qualificació d'accions criminals i en la punició dels seus autors.

El Consell Valencià de Cultura ha fet veure en diverses ocasions la urgència de comptar amb un pla de recuperació de l'Horta de València. Informada en el seu moment per la Direcció General de Paisatge sobre el Pla d'Actuació de l'Horta de València, la institució vol fer constar ací el seu suport al projecte.

Quant a la política de protecció dels béns històrics, el Consell Valencià de Cultura desitjaria fer arribar als organismes competents, a través de les institucions de la Generalitat Valenciana, la necessitat de revisar la Ley de Patrimonio Histórico Español, vistos els canvis produïts en la concepció dels béns a protegir, sobretot pel que fa a les limitacions imposades a les rehabilitacions, contingudes en l'article 39 de la Llei, actualment obsoletes, ja que no tenen en compte degudament l'ús social dels béns ni tampoc la protecció dels interessos públics.

Un canvi cultural, necessari, en els hàbits de transport urbà, tendent a frenar la proliferació dels vehicles de motor, necessita condicions materials que depenen enterament de l'acció de les administracions. Es tracta d'estendre i millorar els transports col·lectius, urbans i interurbans, per a satisfer unes necessitats creixents de mobilitat per tot el territori, i per una altra banda d'afavorir l'ús de mitjans alternatius, com la bicicleta i el simple anar a peu, amb normatives i regulacions, i també amb vies i espais propis i suficients, com zones reservades a vianants i carrils-bici que connecten totes les parts de cada ciutat i de cada poble, i, sempre que siga possible, de les localitats entre si –amb la constitució i el manteniment de vies verdes. La influència directa dels hàbits i els modes de transport en la protecció i la potenciació del patrimoni no és la menys important de les consideracions que poden fer-se sobre este tema. Per la seua relació amb ell, a pesar del seu caràcter local suggerim a la Conselleria d'Infraestructures i Transport que avalue diverses alternatives de solució a l'accés des del Nord al port de València.

Finalment, en relació a una part del patrimoni tecnològic de gran repercussió cultural i històrica, el Consell Valencià de Cultura ha exposat reiteradament a l'Ajuntament de València l'oportunitat de crear un museu marítim coherent amb l'important patrimoni cultural i històric valencià relacionat amb la navegació. Tenint en compte les recents modificacions de l'entorn marítim de la ciutat, i les intencions expressades per l'ajuntament en este sentit, reiterem l'oferiment de la institució a col·laborar en l'estudi de la conformació del projecte.

El percentatge del PIB valencià dedicat a la investigació i la innovació científiques i tecnològiques continua sent insuficient per a mantenir la competitivitat, del sector científic i dels diversos sectors productius. És necessari promoure la participació del sector privat en este camp, especialment reduïda percentualment i absolutament en les empreses valencianes. És necessari dotar les universitats públiques amb els recursos suficients per a participar competitivament en la investigació i en la formació d'investigadors, i no oblidar la necessitat estratègica de la investigació bàsica i de la pròpia de les ciències humanístiques.

En un altre aspecte, considerem convenient promoure les reunions científiques dirigides a avaluar criteris i sistemes d'autoregulació de les activitats experimentals en camps especials, com la biogenètica, potencialment perilloses per al manteniment del patrimoni biològic natural, i a assessorar en la matèria els legisladors i els poders públics.

El coneixement de les col·leccions científiques existents i la seua protecció ha de fer-se compatible amb la constitució d'un museu valencià de ciències naturals proporcionat als recursos materials i humans, i a la tradició científica, de la nostra comunitat. En el cas de la ciutat de València, seria desitjable dedicar més atenció i recursos a l'actual Museu de Ciències Naturals de la ciutat.

El món de les arts plàstiques valencià presenta una particularitat notada reiteradament davant d'esta institució per estudiants de Belles Arts i artistes joves: la coexistència d'unes institucions d'ensenyament competents i prestigioses, superiors a les corresponents d'altres comunitats i països europeus, i un entorn, institucional i privat, que oferix als artistes joves menys oportunitats de desenvolupament artístic i professional, relativament a les mateixes comunitats i els mateixos centres universitaris europeus. La producció artística representa una riquesa social, tant cultural com econòmica, i la incorporació progressiva de les generacions artístiques és condició necessària de la seua perpetuació.

La nova Ley del Cine espanyola ha de considerar-se una oportunitat per a reformar la normativa valenciana de regulació i foment de la producció audiovisual pròpia, una necessitat estratègica de la nostra cultura. En el mateix camp, recordem que la creació d'un consell valencià de l'audiovisual continua sent una qüestió pendent, a pesar del compromís institucional. Quant a la necessitat de comptar amb un Consell Assessor de Radiotelevisió Valenciana, es tracta d'una altra qüestió pendent, com s'ha dit en una nota anterior.

Finalment, reiterem, com cada any, la necessitat que les administracions públiques es comprometen més decididament a incrementar les mesures de potenciació del valencià i del seu ús públic i oficial, en la societat i per part de les administracions públiques.

1. El Consell Valencià de Cultura

1.1. Descripció de la institució

1.2. Els membres del Consell

‘El Consell Valencià de Cultura és la **institució consultiva i assessora** de les institucions públiques de la Comunitat Valenciana, en les matèries específiques referents a la **cultura valenciana**. Vetlarà per la defensa i la promoció dels valors lingüístics i culturals valencians [...]’ (Art. 3, Llei de creació del CVC)

‘El Consell Valencià de Cultura està integrat per **vint-i-un membres** elegits per les Corts Valencianes per majoria de dos terços del nombre de dret de Diputats, entre les persones de prestigi rellevant o de mèrits intel·lectuals reconeguts dins de l’àmbit cultural valencià, que siguen proposades pels diferents grups parlamentaris’ (Art. 7, Llei de Creació del CVC)

1.1. Descripció de la institució

a. Naturalesa jurídica i funcions

El CVC és una institució de caràcter públic que forma part del conjunt d'institucions que constitueixen la Generalitat Valenciana. Està composta per vint-i-un membres, elegits per majoria de dos terços de les Corts Valencianes i nomenats pel president de la Generalitat Valenciana, entre les persones de prestigi rellevant o de reconegut mèrit intel·lectual dins l'àmbit cultural valencià.

Té la seu oficial al Palau de Forcalló, al carrer Museu de la ciutat de València, tot i que pot celebrar sessions a qualsevol municipi de la Comunitat Valenciana.

Els principis que orienten la seua activitat són:

- *el respecte dels principis que informen la Constitució i l'Estatut d'Autonomia.*
- *l'objectivitat, la veracitat i la imparcialitat de les seues propostes, d'acord amb criteris científics i històrics.*
- *el respecte a la llibertat d'expressió i de pensament, i a la lliure creativitat cultural.*
- *el respecte del pluralisme cultural i lingüístic de la societat valenciana.*

Les seues funcions específiques són:

- *evacuar els informes o dictàmens i realitzar els estudis que li sol·liciten les institucions públiques de la Comunitat Valenciana.*
- *emetre informe dels avantprojectes normatius que li siguen sotmesos a consulta.*
- *el Ple del CVC, a fi de vetlar per la defensa i la promoció dels valors*

culturals i lingüístics valencians, podrà elaborar aquells informes o dictàmens que considere escaients.

- *proposar al president de la Generalitat la distinció de les persones, entitats o institucions que se n'hagen fet mereixedores pel seu treball o la seua dedicació provada a l'estudi, la defensa o la promoció de la cultura valenciana.*
- *elaborar i elevar al Consell de la Generalitat Valenciana una Memòria anual en la qual, a més d'exposar les seues activitats durant l'exercici, es recullen les observacions i consells pertinents per a la defensa i la promoció de la llengua i la cultura valencianes, en qualsevol de les seues manifestacions.*

La base legal per a la seua creació, naturalesa i funcionament es troba a les següents disposicions:

- Llei Orgànica 5/1982, d'1 de juliol, d'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana.
- Llei 30/1985, de 30 d'octubre, de la Generalitat Valenciana, del Consell Valencià de Cultura.
- Decret 202/1998, de 15 de desembre, del Govern Valencià, pel qual s'aprova el Reglament d'Organització i Funcionament del Consell Valencià de Cultura.

b. Organització institucional

El CVC es regix per òrgans col·legiats i unipersonals, els quals s'organitzen com a:

- Òrgans de govern: el Ple, la Comissió de Govern i el president
- Òrgans informatius i de treball: les Comissions permanents, i els grups de treball i ponències temporals

El Ple del Consell Valencià de Cultura és l'òrgan màxim de decisió de la institució, totes les qüestions que afecten la cultura valenciana quedaran reservades a la seua decisió. L'àmbit d'actuació del ple més de la Generalitat la distinció de persones i entitats que per llur treball, estudi, defensa o promoció de la cultura valenciana, se n'hagen fet mereixedores.

La Comissió de Govern està integrada pel president, el vicepresident i el secretari del Consell, i quatre membres d'aquest. Les seues competències són, fonamentalment, administratives: execució del pressupost, disposició de despeses, contractació, a més de determinar la tramitació dels escrits i les peticions dirigides a la institució.

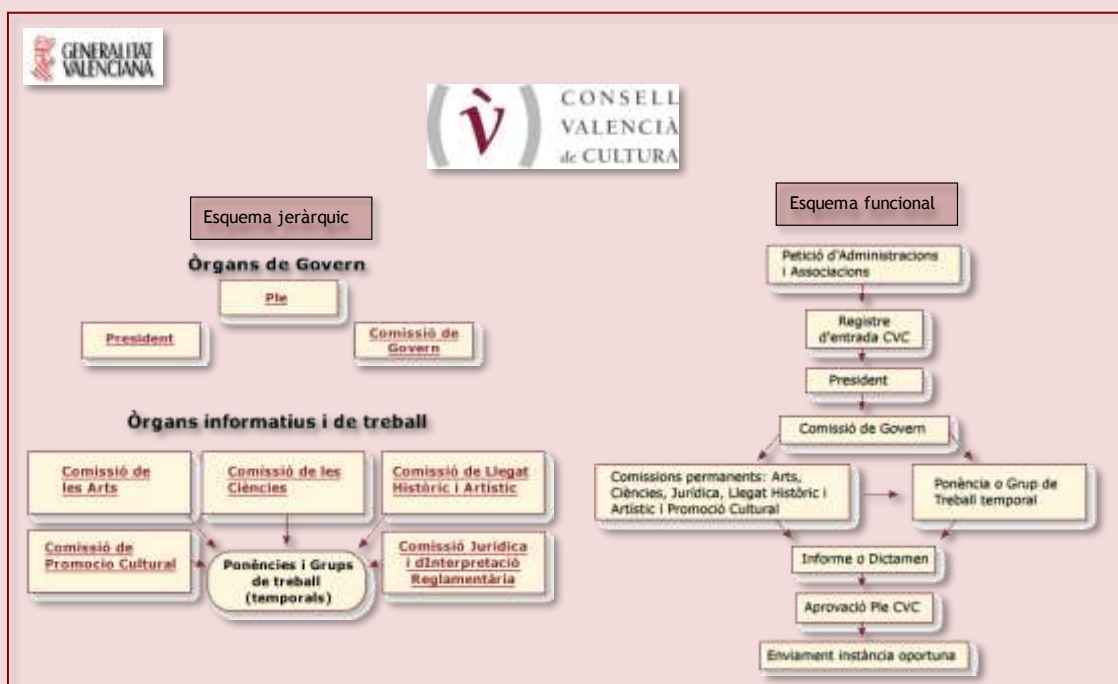
El president és nomenat per decret pel president de la Generalitat entre els membres del CVC; les seues competències són: la representació legal de la institució, convocar i moderar les reunions, dirigir els organismes i dependències del CVC, ordenar els pagaments i vetlar pel compliment dels acords del Ple i de la Comissió de Govern.

destriable és l'aprovació dels dictàmens i informes que emet la institució; a més, aprova l'avantprojecte de despeses de la institució, constitueix les comissions i ponències del Consell i, proposa al president

El Consell Valencià de Cultura pot crear les comissions assessores o ponències de treball, permanents o no, que crega oportunes per a la preparació dels estudis, informes o dictàmens que hagen de ser sotmesos posteriorment a la consideració dels seus òrgans de govern. Els membres del CVC tenen dret a assistir amb veu i vot a les comissions a què pertanyen –només poden formar part d'un màxim de tres— i, amb veu però sense vot, a la resta de comissions.

Tenen el caràcter de comissions permanents, sense perjudici d'altres que puguen crear-se en el futur:

- La Comissió de les Arts s'encarrega d'estudiar i promoure tot allò relacionat amb les arts plàstiques, escèniques i musicals contemporànies.
- La Comissió de les Ciències té com a objectiu estudiar i promocionar tot allò

Il·lustració 1. Organització i funcionament del CVC.

relacionat amb les ciències i la tecnologia.

- La Comissió Jurídica i d'interpretació reglamentària estudia aquelles matèries de caràcter jurídic que se sotmeten a la seua consideració, i interpreta el reglament a instància del Ple, de qualsevol comissió o de qualsevol dels seus membres.
- La Comissió de Llegat històric i artístic té al seu càrrec l'estudi del patrimoni cultural valencià en les seues diverses facetes, moments i manifestacions.
- La Comissió de Promoció cultural, entre altres objectius, té la funció de promoure i informar sobre aspectes de la realitat cultural valenciana.

c. Sinopsi històrica

El Consell Valencià de Cultura es va constituir el 28 de gener de 1986. Els seus membres són nomenats per a un període –renovable– de sis anys, i, des de la seua creació fins a desembre de 2007, han format part de la institució 64 consellers –inclosos els actuals—. A la Taula 1 es pot consultar informació sobre els antics membres de la institució i a la Taula 2 sobre els actuals.

El president del Consell Valencià de Cultura és nomenat pel president de la Generalitat Valenciana d'entre els membres de la institució; fins a desembre de 2008 la institució ha tingut tres presidents: Juan Gil-Albert (1986-1994), Vicente Aguilera Cerni (1995-1996) i Santiago Grisolí, actual president.

El Consell Valencià de Cultura ha emés, d'ençà que fou creat fins a desembre de 2008, 301 dictàmens i informes, abastant temàtiques tan diverses com ara patrimoni cultural material i immaterial, informes

jurídics, toponímia valenciana, qüestions lingüístiques i ciència i medi ambient.

Els dictàmens i informes del Consell tenen relació amb assumptes puntuals, com l'actuació del CVC com a entitat consultora per a la declaració d'un determinat Bé d'Interés Cultural (BIC), o bé s'ocupen de qüestions més generals, com el Dictamen sobre la llengua. Entre els informes que més repercussió social han tingut podem destriar: l'Informe sobre el "solar dels jesuïtes", el Dictamen sobre l'Horta o l'esmentat Dictamen sobre la Llengua; aquest darrer, va realitzar-se per encàrrec de les Corts Valencianes per a servir de fonament a la Llei de creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua; per dur a terme aquesta comesa, el Consell Valencià de Cultura va dedicar-s'hi exclusivament durant tot l'any 1998.

El Consell Valencià de Cultura ha celebrat sessions plenàries fora de la seua seu a la ciutat de València; concretament, les visites realitzades fins ara són: Alacant, Alcoi, l'Alcora, Algemesí, Alzira, Benicarló, Benidorm, Benissa, Bunyol, Callosa de Segura, Castelló de la Plana, Dénia, Elx, Gandia, Ibi, Lliria, Monòver, Morella, Onda, Ontinyent, Oriola, Peníscola, Requena, Sant Mateu, Simat de la Vallidigna, Sogorb, Utiel, Vall d'Uixó, Vilafamés, Vilafranca, Vila-real, Villena, Vinaròs i Xàtiva.

D'altra banda, el Consell Valencià de Cultura es proposà, ja des de les seues primeres passes, la tasca d'avaluar sistemàticament l'estat de la cultura en la nostra societat; així, tot facilitant espais i canals de comunicació entre les diverses instàncies relacionades amb el món de la cultura, el Consell tracta de posar en relleu els dèficits i albirar les potencialitats dels recursos culturals valencians per tal d'assolir un

major grau d'accés i de desenvolupament de la cultura a la Comunitat Valenciana. Aquesta tasca es porta a terme mitjançant l'organització de Jornades sobre Cultura en la Comunitat Valenciana; concretament, les que s'han realitzat fins ara són:

- I Jornades, en maig de 1994, amb una temàtica generalista.
- II Jornades, en febrer de 1996, dedicades a Biblioteques, Arxius i Centres de Documentació davant el repte del III Mil·lenni.
- III Jornades, en abril de 1997, Canvi sociocultural a la Comunitat Valenciana.
- IV Jornades, en desembre de 1997, sobre La Ciutat com a Espai Ecològic.

- Jornades sobre la cultura de la innovació i la cooperació a la Comunitat Valenciana, en novembre de 1999.

Per últim, el Consell Valencià de Cultura, com a entitat cultural pública valenciana va comprendre ben prompte que calia posar a disposició de la societat valenciana una sèrie de textos bàsics sobre la cultura del nostre país; així, les publicacions del Consell abasten temàtiques tan diverses com ara: patrimoni arquitectònic, arqueològic, pictòric, i immaterial, tradició religiosa, literatura, medi ambient, historiografia, dret, gastronomia, poesia, literatura, botànica, etc.

Membre	Any de naixement	Any de decés	Lloc Naixement	Professió	Alta membre *	Baixa membre **
Aguilera Cerni, Vicente	1920	2005	València	Crític d'Art	19/12/1985	28/09/1998
Alfaro Hernández, Andreu	1929		València	Escultor	19/12/1985	21/03/1990
Bas Carbonell, Manuel	1942		Xàbia	Bibliòfil	06/11/1995	11/07/2002
Beüt Belenguera, Emili	1902	1993	València	Escriptor	21/01/1992	14/08/1993**
Boronat Gisbert, José	1922	2002	Alcoi	Professor de Química	21/01/1992	18/01/2002**
Buigues Carrion, Vicente	1920	1986	Dénia	Oftalmòleg	19/12/1985	03/02/1986**
Calomarde Gramage, Joaquín	1956		València	Catedràtic de Filosofia	13/05/1998	30/06/2000
Casp Verger, Xavier	1915	2005	Carlet	Poeta	10/01/1989	11/07/2002
Colon Doménech, Germà	1928		Castelló	Filòleg	10/01/1989	06/11/1995
Enrique i Tarancón, Vicente	1907	1994	Borriana	Cardenal de l'Església Catòlica	19/12/1985	29/11/1994**
Fabregat Mañes, Amadeu	1948		València	Periodista	06/11/1995	11/07/2002
Faus Sevilla, Pilar	1925		València	Bibliotecària	28/03/1994	09/01/1998
Fuster i Ortells, Joan	1922	1992	Sueca	Escriptor	11/03/1987	21/06/1992**
García Berlanga, Luis	1921		València	Director de cine	19/12/1985	09/01/1998
García Candau, Jordi	1951		Vila-Real	Periodista	30/12/1996	09/01/1998
García Esteve, Alberto	1919	1997	València	Jurista	19/12/1985	10/01/1989
García Rodríguez, Amando	1934		Alcoi	Físic. Catedràtic d'Universitat	21/01/1992	09/01/1998
García Sanz, Arcadi	1926	1998	Vall d'Uixó	Historiador	10/01/1989	06/11/1995
Gil-Albert, Juan	1904	1994	Alcoi	Poeta	19/12/1985	03/07/1994**
Giménez Julián, Emili	1932		Bunyol	Arquitecte	19/12/1985	21/01/1992
Guarner Pérez, Lluís	1902	1986	València	Escriptor	19/12/1985	26/08/1986**
Llobregat Conesa, Enric	1941	2003	València	Arqueòleg	19/12/1985	06/11/1995
Llorens Serra, Tomás	1936		Almassora	Crític d'Art	10/01/1989	21/03/1990
Lloris Camps, Enequina	1957		València	Cantant	09/01/1998	30/06/2000
López Piñero, José María	1933		Mula (Múrcia)	Historiador de la Medicina	19/12/1985	21/01/1992
Lozano Sanchis, Francisco	1912	2000	Àntella	Pintor	19/12/1985	21/01/1992
Maravall Casesnoves, José Antonio	1911	1986	Xàtiva	Catedràtic d'Història	19/12/1985	19/12/1986**
Marín Soriano, Emili	1940		Alcoi	Editor	28/03/1994	09/01/1998
Michavila Pitarch, Francesc	1948		Castelló	Matemàtic. Catedràtic d'Universitat	21/01/1992	30/12/1996
Montés Penadés, Vicente Luis	1942		Ontinyent	Jurista. Catedràtic d'Universitat	21/03/1990	06/11/1995
Muñoz Ibáñez, Manuel	1943		València	Metge. Historiador de l'Art	09/01/1998	11/06/2004
Nieto Nieto, Justo	1943		Cartagena (Múrcia)	Catedràtic i Rector d'Universitat	21/03/1990	09/01/1998
					19/12/1985	21/01/1992
					30/12/1996	11/06/2004
Peñarroja Torrejón, Leopoldo	1954		Vall d'Uixó	Catedràtic de Llengua Espanyola	11/03/1987	10/01/1989
Pérez Gil, José	1918	1998	Caudete	Pintor	19/12/1985	09/01/1998
Ramos Fernández, Rafael	1942		Elx	Arqueòleg	10/01/1989	06/11/1995
Reig Armero, Ramiro	1936		València	Professor d'Universitat	09/01/1998	13/05/1998
Reig Pla, Juan Antonio	1947		Castelló	Bisbe de l'Església Catòlica	09/01/1998	23/12/2002
Serrano Làcer, Rosa	1945		Paiporta	Editora	11/03/1987	06/11/1995
Simó Santonja, Vicente Luis	1932		València	Notari	06/11/1995	11/07/2002
Torrent i Llorca, Ferran	1951		Sedaví	Escriptor	19/12/1985	10/01/1989
Valdés Blasco, Manuel	1942		València	Pintor	19/12/1985	06/11/1995
Vernia Martínez, Pedro	1931		Borriana	Farmacèutic	19/12/1985	06/11/1995
Vizcaino Casas, Fernando	1926	2003	València	Jurista. Escriptor	11/07/2002	02/11/2003**

* Data d'alta i de baixa, la de publicació del nomenament en el DOGV; ** Data de decés, essent membre del Consell

Taula 1. Persones que han sigut membres del Consell Valencià de Cultura.

Il·lustració 2. Imatges de les persones que han sigut membres del Consell Valencià de Cultura des de la seua creació en 1986. (L'orde de les fotografies es correspon amb les dades de la Taula 1).

1.2. Membres del Consell Valencià de Cultura

Durant l'any 2008 el Ple del Consell Valencià de Cultura ha estat format per 19 membres arran el traspàs d'Eduardo Primo Yúfera el 28 d'octubre de 2007 i de Juan Ferrando Badía el 2 de desembre del mateix any.

En la taula es mostra informació biogràfica sobre els actuals membres que conformen el Ple de la institució. El president de la institució és Santiago Grisolí; Ramón de Soto és el vicepresident i Jesús Huguet Pascual el secretari executiu.

Membre	Lloc Naixement	Professió	Alta membre*	Baixa membre**
Alvarez Rubio, Vicent	Xàtiva	Jurista	06/11/1995	
Bellveser Icardo, Ricardo	València	Escriptor	06/11/1995	
Conejero Tomás, Manuel Ángel	València	Filòleg i dramaturg. Catedràtic d'Universitat	11/06/2004	
De Soto Arándiga, Ramón	València	Escultor. Catedràtic d'Universitat	19/12/1985	21/01/1992
Ferrando Badía, Juan	Foios	Jurista. Catedràtic d'Universitat	06/11/1995	06/11/1995
Ferrero Molina, Vicente	Banyeres de Mariola	Escultor. Catedràtic d'Institut	11/07/2002	02/12/2007 †
García Asensio, Enrique	València	Director d'Orquestra	11/06/2004	
Grisolí, Santiago	València	Bioquímic	19/12/1985	10/01/1989
Huguet Pacual, Jesús	Onda	Escriptor	06/11/1995	
Lapiedra Civera, Ramon	Almenara	Escriptor	30/06/2000	
Montesinos García, Juan Antonio	Alacant	Físic. Catedràtic d'Universitat	09/01/1998	
Morant Deusa, Isabel	Alcoi	Catedràtic de Matemàtiques	11/07/2002	
Morenilla Talens, Carmen	Almoines	Historiadora. Professora d'Universitat	11/06/2004	
Morera Buelte, José	Castelló de la Ribera	Filòloga. Professora d'Universitat	09/01/1998	
Muñoz Puelles, Vicente	València	Director teatral	06/11/1995	
Negueroles Colomer, Elena	València	Escriptor	21/01/1999	
Prades Perona, Luís	Alzira	Pintora	11/07/2002	
Primo Yúfera, Eduardo	Castelló	Pintor	06/11/1995	11/07/2002
Ríos García, Isabel	Castelló	Pintor	11/06/2004	
Rodríguez Magda, Rosa María	València	Químic. Catedràtic d'Universitat	11/07/2002	28/10/2007 †
Sanchis-Guarner Cabanilles, Manuel	Castelló	Filòloga. Professora d'Universitat	11/07/2002	
	València	Filòloga. Professora d'Universitat	11/07/2002	
	València	Filosofa. Catedràtic d'Institut	30/06/2000	
	València	Metge. Professor d'Universitat	09/01/1998	

* Data alta i baixa, la de publicació nomenament en DOGV. ** Persones que han pertangut a la institució en períodes discontinus.

Taula 2. Informació biogràfica sobre els actuals membres del Consell Valencià de Cultura.

Il·lustració 3. Imatges dels actuals membres del Consell Valencià de Cultura. (L'orde de les fotografies es correspon amb les dades de la Taula 2).

2. 800 Aniversari del naixement de Jaume I

2.1. Jaume I, el Conqueridor

2.2. Sobre la retolació de la plaça de l'Ajuntament de València al Rei Jaume I

El Consell Valencià de Cultura volgué sumar-se als actes de commemoració del 800 aniversari del naixement del rei Jaume I, 1208-1276, fundador del Regne de València.

D'una banda dedicà la seua agenda institucional de l'any 2008 a tal efeméride, la qual inclou imatges i un text retrospectiu del context històric i polític en què es desenvolupà la vida del rei així com el procés de la reconquesta cristiana als moriscos i la fundació política i jurídica del Regne de València.

Per l'altra, el Consell Valencià de Cultura, mitjançant la seua Comissió de Llegat Històric, aprovà una proposta per dedicar i retolar al rei Jaume I l'actual plaça de l'Ajuntament de València.

Imatge 1. *Jaume I a l'entrada de València*. Salvador Martínez Cubells. Museu de Belles Arts de València.

2.1. Jaume I, el Conqueridor

(Reproducció del text publicat en l'Agenda institucional del CVC de l'any 2008)

JAUME I, EL CONQUERIDOR (Montpeller 1208 – Alzira, camí de València 1276)

Jaume I és un dels personatges més importants de la història dels valencians. La seua infantesa no va ser gens fàcil. El pare, Pere I el Catòlic, va morir en la batalla de Muret (1213) i el jove rei fou separat de sa mare, Maria de Montpeller (que moriria el mateix any) i lliurat a l'enemic, Simó de Montfort, com a promés d'una filla seua, en compliment de l'acord de pau signat pel rei Pere. Les gestions del papa Innocenci III aconseguiren que l'infant Jaume fóra confiat a Guillem de Mont-rodon, Mestre del Temple, que el va educar al Castell de Montsó on estigué des dels sis fins als nou anys. Mentrestant, els nobles van fer la guerra entre ells pel buit de poder que la mort del rei Pere havia ocasionat, ja que la regència que havia d'exercir el comte Sanç fins a la majoria d'edat del rei Jaume es va mostrar feble i sense autoritat, i ell mateix

passà a ser cap d'una de les faccions enfrontades.

L'any 1217 un grup de nobles neutrals i partidaris d'implantar el poder reial, el portaren a Saragossa, però aquesta acció no va servir per a res, perquè els nobles continuaren barallant-se sense fer cas del rei i alguns dels que l'havien tret del castell després el van trair. Per qüestions d'Estat el casaren als tretze anys amb la infanta Elionor de Castella, de la qual sis anys després aconseguí la separació canònica, al·legant vincles de parentiu.

L'any 1223, alguns nobles traïdors el van retindre com a presoner junt amb la reina, per obligar-lo a acceptar un nou estat de coses favorable als interessos de la noblesa en detriment de la corona. Satisfeta la noblesa d'Aragó, es va produir una situació d'estabilitat i pau que aprofita el rei per a intentar enfortir el poder reial davant dels seus súbdits conquistant el castell de Peníscola. L'empresa va resultar un fracàs absolut. Pensava el rei que un objectiu exterior podia reconduir l'afany guerrer de la noblesa i establir la pau a l'interior. Per això va convocar els barons a Terol per

posar-se a les seues ordres i "entrar al regne de València per fer mal als moros", però els nobles no acudiren a la cita del rei. De tota manera, no li isqué del tot malament la jugada al rei Jaume, ja que informat el rei de València que anaven contra ell, va enviar ambaixadors a Terol per demanar la pau a canvi de diners, que el rei Jaume va acceptar. De tornada a Aragó, Jaume I es va trobar amb Pero Ahonés, un noble que comandava la seua host i que sense fer cas de la treva acabada de firmar pel rei, es negà a interrompre una incursió contra territori valencià. El rei es va enfrontar amb ell i en la persecució Ahonés va resultar ferit de mort per un cavaller del rei, la qual cosa va provocar la sublevació d'una gran part dels barons i de quasi totes les ciutats d'Aragó, cosa que el rei Jaume va aprofitar per imposar-se als seus enemics.

Superada la crisi de l'inici del seu regnat, comença un període de creixement i d'expansió territorial. La conquesta de Mallorca fou ràpida: en 1229, una victoriosa batalla, dita també de Portopí, obrí als expedicionaris el camí de la capital. El setge durà tres mesos i acabà amb l'assalt general, comandat personalment pel rei. La resta fou una campanya sense gaires dificultats contra els moros de l'interior de l'illa. Menorca se li va declarar vassalla sense lluitar.

La conquesta de València durà anys, i estigué marcada per les tensions amb els nobles aragonesos, que pretenien fer de les terres valencianes una prolongació dels seus senyories, contra la voluntat del rei de fundar un nou regne vinculat dinàsticament a la Corona. Si bé la totalitat de les terres actualment valencianes no s'incorporà al Regne fins a principis del segle següent, ja durant el regnat del seu nét Jaume II, tradicionalment considerem

la presa de la ciutat de València, en octubre de 1238, com la data de naixement del nostre poble.

Els Furs de València

A l'abril de 1239 es va produir a València una reunió de nobles i eclesiàstics que havien participat en la conquesta, convocada i presidida pel rei Jaume I per a proclamar la creació d'un nou regne que s'unia a la seua corona: el regne de València. Així, des d'aleshores, va decidir no annexar les noves terres valencianes conquistades ni a l'Aragó ni a Catalunya, sinó crear un nou espai polític. Cal tindre en compte que en aquell moment va delimitar un territori encara per acabar de conquerir, perquè la frontera amb els musulmans havia quedat fixada en el riu Xúquer. Després el rei dota a aquest nou regne d'un codi jurídic propi: els Furs de València, amb bastants similituds amb els Costums de Lleida i amb els de Tortosa, però amb la gran novetat de basar-se en el dret romà. Això comportava la recuperació dels conceptes de dret públic i de lleis iguals per a tots, que ja no depenien de les decisions arbitràries dels senyors sinó que corresponien a l'autoritat reial i als seus oficials. No va ser un codi legislatiu tancat, ja que el text original promulgat pel rei en abril de 1239 va ser esmenat i ampliat diverses vegades. No prendria la denominació definitiva de Furs fins al 1252.

En les primeres corts del regne, celebrades a Quart el 7 d'abril del 1261, Jaume I jurà per primera vegada els Furs i obligà també els seus descendents a jurar el codi valencià davant les corts en el termini d'un mes, immediatament després d'iniciat el seu regnat.

Els Furs van estar vigents fins al Decret de Nova Planta promulgat el 29 de juny de

1707 per Felip V, després que els valencians majoritàriament hagueren donat suport a l'Arxiduc Carles en la Guerra de Successió. El decret va significar la fi de tot el sistema legislatiu i polític valencià, començant pels mateixos Furs valencians i les Corts Valencianes, substituït per les lleis i règim polític de Castella. Així finalitzaven quasi 500 anys d'autogovern dels valencians.

El Llibre dels fets

És un document imprescindible de la història valenciana. Els especialistes consideren que Jaume I va ser directament responsable de la redacció de l'obra. La minuciositat i la riquesa de detalls en la descripció de determinades escenes no seria possible sense que el redactor les haguera viscut personalment. El contingut és d'una coherència absoluta.

Podem destacar-ne les següents característiques: la bel·licositat i l'audàcia amb què es retrata el rei, el realisme amb què descriu els fets relatats, i sobretot la voluntat de fundar un nou país, per damunt dels seus conflictes amb els nobles interessats únicament pel botí i l'adquisició de noves rendes.

El naixement de Jaume I i el perquè del seu nom

Jaume I conta en el *Llibre dels fets* com va ser engendrat: explica que el rei Pere no s'acostava mai a la reina Maria, però en canvi festejava obertament amb altres dones. Una nit, la reina, amb la complicitat d'alguns nobles, va aconseguir que el marit jaguera amb ella enganyat, a fosques, pensant que ho feia amb una de les seues amants.

Quant al nom del futur nadó, la reina el trià encenent dotze candeles, cada una amb el

nom d'un apòstol, i triant el nom de la que tardà més a consumir-se.

Jaume I i l'oreneta

Troblem al *Llibre dels fets* una anècdota que ens mostra la humanitat de Jaume I: en la conquesta de València, en una ocasió en què el rei, llavors a Borriana, estava a punt de fer llevar el campament, havent vist que una oreneta havia fet niu prop de l'extrem superior del pal de la tenda, va manar deixar-la al lloc fins que l'ocell haguera criat els pollets, ja que s'havia acollit a la seua protecció.

"I quan, estant a Borriana, volguérem fer traslladar l'exèrcit, vérem que una oreneta havia fet niu prop del remat del pal de la tenda, i manàrem que no la desmuntaren fins que els ocells abandonaren el niu, ja que s'havien fet dels nostres"

El fet que el rei volguera deixar constància d'aquest fet ens fa veure dos nous aspectes de la seua personalitat: l'extensió de la seua protecció a tots "els seus" i el sentit propagandístic que el fa aprofitar políticament un fet minúscul i casual amb una forta càrrega simbòlica.

2.2. Sobre la retolació de la plaça de l'Ajuntament de València al Rei Jaume I

Per iniciativa de la Comissió de Llegat Històric, i en el context de la commemoració del 800 aniversari del naixement de Jaume I, el Ple aprovà un informe (pàg. 85) sobre la possibilitat d'estudiar que l'actual plaça de l'Ajuntament de València, la més important de la ciutat, passe a anomenar-se Plaça del Rei Jaume.

3. Activitat institucional

3.1. Reunions del Ple, Comissions i grups de treball

3.2. Informes

3.3. Visites i actes protocol·laris

3.4. Representació del Consell en altres entitats culturals i distincions

En 2008 el Consell Valencià de Cultura ha celebrat 90 reunions entre sessions del Plenari, les Comissions permanents i els grups de treball temporals.

S'han aprovat 47 informes, el 55% per iniciativa pròpia i la resta arran de peticions externes. Tot i que prop del 60% d'aquests dictàmens estan relacionats amb el patrimoni cultural, la institució també s'ha pronunciat en temes de promoció cultural, conservació del medi ambient i foment de la sostenibilitat.

El Consell ha realitzat nombroses visites en el context de la seua activitat d'observació i anàlisi de la realitat cultural valenciana, i al seu torn ha rebut la visita de diverses entitats i personalitats que han enriquit amb la seua experiència i opinió la comesa de la institució.

Finalment, el Consell té representants en altres institucions i entitats de caire cultural i amb un sistema propi de guardons, distingix el treball de persones i entitats envers la cultura valenciana.

Ple del CVC a Benidorm, 28 d'abril de 2008.

3.1. Reunions del Ple, Comissions i grups de treball

El Consell Valencià de Cultura ha realitzat 90 reunions durant 2008 de les quals 73 corresponen al Ple i les comissions permanents i 17 a la resta de grups de treball temporals i altres comissions no permanents. Els membres del Consell han assistit, a més, a 11 actes protocol·laris. (Taula 3).

En la Taula 4 i Taula 5 es mostra la distribució dels membres del Consell en les diferents comissions permanents i en els grups de treball temporals que han treballat durant 2008.

Tipus	Caràcter	
	Ordinària	Extra
Permanents		
Ple del Consell	11	1
Arts	10	
Ciències	9	
Govern	10	3
Jurídica i d'Interpretació Reglamentària	9	
Llegat Històric i Artístic	10	
Promoció Cultural	10	
Temporals		
Grup de treball sobre maltractament d'animals	2	
Grup de treball sobre festes populars	1	
Grup de treball sobre canvi cultural	2	
Grup de treball sobre canvi climàtic	1	
Grup de treball sobre parcs èdics	2	
Grup de treball commemoració Darwin	5	
Grup de treball protecció cementeris	1	
Reunió sobre l'horta	1	
Reunió sobre titulacions universitàries	1	
Directors de Col·lecció	1	
Protocol·laris i altres		
Visita escolar	5	
Taula redona	1	
Mesa de contractació	3	
Concurs canvi climàtic	2	
Total	97	4

Taula 3. Reunions del CVC durant 2008.

Membre	Govern	Arts	Ciències	Jurídica	Llegat	Promoció Cultural
Álvarez Rubio, Vicent				President		
Bellveser Icardo, Ricardo					President	
Conejero Tomás, Manuel Ángel						
De Soto Arándiga, Ramón	Vicepresident	President				
Ferrero Molina, Vicente						
García Asensio, Enrique						
Grisolia, Santiago	President					President
Huguet Pascual, Jesús	Secretari					
Lapiedra Civera, Ramon			President			
Montesinos García, Juan Antonio						
Morant Deusa, Isabel						
Morenilla Talens, Carmen					Secretària	
Morera Buelte, José						
Muñoz Puellas, Vicente		Secretari				
Negueroles Colomer, Elena						
Prades Perona, Luis				Secretari		
Ríos García, Isabel						
Rodríguez Magda, Rosa María			Secretària			
Sanchis-Guarner Cabanilles, Manuel						Secretari

Taula 4. Distribució dels membres del Consell en les comissions permanents de la institució.

Membre	Sobre el maltractament d'animals	Sobre festes populars valencianes	Sobre canvi cultural	Sobre el canvi climàtic	Sobre l'any Darwin	Sobre cementeris	Sobre parcs èdics
Álvarez Rubio, Vicent							
Bellveser Icardo, Ricardo							
Conejero Tomás, Manuel Ángel							
De Soto Arándiga, Ramón							
Ferrero Molina, Vicente							
García Asensio, Enrique							
Grisolia, Santiago		President	President	President		President	President
Huguet Pascual, Jesús		Secretari	Secretari			Secretari	
Lapiedra Civera, Ramon							
Montesinos García, Juan Antonio							
Morant Deusa, Isabel							
Morenilla Talens, Carmen							
Morera Buelte, José							
Muñoz Puellas, Vicente	Secretari			Secretari	President		
Negueroles Colomer, Elena	Presidenta						
Prades Perona, Luis							
Ríos García, Isabel							
Rodríguez Magda, Rosa María					Secretària		
Sanchis-Guarner Cabanilles, Manuel							

Taula 5. Distribució dels membres del Consell en els diferents grups de treball que han treballat durant 2008.

El Ple del Consell Valencià de Cultura es reuní en 11 ocasions durant 2008. Dues de les seues reunions ordinàries tingueren lloc a les ciutats de Benidorm (28 d'abril) i l'Alcora (30 de juny); i es celebrà una sessió extraordinària l'11 de març per respondre a una consulta de la Conselleria de Cultura arran de la sentència definitiva de reversió de la intervenció realitzada en el teatre romà de Sagunt (veure informe en pàg. 93).

Al seu torn, les Comissions permanents es reuniren en 61 ocasions en 2008 i crearen 9 grups de treball per tractar assumptes específics en 17 reunions. Al llarg del present document es presenta el treball fruit de l'activitat de les comissions permanents del Consell i en l'Annex B. Memòries de les Comissions (pàg. 184) es pot consultar la memòria sencera de cadascuna de les esmentades comissions.

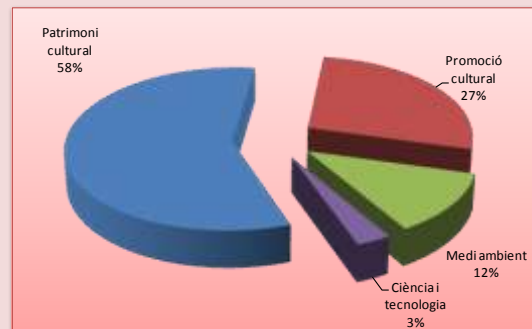
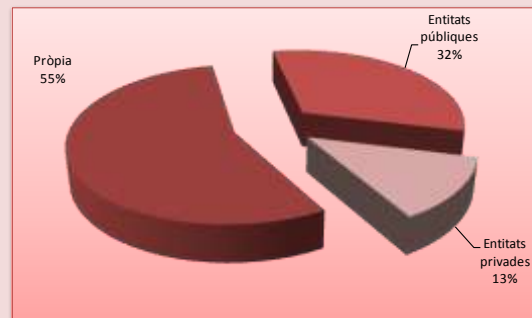
3.2. Informes

El Ple del Consell Valencià de Cultura ha aprovat 47 informes (veure llistat en la Taula 7) realitzats per les comissions permanents i els grups de treball temporals. Dels quals, el 55% han sigut emesos per iniciativa pròpia i el 58% estan relacionats amb la protecció del patrimoni cultural.

En la Taula 6 i en la Il·lustració 4 a es pot consultar informació sobre la iniciativa i la temàtica dels informes aprovats. Els textos sencers dels informes es poden consultar en l'Annex A. Informes (pàg. 85), i un resum de cada un d'ells en els epígrafs temàtics en què s'estructura aquesta memòria: Patrimoni cultural (pàg. 33); Promoció cultural (pàg. 49); i Medi ambient i ciència i tecnologia (pàg. 59).

Iniciativa		Informes
Pròpia		26
Externa	Entitats públiques	15
	Entitats privades	6
Temàtica		Informes
Patrimoni cultural	Genèrics	19
	Informar BIC incoats	5
	Informar propostes externes d'incoació BIC	8
	Propostes CVC d'incoació BIC	1
Promoció cultural		9
Medi ambient		4
Ciència i tecnologia		1

Taula 6. Iniciativa i temàtica dels informes aprovats pel CVC durant 2008.

Il·lustració 4. Gràfics sobre la iniciativa i temàtica dels informes aprovats pel CVC durant 2008.

Títol	Aprovació Ple	Comissió autora	Iniciativa pròpia	Iniciativa externa	Temàtica
Sobre diversos elementos patrimoniales y proyectos culturales de Potries	28/01/2008	Promoció cultural		Ajuntament de Potries	Patrimoni cultural
Sobre aparcamiento y accesibilidad en los museos de la C.V	25/02/2008	Llegat històric	Css. Llegat històric		Promoció cultural
Sobre la ejecución de la sentencia sobre el Teatro Romano de Sagunto	11/03/2008	Govern		Conselleria de Cultura	Patrimoni cultural
Sobre la declaració del Porrat de Potries com a Bé d'Interés Cultural Immaterial (BICI)	25/03/2008	Promoció cultural		Ajuntament de Potries	Patrimoni cultural
Sobre les festes d'Hivern d'Ibi	25/03/2008	Promoció cultural		Ajuntament d'Ibi	Patrimoni cultural
Sobre la proposta de retolació de la Plaça de l'Ajuntament de València al Rei Jaume I	25/03/2008	Llegat històric	Css. Llegat històric		Patrimoni cultural
Sobre el tractament penal dels delictes per incendi forestal intencionat	25/03/2008	Jurídica	Css. Jurídica		Medi ambient
Sobre los animales de experimentación	25/03/2008	Grup de treball sobre maltractament d'animals	Grup de treball sobre maltractament d'animals		Promoció cultural
Sobre el Tio de la Porra de Gandia	28/04/2008	Promoció cultural		Ajuntament de Gandia	Patrimoni cultural
Sobre la Llei del Patrimoni Històric Espanyol i la seua revisió	28/04/2008	Jurídica	Css. Jurídica		Patrimoni cultural
Sobre la declaració de la iglesia de San Nicolás de Bari de Requena como Bien de Interés Cultural (BIC)	28/04/2008	Llegat històric		Conselleria de Cultura	Patrimoni cultural
Sobre la restauración de las pinturas de la iglesia parroquial de la Transfiguración del Señor de Ibi	28/04/2008	Llegat històric		Parroquia de la Transfiguración del Señor de Ibi	Patrimoni cultural
Sobre los paneles cerámicos de la Casa Gran, sede del Museo Valenciano del Juguete de Ibi	28/04/2008	Llegat històric	Css. Llegat històric		Patrimoni cultural
Sobre el mantenimiento del Jardín de Monforte de Valencia	28/04/2008	Llegat històric	Css. Llegat històric		Patrimoni cultural
Sobre l'Informe de l'Alt Consell Consultiu de la Generalitat a propòsit de l'estat de la R+D+i en la CV	28/04/2008	Ciències	Css. Ciències		Ciència i tecnologia
Sobre la declaració del monasterio de la Visitación de Orihuela como Bien de Interés Cultural (BIC)	28/05/2008	Llegat històric		Conselleria de Cultura	Patrimoni cultural
Sobre la visitación del monasterio de Monserrate de Orihuela	28/05/2008	Llegat històric		Conselleria de Cultura	Patrimoni cultural
Sobre la declaració de la finca Vila Marco del Campello com a Bé d'Interés Cultural (BIC)	28/05/2008	Llegat històric		Ajuntament del Campello	Patrimoni cultural
Sobre el estado actual de los palmerales de Elx, Orihuela y Alicante	30/06/2008	Llegat històric	Css. Llegat històric		Patrimoni cultural
Sobre la declaració del barranc dels Molins d'Ares del Mestre com a Bé d'Interés Cultural (BIC)	30/06/2008	Promoció cultural		Conselleria de Cultura	Patrimoni cultural
Sobre l'ús de la bicicleta com a mitjà de transport urbà	30/06/2008	Promoció cultural	Css. Promoció Cultural		Medi ambient
Sobre la Ley del Patrimonio Natural y la Biodiversidad	30/06/2008	Jurídica	Css. Jurídica		Medi ambient
Petición de nueva incoación de expediente de declaración de Bien de Interés Cultural (BIC) de los azudes de las acequias de Tribunal de les Aigües de València i de la Real Acequia de Moncada	30/06/2008	Ple	Ple		Patrimoni cultural
Sobre la polémica aparcamientos / parques urbanos	28/07/2008	Arts	Css. Arts		Patrimoni cultural
Sobre una petició dels veïns del carrer el Miquel de València	28/07/2008	Llegat històric		Grup de veïns	Patrimoni cultural
Sobre los museos científicos y la posible creación de un Museo de Historia Natural en la ciudad de Valencia	28/07/2008	Ciències	Css. Ciències		Promoció cultural
Sobre el tractament penal dels delictes contra l'ordenació del territori, el patrimoni històric i el medi ambient	28/07/2008	Jurídica	Css. Jurídica		Medi ambient
Sobre los animales exóticos y los núcleos zoológicos	28/07/2008	Grup de treball sobre maltractament d'animals	Grup de treball sobre maltractament d'animals		Promoció cultural
Sobre la declaració de Bien de Relevancia Local (BRL) de la antigua fábrica de tabaco de Alicante	29/09/2008	Llegat històric		Conselleria de Cultura	Patrimoni cultural
Sobre la situació del rock valencià	29/09/2008	Arts	Css. Arts		Promoció cultural
Sobre la protecció de panells ceràmics	29/09/2008	Jurídica	Css. Jurídica		Patrimoni cultural
Sobre les naus de l'arquitecte Ribes, l'estació de ferrocarril del Grau de València i el Museu del Transport	29/09/2008	Jurídica	Css. Jurídica		Patrimoni cultural
Sobre els béns de rellevància local i la seua aplicació a la realitat valenciana	29/10/2008	Jurídica	Css. Jurídica		Patrimoni cultural
Sobre una rampa en el lateral de l'església de Sant Pere de Sant Mateu del Maestrat	29/10/2008	Llegat històric		Grup socialista de l'Ajuntament de Sant Mateu	Patrimoni cultural
Sobre la muralla i el castell d'Altea	29/10/2008	Llegat històric	Css. Llegat històric		Patrimoni cultural
Sobre la declaració de Bé d'Interés Cultural (BIC) del centre històric de Dénia	29/10/2008	Promoció cultural		Ajuntament de Dénia	Patrimoni cultural
Sobre la línia defensiva El Puig - Cara-sols	25/11/2008	Llegat històric		Coordinadora de Defensa de los Bosques del Turia	Patrimoni cultural
Sobre la declaració de Bé d'Interés Cultural (BIC) de la Casa de la Senyoria d'Orba	25/11/2008	Llegat històric		Ajuntament d'Orba	Patrimoni cultural
Sobre el centro històric de Orihuela	25/11/2008	Promoció cultural		Grup de veïns	Patrimoni cultural
Sobre els edificis catalogats de la ciutat de València	25/11/2008	Llegat històric		Grup socialista de l'Ajuntament de València	Patrimoni cultural
Sobre animales de abastos	25/11/2008	Grup de treball sobre maltractament d'animals	Grup de treball sobre maltractament d'animals		Promoció cultural
Sobre el poblat morisc de Ressayani i la seua possible afectació urbanística	22/12/2008	Promoció cultural		Associació Cultural 'Gaspar Dies'	Patrimoni cultural
Sobre la igualdad en las relaciones entre los sexos	22/12/2008	Promoció cultural	Css. Promoció Cultural		Promoció cultural
Sobre l'antiga estació ferroviària del barri de Natzaret de València	22/12/2008	Llegat històric		Associació de Veïns i Veïnes de Natzaret	Patrimoni cultural
Sobre els béns culturals immaterials i la seua protecció	22/12/2008	Jurídica	Css. Jurídica		Patrimoni cultural
Sobre la Ley del Cine y su aplicación	22/12/2008	Jurídica	Css. Jurídica		Promoció cultural
Sobre la presencia de programas de música clásica en los medios públicos de comunicación de masas	22/12/2008	Arts	Css. Arts		Promoció cultural

Taula 7. Informes aprovats pel Consell Valencià de Cultura en 2008.

3.3. Visites i actes protocol·laris

El Consell Valencià de Cultura realitza nombroses visites en el seu treball d'observació i anàlisi de la realitat cultural valenciana. A més, rep visites en el Palau de Forcalló, tant de caràcter protocol·lari com

d'experts que compareixen davant les seues comissions i grups de treball per tal d'aportar informació i opinió sobre els assumptes en què treballa el Consell.

En les taules següents es pot consultar l'activitat institucional desenvolupada pel Consell durant 2008.

Data	Activitat	Lloc	Localitat
28 d'abril	Visita del Consell i celebració de Ple ordinari	Ajuntament de Benidorm	Benidorm
15 de maig	Visit a la casa de Lluís Guarner	Benifairó de les Valls	
18 de juny	Visita al Parc Natural de l'Albufera		
30 de juny	Visita del Consell i celebració de Ple ordinari	Ajuntament de l'Alcora	L'Alcora
2 de juliol	Inauguració de l'exposició dels dibuixos presentats al concurs sobre el canvi climàtic	Centre del Carme	València
11 de juliol	Visita i lliurament de la memòria anual del CVC al president de la Generalitat	Palau de la Generalitat	València
24 de juliol	Visita i lliurament de la memòria anual del CVC a la presidenta de les Corts Valencianes	Palau de Benicarló, seu de les Corts Valencianes	València
28 de novembre	Descobriments placa commemorativa dedicada al Cardenal Tarancón, antic membre del CVC	Església dels Salesians	Borriana

Taula 8. Visites del Consell en 2008.

Data	Comissió	Persona / entitat visitant	Assumpte
9 de gener	Arts	Sarah Rope i Pau Cháfer, músics	Informar en el context de l'estudi sobre la situació de la música rok valenciana
15 de gener	Ciències	Jorge Wagensberg, director de CosmoCaixa, el Museu de Ciències Naturals de Barcelona, integrat en l'obra social de La Caixa	Informar sobre els museus científics
4 de febrer	Promoció Cultural	Ana Cárdenas, agent de desenvolupament local de la Mancomunitat de Municipis de la Safor	Informar sobre diversos projectes de promoció cultural a la Safor
4 de febrer	Promoció Cultural	Alfonso Novo, regidor de Comunicacions i Transport de l'Ajuntament de València	Informar en el context de l'estudi sobre l'ús de la bicicleta com a mitjà de transport urbà
8 de febrer	Arts	Ximo Tébar, músic de jazz i president de Promúsics (Asociación de Músicos de Jazz Valencianos); Roberto Revert, músic	Informar en el context de l'estudi sobre la situació de la música rok valenciana
3 de març	Promoció Cultural	Antonio López, del col·lectiu 'Valencia en bici'	Informar en el context de l'estudi sobre l'ús de la bicicleta com a mitjà de transport urbà
4 de març	Arts	Marcos Junquera, músic de rock	Informar en el context de l'estudi sobre la situació de la música rok valenciana
9 d'abril	Llegat	Ajuntament d'Oriola: Ginés Sánchez Larosa, regidor de Qualitat, medi ambient, energia renovable i canvi climàtic; Jesús Roca Cabrera, coordinador de paratges naturals; Eduardo G. Rodríguez Carmona, director de Promoció local i desenvolupament sostenible	Informar sobre la situació i plans d'actuació en el palmerar d'Oriola en el context de l'estudi dels palmerars valencians
10 d'abril	Ciències	Emilio Barberà, secretari autonòmic d'Universitats i Ciència	Informar sobre les ajudes i beques per a desenvolupar el programa 'Prometeo' d'investigació d'excel·lència, el foment de la investigació científica i el desenvolupament tecnològic
12 de maig	Jurídica	Antoni Aguilera, director del Jardí Botànic de València; Joaquín Baixeras, director suplent de l'Institut Cavanilles	Informar sobre la nova llei estatal del patrimoni natural i la biodiversitat
14 de maig	Llegat	Francisco Rico, Cap de gestió de Parcs i Jardins de l'Ajuntament d'Elx	Informar sobre la situació i plans d'actuació en el palmerar d'Elx en el context de l'estudi dels palmerars valencians
16 de maig	Promoció Cultural	Concha Gisbert, exsecretària general d'Igualtat en el Ministeri de Benestar Social	Informar sobre la Llei de violència de gènere en el context de l'estudi sobre la igualtat en la relació entre sexes
16 de maig	Promoció Cultural	Juan García Barrachina, de la Comisión de Seguridad Vial del Ciclista de la Federación de Ciclismo de la Comunidad Valenciana	Informar en el context de l'estudi sobre l'ús de la bicicleta com a mitjà de transport urbà
29 de maig		Arancha Muñoz, directora general de Territori i Paisatge de la Conselleria de Medi Ambient, Aigua, Urbanisme i Habitatge	Informar sobre el pla d'acció territorial sobre l'Horta de València
5 de juny	Ciències	Margarita Belinchón, Directora del Museu Municipal de Ciències Naturals de València	Informar sobre les col·leccions i museus científics valencians
6 de juny	Llegat	Ajuntament de València: Ramón Isidro, regidor delegat de parcs i jardins; Sr. Sanchis, cap de servei; Sr. Martí, responsable de la Fundació de Jardins Emblemàtics	Informar sobre el Jardí de Monfort de València
11 de juny	Promoció Cultural	Nieves Simón Rodríguez i Elena Simón Rodríguez, expertes en polítiques d'igualtat entre sexes en l'àmbit educatiu	Informar sobre la Llei de violència de gènere en el context de l'estudi sobre la igualtat en la relació entre sexes
7 de juliol	Promoció Cultural	Maria José Broseta, Sol Romeu i Carmen Berlanga, de la Federació d'Associació de Veïns de València	Intercanviar opinions sobre el trasllat de les palmeres centenàries de l'avinguda Antic Regne de València prevista en la revisió del Pla General d'Ordenació Urbana (PGOU).
1 de setembre	Promoció Cultural	Ramón Isidro, regidor delegat de Jardins i Parcs de l'Ajuntament de València, i Francisco Sanchis, cap del Servei de Jardineria i Paisatge.	Intercanviar opinions sobre el trasllat de les palmeres centenàries de l'avinguda Antic Regne de València com a conseqüència de les obres de la línia T2 del metre.
1 de setembre	Promoció Cultural	Francisco Muñoz Antonino, arquitecte	Exposar un projecte de passeu arqueològic en el conjunt monumental de Sagunt i la creació d'un parador de turisme en el Castell
3 de setembre	Llegat	Ajuntament de València: Jorge Bellver, regidor delegat d'Urbanisme i Vivenda; Carlos Mundana, Assessor d'Urbanisme; Florentina Pedrero, Cap del Servei de Planejament; Patricia Gutiérrez, Assessora de premsa	Informar sobre els edificis catalogats de la ciutat de València en el context de la sol·licitud presentada pel grup municipal socialista
4 de setembre	Ciències	Maria José Alcón, regidora de Cultura de l'Ajuntament de València	Informar sobre el projecte de museu marítim
14 d'octubre	Ciències	Carles Santiesteban, professor de Geologia de la Universitat de València	Informar sobre la contaminació del mar Mediterrani
3 de novembre	Ciències / Promoció Cultural	Daniel Ramón, biòleg expert en biotecnologia	Informar sobre els darrers avanços en el camp de la biotecnologia, particularment la aplicada a la creació d'organismes modificats genèticament
4 de desembre	Ciències	José Luis Buceta Miller, de la Direcció General de Sostenibilitat Costanera	Informar sobre la contaminació del mar Mediterrani

Taula 9. Compareixents per informar davant les Comissions i Grups de treball del Consell en 2008.

Data	Acte
30 de gener	Visita de l'associació 'Mujer y consumo'
31 de gener	Taula redona 'Isabel Tortajada i el Teatre a la Casa dels Obreres, una memòria teatral a recuperar'
18 de febrer	Lliurament medalla del CVC a Felipe Benjumea, director de la fundació cultural Focus Abengoa
27 de febrer	Presentació del llibre institucional <i>València, capital cultural de la República (1936-1937)</i>
14 de març	Visita de l'actriu Verònica Forqué per lliurar-li la medalla de bronze de la institució
28 de març	Visita a la institució de l'alcalde de Conca i el vice-rector de la Universitat de Conca Presentació de tres obres institucionals sobre la sanitat pública en la II República. <i>La salut pública que no va poder ser.</i>
1 d'abril	<i>José Estellés Salarich (1896-1990) ; José Chabás Bordehore (1877-1963) ; Luis Urtubey: un maestro olvidado</i>
16 d'abril	Presentació del llibre de Ramón Tamames <i>Ni Mussolini ni Franco: la dictadura de Primo de Rivera y su tiempo</i>
	Lliurament de la medalla del CVC al científic nord-americà Craig Venter, pioner en els treballs de decodificació del genoma humà.
6 de maig	
22 de maig	Visita d'alumnes del Col·legi Alemany de València
	Lliurament de la medalla del CVC a les cooperatives productores d'oli Intercoop d'Almassora, San Cristobal de Cañada (Alacant), Virgen de la Salud d'Onil, Mas de la Lloma C.B. de Sant Mateu i Alto Palancia d'Altura
28 de maig	
11 de juny	Lliurament dels premis del concurs literari i d'il·lustració sobre el canvi climàtic
17 de juliol	Visita de Sabino Fernández Campo per lliurar-li la Medalla de Plata de Plata de la institució
	Lliurament de la medalla de Plata del CVC a la família de Jesús Martínez Guericabeitia, com a benefactor del patrimoni artístic i cultural valencià
29 de setembre	
15 d'octubre	Presentació del llibre <i>La Valencia del profesor Juan ferrando Badía'</i>
12 de novembre	Presentació del llibre institucional <i>El darwinismo valenciano del siglo XIX y su fundamento histórico</i>
17 de desembre	Visita escolar de l'IES de Godella

Taula 10. Actes protocol·aris al Palau de Forcalló en 2008.

3.4. Representació del CVC en altres entitats i institucions culturals i distincions

a. Representació del Consell

El Consell Valencià de Cultura compta amb representants i delegats, tant membres de la institució com terceres persones designades per ella, en altres entitats i organitzacions culturals, públiques i privades. A més, els membres del Consell són convidats a formar part de diversos jurats de premis, comitès d'honor i jornades culturals. En la Taula 12 (pàg. 31) es mostra informació relativa a aquestes activitats durant 2008.

b. Propostes a les distincions culturals de la Generalitat Valenciana

En la Taula 11 es mostra la proposta del Consell Valencià de Cultura de candidats a les diverses distincions culturals de la Generalitat Valenciana per a 2008.

Distinció	Candidats
Alta Distinció	Francisco Mora
	José Manuel García Verdugo
	Avelino Corma
Mèrit cultural	Nacho Duato
	Celia Amorós
	Galeria Punto
	Gráficas Soler
	Nassio Bayarri
Premi de les Lletres	Manuel Silvestre de Edeta
	Joan de Ribera
	Isabel Tortajada
Premi de les Lletres	Manolo Vicent
	Francesc Mira

Taula 11. Proposta del CVC per a distinció cultural de la Generalitat Valenciana en 2008.

c. Distincions pròpies: les medalles i diploma de benefactor del patrimoni cultural valencià

El Consell Valencià de Cultura creà un sistema propi de distincions mitjançant les quals guardona i reconeix el treball i actitud de persones i entitats envers la cultura valenciana.

Creada en març de 2006, la Distinció de Benefactor del patrimoni cultural valencià, distingix aquelles persones o entitats que destaquen pel seu treball de foment i consideració de patrimoni cultural i artístic

valencià. En 2008 el Consell aprovà atorgar-la a diverses cooperatives agrícoles arreu del territori valencià que es dediquen a recuperar la tradició d'exploració d'oliveres i producció d'oli. A més del caràcter dinamitzador que l'activitat comporta en les diverses comarques, el Consell volgué premiar també el treball de manteniment i conservació de les oliveres com a patrimoni arbori valencià i de tot el conjunt patrimonial, material i immaterial (atiffels, construccions, pràctiques agrícoles), que suposa la producció d'oli a nivell local.

Concretament, les cooperatives guardonades, en un acte celebrat al Palau de Forcalló el 28 de maig, són: Cooperativa agrícola INTERCOOP d'Almassora;

Cooperativa Valenciana San Cristobal de Canyada, Alacant; Cooperativa agrícola Virgen de la Salud d'Onil; Mas de la Lloma C.B., de Sant Mateu, i Cooperativa oleícola Alto Palancia d'Altura.

D'altra banda, el Consell ha guardonat en 2008 amb la seua medalla de Plata les següents persones: Sabino Fernández Campo, antic director de la Casa Real, pels seus servicis a la pau, la sensatesa i la civilització; Craig Venter, genetista americà, pel seu treball en el procés de decodificació del genoma humà; i a la família de Jesús Martínez Guerricabeitia, per l'esforç d'aquest en la conservació i difusió del patrimoni artístic valencià.

Institucions culturals públiques	Representant
Consell Assessor de Biblioteques de la Generalitat Valenciana	Ricardo Bellveser; Jesús Huguet
Consell Rector del Consorci de Museus	Vicente Muñoz Puelles (Vicente Ferrero Molina a partir del mes de maig)
Consell Rector de l'Institut Valencià de la Música	Enrique García Asensio
Consell Rector de l'IVAM	Ricard Bellveser
Consell Rector de l'Institut Valencià de Cinematografia "Ricardo Muñoz Suay"	Ramón de Soto. (Vicente Muñoz Puelles a partir del mes de maig)
Consell Assessor del Llibre	Rosa María Rodríguez Magda
Consell Tècnic d'Heràldica i Vexil·lologia	Juan Antonio Montesinos García. (Jesús Huguet a partir del mes de novembre)
Consell Rector de Teatres de la Generalitat Valenciana	Carmen Morenilla
Patronat de la Fundació Comunitat Valenciana-Regió europea	Jesús Huguet
Consell Rector de l'Institut de Conservació i Restauració de Bens Culturals	Vicente Ferrero Molina
Comissió de seguiment de la Llei de Patrimoni Arbori	Vicent Álvarez
Observatori del Dret Civil Valencià	Jesús Huguet
Comitès d'honor i jurats de premis	
Comité d'Honor dels actes commemoratius del 1er centenari del naixement del Cardenal Enrique y Tarancón	Santiago Grisólia
Jurat premis 'Cuéntanoslo... con arte' de la Federación Española de Parkinson	Ramón de Soto, Vicente Muñoz Puelles, Luis Prades i Ricardo Bellveser
Clausura de las 'Jornadas culturales gitanas' en Valencia	Santiago Grisólia
Comité d'Honor de la 29ª Conferencia Anual de la Asociación de Escuelas de Salud Pública en la Región Europea	Santiago Grisólia
Comité d'Honor del 125 aniversari de la Societat Musical 'La Artística' de Bunyol	Santiago Grisólia
Pregó d'obertura de la VII Lectura col·lectiva del Tirant lo Blanc 'Tirant de lletra'	Santiago Grisólia
Premis literaris 'Ciutat de València'	
Premi Roïc de Corella de poesia en valencià	José Morera Buelti
Premi Vicente Gaos de poesia en castellà	Ricardo Bellveser
Premi Constantí Llobart de narrativa en valencià	Jesús Huguet
Premi Blasco Ibáñez de narrativa en castellà	Juan Antonio Montesinos García
Premi Eduard Escalante de teatre en valencià	Carmen Morenilla
Premi Juan Gil-Albert d'assaig en castellà	Vicente Muñoz Puelles
Premi Juan Timoneda de teatre en castellà	Isabel Morant Deusa

Taula 12. Representació del Consell en altres institucions i organitzacions culturals en 2008.

4. Patrimoni cultural

4.1. Informes genèrics

4.2. Conjunts històrics, béns immobles singulars i patrimoni de titularitat eclesiàstica

4.3. Patrimoni rural, arbori i paisatgístic

4.4. Béns immaterials

4.5. Patrimoni bèl·lic: el projecte europeu 'Paisatges de Guerra'

El Consell Valencià de Cultura dedica una gran part del seu treball de Comissió i del Ple a fomentar la conservació, protecció i difusió del patrimoni cultural valencià.

Les Comissions de Llegat Històric i Promoció Cultural estudien i sancionen les peticions que des de la Conselleria de Cultura arriben per tal de sancionar la protecció patrimonial de béns, d'acord amb la Llei del Patrimoni Cultural Valencià; però també atenen les propostes d'incoació de protecció d'altres béns remeses per administracions públiques i entitats privades, i en proposen per iniciativa pròpia.

Al seu torn, la Comissió Jurídica elabora informes de caràcter tècnic per a clarificar i orientar sobre l'aplicació pràctica de la legislació en matèria de conservació i protecció patrimonial.

Finalment, el Consell Valencià de Cultura coordina, conjuntament amb la Federació Valenciana de Municipis i Províncies, la recopilació informativa de les restes patrimonials relacionades amb la Guerra Civil espanyola als municipis valencians, en el context del projecte europeu 'Paisatges de Guerra'.

Imatge. Cuina tradicional en la Casa Gran d'Ibi, actualment seu del Museu Valencià del Joguet.

4.1. Informes genèrics

Llei del Patrimoni Històric Espanyol

El Consell Valencià de Cultura aprovà un informe (pàg. 86) en el qual, tot reconeixent la vàlua i l'avanç que suposà la *Ley 16/1985 del Patrimonio Histórico Español* en diversos aspectes de la protecció del patrimoni, recomana la seua revisió en uns altres. L'ampliació de la visió historicista de la norma a una més ampla que considere els béns a protegir en base als seus valors culturals (i no només històrics) permetria incloure en l'àmbit de protecció patrimonial als béns immaterials, d'acord amb la Convenció de la UNESCO, ratificada per Espanya en 2007. Pel que fa al problema dels espolis, cal una actualització en l'apartat preventiu i punitiu dels delictes contra el patrimoni i la creació de grups especialitzats en patrimoni dins les forces de seguretat; i respecte a les mesures de protecció que preveu la llei, s'ha constatat la seua rigidesa i desfasament front a les corresponents normes autonòmiques i la necessitat d'actualitzar els criteris per a intervenir en els béns protegits. Respecte als drets i obligacions dels titulars dels béns, el Consell recomana l'existència d'un règim específic d'incentius econòmics i fiscals que ajude els particulars a rehabilitar, mantenir i possibilitar l'accés públic als béns; i en el cas concret dels béns dels quals l'església és titular, una actualització del seu règim d'obligacions per tal d'evitar els trasllats irregulars, la manca de manteniment i accés públic, tot recomanant la figura de la comissió mixta església-administració. Finalment, en l'apartat de competències, cal reconèixer la importància dels municipis en la conservació i foment del patrimoni i la necessitat de dotar-los amb normes i mitjans

específics perquè puguen dur a terme aquesta tasca.

Sobre els Béns de rellevància local i la seua aplicació a la realitat valenciana

En aquest informe (pàg. 88) aprovat per iniciativa pròpia, el Consell Valencià de Cultura es fa ressò de la diferència entre la riquesa de recursos patrimonials i culturals (immobles, mobles i immaterials) que hi ha als municipis valencians i els pocs casos de béns patrimonials protegits sota la categoria de 'localment rellevants' (BRL) al socaire de les possibilitats introduïdes per la darrera reforma de la Llei del Patrimoni Cultural Valencià (Llei 5/2007 de la Generalitat Valenciana).

El Consell creu que es degut a la falta de informació i desconeixement per part dels Ajuntaments del marc jurídic de protecció del patrimoni i del procediment administratiu a seguir, i recomana arbitrar mecanismes d'assistència tècnica als municipis conjuntament amb la concreció dels criteris de valoració de la 'rellevància local'. A banda, més concretament, el Consell assenyala l'oportunitat de crear una categoria intermèdia entre el bé protegit per la seua rellevància local (i per tant inclòs en l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià, amb el règim de protecció i afectació que això comporta) i el bé simplement catalogat; fer extensiva la llista de béns protegits per la Disposició Addicional Quinta de la Llei; i estudiar la possibilitat que selectivament els béns declarats com a 'rellevants localment' puguen ser objecte de les ajudes econòmiques de l'instrument de l'1% cultural de les obres públiques.

Sobre els béns culturals immaterials i la seua protecció

Arran la ratificació per part del Govern d'Espanya de la Convenció de la UNESCO per a la Salvaguarda del Patrimoni Cultural Immaterial, el Consell Valencià de Cultura va aprovar un informe per iniciativa pròpia (pag. 90) en que crida l'atenció sobre la riquesa de la tradició oral i altres manifestacions culturals immaterials valencianes i la necessitat de la seua protecció en el marc de la legislació de protecció del patrimoni. Com a pas previ, el Consell recomana una tasca urgent d'inventariar d'aquest llegat i l'adopció d'una norma legal específica per a la protecció, conservació i foment de la tradició oral i popular valenciana.

Sobre la protecció de panells ceràmics

La Llei 5/2007 de modificació de la Llei 4/1998 del Patrimoni Cultural Valencià reconeix com a béns immobles de rellevància local els panells ceràmics exteriors anteriors a l'any 1940 i, per tant, han de ser inclosos en els respectius Catàlegs de Béns i Espais protegits. El Consell, per iniciativa de la Comissió Jurídica, aprovà un informe (pàg. 92) cridant l'atenció sobre la rellevant mostra de la nostra tradició cultural que són els panells ceràmics i sobre la necessitat de complir efectivament la Llei amb la catalogació i protecció formal i particular per part de la Generalitat i els Ajuntaments dels esmentats elements arquitectònics. A més, el Consell assenyalà, una vegada més, la importància que tenen l'educació i la divulgació en la formació d'una sensibilitat i estima pública envers el llegat històric i cultural.

4.2. Conjunts històrics, béns immobles singulars i patrimoni de titularitat eclesiàstica

a. Conjunts històrics i béns immobles singulars

Informe contestació a l'escrit plantejat per la Conselleria de Cultura sobre l'execució de la sentència del Teatre Romà de Sagunt

La consellera de Cultura sol·licità en el mes de febrer de 2008 un informe (pàg. 93) al Consell Valencià de Cultura sobre la millor manera de complir l'execució de la sentència relativa a les obres de reversió de la intervenció realitzada en el Teatre Romà de Sagunt.

El CVC, tot respectant les decisions judicials i sense tindre competències per a entrar ni en els aspectes jurídics de l'assumpte ni en les possibilitats que preveu la jurisdicció contenciós-administrativa, considera, tal com va assenyalar en el seu Dictamen sobre les mesures de protecció del patrimoni de 2004, que la millor eixida al conflicte és una solució negociada entre totes les parts per tal de garantir la continuïtat en les actuals condicions de les activitats del Teatre Romà.

El CVC considera que d'alguna manera la intervenció que es féu està incorporada al bé com un component patrimonial consolidat i que, a més que la societat valenciana no entendria una costosa intervenció per a restituir el Teatre al seu estat anterior quan hi ha altres conjunts històrics saguntins necessitats d'intervenció urgent, com ara el Castell, paradoxalment la restauració podria causar l'efecte contrari i danyar allò que es pretén protegir.

Finalment, el Consell considera que el Teatre Romà està consolidat com a espai teatral i expositiu i que la intervenció en l'edifici afectaria a aquestes activitats amb el resultat, una altra vegada, de produir un dany superior al que es tracta de reparar, privant els ciutadans del dret a la cultura i a gaudir d'espais culturals antics o nous.

Sobre la declaració de la finca 'Vila Marco' del Campello com a Bé d'Interés Cultural (BIC)

L'Ajuntament del Campello sol·licità al Consell Valencià de Cultura un informe (pàg. 98) sobre la declaració de la finca coneguda com 'Vila Marco'. Es tracta d'un magnífic exemple de casona rural i il·lustrada situada en la partida campellera de Fabraquer, en plena Horta d'Alacant. Ideada per l'arquitecte Manuel Chapuli al segle XIX, el conjunt (casa, jardí i finca) abasta prop de 17 km² arribant a vora mar, i passà per diverses famílies burgeses alacantines fins a principis del segle XX en que fou ocupada pel Cònsol Honorari de França a Alacant, Renato Bardin. Aquest reformà algunes parts de la casa, reorganitzà el jardí en un estil versallesc i la enriqueí amb diverses obres d'art com ara dues escultures de Vicente Banyuls.

En la dècada dels noranta es dividí la finca i l'Ajuntament es convertí en propietari de la casa i la major part del jardí, iniciant una sèrie de treballs de consolidació del conjunt i una etapa d'aprofitament social de la finca amb la creació d'una escola de jardineria, una escola-taller, organització de concerts, exposicions i projeccions cintematoogràfiques.

En opinió del Consell, la finca és un conjunt que pel seu valor estètic, històric i patrimonial pot ser objecte de declaració com a BIC, tant la casa, el jardí i algunes de les peces que conté; i crida l'atenció sobre la

necessitat d'intervenció i rehabilitació urgent en algunes de les seues parts.

Sobre una petició de veïns del carrer Miquelet de València per l'estat de ruïna d'un edifici al costat de la Seu

La Comissió de Llegat va atendre una petició d'un grup de veïns del carrer Miquelet de València per l'estat de ruïna i abandonó en que es troba l'edifici conegut com 'casa Manglano', al costat de la Seu de València.

L'edifici es troba en una zona amb molt de trànsit de personal i estèticament sensible i pendent de pronunciament judicial per conflicte contenciós-administratiu entre l'Ajuntament i la propietat per la titularitat. Per tant, el Ple assenyala en el seu informe (pàg. 99) la impossibilitat de pronunciar-se en un assumpte en litigi als tribunals recomanant, però, una intervenció urgent en l'edifici quan hi haja resolució firme.

Sobre la declaració de l'edifici de l'antiga fàbrica de tabac d'Alacant com a Bé de Rellevància Local (BRL)

La Direcció General de Patrimoni de la Conselleria de Cultura sol·licità al CVC l'informe (pàg. 100) preceptiu per a la declaració de BRL de l'edifici de l'antiga fàbrica de tabac d'Alacant, ubicat en el carrer Sevilla del barri de San Antón.

Es tracta d'un edifici molt vinculat a la vida de la ciutat d'Alacant atesos els diversos usos i institucions que ha albergat. Construït originàriament en 1751 com a 'Casa de la Misericòrdia' (després es construiria ajunt el Palau Episcopal), en 1801, després de la desmortització, fou cedit a l'Estat, que el va fer servir com a 'fàbrica de Tabacos' construint naus al voltant del pati porticat original, i com a tal es va remodelar i ampliar en diverses ocasions arran incendis i reordenacions urbanes, la última en 1966.

En opinió del Consell, l'edifici mereix la qualificació de BRL i ateses les seues característiques morfològiques particulars, la seua ubicació i la importància sociològica de les comeses que ha albergat recomana la seua conservació i utilització en benefici dels alacantins a més d'una intervenció urgent per reparar algunes parts del conjunt.

Sobre la muralla i el castell d'Altea

Per iniciativa de la Comissió de Llegat, el Consell aprovà un informe (pàg. 101) sobre la importància patrimonial de les restes de la muralla i el castell d'Altea, recomanant la declaració municipal com a Béns de Rellevància Local (BRL) que permeta la seua conservació i posada en valor.

El decurs històric i l'ocupació de l'espai que han conformat la morfologia actual d'Altea, estan relacionades amb les necessitats defensives de la població i, per tant, es poden interpretar a partir de les restes de la muralla i el castell. A tall d'exemple, la tipologia constructiva de la muralla s'adapta perfectament al nucli urbà mitjançant un singular sistema de cases-mur, que encara es pot reconèixer en diversos indrets de la població.

El CVC vol cridar l'atenció de les autoritats municipals i veïns d'Altea sobre la oportunitat de reimaginar i redescobrir el passat d'Altea (des dels assentaments ibèrics, passant pels romans, les taifes islàmiques fins a la defensa contra els pirates) amb la conservació, recuperació, divulgació i interpretació del ric llegat objecte de l'informe (des de l'aqüeducte romà fins a la muralla renaixentista, torres defensives, etc.).

Sobre la declaració del centre històric de Dénia com a Bé d'Interés Cultural (BIC)

L'Ajuntament de Dénia va remetre el Consell Valencià de Cultura una petició manifestat la seua voluntat d'iniciar el procés de declaració del centre històric de la població com a BIC.

La Comissió de Promoció Cultural va aprovar un informe (pàg. 103) en què descrivia el ric llegat històric i patrimonial de Dénia resultat de les diverses civilitzacions i poblaments que, per la seua privilegiada situació geogràfica i interès estratègic, han deixat la seua empremta en la població, i agrupava el centre històric en tres nuclis patrimonials: un central, al voltant de l'Ajuntament, l'església parroquial i el convent de les Agustines; un altre en la zona alta de la població, junt al Castell i el carrer de Sant Francesc fins la muralla; i un tercer el constituït pel barri mariner de 'Baix la Mar'. Així, el CVC recomana l'Ajuntament la declaració del tercer com a Bé de Rellevància Local (BRL), i fer les gestions davant la Conselleria de Cultura per encetar el procés de declaració dels dos primers com a Béns d'Interés Cultural (BIC) sota la categoria de 'conjunt històric'.

Sobre la línia defensiva El Puig – Cara-sols

Per iniciativa de la Coordinadora en Defensa de los Bosques del Turia, la Comissió de Llegat va realitzar un informe (pàg. 104) en què recolza la proposta de la entitat cívica perquè es declare Bé d'Interés Cultural (BIC) la també coneguda com 'línia immediata de València'.

Construïda entre l'estiu de 1938 i abril de 1939 (final de la Guerra Civil espanyola) pel Govern republicà, la línia va des de El Puig fins als Cara-sols de Riba-roja del Túria, travessant nou municipis i creant un arc defensiu al voltant de la ciutat de València. No es tracta d'una línia defensiva continua sinó d'una defensa anomenada 'escalonada

o de profunditat', basada en uns determinats centres de resistència i altres elements defensius variats, tot aprofitant l'orografia i els accidents naturals; la seua construcció és fruit d'un gran esforç social, militar i sindical i es va idear per defendre València davant l'eventualitat que l'exercit franquista trencara la Línia de defensa XYZ, al sud de Castelló de la Plana, en el seu avanç cap a la capital.

Al valor social, educatiu, històric i arqueològic de la línia s'afigen un conjunt de jaciments i vies de comunicació d'altres èpoques, com ara la Via Augusta, que conformen una mena d'eix cultural amb un gran valor potencial per a l'oci, el turisme i la contribució a les cultures de la pau o de l'aigua.

Per últim, cal assenyalar que el Consell Valencià de Cultura participa en el projecte europeu *Landscapes of War* (Paisatges de Guerra) que tracta de millorar el coneixement públic del patrimoni bèl·lic europea del segle XX, sobre el qual es pot consultar més informació a la pàgina 46.

Sobre la declaració de la 'casa de la Senyoria' d'Orba com a Bé d'Interés Cultural (BIC)

A petició de l'Ajuntament d'Orba la Comissió de Llegat realitzà un informe (pàg. 106) sobre la declaració de la coneguda com 'casa de la Senyoria' com a BIC. Es tracta d'un edifici construït originalment com a torre de vigilància i protecció a començaments del segle XVII que ha patit successives transformacions i funcions fins a la seua condició actual de magatzem propietat de l'Ajuntament.

El CVC recomana a l'Ajuntament d'Orba, independentment de la tramitació davant de la Conselleria la incoació de l'expedient de declaració BIC, la declaració municipal de Bé

de Rellevància Local (BRL); l'execució urgent d'algunes obres de conservació i la definició de les propostes i voluntat municipal i ciutadana envers l'edifici i el seu ús.

Sobre el centre històric d'Oriola

A petició d'un grup de veïns d'Oriola, la Comissió de Promoció Cultural realitzà un informe (pàg. 107) sobre la situació particular d'alguns edificis històrics així com del centre històric oriolà com a conjunt patrimonial; petició a la qual es va afegir una posterior sobre la declaració del conjunt sencer com a Bé d'Interés Cultural (BIC).

El ric llegat històric i artístic d'Oriola és testimoni de les nombroses poblacions que l'han habitada i transformada des de l'època dels íbers fins a hui; a tall d'exemple, Oriola contà durant quatre segles amb Universitat pròpia, fou capital de la Governació del Mediterrani sud i és seu Episcopal des del segle XVI. A pesar que molts d'aquestos béns històrics ja estan protegits patrimonialment i el seu centre històric va ser declarat 'Conjunto Histórico' en 1969 i BIC, la continua manca d'intervenció per part de les autoritats competents, particularment municipals, ha fet que la situació del conjunt i d'alguns edificis individuals siga molt precària i preocupant, fins al punt que alguns edificis dins l'entorn BIC han desaparegut, cas de l'anomenada 'Casa del Inquisidor', que va ser enderrocada en 2002 (objecte d'un informe anterior del CVC), i de l'assolament de l'estructura interna de la 'Casa Racionalista'.

El CVC recomana, per tant, que la Conselleria de Cultura estudeie l'ampliació de l'espai del centre històric oriolà declarat BIC i de les mesures de protecció adients; que es prenguen les mesures escaients per protegir i rehabilitar el ric patrimoni de titularitat eclesiàstica; que es considere l'expropiació i

intervenció urgent en la Torre d'En Vergonyes; i que la Conselleria s'interesse i prengue mesures efectives de vigilància i intervenció front a les irregularitats en la protecció d'immobles declarats BIC i en l'alteració de la trama del conjunt històric també declarat BIC.

Per últim, cal assenyalar l'interés constant del CVC envers el ric patrimoni històric i artístic d'Oriola, reflectit en els nombrosos informes elaborats i la visita del Ple de la institució en l'any 1997.

Consideracions sobre els edificis catalogats de la ciutat de València

Per iniciativa del Grup Socialista de l'Ajuntament de València, la Comissió de Llegat va estudiar un document sobre l'estat de conservació i la gestió municipal de 64 edificis catalogats en el Pla d'Ordenació Urbana (PGOU) de la ciutat. Encara que la petició no demanava cap informe, la Comissió va decidir fer-ne un escrit amb una sèrie de consideracions (pàg. 109) sobre l'assumpte.

Atesa la tipologia diversa dels edificis objecte d'estudi (alqueries, naus industrials, restes arqueològiques, etc.), i de la seua titularitat, tant pública com privada, el CVC, a més de recomanar l'òbvia conservació dels edificis catalogats, considera escaient recuperar-los i posar-los en valor en base a plans individuals, cas per cas, planificant les prioritats, considerant els valors a conservar i fent servir fórmules d'intervenció i gestions diverses, com ara els convenis de col·laboració, la creació de fundacions, etc.

Sobre el poblat morisc El Rossalany, a la Ribera Alta

Per iniciativa de l'Associació Cultural 'Gaspar Dies', la Comissió de Promoció Cultural va realitzar un informe (pàg. 111) sobre les

restes del poblat morisc conegut com el Rossalany, actualment al terme municipal d'Alzira, i la seua possible afectació pel desenvolupament urbanístic.

Amb l'expulsió dels moriscos del territori valencià en 1609, molts dels seus antics poblats varen ser deficientment reocupats per cristians (per les condicions d'explotació que imposaven els senyors o per causes ambientals com les malalties derivades del conreu de l'arròs) i amb el temps abandonats, convertint-se llavors en partides agrícoles i desapareixent en molts dels casos de l'atlas toponímic i de la nostra memòria històrica i arqueològica.

La Ribera Alta va ser un dels territoris més afectats per l'expulsió i la posterior dinàmica d'abandonament i oblit dels poblats moriscos, com és el cas del Rossalany, la memòria del qual, tanmateix, continua viva en Alberic, Massalavés, Benimodo i l'Alcúdia i algunes de les seues restes, al terme municipal d'Alzira, es troben ara potencialment amenaçades per un pla de desenvolupament urbanístic.

El CVC considera que El Rossalany i altres antics poblats moriscos tenen la suficient importància històrica i referencial per la identitat de la zona perquè se localitzen i s'estudien les possibles restes, se senyalitzen i se divulguen, i s'introdueixen mesures de protecció als plans generals d'ordenació urbana dels municipis implicats.

Sobre les naus de l'arquitecte Ribes, l'estació de ferrocarril del Grau de València i el Museu del Transport

Per iniciativa de la Comissió Jurídica, el CVC va demanar informació a l'Administrador de Infraestructuras Ferroviarias (ADIF) sobre la situació patrimonial en què es troben les naus modernistes projectades per Demetrio Ribes en l'entorn de l'estació del Nord i

l'edifici de passatgers de l'antiga estació del Grau de València.

Tal com diu l'informe de la Comissió (pàg. 112), l'actual titular d'ambdós béns assenjala que ha traspasat les naus a la societat pública que ha de remodelar i desenvolupar la nova estació del Nord i l'entrada del tren d'alta velocitat en la ciutat (participada pel Ministerio de Fomento, la Generalitat Valenciana i l'Ajuntament de València) i que al seu torn aquesta esta negociant un conveni per al trasllat de la titularitat del sòl i les edificacions al consistori valencià. Pel que fa a l'estació del Grau, assenjala que està negociant un conveni amb la Generalitat Valenciana per a la seua rehabilitació i ús social.

Finalment, la Comissió valora positivament els esforços de les administracions implicades per col·laborar en la conservació i rehabilitació dels béns esmentats, tot assenyalant la urgència de la intervenció, i considera interessant el projecte de creació d'un Museu del Transport i del Territori en part de les naus modernistes.

Sobre l'antiga estació ferroviària del barri de Natzaret de València

Per iniciativa de l'Associació de Veïns i Veïnes del barri de Natzaret de València, la Comissió de Llegat realitzà un informe (pàg. 113) sobre la declaració de l'antiga estació del 'trenet' com a Bé de Rellevància Local (BRL) i la seua rehabilitació.

Es tracta d'un edifici de l'any 1913 singular per la seua tipologia i pel seu emplaçament (al costat del pont de les drassanes i d'algunes cases rurals protegides) que, tot i gaudir de protecció en el Pla General d'Ordenació Urbana de València es troba en l'àmbit espacial d'un Pla d'Actuació Integrada (PAI) sense previsió de rehabilitació.

El CVC recomana la declaració de l'edifici com a Bé de Rellevància Local i estudiar la possibilitat de rehabilitar-lo per al seu ús social.

Sobre els panells ceràmics de la 'Casa Gran', seu del Museu Valencià del Joguet d'Ibi

Per iniciativa pròpia, la Comissió de Llegat realitzà un informe (pàg. 114) sobre la vàlua i bellesa dels panells ceràmics existents originàriament en la 'Casa Gran' d'Ibi, seu del Museu Valencià del Joguet, i els danys que presenten alguns d'ells i el perill que patixen uns altres de deteriorament.

La Casa Gran d'Ibi és un edifici senyorial del segle XVIII que conté valuosos panells ceràmics de la mateixa època. Particularment interessants són el conjunt d'escenes religioses de l'entrada, les contrapetges de l'escala (que dona accés a la planta superior, on es troba el Museu), que representen animals assumint personalitats i accions humanes, i sobretot, la cuina amb llar, la qual té les parets revestides de panells amb escenes al·legòriques de la cacera i el menjar, els bancs de la llar fets també de ceràmica pintada i el piso totalment pavimentat amb ceràmica amb una escena central de cacera.

Tot i ser Bé de Rellevància Local, per ser anteriors a 1940 (Disposició Addicional 5ª, Llei 2/2007, del Patrimoni Cultural Valencià), els panells ceràmics estan deteriorats pel fet de suportar les petjades de la gent que visita el Museu, per la qual cosa el CVC recomana les autoritats competents mirar de trobar solucions tècniques per protegir-los.

b. Patrimoni de titularitat eclesiàstica

Sobre la declaració de l'església de San Nicolás de Bari com a Bé d'Interés Cultural (BIC)

A proposta de la Conselleria de Cultura, la Comissió de Llegat realitzà l'informe (pàg. 116) preceptiu i informà favorablement la declaració de l'esmentat monument com a BIC.

L'església de San Nicolás de Bari de Requena, actualment dessacralitzada, és la més antiga que té la vila, la seua construcció data del segle XV i es creu que inclús primitivament va ser una capella de culte cristià durant l'època musulmana. Com a testimoni tan primerenc de la història de Requena, l'edifici ha sigut transformat segons els diversos estils arquitectònics a l'ús (gòtic, renaixement, barroc i neoclassicisme) i per a rehabilitar-lo front a diverses destruccions (guerra de Successió, Guerra Civil), de tal manera que és un monument amb un valor cabdal per a la vila.

En conjunt, el seu estat de conservació és molt precari raó per la qual el Consell Valencià de Cultura recomana escometre obres de consolidació i rehabilitació i que es pose en valor amb un ús social i cultural.

Sobre la restauració de les pintures de l'església parroquial de la Transfiguració del Senyor d'Ibi

Per iniciativa pròpia, i d'acord amb el rector de l'esmentada església, la Comissió de Llegat realitzà un informe (pàg. 117) fent ressò de la importància de les obres de conservació i restauració que s'estan duent a terme en la cúpula del monument i particularment en les seues pintures murals.

L'església de la Transfiguració del Senyor és un edifici construït en el segle XIX en estil neoclàssic sobre la fàbrica d'una altra església del segle XVI. El presbiteri està cobert per una cúpula de 29 metres d'alçària amb volta de canyó i closca de quart d'esfera, el mural del qual és obra del mestre Oliet.

Atés el deteriorament de la cúpula, s'han escomés obres de restauració exteriors i interiors i del conjunt pictòric de la mateixa, però no del conjunt mural d'Oliet, raó per la qual el Consell Valencià de Cultura recomana la seua inclusió en el pla d'obres (aprofitant la bastida) i la seua repristinació. A més, suggerix estudiar la possibilitat que l'església pugua ser seu addicional de l'exposició 'La llum de les imatges', que es celebrarà a Alcoi en 2010, i que s'estudie la possibilitat d'encetar el procés administratiu de declaració del monument com a Bé d'Interés Cultural (BIC).

Sobre la declaració del monestir de la Visitación de María d'Oriola com a Bé d'Interés Cultural (BIC)

La conselleria de Cultura demanà el Consell Valencià de Cultura un informe preceptiu per a la declaració formal del monestir oriolà com a BIC. En el seu informe (pàg. 119), els membres de la Comissió de Llegat opinen favorablement sobre la qualificació de l'edifici i el seu conjunt per a l'esmentada declaració.

Es tracta d'un edifici de 1832 construït sobre les restes d'un altre anterior la part més interessant del qual, però, és l'església interior neoclàssica. Conté una col·lecció de pintures en llenç a l'oli, de gran format, del pintor valencià Vicente López Portaña (València, 1772 – Madrid, 1850), contemporani i retrator de Goya i un dels més importants del moment, que conformen un autèntic i únic 'museu'.

El CVC recomana, a més d'una possible restauració de les pintures esmentades, l'establiment per conveni d'un règim que permeta la visita pública de l'església sense afectar a la vida conventual.

Sobre la declaració del monestir de Monserrate d'Oriola com a Bé d'Interés Cultural

La conselleria de Cultura encarregà el Consell Valencià de Cultura un informe preceptiu per a la declaració com a BIC de l'esmentat edifici.

Es tracta d'un edifici d'estil barroc en transició al neoclàssic, situat en el casc històric oriolà, que alberga la verge patrona de la ciutat i que conté en el seu interior retables dels segles XVII i XVIII. En opinió dels membres de la Comissió de Llegat que redactaren l'informe (pàg. 121), tant l'edifici com el conjunt i l'entorn on es troba justifiquen la seua declaració com a Bé d'Interés Cultural.

Sobre una rampa en l'església de Sant Pere de Sant Mateu del Maestrat

Per iniciativa del grup Socialista de l'Ajuntament de Sant Mateu, el Consell Valencià de Cultura aprovà un informe (pàg. 121) sobre la possibilitat de retirar una rampa sense ús al lateral de l'esmentada església.

En 2005 s'instal·là, en un lateral de l'església, una rampa de ferro de grans dimensions per facilitar l'accés a l'interior als visitants de l'exposició 'La llum de les imatges'. Actualment, la rampa no es fa servir i desentona amb l'entorn del casc antic de Sant Mateu, que des de 2002 està declarat BIC, per la qual cosa, en opinió de la Comissió de Llegat, autora de l'informe, es podria llevar. Tanmateix, recomana el grup peticionari que l'Ajuntament prenga la iniciativa i demane la seua desinstal·lació formalment a la Conselleria de Cultura i la Fundació 'La llum de les imatges'.

4.3. Patrimoni rural, arbori i paisatgístic

Sobre l'immoble conegut com 'Cassoleria d'Àngel Domínguez' de Potries

L'Ajuntament de Potries demanà un informe (pàg. 96) al CVC sobre la incoació com a Bé d'Interés Cultural (BIC) d'aquest edifici amb la categoria d'Espai Etnològic.

Es tracta d'una vivenda del segle XVIII, molt interessant des del punt de vista etnogràfic, atès que conserva la tipologia i característiques d'una vivenda-taller tradicional d'alfarers, ofici amb gran importància en la zona. A més, l'Ajuntament de Potries està duent a terme un important esforç financer, tècnic i humà per conservar l'edifici i promoure la seua història i usos mitjançant l'ambiciós projecte museístic 'Potries, un poble terrisser' (consultar el corresponent informe a la pàg. 50). De fet, la col·lecció museogràfica recopilada pel municipi que es pretén exposar en l'edifici, anomenada 'Col·lecció museogràfica permanent de ceràmica de Potries', forma part de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià.

Per tot això, independentment que el consistori demane la declaració de l'edifici com a BIC a la Conselleria, el CVC insta l'Ajuntament de Potries a declarar-lo Bé de Rellevància Local (BRL).

Informe sobre el partidor d'aigües denominat 'assut d'En Carròs' de Potries i el sistema hidràulic derivat

Per iniciativa de l'Ajuntament de Potries, la Comissió de Llegat va estudiar la proposta de declarar Bé d'Interés Cultural (BIC) l'assut anomenat 'd'En Carròs' i tot el sistema derivat compost per una sèrie de sèquies,

molins i objectes relacionats amb el seu funcionament.

En el seu informe (pàg.97), inserit en un estudi més ampli sobre diversos projectes culturals de Potries (pàg. 94), la Comissió de Llegat recorda la preocupació i interès del CVC respecte al patrimoni relacionat amb la cultura de l'aigua i la seua influència en la identitat i el paisatge valencians, i constata la importància d'un sistema que, tot i estar en funcionament repartint aigua i ordenant el territori (és una peça fonamental del sistema de regs de la Safor) i en relativament bon estat de conservació (gràcies a les intervencions realitzades), es troba amenaçat pel seu reemplaçament progressiu per sistemes de reg a goteig.

El CVC recomana, per tant, protegir patrimonialment a nivell local el conjunt i el projecte associat d'itineraris culturals 'Ruta de l'aigua' i estudiar l'execució d'un pla de conservació del sistema. (Consultar més informació sobre el projecte cultural a la pàg. 50).

Sobre la petició de nou incoació de declaració dels assuts i séquies del Tribunal de les Aigües i la Reial Séquia de Moncada com a Béns d'Interés Cultural (BIC)

En 2004, el CVC aprovà un informe que va servir perquè la Conselleria de Cultura, mitjançant el Decret 148/2006, declarara els esmentats assuts i séquies BIC dins la categoria de conjunt històric. El decret va ser posteriorment objecte d'un recurs davant el Tribunal de Justícia de la Comunitat Valenciana per defectes de forma.

El CVC manté la seua opinió sobre la necessitat que els esmentats elements estiguen protegits patrimonialment i amb el present informe (pàg. 122), en base a l'article 27.7 de la Llei de Patrimoni Cultural

Valencià, demana a la Conselleria la nova incoació de l'expedient de declaració BIC.

Sobre el manteniment del jardí de Monfort de València

Per pròpia iniciativa, la Comissió de Llegat va redactar un informe (pàg. 123), adreçat a la Conselleria de Cultura i l'Ajuntament de València sobre diversos aspectes del manteniment i conservació del jardí de Monfort, declarat BIC des de 1941. Concretament, el CVC recomana una millor senyalització de les entrades disponibles en la part de la fatxada del palauet, la reparació d'alguns forats en el mur exterior i la possible substitució d'alguna bardissa i algun ciprer en mal estat fitosanitari.

Sobre l'estat actual dels palmerars d'Elx, Oriola i Alacant

La Comissió de Llegat, per iniciativa pròpia i ampliant un conjunt d'estudis dedicat als jardins i parcs històrics de la Comunitat, realitzà un informe (pàg. 123) sobre la situació actual i les actuacions que s'estan duent a terme per conservar els palmerars emblemàtics de les comarques del sud.

Els palmerars d'Elx i Oriola tenen el seu origen comú en l'època musulmana, on actuaven com a oasi de pla al costat de vies comercials, i com a horts tradicionals d'explotació patiren una progressiva decadència per la pèrdua de competitivitat del comerç de dàtils i de les fibres de palma que conduí a l'abandó dels horts. Posteriorment, les pressions urbanístiques, les tales dels arbres per a ornamentar jardins i les plagues reduïren la superfície i unitat dels palmerars fins al punt de perillar la seua existència.

A partir de l'època democràtica, però, una sèrie de actuacions legals i administratives i plans d'actuació integral en els horts per

part del govern autonòmic i els Ajuntaments implicats, han afavorit la conservació i recuperació dels palmerars i un canvi de conscienciació social que ha fet possible campanyes com la que conduí a la declaració del palmerar d'Elx (el major d'Europa) com a Patrimoni de la Humanitat i la que hi ha en marxa per al d'Oriola.

El palmerar d'Alacant és diferent per la seua situació a vora de la mar, però ha patit problemes similars d'abandó i fragmentació i s'ha vist afectat pel desenvolupament del port i les infrasestructures de comunicació de la ciutat fins al punt que a principis dels norantes només quedaven 2.000 palmeres de les 7.000 que assenyalaven els cronistes del segle XIX. Al capdavant, una discutida intervenció en forma de parc urbà ha permés salvar el que queda dels horts tradicionals de palmeres a la ciutat d'Alacant.

A pesar de totes les amenaces passades i presents (com la plaga de l'escarabat 'picut roig'), sembla que la situació dels palmerars valencians és molt esparançadora i en eixe sentit, el CVC convida a seguir treballant en la conservació dels horts de palmeres datileres, mantenint la seua regularitat paisatgística, i de les estructures agrícoles associades per tal de recuperar els usos tradicionals d'explotació com ara l'obtenció de dàtils i l'artesanía de la palma blanca. De igual manera, i d'acord amb la Llei de Patrimoni Arbori, també recomana a la Generalitat una major difusió i educació sobre aquest ric llegat.

Sobre la declaració del conegut com Barranc dels Molins d'Ares com a Bé d'Interés Cultural (BIC)

Per iniciativa de la Conselleria de Cultura, la Comissió de Promoció Cultural realitzà un informe (pàg. 129) en què sanciona la

declaració de l'esmentat paratge com a BIC, sota la categoria d'Espai etnològic.

El conegut com Barranc dels Molins, és una zona del terme municipal d'Ares del Maestre en la qual la intervenció i les activitats humanes sobre el medi (en aquest cas des de l'Edat Mitjana) conjuntament amb un unitat paisatgística particular de l'orografia de les comarques del nord valencià conformen un espai ambiental, etnològic i històric singular digne de conservació i protecció.

Són vuit les construccions que testimonien l'activitat humana, bàsicament, per a la generació d'energia a partir de l'ús de l'aigua (encara que hi ha restes que presumiblement daten de l'Edat Mitjana, estan documentades des del segle XVIII) entre neveres, fonts, llavadors i molins i un seguit d'elements complementaris com ara basses, aqüeductes, séquies i sequioles.

El CVC recomana convenis de col·laboració entre totes les parts implicades (públiques, privades i entitats sense ànim de lucre) per a preservar aquest paratge únic.

Sobre els aparcaments i els parcs urbans

Per iniciativa pròpia, la Comissió de les Arts realitzà un informe (pàg. 134) sobre la polèmica sorgida arran de la remodelació en superfície d'una plaça de València, amb la pèrdua del jardí i arbres existents, a causa de la construcció d'un aparcament de cotxes subterrani.

L'esmentada polèmica es traslladable a qualsevol població valenciana i en el rerefons hi ha dos interessos en conflicte: d'una banda la necessitat de proveir places d'aparcament i per l'altra la necessitat d'espais enjardinats per l'esplai en l'entorn urbà. La Comissió considera necessari tindre en compte els aspectes ambientals,

paisatgístics i de salut pública en els nous projectes de construcció d'aparcaments i tractar de reduir l'impacte de la intervenció amb tècniques i solucions imaginatives que permetan gaudir d'un espai verd i agradable en superfície. En els casos en que ja s'ha fet la intervenció, recomana tractar d'esmortir-la en termes semblants.

4.4. Béns immaterials

Sobre la declaració del Porrat de Potries com a Bé d'Interés Cultural Immaterial (BICI)

Per iniciativa de l'Ajuntament de Potries, la Comissió de Promoció Cultural va realitzar un informe (pàg. 130) sobre la declaració com a BICI del Porrat de Potries, manifestació popular en forma de fira especial de llepolies, torrat i joguines, mescla de tradició religiosa i popular, que es celebra per Sant Blai.

La celebració de *porrats* estava prou estesa en tot el territori valencià i a partir dels seixantes comença a minvar. Tanmateix a la Safor encara són prou habituals i el de Potries és el referent comarcal. A més de paradigmàtic, és un porrat singular atesa la celebració patronal i la pràctica de *passar* la relíquia del sant per la gola dels assistents. A banda del valor tradicional (religiós, gastronòmic i popular), la celebració del porrat és una autèntica invitació a la convivència veïnal i comarcal.

Per tot això, el CVC recomana a l'Ajuntament de Potries, a més d'encetar el procés de declaració de BICI davant la Conselleria de Cultura, la declaració de rellevància local; i a totes les autoritats implicades esforços per consolidar i promocionar el coneixement dels porrats.

Sobre les festes d'hivern d'Ibi

L'Ajuntament d'Ibi dirigí una petició al Consell Valencià de Cultura per disposar d'un informe que acompanyara l'expedient administratiu de petició de declaració de les conegudes com 'festes d'hivern' com a Festes d'Interés Turístic.

La Comissió de Promoció Cultural realitzà un informe (pàg. 132) en què descriu les manifestacions festives que es celebren a Ibi entre el 13 de desembre i el 6 de gener i que inclouen, entre altres, el bateig de santa Llúcia, el pregó i els *bandos* dels fadrins, els *bandos* dels amantats, els Enfarinats, els balls públics i de carrer com la Dansà i el Ball del Virrei, els tapats (o carnaval de les màscares), i que van acompanyades de diversos actes anunciadors (Nicolauets i Caterinetes, vespres, etc.), conformant un calendari festiu homogeni durant un mes.

Tot i que aquestes festes es celebren en altres localitats valencianes, la unitat formal de les d'Ibi les conferix una singularitat i transcendència festera única. Amb origen documentat al segle XVII, patiren una decadència progressiva fins a l'època democràtica del segle XX, quan recuperaren la plenitud i acceptació social i popular que gaudixen ara per ara.

Finalment, tot i que el CVC no té cap competència administrativa en el procés de qualificació turística de festes, com a observador global de les manifestacions culturals valencianes manifesta la seua predisposició i col·laboració en dignificar la situació jurídica de les nostres festes.

Sobre el Tio de la Porra de Gandia

Per iniciativa de l'Ajuntament de Gandia, la Comissió de Promoció Cultural realitzà un informe (pàg. 133) sobre el valor patrimonial de la cavalcada festiva que obri les festes patronals de Gandia, coneguda com 'Tio de la Porra', i sobre la seua possible protecció

amb la declaració de Bé d'Interés Cultural Immaterial (BICI).

Les festes de Gandia, que tenen lloc a finals de setembre i principis d'octubre, tenen el seu origen en un privilegi de 1310 de Jaume II d'Aragó per fer fira quinze dies sota l'advocació de l'arcàngel San Miguel. En 1671, any de la seua canonització, el consell municipal acordà nomenar patró de la ciutat a San Francesc de Borja; i ja a finals del segle XVIII, es fan *bandos* i crides on es representa a un ajuntament burlesc convidant al públic a la festa. És, però, en 1871 on es pot fixar documentalment l'origen del Tio de la Porra, i a partir de 1934 oficialment amb el nom de Cavalcada del Tio de la Porra.

El Tio de la Porra és el director d'una banda de tambors disfressats amb ulleres, nassos postissos i uniformes destrellats que desfila per la ciutat cridant a la festa i simbolitza la transmissió del poder municipal al poble per a gaudir de les festes. De fet, com a part de l'escenificació d'eixe canvi de poder, l'alcalde lliura simbòlicament el poder al Tio de la Porra.

El CVC manifesta l'interés patrimonial de manifestacions d'aquest tipus i recomana al consistori gandià la seua declaració com a Bé de Rellevància Local, i adreçar-se a la Conselleria de Cultura per iniciar l'expedient de declaració de BICI, i de forma general, la implicació de totes les parts implicades per conservar-les, promocionar-les i difondre-les.

4.5. Patrimoni bèl·lic: el projecte europeu 'Paisatges de Guerra'

El Consell Valencià de Cultura participa com a soci coorganitzador en el projecte europeu 'Landscapes of War' (Paisatges de Guerra): millora del coneixement pública a través de la compilació i inventariat del patrimoni bèl·lic del segle XX en la Unió Europea'. En la iniciativa, cofinançada pel programa Cultura 2000 de la Comissió Europea amb un pressupost global de prop d'1 milió €, participen nou entitats de cinc països i té una durada de tres anys.

a. Activitats a nivell europeu

El Consell Valencià de Cultura ha participat en 2008 en les següents activitats del projecte a nivell europeu.

Assistència als Comitès Directors del projecte en Coventry, Regne Unit, l'1 i 2 d'abril; i a València, el 7-8 d'octubre.

I als seminaris del projecte, relacionats amb les àrees temàtiques d'estudi i foment del patrimoni cultural bèl·lic: 'Methods of Investigation', Coventry, Regne Unit. 3 d'abril; i 'Values and Significance', Rostock, Alemanya. 17 de juny.

b. Activitats en la Comunitat Valenciana

En el marc del projecte Paisatges de Guerra, el Consell Valencià de Cultura desenvolupa conjuntament amb la Federació Valenciana de Municipis i Províncies (FVMP) el projecte

regional 'Recopilació informativa, inventari i bases per a la catalogació de les manifestacions culturals (patrimoni militar i d'ús civil) de la Guerra Civil espanyola en els municipis de la Comunitat Valenciana'. A desembre de 2008, s'havien catalogat al voltant de 400 recursos en més de 40 municipis valencians.

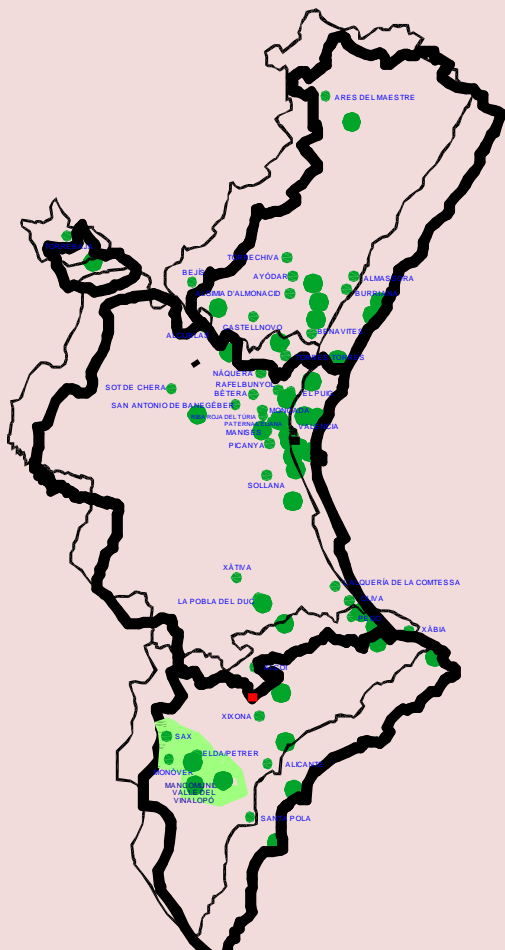
A més, durant 2008 s'organitzà una exposició itinerant, formada per més de 50 panells, divulgativa del projecte europeu, el projecte regional i el patrimoni cultural militar en el context de la Guerra Civil espanyola al territori valencià, la qual va ser visitada per més de 33.000 persones en 8 localitats valencianes.

Municipi	Lloc	Calendari	Visitants
Viver	Centro Cultural El Almendro	4-20 jul	1.482
	Museu de Ceràmica		
Onda	Manolo Safont	23 jul - 28 ago	3.850
Alcoi	Centro Comercial Alzamora	3-10 set	18.244
Elda	Museo Arqueológico Municipal	11 set - 2 oct	2.217
València	Museo Histórico Militar	6-20 oct	1.525
L'Eliana	Centre sociocultural	22 oct - 5 nov	2.830
Moncada	Nou Conservatori	12-24 nov	2.132
El Puig	Centre Cultural La Marina	26 nov - 15 des	850
			33.130

Taula 13. Exposició itinerant sobre el projecte 'Paisatges de Guerra'.

Més informació als llocs web del projecte:

www.landscapesofwar.eu
www.paisajesdeguerra.com

Il·lustració 5. Recursos patrimonials relacionats amb la Guerra Civil espanyola inventariats a desembre de 2008.

5. Promoció cultural

5.1. Museus i col·leccions museogràfiques

5.2. Música i cinema

5.3. Igualtat en la relació entre sexes

5.4. Maltractament d'animals

En 2008, el Consell Valencià de Cultura ha analitzat l'aparcament i l'accessibilitat als principals museus de la Comunitat; ha estudiat els fons museístics valencians sobre història natural i ha examinat els projectes culturals de Potries.

A més, ha analitzat la situació de la música rock valenciana, ha fet una recomanació sobre la programació de música clàssica en els mitjans de comunicació, i ha estudiat la nova llei estatal del cinema i la seua aplicació a l'àmbit valencià.

D'altra banda, ha elaborat un informe sobre la situació de la igualtat entre sexes constatant que tot i que s'ha avançat molt en la igualtat en les relacions entre homes i dones, continuen existint actituds sexistes, la manifestació més sagnant de les quals és la persistència i augment del fenomen de la violència domèstica contra les dones.

Finalment, el grup de treball sobre el maltractament d'animals ha realitzat tres nous informes en els quals tracta les pràctiques i condicions dels animals usats en experimentació i dels destinats a l'abastiment, i la regulació sobre el comerç i tenència d'animals exòtics i dels nuclis zoològics.

5.1. Museus i col·leccions museogràfiques

Sobre aparcament i accessibilitat en els museus de la Comunitat Valenciana

Per iniciativa del Ple del CVC, la Comissió de Llegat realitzà un estudi (pàg. 136) sobre la infraestructura d'aparcament de vehicles i les condicions d'accessibilitat en els vint-i-sis principals museus de la Comunitat Valenciana.

Molts d'aquests museus es troben en edificis singulars als centres històrics de les poblacions, la qual cosa dificulta l'accés i l'aparcament de vehicles, que és el mitjà de transport que necessàriament utilitzen molts dels visitants als museus. Encara que només un 11% dels museus estudiats tenen zona d'aparcament pròpia, un 65% tenen aparcament públic prop i 80% són accessibles mitjançant transport públic. Pel que fa a l'aparcament o zona d'estacionament per a vehicles de minusvàlids, només un 38% del museus analitzats en tenen 'puntualment'.

Per tant, el CVC recomana que en els projectes de museus nous, i en la mida d'allò possible en els museus actualment existents, s'hi assegure l'accés mitjançant transport públic, s'estudie la creació d'infraestructura d'aparcament i, sobretot, l'accessibilitat per a persones amb minusvalideses.

Sobre els museus científics i la possible creació d'un Museu d'Història Natural en la ciutat de València

Per iniciativa pròpia, la Comissió de les Ciències realitzà un informe (pàg. 139) sobre la importància científica, didàctica, intel·lectual, patrimonial i, fins i tot, democràtica dels museus científics i la

possibilitat de crear-ne d'un modern a la ciutat de València.

Front al concepte antic dels museus clàssics d'Història Natural d'exposar col·leccions d'objectes 'sense fenomen', i més enllà del format de museu interactiu-didàctic-lúdic, un museu modern hauria de ser un lloc de trobada, d'intercanvi d'idees, de generació d'opinions i de recerca, en definitiva, un instrument de canvi social, que fomenti i difonga l'esperit científic, estimulant la curiositat pel món natural i el seu estudi a través del mètode científic, en definitiva, del racionalisme. Un museu que mostra les especificitats del seu entorn i que ajuda el visitant a pensar, conèixer la realitat pròpia i assabentar-se dels problemes és, al capdavant, un factor de desenvolupament democràtic.

Per tot això, el CVC recomana la catalogació de tots els fons d'història natural de la Comunitat Valenciana i la creació en la ciutat de València d'un Museu d'Història Natural modern; el qual, a més d'ésser allò dit anteriorment, esdevinga un centre d'investigació capdavantera de la biodiversitat que permeta el visitant i la societat comprendre i gestionar l'impacte del canvi climàtic i la crisi ambiental actual. En definitiva, un for per al compromís directe de la societat civil indispensable per a facilitar els canvis de comportament dels quals depenen el nostre futur comú i el de la natura. Per últim, el CVC reconeix la valuable gestió de l'Ajuntament de València en l'actual Museu d'Història Natural de la ciutat, tot recomanant un augment de la seua dotació econòmica.

Sobre el pla museològic 'Potries, un poble terrisser' i el projecte 'Ruta de l'aigua'

Per iniciativa de l'Ajuntament de Potries, la Comissió de Llegat va realitzar un informe

(pàg. 94) sobre els dos projectes culturals i museològics amb els quals el municipi saforenc vol conservar i alhora difondre el patrimoni relacionat amb dos usos tradicionals de Potries: la terrissa i l'ús de l'aigua.

Aquest informe forma part d'un altre més ampli en què s'estudia la protecció patrimonial específica dels elements associats a aquests projectes culturals; d'una banda una terrisseria emblemàtica de Potries (pàg. 96), i d'altra, el conjunt de construccions i atifells relacionats amb l'ús de l'aigua a Potries i a la comarca de la Safor (pàg. 97).

El Pla museològic 'Potries, un poble terrisser' pretén crear un museu dedicat a esta activitat en un edifici emblemàtic del poble, 'la Cassoleria d'Àngel Domínguez', mostrant alhora la disposició interna i el forniment típic d'un habitatge-obrador de terrisser junt a una valuosa col·lecció de peces de terrissa que forma part de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià.

Al seu torn, el projecte 'Ruta de l'Aigua a Potries' contempla la difusió mitjançant visites guiades del ric patrimoni arquitectònic relacionat amb l'ús de l'aigua, assuts, molins i séquies, modelador del singular paisatge de Potries i de tota la comarca de la Safor i testimoni històric de l'evolució de la organització social i dels successius canvis en els usos agrícoles i tecnològics.

La Comissió de Llegat i el Ple del Consell valoren positivamente l'esforç i intuïció del poble de Potries, recolzen les iniciatives esmentades i recomanen tractar d'estendre-les a tota la comarca de la Safor.

5.2. Música i cinema

Sobre la situació del rock valencià

Per iniciativa pròpia, la Comissió de les Arts escoltà diverses persones relacionades amb el món de la música rock valenciana i realitzà un informe (pàg. 144) on analitza la seua situació actual, tot partint de la consideració de la seua importància com a manifestació i format de creació i expressió artística per part dels joves i com a via d'acostament a comprendre la realitat d'un part molt important del seu món cultural.

Segons els compareixents, hi ha una oferta potencial molt ampla de música rock valenciana però una manca important d'incentius i espais per a posar-la en pràctica i consolidar una autèntica indústria cultural. Tanmateix, destaquen algunes iniciatives públiques que han facilitat l'assaig i les actuacions en directe, com ara el Casal Jove de Sagunt o la Sala Multiusos de l'Alcúdia, i la creació de circuits estables, com el 'Circuit de Rock' de l'IVAJ.

El Consell recomana, per tant, el foment i la consolidació d'iniciatives d'aquest tipus i d'uns altres com la futura 'Torre de la Música' i una promoció posterior dels conjunts i intèrprets destacats. A més, assenyala les autoritats acadèmiques la conveniència d'introduir en l'ensenyament la formació i coneixement d'aquestes músiques.

Sobre la presencia de programes de música clàssica en els mitjans de comunicació

Per iniciativa pròpia, la Comissió de les Arts realitzà un escrit (pàg. 145) recomanant la conveniència de programar espais dedicats a la música clàssica en horari de màxima audiència tant en emissores de ràdio i televisió públiques com privades.

La Comissió considera que, a més a més de l'enriquiment cultural personal i del gaudi del patrimoni cultural, el coneixement de les manifestacions artístiques (en el cas concret d'aquest escrit la música clàssica) ofereix el ciutadà instruments intel·lectuals per a analitzar de forma més complexa (i per tant més exacta) la realitat i, per tant, enfrontar-se millor als reptes d'una societat canviant.

Sobre la Llei estatal del Cinema i la seua aplicació

Per iniciativa pròpia, la Comissió Jurídica realitzà un informe (pàg. 146) en què analitza la *Ley 55/2007 del Cine* i la seua aplicació i particular en l'àmbit valencià.

Tal com assenyala la Llei, l'activitat cinematogràfica i audiovisual és un sector estratègic de la nostra cultura i economia que contribuïx a l'avanç tecnològic, al desenvolupament econòmic, a la creació d'ocupació i al manteniment de la diversitat cultural que fa necessària la intervenció de l'Estat en el seu foment i promoció així com en la conservació del patrimoni que conforma i la seua difusió.

La norma té com a objectius fonamentals el suport als sectors independents en tots els àmbits de l'activitat cinematogràfica (producció, distribució i exhibició), evitar els desequilibris actuals en el mercat audiovisual, adaptació dels nous formats i tecnologies emergents (particularment la digitalització) i el suport a la creació i als autors.

El CVC valora positivament la Llei en la seua doble aspiració garant del cinema com a activitat cultural i industrial i considera encertat el nou concepte d'integració del cinema en el conjunt de l'audiovisual i la consideració de la televisió com a element important de la difusió, promoció i finançament de la cinematografia. A més,

considera molt important el foment i la protecció que la Llei fa de l'ús de les llengües cooficials parlades a Espanya tot promovent la pluralitat cultural i la igualtat d'oportunitats de les llengües pròpies de cada territori.

Finalment, recomana a la Generalitat, en particular, el desplegament normatiu de la Llei en l'àmbit valencià, recordant alhora aspectes pendents d'execució de la Llei valenciana del sector audiovisual com ara la creació del Consell Audiovisual de la Comunitat Valenciana, i a totes les administracions valencianes l'adopció de les mesures escaients per a aplicar i desenvolupar la Llei i el foment i suport al cinema valencià, això és, el treball de creadors valencians i les expressions de temàtica valenciana, preferentment en valencià.

5.3. Igualtat en la relació entre sexes

Per iniciativa pròpia, la Comissió de Promoció Cultural emprengué un estudi (pàg. 150) per analitzar la persistència de certs estereotips de gènere que retarden la consecució d'una igualtat efectiva entre sexes i són l'origen de la violència contra les dones. La hipòtesi de partida és que tot i que s'ha avançat molt en la igualtat en les relacions entre homes i dones, continuen existint en la nostra societat actituds sexistes, la manifestació més sagnant de les quals és la persistència i augment del fenomen de la violència domèstica contra les dones.

En l'estudi, la Comissió estudià tot el corpus legislatiu actual, comunitari, estatal i autonòmic, sobre igualtat entre sexes, conciliació de la vida laboral i familiar, mesures contra la violència de gènere i

promoció de la autonomia personal i atenció a persones en situació de dependència; i escoltà diverses expertes en la matèria del món de l'educació i de l'Administració.

Alguns dels problemes descrits en l'informe, que constaten la desigualtat que afecta a les dones són: en l'àmbit del treball i la representació social, la desigual proporció de dones en càrrecs de responsabilitat en quasi tots els sectors laborals, acadèmics, socials i institucionals; les diferents condicions de promoció laboral i de conciliació del treball amb la vida privada; i la segregació de les dones en el mercat del treball i una menor remuneració en proporció a la dels homes (un 15% menys per hora treballada). Pel que fa als estereotips, perduren els models sexistes i de relació sexual; i, finalment, en l'àmbit social, familiar, escolar i dels mitjans de comunicació, es constata la violència domèstica, la competència entre sexes, les tendències tradicionals persistents en determinats col·lectius culturals i la programació televisiva coneguda com a 'televisió fem'.

La conclusió fonamental és que hi ha un dèficit d'igualtat que afecta a les dones per raó del seu sexe. El masclisme, que és un estereotip denigrant per als mateixos homes, implica una consideració negativa de les dones que es manifesta des de fets imperceptibles fins a la violència, passant pel menyspreu, la ridiculització, l'agressió psicològica i física i l'homicidi. I s'ha de previndre des del començament, en la família, en l'escola, en l'empresa i en la resta de l'espai públic tot recolzat per l'acció pública. En opinió del Consell, la igualtat formal entre homes i dones que motiven i propugnen les lleis no es tradueix en la pràctica en igualtat real, per això calen accions positives de les administracions tendents a valorar a les dones i produir un

canvi en la mentalitat i les pràctiques discriminatòries que encara existixen.

El CVC proposa, per a prevenir la violència: que les administracions competents augmenten els jutjats, jutges i fiscals així com els mitjans policials i assistencials especialitzats i els sistemes de control dels maltractadors; una major interconnexió i coordinació entre els organismes que intervenen contra la violència domèstica i una potenciació dels observatoris temàtics, en particular el Consell recomana la creació d'un observatori de la violència de gènere en la Comunitat Valenciana; prendre mesures efectives de protecció de les dones en situació de risc i ajuda per a la seua emancipació (programes d'acollida, promoció laboral, incentivació professional, microcrèdits, guarderies gratuïtes). I especialment, més esforços per part de les administracions per crear una opinió pública sensible amb el problema de tal manera que la ciutadania en genera i l'entorn de la víctima en particular col·labore en la prevenció del maltractament amb el rebuig i denúncia dels maltractadors.

Una educació per a la igualtat basada en projectes integrals d'acció formativa i educativa en escoles i instituts de s'ensenyament mitjà i professional ben finançats, amb personal format i medis suficients; i la intervenció pública perquè les formes actuals d'oci, com ara els videojocs, respecten els principis i valors de la igualtat entre sexes i la prevenció de la violència de gènere. El Consell considera oportú, a més, que les Universitats valencianes incentiven l'ensenyament reglat de disciplines relacionades amb la comprensió dels fenòmens d'exclusió, la creació de càtedres i màsters especialitzats i que s'esforcen en fer més visible el treball i la presència de les dones docents i investigadores.

De igual manera, el Consell recomana vetlar perquè l'oferta cultural pública tinga una presència de dones creadores i intel·lectuals més equilibrada i que tinguen una major representació en els òrgans de gestió de la cultura, com ara patronats, jurats, comissions de govern i entitats consultives.

Respecte als mitjans de comunicació, el Consell creu que com a creadors d'opinió haurien de transmetre una imatge igualitària, plural i no estereotipada dels homes i les dones, tal vegada mitjançant un compromís públic per la igualtat i contra la violència basat en bones pràctiques informatives. Un bon pas en aquest sentit seria la no publicació d'anuncis de prostitució, lesius per a la imatge de les dones al tractar-les com a objectes sexuals.

La corresponsabilitat en la gestió domèstica és també una premissa, i el Consell considera que les administracions haurien de potenciar els mitjans i recursos dels serveis socials que contribueixen a la conciliació de la vida laboral i familiar, a més de facilitar l'aplicació de les mesures i actuacions compreses en la coneguda com llei de dependència.

Per últim, el CVC insta els organismes competents a revisar els plans d'igualtat escomesos i fer-ne públic les seues conclusions i resultats.

5.4. Maltractament d'animals

El Consell Valencià de Cultura creà en març de 2007 per iniciativa pròpia un grup de treball específic per a estudiar el maltractament d'animals. En el seu primer informe, publicat en novembre de 2007 (www.cvc.gva.es), es consideraven quatre tipus bàsics de maltractament dels animals: el maltractament als animals de companyia, tant agressions directes (palisses i

mutilacions) com indirectes (abandonament, confinament; el maltractament als animals d'abastament (els destinats a provisió de carn i pells); el relacionat amb la utilització d'animals per a l'experimentació mèdica i industrial; i la crueltat, amb la tradició com a pretext, que representen la caça, el tir esportiu a animals i alguns espectacles protagonitzats per animals.

El cas dels animals de companyia fou estudiat en eixe primer informe esmentat i enguany el grup de treball ha tractat el cas dels animals d'experimentació (pàg. 155) i dels d'abastament (pàg. 163) i una altra qüestió com és el comerç internacional d'animals exòtics i, per extensió, la funció i reglamentació dels nuclis zoològics (pàg. 158).

Sobre els animals d'experimentació

Es calcula que entre 50 i 100 milions d'animals, des de peixos fins a primats, són utilitzats a l'any en el món com a objectes d'experimentació (la majoria dels quals són després sacrificats), bàsicament en tres activitats: la investigació biomèdica, les proves de seguretat de productes i l'ensenyament. A pesar dels avantatges innegables que això ha suposat per a la medicina, la salut i la ciència en general, els oponents a l'experimentació amb animals aduixen que és innecessària i irrellevant i que els animals gaudixen d'un dret intrínsec a no ser usats com a objectes de laboratori.

Tot i que els investigadors treballen per reduir, reemplaçar (amb mètodes alternatius, com ara els cultius cel·lulars i els models informàtics) i refinar (reduir o evitar el dolor i el patiment) els assajos, ara per ara són insuficients per a reemplaçar la experimentació amb animals.

És en la indústria cosmètica on sembla més inútil el patiment dels animals a més que, tal com assenyalaren els experts convidats pel grup de treball, es on més es podria reduir l'ús d'éssers vius per a testar productes.

A pesar que hi ha legislació a tots els nivells (comunitària, estatal i autonòmica), la que regula genèricament el tracte als animals no abasta els destinats a experimentació, i al seu torn, la normativa específica que regula les condicions d'ús dels animals en investigació i en la indústria no té rang de llei i, per tant, no hi ha un règim sancionador que permeta perseguir i sancionar els incompliments legals. Només Catalunya compta amb una Llei que regula l'experimentació amb animals.

Per tot això, el CVC considera que només haurien de fer-se servir animals per a experimentació en els casos estrictament necessaris, amb respecte envers l'ésser viu, evitant dolors i patiments innecessaris i sota els controls adients. Recomana, a més, que les Corts Valencianes legislen sobre la matèria de tal manera que s'incloga la creació de comitès de biotètica amb representació plural i independent per supervisar l'ús d'animals amb fins científics. Desaconsella, sempre que siga possible, l'ús i sacrifici d'animals per ensenyar tècniques de microcirurgia i insta tots els centres d'investigació on es treballa amb animals a continuar investigant el desenvolupament de tècniques alternatives.

L'informe (pàg. 155) sobre els animals d'experimentació es va aprovar amb vots particulars d'alguns membres del grup de treball.

Sobre els animals destinats a l'abastiment

Els animals d'abastiment ens proporcionen aliment i complements per a vestir i, cada vegada menys, es fan servir en tasques agrícoles. Tot i que l'actual ramaderia i indústria de la carn ha permès produir més a costos menors, i per tant que siga més accessible a més persones, molts d'aquests animals naixen i moren en instal·lacions industrials, com si es tractara d'objectes inanimats, oblidant que són éssers sensibles i que rau en la nostra mà proporcionar-los una vida més natural i una mort més indolora.

En la Comunitat Valenciana s'arrepleguen cada any nombrosos cadàvers d'animals que han mort en granjes on les condicions higièniques i d'espai són insuficients, la qual cosa representa a més d'un malbaratament econòmic i de recursos, un patiment innecessari per als animals i potencials perills per a la salut humana. Unes condicions adequades en el tractament, alimentació i confinament dels animals en les granjes, així com en transport i els mètodes de sacrifici significarien un benefici per a tots.

La protecció i benestar dels animals són principis consolidats en la legislació comunitària i així han sigut incorporats al dret nacional i autonòmic. Particularment respecte al sacrifici dels animals d'abastiment on és obligatori l'atordiment previ a la mort segons unes tècniques determinades.

El CVC considera (pàg. 163) que una de les característiques de les societats democràticament madures i culturalment avançades ha de ser el respecte a la natura i, per tant, als animals; i que aquests han de rebre, per al seu benestar, el tracte que correspon als seus trets etològics. En el cas dels animals d'abastiment, atés que el seu

consum és indispensable, cal garantir-los una vida i mort amb el menor patiment possible.

Per tant, el Consell recomana modernitzar les lleis i assegurar-ne el seu compliment mitjançant controls efectius en granges i escorxadors. Particularment, els animals, tot i confinats, han de gaudir d'espai i condicions de vida acords amb la seua etologia, sense mutilacions i manipulacions cruels destinades a augmentar la seua productivitat, amb una alimentació adequada i suficient i evitant tractaments farmacològics preventius innecessaris. Les condicions de trasllat han de garantir un espai i condicions ambientals adequades i la càrrega i descàrrega ha de ser efectuada per personal qualificat, tal com estipula la normativa. I pel que fa al sacrifici, cal prendre les mesures adients per evitar els animals patiments innecessaris, fent servir en tots els casos les tècniques d'atordiment autoritzades per la normativa. Finalment, el Consell recomana augmentar les ajudes i subvencions a granges que practiquen ramaderia ecològica, on els animals viuen en llibertat i es respecten els seus trets etològics i biològics.

Sobre els animals exòtics i els nuclis zoològics

El comerç de fauna silvestre i els seus derivats (parts determinades de l'animal i substàncies) afecta a milers d'espècies animals i contribueix a la disminució d'exemplars i espècies i, per tant, a la pèrdua de biodiversitat global.

Tot i haver regulació en molts estats i, tractant-se d'un problema transnacional, convenis internacionals, com ara el CITES (acrònim anglés del Coveni sobre el Comerç Internacional d'Espècies de Fauna i Flora Salvatges Amenaçades), que regula el

comerç i circulació d'espècies protegides mitjançant sistemes de permisos als països d'eixida i entrada de les espècies, el tràfic continua existint i es calcula que el 30% d'ell passa per Espanya.

D'altra banda, la falta de responsabilitat dels propietaris d'animals exòtics fa que moltes d'aquestes espècies acaben abandonades i altres s'integren en l'ambient silvestre competint amb espècies autòctones i fins i tot desplaçant-les i fent-les desaparèixer.

En vista d'això, el Consell desaconsella tindre espècies exòtiques i, en qualsevol cas, demana responsabilitat a les persones que n'adquirixen, tot recomanant campanyes públiques de conscienciació sobre els problemes del seu comerç internacional i de la seua introducció en els ambients locals. A més demana control i inspeccions dels establiments on es venen espècies exòtiques, sobre el compliment de CITES i sobre les condicions de manteniment dels animals, i també sobre la venda d'espècies autòctones del territori valencià i de la península ibèrica.

Pel que fa als parcs i jardins zoològics, l'informe (pàg. 158) constata l'evolució d'aquests espais fins a la seua funció actual més acceptada pels especialistes com a centres d'investigació, conservació i recuperació d'espècies i com a espais educatius. Tanmateix, tot això no té sentit si les instal·lacions estan obsoletes i els animals viuen i patixen en condicions no adequades als seus trets etiològics i biològics (molts arriben a desenvolupar conductes i malalties evitables).

Per evitar això, i reforçar l'esmentada funció conservacionista dels zoos, la Unió Europea aprovà una directiva que va ser incorporada a la legislació espanyola mitjançant la *Ley*

21/2003 de Conservación de la Fauna Silvestre en los Parques Zoológicos. Molt abans, la legislació valenciana ja regulava els coneguts de manera genèrica com a nuclis zoològics (on s'inclou a més dels jardins zoològics, qualsevol instal·lació on es mantinguen animals, com ara espais de cria, de venda d'animals, residències, centres de recollida, centres d'entrenament, etc.), mitjançant la seua inscripció en un Registre. El Consell, però, considera que instal·lacions amb funcions i objectius diferents han de tindre diferent consideració legal i per tant diferents obligacions i inspeccions.

Com a conclusió, el Consell demana els gestors dels jardins zoològics que mantinguen els animals en les millors condicions ambientals possibles, d'acord amb l'esperit i funcions d'aquests centres com a espais de conservació i recuperació d'espècies amenaçades. A més, recomana la supressió d'espectacles grotescs i cruels que encara es programen en alguns zoos i circs.

L'informe (pàg. 158) sobre els animals exòtics i els nuclis zoològics s'aprovà amb vots particulars d'alguns dels membres del Consell.

6. Medi ambient i ciència i tecnologia

6.1. Incendis forestals

6.2. Protecció de la natura i sostenibilitat

6.3. Concurs sobre el canvi climàtic

6.4. L'estat de la recerca i la innovació en la Comunitat Valenciana

En 2008, el Consell Valencià de Cultura, front als diversos incendis forestals que es produïren al nostre territori, ha seguit proposant mesures per a evitar o reduir la seua incidència i ha estudiat el tractament penal de diversos delictes relacionats amb l'ordenació del territori, el patrimoni històric i el medi ambient.

A més, ha analitzat la nova llei estatal de conservació del patrimoni natural i la biodiversitat i la seua aplicació al territori valencià i ha realitzat un ampli estudi sobre la realitat de la circulació en bici en la ciutat de València, com a paradigma de gran ciutat valenciana, i les mesures necessàries per a que fomentari i augmentar el seu ús com a mitjà de transport urbà alternatiu al motor ecològic i sostenible.

En el context del foment i promoció de la sostenibilitat, el Consell atorgà el seu guardó de benefactors del patrimoni cultural a diverses cooperatives agrícoles arreu del territori valencià que es dediquen a l'explotació i producció tradicional d'oli d'oliva.

D'altra banda, dins les activitats del grup de treball de la Comissió de les Ciències sobre el canvi climàtic, s'organitzà un concurs literari i de dibuix, adreçat als escolars valencians, sobre la repercussió del canvi climàtic en les nostres vides. La iniciativa rebé prop de 1.000 treballs que foren exposats en el Museu Centre del Carme.

Finalment, la Comissió de les Ciències analitzà l'estat de la recerca i la innovació en la Comunitat Valenciana a partir de l'Informe de 2006 de l'Alt Consell Consultiu de la Generalitat sobre aquesta matèria.

6.1. Incendis forestals

El problema dels incendis forestals, amb la seua particular incidència en l'àmbit mediterrani, és assumpte d'interés especial per al Consell Valencià de Cultura. Arran d'un estudi realitzat en 2004 sobre les mesures per a evitar o pal·liar els incendis, un grup de treball específic i permanent analitza contínuament aquest fenomen i articula les propostes de la institució a tal propòsit.

Enguany, per iniciativa del Ple del Consell, la Comissió Jurídica realitzà un informe (pàg. 165) **sobre el tractament penal dels incendis forestals** que s'incorporarà com addenda a l'esmentat estudi general sobre la temàtica.

El Codi Penal vigent actualment, resultat de la reforma introduïda en 1995, tempta de penalitzar les conductes delictives relacionades amb els incendis en general, diferenciant-los en forestals i no forestals, i les tipifica en els articles 351 a 357 dins de la secció de delictes contra la seguretat col·lectiva. La gravetat es valora en primer lloc segons l'afecció a la integritat de les persones i en segon lloc segons la superfície afectada, la potencial erosió del sòl, si s'alteren significativament les condicions de vida de la fauna o s'afecta a un espai protegit i el grau de deteriorament o destrucció dels recursos afectats. A més, el benefici econòmic es considera com agreujant de la conducta delictiva incendiària, però no la negligència.

Pel que fa a les penes, varien d'un a cinc anys, i amb els agreujants poden arribar fins a entre 10 i 20 anys en cas de perill potencial a la vida de les persones i fins a 8 anys en casos d'incendis de particular gravetat.

El Consell considera que els incendis forestals, ja siguen intencionats o arran d'imprudències, sempre tenen una afecció sobre les persones, si bé no directa, si indirecta per la destrucció dels recursos naturals. I per tant, caldria una revisió i actualització del tractament penal de la qüestió per tal que s'augmentaren les penes per a tots els casos d'incendis forestals, s'ampliara la tipificació de les conductes i s'arbitraren mesures correctores accessòries. Finalment, el Consell reitera la necessitat de reforçar els mecanismes preventius i de vigilància així com les accions educatives i de sensibilització de la població.

En el mes de març, el CVC mostrà la seua preocupació per l'incendi ocorregut a una part de la Devesa del Saler, en València, i suggerí la conveniència d'intensificar la vigilància en la zona. A més, la institució tornà a recordar la seua proposta que les autoritats competents declaren els incendis forestals provocats com a 'crims contra la Humanitat'. Posteriorment, tornà a lamentar-se dels dos incendis declarats a Llíber en un mes (entre agost i setembre) i insistí en la seua recomanació de invertir més en investigació sobre la prevenció dels incendis, en el coneixement de les seues causes i en la detecció precoç (per eixemple amb la instal·lació de més torres de vigilància o amb tècniques avançades de detecció per sensors remots de calor). Finalment, el Consell tornà a assenyalar la importància de transmetre a la societat la pèrdua patrimonial que suposen els incendis forestals i per tant la necessitat d'augmentar l'educació cívica en aquest sentit.

En definitiva, el CVC proposa intervindre en el problema dels incendis forestals en tres fronts: el legislatiu, augmentant les penes contra els piròmans i la tipificació del delictes de provocació d'incendis forestals com a

‘crim contra la Humanitat; el de la prevenció, amb més recursos i investigació; i el de l’educació i sensibilització pública.

6.2. Protecció de la natura i sostenibilitat

Sobre la Llei estatal de conservació del patrimoni natural i la biodiversitat

Per iniciativa pròpia, la Comissió Jurídica analitzà en un informe (pàg. 168) les novetats i abast de la nova Llei estatal *Ley 42/2007, de 14 de diciembre, del Patrimonio Natural y de la Biodiversidad*, considerant-la molt positiva i valorant el nou principi de prevalència de la protecció ambiental sobre la ordenació del territori i la planificació urbanística, així com la incorporació del principi de precaució a les intervencions que puguen afectar a espais naturals i espècies silvestres.

L’esmentada Llei deroga i substituïx a l’anterior *Ley 4/1989, de Conservación de los Espacios Naturales y de la Flora y Fauna Silvestres*, que introduí en Espanya des d’una perspectiva integral el Dret de conservació de la natura, consolidant un procés encetat a principis dels anys vuitanta; i té com a objecte principal establir el règim jurídic de la conservació, ús sostenible, millora i restauració del patrimoni natural i la biodiversitat, com a part del deure de conservar i el dret a gaudir d’un medi ambient adequat per al desenvolupament de la persona establert en la Constitució Espanyola.

Els principis que inspiren la Llei es centren, des de la perspectiva de la consideració del propi patrimoni natural (entés com el conjunt de béns i recursos de la natura font de diversitat biològica i geològica, que tenen

un valor rellevant mediambiental, paisatgístic, científic o cultural) en:

- El manteniment dels processos ecològics essencials i dels sistemes vitals bàsics;
- La preservació de la diversitat biològica, genètica, de poblacions i d’espècies;
- La preservació de la varietat, singularitat i bellesa dels ecosistemes naturals, de la diversitat geològica i del paisatge.

I des de la perspectiva de la utilització del patrimoni natural en:

- La prevalència de la protecció ambiental sobre la ordenació territorial i urbanística;
- La incorporació del principi de precaució en les intervencions que puguen afectar a espais natural i/o espècies silvestres;
- Contribuir a impulsar processos de millora de la sostenibilitat del desenvolupament associats a espais naturals protegits;
- La promoció de la utilització ordenada dels recursos per a garantir l’aprofitament sostenible del patrimoni natural;
- La integració dels requeriments de la conservació, ús sostenible, millora i restauració del patrimoni natural i la biodiversitat en les polítiques sectorials;
- La garantia de la informació i participació dels ciutadans en el disseny i execució de les polítiques públiques.

La Llei incorpora també totes les novetats i objectius establerts per les disposicions legislatives comunitàries i els convenis

internacionals dels quals Espanya és signatària.

Finalment, el Consell Valencià de Cultura recomana a les institucions públiques adoptar les mesures necessàries per a complir la seua comesa constitucional de conservar el medi ambient a més d'avaluar amb cura cada intervenció i habilitar les dotacions pressupostàries escaients. Més a més, insta també a les autoritats públiques a coordinar-se i intercanviar informació per a optimitzar els resultats en la conservació del patrimoni natural i la biodiversitat.

Sobre el tractament penal dels delictes contra l'ordenació del territori, el patrimoni històric i el medi ambient

Per iniciativa pròpia, la Comissió Jurídica realitzà un informe (pàg. 166) on analitza el tractament penal que reben en l'ordenament jurídic espanyol (articles 320 al 340 del Codi Penal) diversos delictes relacionats amb l'ordenació del territori, el medi ambient i el patrimoni històric i cultural, amb la consideració bàsica que les penes són mesures de caràcter exemplificador i coercitives necessàries mentre hi hagen conductes delictives.

El Codi Penal tipifica els delictes relacionats amb l'ordenació del territori, considerant dues circumstàncies concurrents: la construcció sense autorització, castigant per tant no només els constructors i promotors, sinó també les autoritats i funcionaris que hi col·laboren donant o votant a favor de construccions il·legals, i que aquestes es facen en determinats espais protegits o qualificats, com ara: sòl no urbanitzable, zones verdes, béns del domini públic, llocs reconeguts amb valor paisatgístic, ecològic, artístic, històric i cultural o considerats d'especial protecció per tal motius.

Castiga també els delictes contra el patrimoni històric causats tant pels infractors directes com les autoritats i funcionaris que informen o voten a favor de l'enderrocament o alteració d'edificis protegits pel seu interès històric, artístic, cultural o monumental, així com el perjudici contra arxius, registres, museus, biblioteques, centres docents, gabinets científics o béns de característiques semblants.

Es castiguen també els delictes contra els recursos naturals i el medi ambient materialitzats en la infracció de les lleis corresponents que comporte la realització d'emissions, abocaments, radiacions, extraccions o excavacions, aterraments, sorolls, vibracions, injeccions o dipòsits, a l'atmosfera, el sòl, el subsòl, les aigües terrestres, marítimes o subterrànies que perjudiquen greument l'equilibri dels sistemes naturals o suposen un greu risc per a la salut de les persones, en el qual cas s'aplicarà el tram superior de la pena. Es tipifica de manera particular, en sengles articles, la creació de dipòsits de residus tòxics o perillosos que, per tant, puguen afectar a l'equilibri dels sistemes naturals i la salut de les persones, i l'afecció a elements que fan que un espai natural estiga protegit. Les penes es contemplen tant per als executors directes o indirectes de les afeccions com per als funcionaris i autoritats que per acció u omissió hi col·laboren.

Pel que fa als delictes contra la flora, la fauna i els animals domèstics, el Codi preveu penes per la tala, crema, arrabassament o tràfic il·legal de flora amenaçada i la introducció de espècies no autòctones que perjudique l'equilibri ecològic. La caça o pesca de fauna amenaçada així com la destrucció del seu medi o les activitats que dificulten la seua reproducció o migració; la caça i pesca en general contrevinent les lleis

o utilitzant mitjans prohibits per aquestes, particularment els verins i els explosius. I el maltractament injustificat i amb sanya d'animals domèstics que els cause la mort o lesions que afecten a la seua integritat física.

Al capdavant, el Consell considera que un nivell superior de consciència cívica envers els valors protegits no faria necessària l'actuació penal i recomana a la ciutadania, per tant, l'observació d'una conducta allò més respectuosa possible amb el medi ambient, el patrimoni cultural i la biodiversitat. D'altra banda, assenyala que algunes conductes que haurien de ser penades al capdavant no ho són per manca de mitjans i desconeixement, i recomana les administracions públiques valencianes la màxima col·laboració i implicació per tal que aquestes conductes no resten impunes. Finalment, assenyala la conveniència que el Codi Penal contemple els preceptes de protecció de la fauna i la flora que ha establert la nova llei estatal del Patrimoni Natural i la Biodiversitat.

Sobre l'ús de la bicicleta com a mitjà de transport urbà

Per iniciativa del Ple del Consell, la Comissió de Promoció Cultural analitzà en un informe (pàg. 172) l'ús de la bicicleta com a mitjà de transport urbà, circumscribint-se, com a model de ciutat gran al nostre territori, al cas de la ciutat de València.

El Consell, preocupat des de fa temps per la sostenibilitat de l'actual model energètic i pel seus efectes sobre el canvi climàtic i la contaminació atmosfèrica, es plantejà estudiar l'actual grau d'implantació en València de la bicicleta com a mitjà de transport viable i alternatiu a l'automòbil en trasllats curts, ecològicament net i saludable.

Tot i ser una ciutat ideal geogràficament i climàtica per a l'ús de la bicicleta, es constata que són poques les persones que la fan servir per a desplaçar-se i en condicions caòtiques i perilloses. Tot i que la ciutat va ser pionera en Espanya en la implantació del carril-bici, i actualment compta amb una xarxa de prop de 75 Km, el nucli consolidat de la ciutat no està ben connectat i es calcula que el traçat només dóna servei a les vivendes d'un 5% de la població de la ciutat.

A més, la xarxa no és homogènia pel que fa al tipus de paviment, color de senyalització i equipament addicional (llums de tràfic, aparcaments, etc.), i en molts trams l'estat de conservació no és idoni per a circular. I d'altra banda, l'actitud de molts ciclistes, i també d'altres usuaris de l'espai públic (vianants i conductors de vehicles motoritzats) que ignoren les normes d'ús del carril-bici recomanades per l'Ajuntament (cal assenyalar que no hi ha una Ordenança municipal que regule l'ús urbà de la bici) i els col·lectius que promouen el seu ús, fan que la realitat de la circulació en bici per la ciutat siga caòtica i fins i tot perillosa per als usuaris i per als vianants.

La Comissió estudià les condicions i les solucions adoptades per a la circulació en bici en diverses ciutats espanyoles i europees, i convidà l'Ajuntament de València a exposar les seues activitats i projectes en aquest àmbit. Segons el regidor delegat competent, es treballa per augmentar i donar continuïtat a l'actual traçat de carril-bici, es projecta crear carrers 30 (carrers on els vianants i ciclistes tenen preferència d'ús i els automòbils no poden circular a més de 30 Km/h), s'estudia la implantació d'un sistema municipal de lloguer de bicicletes i la creació de nous aparcaments, i es treballa en la redacció d'una Ordenança municipal que regule l'ús de la bicicleta en la ciutat.

Al seu torn, en opinió de les associacions que fomenten l'ús de la bicicleta, la construcció i ampliació del carril-bici, lenta i cara, no és suficient, i recomanen solucions integrades que combinen el carril-bici, els carrers 30 senyalitzats com a rutes ciclables (ciclocarrers), àrees compartides amb els vianants, polítiques decidides per disminuir el tràfic motoritzat, desincentivació de l'aparcament de cotxes en els centres urbans, així com el foment del transport públic, campanyes de sensibilització de l'ús de la bici i la seua intermodalitat (per exemple amb el ferrocarril).

Des dels fòrums internacionals (Conferència Mundial de Ciclistes, Amsterdam 2000), es proclama el 'dret' de les persones, inclosos els xiquets, a usar la bicicleta quan es vullga; s'assenyala el seu potencial com alternativa realista al cotxe (fins al 50% dels trajectes curts en cotxe), amb els avantatges que comporta, com ara la descongestió del tràfic, l'impacte ambiental i paisatgístic nul, la disponibilitat immediata i el manteniment barat, i el fet que es tracta d'una forma d'exercici que millora la salut mental i física; tot fent ressò en que 'l'educació de tots els usuaris de la via pública i l'aplicació de les lleis de trànsit són els elements finals d'una política de transport compatible amb l'ús de la bicicleta'.

Finalment, el Consell recomana que s'estimule l'ús de la bicicleta com a mitjà de transport urbà en les grans ciutats de la nostra Comunitat; per a la qual cosa considera fonamental que la xarxa de carril-bici (que ha de desenvolupar-se preferentment en la calçada), els carrers 30 i la resta de vies es milloren, es completen i es senyalitzen de forma adient. Considera molt positiva la iniciativa d'implantar en València un sistema de lloguer de bicicletes municipal i espera conèixer la futura Ordenança municipal que regularà la circulació de

bicicletes en la ciutat, la qual considera que haria de consensuar-se amb les associacions d'usuaris de la bici.

Per últim, creu convenient que els planificadors públics fomenten de forma preferent els mitjans de transport no contaminants i recomana la realització de campanyes de conscienciació ciutadana per a un correcte ús de la via pública per part de tots els usuaris (vianants, ciclistes i conductors motoritzats).

6.3. Concurs sobre el canvi climàtic

La sostenibilitat i l'impacte ambiental del model energètic actual i la seua incidència en l'escalfament global i el canvi climàtic són assumpte d'anàlisi i preocupació per part del Consell Valencià de Cultura des que en 2001 publicà un *Dictamen sobre la qüestió energètica i les energies renovables*. Posteriorment, en octubre de 2006 organitzà unes 'Jornades sobre el futur immediat de l'energia' per tal de copsar de la mà d'experts de diverses disciplines el problema de l'esgotament de les fonts d'energia fòssil (petroli, gas, carbó) i les perspectives de desenvolupament de fonts alternatives.

Més tard, i també per iniciativa de la Comissió de les Ciències, el Consell creà un grup de treball dedicat a analitzar el fenomen del canvi climàtic i la seua especial incidència en la Mediterrània i l'àmbit territorial valencià. Una de les seues primeres actuacions fou l'organització d'un 'Jornades sobre el canvi climàtic', celebrades en febrer de 2007; i seguidament, convocà un concurso (literari i de dibuix) adreçat a estudiants valencians d'ESO i Batxillerat, sobre la repercussió del canvi climàtic en les nostres vides.

La iniciativa tractava de fer sensibles els jòvens a l'extrema gravetat del canvi climàtic, i a la seua importància per a la nostra supervivència, i també fomentar la seua capacitat creativa, convertint-los no sols en receptors, sinó també en portaveus d'un objecte comú, que sols s'aconseguirà amb la col·laboració de tots: corregir els factors que influïxen en el deteriorament del nostre medi natural, per tal de conservar-lo i protegir-lo per als nostres descendents.

Al capdavant, es reberen 700 treballs en la versió de dibuix i prop de 300 en la literària, i el treballs premiats foren obsequiats amb un lot de material escolar per valor de 500€ en un acte de lliurament de premis presidit per la regidora delegada de medi ambient de l'Ajuntament de València, Mª Àngels Ramón-Llin. Posteriorment, entre els mesos de juliol i setembre, tots els treballs presentats foren exposats en el Centre del Carme de València. En l'Annex G. Treballs premiats en el concurs escolar sobre el canvi climàtic (pàg. 214) es poden veure les obres premiades en ambdues modalitats.

6.4. L'estat de la recerca i la innovació en la Comunitat Valenciana

El foment de la recerca científica i la seua connexió amb la innovació tecnològica com a motors de competitivitat i desenvolupament són assumptes de preocupació i anàlisi constant del Consell Valencià de Cultura a través de la seua Comissió de les Ciències. En aquest cas, la Comissió estudià l'informe de l'Alt Consell Consultiu de la Generalitat Valenciana sobre l'estat de la recerca, el desenvolupament i la innovació a la Comunitat Valenciana corresponent a l'any 2006 i elaborà un

document (pàg. 181) amb les seues conclusions.

La inversió en R+D+i en la Comunitat Valenciana correspon majoritàriament al sector públic, amb unes xifres al voltant del 0,96% del producte interior brut (en 2006, concretament 675 milions d'euros, un 5% del pressupost total de la Generalitat Valenciana), lluny de la espanyola (1,26%) i de l'europea (1,8%), i molt per darrere a les corresponents als Estats Units i Japó. Aquest endarreriment s'explica per la desigual situació de partida que suposaven els baixos nivells d'inversió que es registraven a la Comunitat Valenciana fa vint anys (al voltant del 0,25%). La participació de la inversió privada també està molt desequilibrada en el cas valencià, on és el 37% del total, front a la mitjana espanyola, que arriba fins al 50%. Això s'explica per l'estructura econòmica valenciana, amb un gran pes de sectors amb poca demanda de recerca científica i poques empreses grans (la Ford concentra el treball de recerca a l'estranger), i per la progressiva desacceleració de la inversió industrial, causada per l'atracció exercida sobre les inversions pels sectors de la construcció i la promoció immobiliària.

El Consell Valencià de Cultura, tot lloar l'esforç inversor públic en R+D+i, recomana augmentar-lo. Pel que fa al sector privat, també recomana incrementar l'esforç i implementar mesures que el facen augmentar, com ara un major nombre d'agents qualificats de transferència de resultats que connecten millor els departaments universitaris amb les empreses; identificar, mitjançant estudis precisos, els obstacles i problemes perquè més empreses s'incorporen a l'esforç inversor; reformar la legislació de mecenatge perquè pugui incloure les donacions i despeses compromeses en

activitats de recerca i innovació; i la facilitació de crèdits barats.

Per últim, el Consell considera que les Universitats haurien de millorar i diversificar els criteris de reconeixement dels mèrits curriculars dels seus professors i investigadors per tal que les tasques més relacionades amb la innovació siguin valorades com cal en la carrera acadèmica, i que tingueren accés a fons destinats a la contractació d'investigadors dedicats a la recerca i no per a cobrir necessitats docents.

7. Publicacions

7.1. Novetats editorials

7.2. Reedicions

El Consell Valencià de Cultura ha editat en 2008 quatre noves obres i ha reimprés dos títols exhaurits del seu catàleg editorial.

Entre les novetats trobem un llibre biogràfic sobre el bioquímic Santiago Grisolí; el primer títol d'una sèrie que continuarà durant 2009 en el context de la commemoració mundial del 200 aniversari del naixement de Charles Darwin sobre el fonament històric del darwinisme valencià en el segle XIX; un volum recopilatori de les conferències pronunciades en les jornades sobre el canvi climàtic organitzades en 2007; i l'últim títol d'una sèrie que s'encetà en 2008 sobre diversos metges relacionats amb la medicina i la salut pública en temps de la II República, en aquest cas dedicat a l'històleg i rector de la Facultat de Medicina de València, Luis Urtubey.

En l'apartat de reedicions, el Consell ha revisat el seu primer títol de la sèrie *Minor* 'El yacimiento arqueológico de la Alcudia de Elche' i ha ampliat i afegit nou material i fotografies en el volum 'El Real Monasterio de la Santísima Trinidad de Valencia'.

7.1. Novetats editorials

Títol	Santiago Grisolia. Recuerdos
Autores	López Piñero, José María; Terrada, María Luz; Aleixadre, Rafael; Valderrama, Juan Carlos; González, Gregorio; Navarro, Carolina
Col·lecció	Monografies (nº 43)
Llengua	Castellà
Mides	17 x 24 cm
Pàgines	235
Imatges	17
ISBN	978-84-482-4993-9

Introducció

José María López Piñero, autor del llibre

Los "recuerdos" o "memorias" son fuentes indispensables en todas las áreas historiográficas. Debidamente contrastadas e integradas con las demás proporcionan una información singular, que no puede obtenerse sobre otra base. Hace casi exactamente medio siglo me enteré de su importancia, cuando estaba aprendiendo los rudimentos metodológicos de la historiografía médica en el Instituto de la Universidad de Munich. Su director, el Prof. Werner Leibbrand me hizo estudiar primero el libro de Walter Artelt *Einführung in die Medizinhistorik. Ihr Wesen, Ihre Arbeitsweise und ihre Hilfsmittel* (1949) y a

continuación, en uno de sus seminarios, analizar *Das was mein Leben* (1954) del gran cirujano Ferdinand Sauerbruch. Quedé plenamente convencido y, por ello, desde entonces vengo insistiendo en el carácter indispensable de estas fuentes, que no sólo pueden ser "autobiográficas", sino también "autoergográficas", es decir, expositivas de la obra realizada. Un ejemplo clásico muy claro es *Die Medizin der Gegenwart in Selbstdarstellungen* (1925), que contiene, entre otras autoergografías importantes, la de Cajal.

Al final de mi vida, una de las cuestiones profesionales que más me preocupan es el abandono y la manipulación que está sufriendo la investigación histórica rigurosa de la medicina del siglo XX. En primer lugar, la internacional, como se manifiesta en una de las modas degradantes de los conceptos médicos fundamentales, que ha presentado como supuesta novedad "la clínica basada en evidencias". Aparte de la necia traducción del vocablo inglés *evidences* (que significa "pruebas"), supone una falsedad tan grave como afirmar que hasta ahora la práctica clínica se había basado en un empirismo ciego. Los seguidores del "presentismo" o "chauvinismo histórico", entre los que figuran numerosos catedráticos, se complacen en destacar la supuesta falsedad y torpeza de los conocimientos y prácticas de la medicina del pasado, o los reducen a meras supersticiones. Para que los estudiantes y los médicos jóvenes estén desorientados conviene que no sepan que la inmensa mayoría de los signos que se utilizan en el ensalzado "milenio de las nuevas tecnologías" proceden del siglo XIX y, todavía menos, que Santorio introdujo los relojes para medir el pulso y los termómetros clínicos a principios del XVII, o que el "efecto Doppler" ecográfico fue descubierto por el físico austríaco Christian Johann Doppler (1803-1853). Coma la guerra civil cortó dramáticamente la trayectoria durante el siglo XX de la medicina española y, en concreto, la valenciana, su investigación histórica está todavía más abandonada y manipulada. Sobre todo por el maniqueísmo político, al que se debe la destrucción de numerosas fuentes, en especial de documentos de archivo.

Mi preocupación casi obsesiva por este problema explica que, con mi habitual pesadez, venga insistiendo ante destacados médicos valencianos y del resto de España para que dejen sus recuerdos. Incluso aproveché la Cátedra de Eméritos de la Comunidad Valenciana, en la que llegó a organizarse un ciclo de autoergografías. Llegaron a presentarse varias excelentes, pero ha quedado trágicamente interrumpido por fallecimientos y enfermedades terminales. El único "fruto" de mi pesadez ha sido el presente libro, resultante de las conversaciones que tuve el año 1999 con Santiago Grisolí en la Fundación Valenciana de Estudios Avanzados los sábados por la mañana, cuando todas sus oficinas estaban cerradas.

Los recuerdos de Grisolí son tanto autobiográficos como autoergográficos. Pertenece a la generación que le cayó la guerra civil en los años iniciales de formación personal y científica. ¿Cuántas fuentes informan sobre la vida cotidiana de una familia o el funcionamiento de la enseñanza durante la contienda y la postguerra? Me impresionó especialmente su trabajo, desde marzo de 1937, en el "hospital de segunda línea" que montaron en la Escuela Normal de Cuenca, cerca del frente bélico. Lo mismo puede decirse acerca de la información relativa a las condiciones en las que vivieron los exiliados españoles desde su primer viaje transatlántico hasta el regreso definitivo de los que, como Grisolí, lo decidieron.

Sobre la vertiente autoergográfica de sus recuerdos tengo la profunda limitación de mis rudimentarios conocimientos sobre bioquímica y biología molecular. Para no manchar con "rebuznos" el presente libro, mi único recurso es intentar un breve marco histórico de la obra de un adelantado de la biología molecular, máxima novedad de la biomedicina del siglo XX.

La confluencia de la investigación genética y de la bioquímica ha sido uno de los factores que han conducido a la constitución de la biología molecular. Aunque el conocimiento de la naturaleza química de los genes no se produjo hasta dicha confluencia, su origen puede situarse en el estudio del británico Archibald Garrod

acerca de la mutación recesiva de la alcaptonuria. En 1909, el mismo año en el que fue acuñado el término "gen", Garrod puso de relieve que la alcaptonuria era un "error congénito del metabolismo", resultante del bloqueo de una reacción química por ausencia o ineficacia de una enzima: la oxidasa del ácido homogénico. Al no efectuarse la oxidación de este ácido, que es un producto catabólico intermedio, se acumula en la orina y se produce artritis, la alteración amarillenta peculiar de los tejidos denominada ocronosis y otros trastornos. Sin embargo, de manera en cierto modo paralela a lo que había sucedido con la obra de Mendel, este hallazgo no encajaba con los supuestos entonces vigentes, por lo que fue "olvidado" durante más de un cuarto de siglo.

A lo largo del mismo, el desarrollo de otros campos de la investigación biomédica contribuyó a ir formulando unos planteamientos que a la larga favorecieron la constitución de la biología molecular, principalmente porque desbordaron la capacidad explicativa de las teorías fundamentales procedentes del siglo XIX. Entre ellos figura la renovación que significó la serie de descubrimientos estructurales de diferentes orgánulos celulares con funciones específicas desde el punto de vista bioquímico y de la teoría de la inducción de la embriogénesis. Sin detenerme en otras áreas, como los estudios acerca de los virus y sobre la biogénesis, anotaré que una de las vías que condujeron de forma más directa a la biología molecular fue la investigación estructural submicroscópica, especialmente de las proteínas. La técnica más importante en este campo fue la cristalografía con rayos X, basada en las desviaciones de un rayo Roentgen por las moléculas de un "enrejado" registradas en una placa fotográfica, que permitió la construcción de modelos tridimensionales de los ácidos nucleicos desde 1912, por el británico William Henry Bragg y su hijo William Lawrence Bragg.

A finales del período de entreguerras, estas series de estudios habían conducido ya a una perspectiva abierta a nuevos planteamientos. No es extraño que hacia 1935 varios autores prosiguieran la línea iniciada por el hallazgo de

Garrod acerca de los "errores congénitos del metabolismo". Entre ellos destaca el norteamericano George W. Beadle, que pertenecía al ambiente encabezado por Morgan y que al principio tuvo que superar la resistencia de éste a trabajar con especies distintas a la *Drosophila*. Sus investigaciones con el hongo *Neurospora*, que fue para la genética bioquímica algo parecido a lo que la *Drosophila* había sido para la genética cromosómica, demostraron que los genes controlan la estructura específica de las cadenas de polipéptidos. La expresión tan repetida de Beadle "un gen, una enzima" significó que el concepto de gen había dejado de ser un mero postulado.

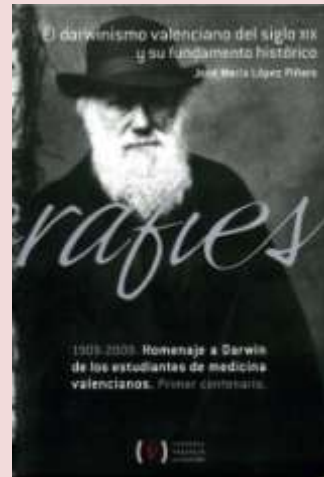
El gran relieve de esta aportación no debe ocultar, sin embargo, que la genética bioquímica no rompió entonces con los supuestos procedentes del siglo XIX. Para que se produjera una ruptura frontal y fuera posible la constitución de la biología molecular faltaba todavía una pieza esencial: la llamada mentalidad "informacionista" procedente del ambiente en torno a la mecánica cuántica. Dicho enfoque se desarrolló sobre todo en el seno de una tendencia, inicialmente encabezada por el físico danés Niels Bohr y después por su discípulo Max Delbrück, que puso de manifiesto que la mecánica cuántica implicaba un nuevo orden de racionalidad con profundas repercusiones para el estudio de las cuestiones biológicas. Delbrück mantuvo una estrecha relación con Morgan y llegó al convencimiento de que la física y la química clásicas resultaban incapaces para explicar los procesos a través de los cuales los genes desempeñaban funciones de control metabólico. Esta tendencia culminó en la obra del físico alemán Erwin Schrödinger, cuyo libro *¿Qué es la vida?* (1944) desempeñó el papel de auténtico manifiesto. En este texto de enorme influencia, Schrödinger afirmó que la indagación de los problemas biológicos podía conducir a la aclaración de las leyes físicas, porque los fenómenos de los seres vivos exigían revisar sus criterios explicativos, paralelamente a lo que sucedía con los fenómenos cuánticos. La cuestión primordial no era si los seres vivientes contradecían las leyes de la termodinámica, creando aparentemente, por ejemplo, más

energía de la que absorbían. El problema consistía en la transferencia de la información y en la forma en la que se codificaba para mantenerse estable o cambiar en el paso de una generación a otra, fenómenos peculiares de los seres vivos, sin equivalente en el mundo inorgánico.

La mentalidad procedente de la mecánica cuántica ha supuesto, en suma, la aplicación del concepto cibernético de sistema regulado por la transmisión de información. Este concepto, utilizado en la actualidad en las más diversas áreas científicas, suponía una importante quiebra de los supuestos teóricos y metodológicos de la investigación biomédica. En consecuencia motivó al principio el rechazo de numerosos bioquímicos y de bastantes autores dedicados a la genética o a las diferentes ramas de la morfología, que intentaron reducirlo a una noción especulativa incompatible con los principios de los saberes experimentales biomédicos. Sin embargo, ha acabado siendo uno de sus presupuestos fundamentales, al convertirse en el núcleo conceptual de la biología molecular.

Suelen aceptarse tres grandes hitos iniciales de la nueva disciplina. El primero de ellos es la identificación del ácido desoxirribonucleico (ADN) como material genético universal de las células, conseguida a partir de 1944, principalmente por Oswald Avery, Colin McLeod y Maclyn Mc Carty. El segundo, la construcción en 1953 de un modelo de la estructura física del ADN: la célebre "doble hélice" de James Watson y Francis Crick, investigadores de los que resulta interesante anotar que se sentían "fascinados" por el libro de Schrödinger desde la genética y la física respectivamente. El tercero, el "desciframiento" del código genético o información contenida en las secuencias de nucleótidos del ADN (adenina, citosina, guanina y timidina), transportada sobre todo por el ácido ribonucleico (ARN) mensajero. Partiendo de una idea sugerida en 1954 por el físico ruso Georg Gamov, a dicho desciframiento han contribuido varios autores, entre ellos, Severo Ochoa, de quien habitualmente se recuerda la síntesis in vitro de nucleótidos de ARN y ADN.

Todavía en 1988, veintiséis años después de su nombramiento como profesor de bioquímica y biología molecular en la Universidad de Kansas, Santiago Grisolia encontró numerosas resistencias e incomprensiones, por parte de ignorantes o retrógrados, a la "Declaración de Valencia" sobre el genoma humano. También ha tenido que soportar el lanzamiento publicitario del "primer borrador del genoma humano", en junio de 2000, a cargo de Clinton y Blair, "unidos vía satélite para una sesión informativa transatlántica", que fue un episodio especialmente revelador de la manipulación propagandística de la investigación biomédica más importante. Por supuesto, llenó los medios de comunicación de estrepitosos titulares con afirmaciones consabidas ("el descubrimiento más grande de todos los tiempos", "una nueva era en la historia de la medicina", etc.). En los ambientes científicos se comentó jocosamente que el presidente de los Estados Unidos desconocía incluso el término "genoma". Sin embargo, no se ha denunciado abiertamente que formaba parte de una campaña de mercadeo basada intencionadamente en un lenguaje ambiguo, es decir, "que puede entenderse de varios modos o admitir distintas interpretaciones y dar, por consiguiente, motivo a dudas, incertidumbres y confusión".

Introducció

José María López Piñero, autor del llibre

¿Cuál fue la razón de que los estudiantes de medicina valencianos fueran las únicas personas que el año 1909 organizaron en España un homenaje a Darwin con motivo del primer centenario de su nacimiento? Miguel de Unamuno, como vamos a ver, lo repitió varias veces en la conferencia con la que participó. La respuesta es bastante sencilla: la Facultad de Medicina de Valencia era el principal núcleo español del darwinismo. Por el contrario, no resulta fácil explicar cómo llegó a serlo a pesar del extremado centralismo académico que la había perjudicado muy gravemente con disposiciones gubernamentales como suprimirla en 1799, prohibir su enseñanza anatómica en 1837 y reducirla en 1843 a un "Colegio de Prácticos en el Arte de Curar", destinado a la formación en cuatro años de titulados de "segunda clase", que sólo podían practicar cirugía menor y atender partos.

Los únicos fundamentos rigurosos para esta explicación son los resultados de las investigaciones históricas internacionales sobre la trayectoria valenciana de los saberes biológicos, que ignoran o fingen desconocer los seguidores de la insoportable "polémica de la ciencia española", tanto apologistas como negativistas. Me limitaré a mencionar dos ejemplos relativos a hitos iniciales de dicha trayectoria.

Títol	<i>El darwinismo valenciano del siglo XIX y su fundamento histórico</i>
Subtítol	<i>1909-2009. Homenaje a Darwin de los estudiantes de medicina valencianos. Primer centenario</i>
Autor	López Piñero, José María
Col·lecció	Monografies (nº 44)
Llengua	Castellà
Mides	17 x 24 cm
Pàgines	214
Imatges	18
ISBN	978-84-482-5053-9

El sirio Ibn abi Usaybia ya incluyó una amplia biografía de Abû-s-Salt Umayya de Denia en su *'Uyûn al-Anbâ fî T'abaqât al-At'Ibbâ* (Fuentes de información sobre las clases de médicos, cu. 1245), principal repertorio islámico medieval. El primer trabajo europeo sobre su *Kitâb al-adwiya al-mufrada* (Tratado sobre medicamentos simples) fue publicado el año 1883 por un gran investigador como el alemán Martin Steinschneider en el *Archiv* dirigido por Rudolf Virchow, que concedía gran importancia a la historiografía científica. En la Comunidad Valenciana nadie se ha ocupado de Abû-s-Salt Umayya hasta la traducción castellana de su tratado por Pedro Vernia (1999), que incluye un excelente estudio con identificación rigurosa de las especies biológicas.

Aunque resulte sorprendente, los primeros en ocuparse de Pedro Jaime Esteve, iniciador de la investigación botánica y zoológica en la Universidad de Valencia, no fueron valencianos como Gaspar Escolano y Vicente Ximeno, sino el alemán Andreas Schott en su repertorio biobibliográfico hispánico (1608). Siguió las Décadas de Escolano (1610) y, como era de esperar, la fundamental *Bibliotheca Hispana Nova* de Nicolás Antonio (1672). Entre los eruditos de la Ilustración no sólo figuraron los españoles Francisco Javier Garma Salcedo, archivero general de la Corona de Aragón (1738), y los valencianos José Rodríguez (1747) y Vicente Ximeno (1747-1749). También se ocupó de Esteve el suizo Albrecht von Haller, uno de los principales científicos del periodo, quien además de contribuciones como publicar el primer gran tratado de fisiología moderna (1757-1766), su laboriosidad y vivo interés por la historiografía científica le condujo a confeccionar los diez volúmenes de sus famosas *Bibliothecae* (1771-1778), repertorios biobibliográficos que incluyen referencias de más de cincuenta mil libros y de numerosos artículos de revista. Tras el hundimiento de la actividad científica española motivado por la Guerra de la Independencia y la represión ideológica del reinado de Fernando VII (1808-1833), Justo Pastor Fuster (1827-1830) se limitó a completar y corregir el repertorio de Ximeno. Sin embargo, en los años cuarenta comenzó la moderna historiografía médica y el

alemán Ludwig Choulant, uno de sus principales fundadores, expuso bien claro en su tratado sobre ediciones de autores clásicos que la primera grecolatina de la *Theriaca* de Nicandro se debía a Esteve. Durante el mismo decenio, Anastasio Chinchilla Piqueras (1841) y Antonio Hernández Morejón (1842) le dedicaron espacio en sus historias sobre la medicina en España, y lo mismo hizo durante el siguiente Miguel Colmeiro en la relativa a la botánica hispano-lusitana (1858). La difusión internacional fue reforzada por las obras de consulta más importantes: el diccionario enciclopédico de ciencias médicas en cien volúmenes fundado por el francés Amadée Dechambre (1864-1880), las tres ediciones del gran diccionario biográfico dirigido por el alemán August Hirsch (1884-1888, 1929-1935, 1962) y el catálogo sobre libros médicos renacentistas del norteamericano Richard J. Durling (1967). En España, Juan Antonio Balbás (1883) y el grupo encabezado por Eudald Canibell (1918) reiteraron la información sobre Esteve, que ha sido después enriquecida por Teresa Santander Rodríguez (1971), Sebastián García Martínez (1973), José López Rueda (1973) y María Teresa Santamaría Hernández (2003), situándola en sus trabajos acerca de los estudios clásicos renacentistas. Posterior es mi monografía sobre Esteve como investigador botánico (2006).

En un libro como el presente sólo resulta posible resumir los principales aspectos de dicha trayectoria relacionados con la biodiversidad antes de exponer el darwinismo valenciano del siglo XIX.

Títol	<i>Jornades sobre el canvi climàtic</i>
Col·lecció	Bàsica (nº 2)
Llengua	Valencià/Castellà
Mides	17 x 24 cm
Pàgines	132
Imatges	26
ISBN	978-84-482-4958-8

Pròleg

Santiago Grisolia, president del CVC

El cambio climático es el mayor desafío al que se enfrenta la Humanidad en el siglo XXI. Desde el punto de vista ambiental por la dimensión de la catástrofe ecológica y por la escala planetaria de sus consecuencias, y socioeconómicamente por su incidencia en la economía global, en la producción de alimentos, en el acceso al suministro de agua y en la salud; en definitiva, en el desarrollo humano.

Tal como viene señalando en sucesivos informes el Panel Integubernamental para el Cambio Climático (IPCC) de Naciones Unidas, el calentamiento del planeta es un hecho, y sus causas son de origen antropogénico (aumento exponencial de las concentraciones de gases de efecto invernadero en la atmósfera). Junto a ello, el conocido informe Stern ha puesto de manifiesto, desde la economía, que el coste de no actuar es más gravoso, en términos de PIB, que el de adoptar medidas que mitiguen los efectos del cambio climático.

Por tanto, la ciencia, la economía y la racionalidad del principio ambiental de precaución urgen a actuar. De no hacerlo, incurrimos en una irresponsabilidad ambiental, en una ineficiencia que va contra el propio desarrollo económico y desde el punto de vista humano en una doble insolidaridad: intrageneracional, hacia las personas de los países con menos recursos que,

paradójicamente, siendo los que menos contribuyen al fenómeno del cambio climático serán los más afectados por sus consecuencias; e intergeneracional, por trasladar el problema a nuestros hijos y a los hijos de estos.

Consciente de que dicha actuación ha de estar inspirada en una estrategia global pero se ha de concretar a escala local y regional, el Consell Valencià de Cultura, a través de su activa Comisión de las Ciencias, organizó en febrero de 2007 unas jornadas para analizar la incidencia del fenómeno del cambio climático en el ámbito valenciano y mediterráneo, cuyas ponencias reproducimos en la presente publicación. Como precedente —la sensibilidad de la institución por la conservación del medio ambiente data prácticamente de su creación a finales de los años 80 y constituye hoy por hoy uno de sus ejes prioritarios de actuación— esta misma comisión había analizado una cuestión directamente relacionada con el cambio climático como es la sostenibilidad del actual modelo energético y sus alternativas en un dictamen aprobado en septiembre de 2001 y unas jornadas organizadas en octubre de 2006.

Tratándose de un fenómeno multidimensional, y en línea con la apuesta constante del Consell Valencià de Cultura por la investigación científica como recurso cultural básico de creación de conocimiento, las ponencias contaron con voces de diferentes disciplinas científicas.

El catedrático de física Josep Enric Llebot hace en su conferencia '*El canvi climàtic, problema de futur o realitat quotidiana*', un completo relato retrospectivo de la construcción de la evidencia científica sobre el cambio climático, desde la primera correlación formulada por Arrhenius a finales del siglo XIX entre concentración de CO₂ y temperatura, hasta los modernos modelos climáticos con que trabaja el IPCC. Enumera también algunas de las consecuencias previsibles del aumento de temperatura en el planeta que prevén dichos modelos así como algunas de las cosas que podemos hacer tanto a nivel global como individual para reducir y mitigar los efectos del cambio climático.

Por su parte, Ramón Tamames, reconocido economista, argumenta en su heterogénea ponencia *'Cambio climático y Kyoto'* sobre las diferentes sensibilidades mundiales respecto al protocolo de Kyoto, señalando que más allá de algunas opiniones que afirman que su efecto sobre la mitigación del cambio climático es *too little, too late* (demasiado poco y demasiado tarde), tiene beneficios incuestionables, como pueda ser la transición hacia una cultura de eficiencia energética.

Por último, el experto en dinámica climática mediterránea, Millán Millán, expone en su ponencia *'Algunos aspectos del cambio climático en la cuenca mediterránea'* el resultado de la investigación que sobre la materia lidera y coordina el CEAM (Centro de Estudios Ambientales del Mediterráneo) radicado en la Comunitat Valenciana. Entre ellos, los efectos climáticos derivados de los mecanismos de retro-alimentación entre los contaminantes atmosféricos y las propiedades y cambios de uso de los suelos, y su relación con calentamientos anómalos del Mediterráneo y la perturbación del régimen de lluvias, principalmente la pérdida de tormentas en verano.

Como complemento a las ponencias el Consell Valencià de Cultura, en colaboración con la Filmoteca Valenciana, facilitó la proyección pública del controvertido documental *'An inconvenient truth'* (Una verdad incómoda), impulsado y protagonizado por el exvicepresidente norteamericano Al Gore.

Estas ponencias se publican prácticamente a la vez que dos grandes informes de ámbito mundial como son el cuarto Informe de evaluación del cambio climático del IPCC (AR4) (precisamente en Valencia) y el Informe sobre desarrollo humano correspondiente a 2007, del programa de Naciones Unidas sobre Desarrollo, titulado *'Combatir el cambio climático: la solidaridad humana en un mundo dividido'*. Mahatma Gandhi solía decir que 'la diferencia entre lo que hacemos y lo que somos capaces de hacer bastaría para resolver la mayoría de problemas del mundo'; esperamos que esta modesta iniciativa del Consell Valencià de Cultura

contribuya a conocer y dar a conocer qué somos capaces de hacer para afrontar el desafío del cambio climático.

Títol	<i>Luis Urtubey: un maestro olvidado</i>
Autor	José Gómez Sánchez
Col·lecció	Minor (nº 64)
Llengua	Castellà
Mides	20 x 15 cm
Pàgines	219
ISBN	978-84-482-4895-6

Presentació

Discurs de presentació del llibre a càrrec de José Gómez, autor del llibre

Cuando hace unos meses, el Prof. Grisolí, nos propuso reeditar, lo que, a fin de cuentas, no era más que un Discurso de Ingreso en la Real Academia de Medicina de Cádiz, confieso que el proyecto, aunque halagase mi vanidad y viniese a probar la amistad que nos profesaba el viejo amigo y condiscípulo que hoy nos preside, carecía, a mi juicio, de la entidad sustantiva que le hiciese acreedor de ese honor y justificase así la inversión del tiempo y -¿por qué no decirlo?- del dinero que, para el Consell Valencia de Cultura, iba a suponer su publicación. Un esfuerzo que, desde ahora mismo, reconocemos y *ex toto corde* agradecemos.

Sin embargo, pronto caí en la cuenta de que, en realidad, lo que en este caso importaba no era mi

Discurso en sí sino el tema y el propósito que, en su día, nos dicto su elección: saldar una deuda personal de gratitud y llevar a cabo un acto de justicia que reivindicase la memoria de un Maestro injustamente olvidado. Pues bien, si es eso lo que yo hice hace casi treinta años - venciendo algunas reticencias locales-, es evidente que ahora, en la que tanto se habla de la "Memoria Histórica", era urgente que se llevase a cabo de nuevo, pero esta vez, desde aquí. Es decir: desde la ciudad que él eligió voluntariamente para ejercer su magisterio; desde la ciudad en donde él asumió res-ponsabilidades de gobierno en condiciones bien difíciles; desde la ciudad en la que iba a transcurrir casi la mitad de su vida; desde la ciudad a cuyas esencias se incorporó con tanto entusiasmo, que incluso llegó a escribir algunas obras teatrales en valenciano; desde la ciudad en donde, por fin y en tan penosas circunstancia, habría de morir...

He hablado de una deuda de gratitud y de justicia y por eso acepté que ese discurso se publicase de nuevo y se hiciese desde aquí, desde Valencia, desde donde él dio a la imprenta las últimas entregas de sus *Elementos de Histología* y escribió, la mayor y mejor parte de sus restantes obras...

He hablado de una deuda de gratitud, repito, pero es urgente advertir que mi relación personal con Luis Urtubey -siendo yo aún un simple Alumno Interno de la que fue su Cátedra-, se redujo, en realidad, a un par de entrevistas llevadas a cabo, en su laboratorio de la calle Castellón, nº 3 y a otra más, celebrada años más tarde, en el domicilio de su amigo y confidente, el Prof. Juan Manuel Ortiz Picón. Un amigo a quien él encargaría, poco después, la reedición y refundición de algunas de sus obras...

No se trata pues, de esa gratitud que nace del trato cotidiano con un Maestro, al que se acaba venerando como a un padre... Tal vez fue mejor así porque, dado su carácter y el mío -dos auténticos *outsiders*-, es improbable que hubiésemos congeniado... Conocer personalmente a las personas físicas cuya obra intelectual admiramos, nos expone a recibir una

impresión negativa que, de ahora en adelante, perjudicará nuestra valoración del autor y de su obra. Es por eso por lo que yo, contemporáneo del "penúltimo Ortega" -el del "Instituto de Humanidades" y el de sus multitudinarias conferencias en el cine Barceló-, me abstuve de asistir a ninguna de sus actuaciones públicas; por eso siempre que releo alguno de los párrafos "más retóricos" de su obra me alegro de haber obrado así. Hay cosas que no son apropiadas para decir las "de memoria" fingiendo espontaneidad...

Mi primer contacto con Luis Urtubey se llevó a cabo a través de su libro, *Elementos de Histología*, un contacto que tuvo lugar en septiembre de 1939; en la Librería que la "Fundación Garda Muñoz" tenía, abierta en la Calle Hospital nº 3. Si evocamos la situación, veremos a un joven estudiante que ha entrado en el local con paso decidido y de inmediato ha empezado a apartar para sí los libros de que habrá de servirse a lo largo de los Cursos Intensivos que van a reanudar la vida universitaria de la Posguerra-.; La *Física* de Ferrando, un par de textos de Alcalá Santaella y, por supuesto, los enormes volúmenes del *Testut* -el famoso clásico de la Anatomía francesa-. Sin embargo, son esos *Elementos de Histología* - editados, en Cádiz en un papel *couche* de aceptable calidad-, lo que atrae su atención de inmediato produciéndole un impacto visual que yo relaté en los términos, no exentos de retórica, que me voy a permitir transcribir:

"El joven (ese joven que era uno mismo en aquellos lejanos días), atraído por un "no sé que" de modernidad que se desprende de la sencilla "librea" de la obra-, deja resbalar bajo su pulgar las hojas del primer volumen y en unos segundos, como en un mágico calidoscopio fluye ante sus ojos tipografía, composición e imágenes y, de inmediato, percibe con acuidad que aquel libro va a ser de ahora en adelante, "su libro". Y esa primera impresión se va a confirmar a lo largo de un curso en el que, estudiando encarnizadamente, aprenderá su contenido y, al mismo tiempo, quedará prendado de su estilo: un estilo ágil, claro, ceñido que servía de vehículo a una ciencia fundamentada, coherente y, al

mismo tiempo, problemática". Una ciencia, añadiría hoy día, impregnada de un "espesor histórico" que ahora es prácticamente imposible encontrar en obras de ese género... Ni siquiera en las que yo mismo he tenido ocasión de traducir y recomendar a mis propios alumnos...

Luis Urtubey, ganó la Cátedra de Cádiz en 1931 pero, dos años más tarde, en virtud del oportuno concurso de traslado, se afincó en Valencia. En aquellos años la Facultad de Medicina gaditana, pese a su antigüedad, dependía de Sevilla en cuyo Rectorado tomaban posesión los Catedráticos destinados a Cádiz. Algunos traían ya en el bolsillo una comisión de servicio en virtud de la cual, ni siquiera era necesario que se personasen en su propia Cátedra...(i) Incluso hubo alguien quien, al cabo de unos años de excedencia, volvió a Cádiz con el propósito de jubilarse "en activo" y, entretanto, llevar a cabo una meritoria labor historiográfica. Me refiero a Don Diego Ferrer de la Riva, de quien en aquella Facultad se conserva, por cierto, muy buen recuerdo, una placa que evoca unos versos de Verdaguer y unos rosales que, personalmente, trajo él mismo unos años después...

Habrían de pasar más de cincuenta años para que alguien nacido y formado en Cádiz, como el Profesor Vilches Troya -uno de nuestros primeros colaboradores-, pudiese opositar a esa Cátedra y siga aún hoy día, ejerciendo su magisterio y presidiendo, además, la Real Academia de Medicina de esa ciudad... Algo, sin duda debió ocurrir para que a partir de 1974 empezasen a salir de allí, Titulares, Catedráticos, Académicos y Jefes de Servicio. Algo debió cambiar para que de Cádiz, se pudiesen "exportar" hombres, como Antonio Campos -un Catedrático cuyo entusiasmo y aliento vital son inagotables- hayan formado su propia Escuela y ésta haya tenido una importante réplica en Hispanoamérica... Pero eso -como diría Kipling, y yo repito con tanta frecuencia- ya es otra historia; una historia que, tal vez empieza con esa especie de Big Bang que pro-dujo, La Ley General de Educación de Villar Palasí pero, también, con la llegada a Cádiz de alguien con la edad adecuada y la insobornable voluntad de permanecer allí...

Un hombre más joven, llegando a esa sucursal de Sevilla -que a la sazón era la Facultad de Medicina de Cádiz-, hubiera empezado a gestionar de inmediato su traslado a Madrid, a Barcelona o a su propia ciudad natal; aunque para ello tuviese que reforzar su expediente a cosía, eso sí, de trabajo de unos colaboradores que habrían saludado su llegada como "un santo advenimiento" del que esperaban una promoción universitaria que pronto se vería defraudada. Un hombre más viejo, tal vez se hubiera limitado, en el mejor de los casos, a dar sus clases con decoro y, por supuesto, a preparar su jubilación. A este respecto él, al menos, habría llegado al lugar indicado: a Cádiz, "una ciudad hecha a la medida del hombre".

Para arraigar allí, con eficacia académica y social, hacía falta que, "el forastero", viniese de vuelta de muchas cosas pero sobre todo que estuviese asistido por los recursos y la voluntad de hacer "aquí y ahora" lo que siempre había querido hacer: fundar una Escuela que le permitiese formar a sus miembros, asegurar su promoción y, a ser posible, llevar todo eso a cabo, desde el mismo lugar en donde Luis Urtubey lo había intentado.

En consecuencia y tras, advertir a todos, que "el había venido para quedarse" y que tomasen de ello buena nota, empezó por crear, los medios materiales y el clima de libertad intelectual que hizo posible que, quienes lo mereciesen, pudiesen desarrollar su propia personalidad, y, con su ayuda -ejercida sin contemplaciones desde dentro o desde fuera de los tribunales- alcanzasen, a su vez, las metas que ellos mismos se propusiesen. Y eso sin otra contrapartida que el trabajo y la lealtad que desde el primer momento estábamos en condiciones de exigirles... Es posible que, siendo ya Decano, pueda haber incurrido en algún caso de endogamia. La situación de aquella "Facultad de paso" justificaba la práctica de lo que hoy se llama "discriminación positiva-.."

La larga marcha, llena de meandros, que empezó hojeando un libro en la Fundación García Muñoz, había alcanzado su lejano destino. En su aspecto táctico la deuda estaba saldada; en su aspecto

moral es lo que hoy -a despecho de mi edad y de mis achaques- es lo que me ha traído hoy aquí a colaborar en la presentación de un libro cuya misión es reverdecer la memoria de un Maestro olvidado

Dicho esto y formuladas algunas palabras de gratitud hacia el Consell, hacia su Presidente y especialmente hacia Don Francisco Izquierdo, sin cuyo desvelo y capacidad de integración no hubiese sido posible incorporar al primitivo texto la enorme cantidad de documentos que yo le aporté, debiera poner un punto final a mi breve intervención. Sin embargo, quisiera hacer algunas alusiones epilógicas.

La última vez que yo estuve en Valencia fue con motivo de las Bodas de Oro de mi promoción: la del 44 -una promoción de la quedamos sólo dos supervivientes-; en consecuencia, es lógico pensar que yo no volveré más a esta ciudad... Por esa razón, desde la nostalgia que hoy nos embarga, yo querría tener un recuerdo para aquel viejo Museo de Paleontología en donde a lo largo de los años treinta pasé tantas horas de ensueño pero, sobre todo, para aquel caserón de la calle Guillen de Castro y la regia escalinata de su vestíbulo. Una escalinata presidida por un medio relieve de tonos verdosos dedicado a la memoria de Carlos Darwin. Un pequeño monumento que muy pronto fue retirado, alegando la supuesta incompatibilidad que, existía entre la práctica de la Medicina y una teoría biológica que defiende sin rebozo "la supervivencia del más apto". Un pretexto políticamente correcto, de lo que, en realidad, fue una defenestración de carácter ideológico y confesional.

Así mismo, quisiera recordar aquí al Claustro de Profesores que nos inició en nuestro conocimiento del cuerpo humano y en el de sus dolencias y, por supuesto, a los compañeros de estudios y fatigas que nos licenciarnos en 1944... Unos y otros, profesores y alumnos, han desaparecido ya, como sin duda lo haremos nosotros mismos, dentro de poco.

Finalmente, pero ahora desde un punto de vista más personal, un recuerdo inexcusable para Don Luis Bartual, Don Vicente Alcober y Don

Francisco Martín Lagos. Don Luis y Don Vicente, mis primeros mentores en el mundo del microscopio y, por supuesto, el único eslabón humano que nos unió a la figura trágica de Luis Urtubey a quien, desde aquí, rendimos hoy tan merecido homenaje. Por último, Don Francisco, el Decano de aquella casa -una casa que rigió con mano de hierro durante cinco o seis años-. Trasladados, ambos, a Madrid -aunque, "salvando las distancias", cada uno por su cuenta-, coincidimos, de nuevo, en San Carlos; el viejo caserón de Atocha. Allí dirigí yo, durante veintitantos años, el Laboratorio de Histopatología de su Servicio Hospitalario y la Secretaría del Instituto de Cirugía Experimental que él había fundado... Todos ellos vivirán siempre en mi recuerdo...

Nada más. Muchas gracias a todos por la atención prestada.

Últimos días de D. Luis Urtubey

Vicente López Merino, metge i excatedràtic de la Universitat de València

En la posguerra civil vino a ocupar la Cátedra de Histología y Anatomía Patológica de la Facultad de Medicina de Valencia el profesor Antonio Llobart; y durante quince años se utilizaron, como texto complementario de sus lecciones y apuntes, las publicaciones de D. Luis Urtubey: sus dos tomos de histología y los varios fascículos sobre inflamación, anatomía patológica y cáncer, tácitamente aceptados por el catedrático Llobart y el adjunto D. Vicente Alcober, de la común escuela histopatológica de D. Pío del Río Hortega. Los alumnos apreciábamos, especialmente en la Histología, la claridad de esquemas y la limpieza de sus dibujos, originales de Urtubey, y todos conocimos la original denominación de 'fotomicrografías' frente a las habitualmente llamadas, en otros libros, 'microfotografías', ilustrativas del texto.

Comentaban algunos alumnos, con simpatía, que la habilidad como dibujante la empleó con frecuencia Urtubey para obtener recursos económicos colaborando con tebeos ('comics').

Un mediodía el profesor D. Manuel Beltrán Báuena y yo, como su ayudante, fuimos llevados por Salvador, su mecánico, a un edificio de la calle Alicante, en cuyo último piso, en una amplia habitación-zaguán destartada, estaba, sobre una amplia cama metálica, casi inconsciente, pálido y completamente edematizado, con evidente anasarca, el profesor Urtubey, al que D. Manuel exploró y yo ayudé y practiqué un electrocardiograma.

D. Luis vivía con su 'fámulo', que apenas estuvo presente, y aunque la solicitud de consulta le llegó a Beltrán Báuena a través del grupo con mayor contacto con Urtubey, como el Dr. Roque López Peñaranda y otros, ninguno de ellos acudió. Allí estaba D. Luis, solo y moribundo, y se decidió trasladarlo al Servicio de Patología Médica que dirigía Beltrán Báuena para su más detallado estudio y posible tratamiento. Dicho servicio se hallaba en la nueva facultad de Medicina, en la Avenida Blasco Ibáñez, 17, en cuyo segundo piso fue ubicado a raíz del urgente traslado-ocupación motivado por las necesidades de la última gran riada del 57 de Valencia.

Ingresó el mismo día, y ocupó una de las dos salas de 'privados' del 2º piso, junto a la escalera lateral a la que se accede desde el patio central entre la Facultad y el edificio del Hospital Clínico, donde se encuentra ahora la estatua de Arnau de Vilanova.

Al día siguiente se habían completado los análisis de sangre y orina que confirmaban las sugerencias diagnósticas previas. Se trataba de un anasarca, por hipoproteinemia intensa, probablemente consecutivo a una mala nutrición crónica, que producía una insuficiencia hepatorenal extrema, con afectación generalizada, que en el miocardio adoptaba la forma de miocardiopatía metabólica descrita años atrás como miocardosis por Wuhrman.

No pudo remontar su estado ya final, por lo que murió a los dos días. Y aunque su cadáver debió ser trasladado al 'depósito' de la Facultad, se dijo que sus antiguos alumnos sacaron su féretro por la puerta principal de la Facultad de Medicina, cumpliendo extraoficialmente los honores que le correspondían a un profesor de prestigio como

había sido D. Luis Urtubey en un tiempo tan turbulento en la Facultad de Medicina de Valencia.

Títol	<i>Presentació de llibres sobre la sanitat pública en la II República</i>
Edició	Compilació dels discursos de presentació de tres llibres relacionats amb la recuperació de la memòria mèdica valenciana de la II República
Mides	21 x 14.5 cm
Pàgines	22

Introducció

Santiago Grisolí, president del CVC

Hace algún tiempo decidimos en esta casa contribuir de alguna manera a recuperar el recuerdo de científicos valencianos poco o nada conocidos del gran público, con un triple objetivo:

El primero, reparar un olvido injusto, debido a causas ajenas a la obra científica o profesional de estas personas, a veces de mucho mérito.

El segundo de estos objetivos es divulgar la existencia de una tradición científica valenciana, en general desconocida. La ciencia es una tradición, y esta tradición forma parte de nuestro legado cultural, importante no sólo para los científicos sino también para todos los ciudadanos.

Finalmente, nos gustaría también que estas vidas de científicos valencianos llegasen a los jóvenes,

ya que son la clase de lectura que puede contribuir a despertar futuras vocaciones.

Los tres libros que presentamos hoy están dedicados a la vida y la obra de tres médicos, dos de ellos valencianos de nacimiento -José Chabás Bordehore y José Estellés Salarich- y el tercero de adopción, el histólogo Luis Urtubey. Los tres enfocaron su profesión desde una vocación de servicio a la sociedad. El primero, José Chabás, en la lucha contra la tuberculosis, que pasaba por la mejora de las condiciones generales de vida de la clase trabajadora, la más expuesta a esta enfermedad- El segundo, José Estellés, dedicó buena parte de su vida a la organización de la sanidad pública. Y Urtubey, que se dedicaría a la histología, empezó su carrera con una tesis doctoral sobre los costos sociales de la mortalidad debida a la mala calidad de vida de las clases populares.

Todos ellos ocuparon cargos de responsabilidad durante la Segunda República, y fueron depurados al final de la guerra. A Urtubey lo conocí yo en las cenas que organizaba en su casa, los sábados, el médico Francisco Forriol -el médico de los pobres. Su situación era muy precaria. El motivo de su depuración fue el haber sido decano de la Facultad de Medicina durante la guerra.

Si algo no se le puede discutir a la Segunda República fue el enorme esfuerzo que dedicó a la educación, la cultura y la ciencia. Muchos de los logros de aquellos años se perdieron con la guerra, y nuestro nivel científico no volvió a recuperarse hasta muchos años después. Nosotros hemos querido contribuir a esta recuperación con estos libros, y con otros futuros, de los que hoy no trataremos.

Santiago Grisolia, president del Consell Valencià de Cultura.

Títol	<i>Agenda institucional 2008</i>
Autor	Consell Valencià de Cultura
Edició	800 Aniversari Naixement Jaume I
Llengua	Valencià
Mides	24 x 17 cm

Text introductor sobre Jaume I

Reproduït íntegrament en la pàgina 22

7.2. Reedicions

Títol	<i>El yacimiento arqueológico de La Alcudia de Elche</i>
Autor	Rafael Ramos
Col·lecció	<i>Minor (nº 1). Edició revisada</i>
Llengua	Castellà
Mides	20 x 15 cm
Pàgines	142
ISBN	978-84-482-4953-3

Reproducció del primer capítol

La Alcudia de Elche

Rafael Ramos, autor del llibre

La Alcudia es una pequeña loma de diez hectáreas de superficie, situada en la partida rural de Alzabaras Bajo, dos kilómetros al sur de la actual ciudad de Elche y unos quinientos metros al oeste del río Vinalopó. Se encuentra en el centro de una gran llanura y su territorio abarcaba la actual comarca del Bajo Vinalopó y parte de la del Bajo Segura: una amplia zona de tierra fértil situada entre el mar y las sierras prebéticas de Orihuela, Crevillente, Negra y Grossa.

En aquella gran área geográfica existió en la antigüedad una densa ocupación humana que tuvo en La Alcudia su principal centro de población. En la actualidad se conocen ya otros muchos pequeños asentamientos rurales ibéricos, posiblemente habitados por familias que realizaban trabajos agrícolas y ganaderos dedicados a atender las necesidades de su ciudad. Además, como territorio abierto al mar, gozaba de puertos que daban salida a una parte de su producción y que recibían objetos e innovaciones técnicas, estéticas y espirituales procedentes de otras partes del Mediterráneo. Su modelo de poblamiento muestra la existencia de una estructura social jerarquizada correspondiente a la organización del colectivo clientelar ibérico de esta zona.

La romanización de este territorio aprovechó esta estructuración ibérica, reforzó políticamente el papel capital de la ciudad existente en La Alcudia y organizó el paisaje antiguo atendiendo a pautas nuevas: al reparto de tierras a los nuevos colonos romanos, hecho que ha quedado fosilizado en un parcelario agrícola geométrico denominado centuriación.

Por sus campos se establecieron villas y otros enclaves romanos y visigodos después, de variadas funciones, hasta que la fundación

musulmana de Elche, la *lls* medieval, acabó con la capitalidad de la ciudad de La Alcudia.

Este lugar, en el que se desarrolló la actividad humana durante más de cinco milenios, es un rico yacimiento arqueológico que contiene los restos de varias antiguas ciudades. La superposición estratigráfica allí existente a partir de sus orígenes prehistóricos implica un estudio de ciudades superpuestas, que básicamente responde a estructuras ibéricas cubiertas por otras romanas a su vez remodeladas o, en ocasiones, subyacentes a otras visigodas. A la superposición indicada se debe el aspecto de montículo, de alcudia, del yacimiento. Es un altozano artificial, fruto de la actividad humana, originado por los restos de las antiguas estructuras urbanas y por las aportaciones naturales consecuentes al tiempo transcurrido desde su época de vida a la actualidad.

Los materiales en ella hallados, fruto de las ochenta y dos campañas oficiales de excavación practicadas (1935-2007), se conservan en su Museo Monográfico, creado en 1948 por Alejandro Ramos Polques, a sus expensas, previa autorización del Ministerio de Educación Nacional a través de su Dirección General de Bellas Artes, que es en la actualidad parte constitutiva de la Fundación Universitaria de Investigación Arqueológica "La Alcudia" en función de la donación del mismo hecha por la familia Ramos para dicho fin. Una selección de estos materiales se muestra además en el Centro de Interpretación del yacimiento para, con ellos, hacer comprensible la visita del conjunto del parque arqueológico. Si bien los materiales allí descubiertos entre 1935 y la fecha anteriormente indicada están custodiados en el Museo Arqueológico y de Historia de Elche "Alejandro Ramos Folqués", creado también por el mismo investigador e inaugurado el 13 de agosto de 1940, Museo que desde 1982 lleva su nombre por disposición del Excmo. Ayuntamiento de esta ciudad.

La visita a La Alcudia se inicia en la actualidad con una primera exposición selectiva de sus materiales arqueológicos contenida en su Centro de Interpretación, que además de ser el punto de

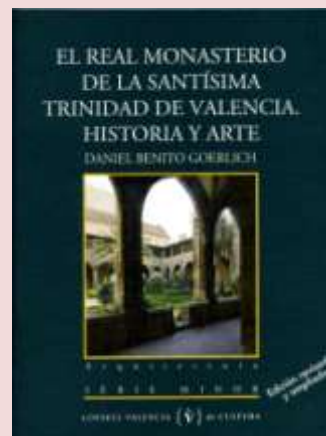
presentación de la misma actúa como lugar de acceso al yacimiento y a su Museo Monográfico.

Este Centro ofrece la comprensión global de los modos de vida, las actividades y las creencias de las gentes que ocuparon este lugar a lo largo de las diferentes etapas de su pasado. En él se ofrece información sobre aquel amplio territorio que tuvo a La Alcudia como núcleo principal y también sobre los períodos en que estuvo habitada, períodos comprendidos entre el Neolítico y la época visigoda. De ellos se documentan facetas relativas al comercio que sus gentes realizaron en la antigüedad y que desarrollaron principalmente a través de sus puertos marítimos: primero en El Oral (en San Fulgencio, en la ladera de la Sierra de El Molar que linda con la zona costera de La Marina) y luego en el *Portus Ilicitanus* (en Santa Pola). A las referentes a la agricultura, a la pesca y a la ganadería por medio de la exposición de las herramientas que utilizaron para sus correspondientes actividades. Se informa de cómo eran las casas que en las distintas épocas configuraban la ciudad existente y también de los trabajos que se realizaban en ellas: cocinar, hilar, tejer... Se puede observar cómo vestían sus habitantes, con qué tipos de adornos realizaban su atuendo, sus peines, sus botellas de perfumes, sus objetos de tocador e incluso los juegos que les entretenían, como el de los dados. Un apartado trata de la escritura, con la presentación primero de textos ibéricos y luego de latinos. Se documentan también las indumentarias de los guerreros y, a través de ellas, la importancia que para los iberos tuvo la guerra. Con la presentación de las imágenes pintadas en los grandes vasos ibéricos se informa de sus creencias más allá de la muerte, de la religión que practicaron y de la veneración a su diosa. Finalmente se hace comprensible el abandono de este lugar a partir de la llegada de los musulmanes y de la creación de una ciudad nueva que fue el origen del Elche actual.

La salida de este centro dirige a los visitantes al parque arqueológico y, tras la observación del lienzo de muralla Este del mismo, se accede al yacimiento con un recorrido en el que, además de su Museo, pueden conocer los restos urbanos

que las excavaciones realizadas ofrecen: vestigios de casas ibéricas, la reproducción del templo de la gran diosa, las termas romanas orientales y las occidentales, las grandes domus, el área del foro y sus templos, el aljibe de Venus, la basílica paleocristiana y la recreación del hallazgo de la Dama de Elche en el lugar de su descubrimiento, donde se ha construido una exedra conmemorativa que realza este punto del yacimiento.

Títol	<i>El Real Monasterio de la Santísima Trinidad de Valencia. Historia y arte</i>
Autor	Daniel Benito Goerlich
Col·lecció	Minor (nº 48). Edición revisada y ampliada
Llengua	Castellà
Mides	20 x 15 cm
Pàgines	354
ISBN	978-84-482-4948-9

Pròleg

Albert Hauf, professor de la Universitat de València

Diuen que, després de l'eloqüència allò més eloqüent és el silenci. Hi ha, tanmateix, silencis que maten; testimonis fúnebres de l'oblit i de la mort de l'esperit. Convé rompre la feixuga llosa d'aquests perillous silencis assegurant-nos que la memòria col·lectiva mantinga encés l'amorós caliu del record d'aquells que ens precediren en l'esforç de bastir penosament, amb pedres i

idees, l'edifici comú de la convivència; allò que som, o el que ens agradaria d'arribar a ser.

Resulta sorprenent que fins fa quatre dies, una valenciana tan extraordinària com Sor Isabel de Villena, l'única escriptora de talla europea que ha produït aquest país, no haguera merescut un mal raconet entre els barbuts insignes del petit Olimp valencià que reben, amb la metòdica regularitat imposada pels aniversaris, l'homenatge simbòlic d'una corona de llorer. Bé és veritat que Sor Isabel, humil filla de Sant Francesc, mai no va voler eixir de l'anonimat. Segons testimoni de la seua successora sor Aldonça de Montsoriu, *no volgué escriure lo seu nom en alguna part* del seu llibre deliciós i memorable. Una altra raó de pes que la distingeix de la nòmina de jocfloralistes de segona i tercera divisió que usufructuen pràcticament l'atenció del servici municipal de parcs, i que la fa encara mes simpàtica i mereixedora de la bella estàtua que suara hom li ha erigit, a Alboraya, a la vora mateixa de la nostra mar Mediterrània.

Tanmateix, ben mirat, parlant de Sor Isabel, resulta injusta qualsevol al·lusió a la secular incúria dels seus conciudadans. El seu nom i la seua memòria estan directament associats a un dels monuments més pulcres de València. Cap valencià coneixedor de la historia de la seua ciutat no pot trepitjar les pedres vetustes del pont de la Trinitat, ni albirar la gràcil i esveltíssima estampa gòtica de l'església del monestir que porta el mateix nom, sense recordar aquella dama, extraordinària en molts sentits. El problema rau, però, en el fet, trist, però innegable, que no tots els valencians coneixen la pròpia història, raó per la qual no copsen el missatge silenciós i perseverant que ens transmeten els monuments.

La tradició és com una bella cadena, les baules de la qual es rovellen i trenquen fàcilment. Sense un esforç tenaç d'informació i de renovellament actiu, les pedres més venerables esdevenen mudes i deixen de confiar-nos els secrets que reserven a qui les sap contemplar amb una ullada amorosa de comprensiva simpatia. Quan es produeix aquesta penosa ruptura a causa de la ignorància i de l'oblit, els edificis més bells són

poca cosa més que un paisatge anònim; pura rutina quotidiana; runes sense nom. I tots hi sortim perdent: la ciutat i nosaltres mateixos com a persones i com a ciutadans. Per això convé reivindicar el dret a transitar pels carrers i places de la nostra estimada ciutat amb un mínim de consciència històrica que permeta d'establir un diàleg fructífer i actiu amb les millors essències del nostre passat.

Durant segles el bell monestir de la Trinitat fou un dinàmic repositori d'aquelles essències. Un microcosmos o petit món que reflectia la textura del sector més encimbellat de la societat valenciana. La seua peripècia és en bona part la de la mateixa ciutat que l'estimà, dotà i protegí, nodrint-lo amb el bo i millor de la seua mateixa sang.

Ara fa segles que Agustí Sales va escriure en clau hagiogràfica la història del vell i bell monestir, la memòria del qual pretenia perpetuar i salvar de l'oblit. Però el temps no perdona ni els historiadors, i ha fet que restaren oblidades i engroguides les pàgines d'aquell famós cronista, ara ja rànies i només a l'abast d'uns pocs bibliòfils i erudits. Era, per tant, oportuna i necessària qualsevol iniciativa destinada a renovar i posar al dia aquella vella fita amb criteris alhora científics i moderns, conjuminant la dada acurada, la documentació precisa i veraç amb l'agilitat d'una intel·ligent i no excessiva pedagogia, destinada a arribar sense problemes a qualsevol persona del carrer.

Aquesta és precisament la tasca que s'ha fixat l'amic i col·lega Daniel Benito, home enamorat de l'art, de la nostra cultura i de les velles pedres. Em consta que ha mantingut des de la seua etapa d'estudiant una entusiasmada i afectuosa relació amb el monestir de la Trinitat, el qual ha vist i sentit no com un mer conjunt arquitectònic, reduït, com tants i tants d'altres, a una clofolla buida o a una runa patètica, objecte d'organitzades evocacions; sinó més aviat com una herència viva, un conjunt harmònic que encara ara aixopluga, com fa mes de cinc segles, una comunitat que s'esforça per mantenir encesa la flama de l'espiritualitat afectiva, senzilla i humil, de les gentils filies de Sta. Clara.

El llibret del Prof. Benito és ahora producte natural de la simpatia i d'un benemèrit esforç de comprensió iniciat fa molts anys i conté en síntesi allò més important que cal saber sobre la història d'aquest centre irradiador d'espiritualitat i de cultura.

No em sé estar de recomanar-ne la lectura i la consulta des de dos sentides conviccions: 1) Que és molt millor mantindre viu, quan és hora, el caliu generós de les tradicions vàlides i enriquidores, que no dedicar-se quan ja és massa tard —pense en la Valldigna, suara meta oportunista de polítiques i metafòriques peregrinacions!— a fer de ploraneres davant les proves arqueològiques de la nostra insensata barbàrie; 2) Que la prosa amable i fluida del *Vita Christi* de Sor Isabel, sorgida al recer del monestir, és, no solament un dels testimonis més sòlids i bells de la nostra tan maltractada llengua, sinó també de la fascinació exercida per l'extraordinària utopia del poeta d'Assís, enamorat de madona pobresa; una utopia que les clarisses de la Trinitat van trasplantar, amb noble accent valencià, castís i llampant, allà a Pedralbes o als bells miradors del convent de Santa Clara de la ciutat de Mallorca...

Estic segur que esta reedició ampliada, que saludem amb afectuosa simpatia, ens permetrà de connectar de bell nou amb una part, ben rica i important, del ric tresor, cada vegada més dispers i fragmentat, del nostre passat. Tot trencant la llosa feixuga de l'oblit, acomplirà la imprescindible i noble tasca de ressuscitar la veu eloqüentíssima de la nostra petita historia i de restituir velles baules de la cadena de la memòria, de fa temps mutilades per la pròpia incúria i pel pas inevitable del temps.

Annex A. Informes

A.1. Relacionats amb el Patrimoni Cultural

Títol	Sobre la proposta de retolació de la plaça de l'Ajuntament de València al rei Jaume I
Data aprovació Ple	25 de març de 2008
Comissió autora	Llegat Històric i Artístic
Iniciativa	Comissió de Llegat Històric i Artístic
Instàncies enviades	Conselleria de Cultura, Ajuntament de València, Federació Valenciana de Municipis i Províncies

Antecedents

En alguna ocasió el Consell Valencià de Cultura s'ha dirigit als ajuntaments valencians proposant la denominació de carrers o places a destacats ciutadans o a efemèrides rellevants de la nostra cultura i història.

Jaume I és el personatge històric més conegut entre valencians i valencianes a més de referent a partir del qual es crea una entitat política, cultural i social que actualment denominem oficialment com Comunitat Valenciana. La creació del Regne de València significà la consolidació en un sol espai administratiu, polític i social d'una sèrie de territoris abans dispersos i diferenciats i, a més a més, la introducció d'eixe país en un món nou (l'occidental i cristià) distint del que abans conformaven terres¹ ara unificades pel rei

¹ Només amb la creació de Jaume I s'inseriren en un sol espai polític les anteriors divisions territorials íberes (edetans, contestans, ilerconvons,...), després romanes (tarraconense, cartaginense) i poc abans de la Reconquesta àrabs (regnes taifals de Dènia, València, Tortosa, Alpont, Saragossa,...).

Jaume. Dotant-lo d'un ordenament jurídic (els Furs) i d'unes institucions vigents durant segles.

Enguany es celebren els vuit-cents anys del naixement del nostre rei a la ciutat de Montpel·lier i diverses institucions, associacions, societats, etc... estan preparant o executant actes al voltant d'eixe efemèride. El propi Consell Valencià de Cultura ha dedicat a Jaume I la seua agenda del 2008.

Al llarg de la història valenciana, des del segle XIII, ha estat el Conqueridor un dels personatges més recordats i a qui més dedicatòries toponomàstiques se li han lliurat: places, carrers, universitats, centres docents, clubs esportius,...o els premis d'investigació científica més rellevants d'Espanya (els Jaume I).

Però a València ciutat (la població al voltant de la qual creà i denominà el seu Regne) només un modest carrer, entre els de la Bosseria i Quart, porta una denominació que pot recordar-nos l'il·lustre monarca, mentre a ciutats i capitals àmplia que l'estrictament municipal

conformant-se en exemple del que hauria de ser la nostra memòria històrica.

El Consell Valencià de Cultura es conscient de les possibles incomoditats que poden derivar-se en un primer moment, pel canvi de denominació, i fins i tot de les despeses modestes però reals que aquell canvi podria ser per diferents col·lectius. Ateses aquestes circumstàncies caldria fer un estudi sobre la incidència i l'aplicació del canvi, per tal d'avaluar i, en el seu cas, compensar institucionalment possibles perjudicis immediats.

Per tot això el Ple del Consell Valencià de Cultura, a partir d'una proposició de la Comissió de Llegat Històric i Artístic,

Exposa

1). Proposem que l'Ajuntament de València estudeie la possibilitat de reconèixer, en el catàleg de carrers de la ciutat, tal i com la seua transcendència històrica avala el nom del rei Jaume I, reconeixement que ben be podria concretar-se en la denominació de la principal plaça de la ciutat, la de

l'Ajuntament. Per tal d'assolir un nivell ampli de consens social, caldria sotmetre aquesta proposta, i aquelles variants possibles, a la consideració d'entitats consultives i cíviques sense perjudici dels tràmits i debats institucionals.

2). El Consell Valencià de Cultura ofereix la seua col·laboració a l'Ajuntament de València i a totes les autoritats autonòmiques, municipals i altres institucions i entitats que poden estar interessades en totes aquelles accions que puguen servir per recordar la figura del primer rei

valencià en el 8é. Centenari del seu naixement.

3). Esta proposta s'enviarà a l'Ajuntament de València, a la Conselleria de Cultura de la Generalitat, a la Federació Valenciana de Municipis i Províncies i a les institucions o associacions que ho sol·liciten.

Títol	Sobre la Llei del Patrimoni Històric Espanyol i la seua revisió
Data aprovació Ple	28 d'abril de 2008
Comissió autora	Jurídica i d'Interpretació Reglamentària
Coordinador	Vicent Àlvarez
Iniciativa	Comissió Jurídica
Instàncies enviades	Presidència de la Generalitat Valenciana, Ministeri de Cultura, Presidència de Las Cortes Generales
Actuacions del CVC relacionades www.cvc.gva.es	Consideracions sobre la situació del patrimoni cultural valencià de titularitat eclesiàstica (2003); Addenda a l'informe anterior (2006); Dictamen sobre les mesures de protecció del patrimoni cultural valencià (2004); Sobre els drets i les obligacions dels titulars privats de béns del patrimoni cultural (2005); Sobre l'espoli de béns culturals (2005).

Introducció i antecedents

La llei 16/1985, de Patrimoni Històric Espanyol, marcà una fita important al concretar els principis constitucionals. Aquest text va reemplaçar a la legislació anterior, especialment a la Llei de 13 de maig de 1933, tractant de protegir i enriquir els béns patrimonials, en tant aquests són la contribució històrica a la civilització i la cultura per part del poble d'Espanya, fent de la protecció un deure general i obligant a tots els poders públics.

Aquesta norma ha estat complementada amb la legislació autonòmica, al nostre cas mitjançant la Llei 4/1998 i les seues successives reformes. Els anys, però, que han passat han evidenciat insuficiències en el text de 1985, amb el cert indubtable que es van introduir. L'experiència actual ens permet aproximar-nos al que ha estat el

balanç, sense dubte positiu, de punts bàsics de la norma, en quant a la tipificació dels béns a protegir, els drets i obligacions de la ciutadania i la missió dels poders públics.

Coses que avui gaudeixen de gran consens social, com és la tipificació dels béns i la seua protecció, són el resultat de la norma, com ja hem dit; però, així i tot, caldria una revisió que milloraria la regulació present i l'ampliaria. Aquesta revisió està proposant-se des de diverses disciplines professionals així com des de les institucions i les opcions parlamentàries.

El Consell Valencià de Cultura és entitat consultiva en base a l'article 3,2, de la LLPHE i el set de la Llei de Patrimoni Cultural Valencià, condició que el faculta per a emetre el present informe.

Per tal de contribuir a la millora, i a la revisió de la llei que comentem, per part del CVC s'ha elaborat el present informe, el qual vol insistir sobre aquells punts més significatius que mereixerien la nova regulació, tot i sense, entrar al detall concret, cosa que deu ser matèria més del legislador.

Punts que es consideren susceptibles de revisió

Des del CVC es proposa com d'especial rellevància els següents: a) Sobre els béns que conformen el patrimoni b) sobre els espolis c) Sobre els deures dels municipis. d) sobre els béns de titularitat eclesiàstica e) Sobre les mesures de protecció f) patrimoni arqueològic i paleontològic. g) mesures de foment i ajudes. h) patrimoni immaterial.

a) Àmbit dels béns protegits

La visió que presideix la norma, especialment l'article 1 s'ha qualificat d'historicista, i en general a la pràctica s'ha ampliat el concepte de patrimoni com "patrimoni cultural", concepte de més abast que l'històric. La revisió més acceptable seria anar a un concepte més ample, al estimar que els béns culturals són aquells que pel seus valors deuen ser protegits, amb inclusió dels immaterials, tal i com ha desenvolupat la Convenció de la UNESCO de 2003, ratificada per Espanya en febrer de 2007 (BOE 5-2-07).

La majoria de lleis autonòmiques, elaborades en base a les competències que els han estat atribuïdes, han ampliat el concepte de patrimoni, de forma que ens trobem amb una llei d'àmbit estatal més restrictiva, en tant que als territoris amb norma pròpia la de protecció afecta a més manifestacions culturals. Així, la Llei 4/98 de PCV al seu article primer fa una relació prou extensa de béns que han de ser protegits.

Una definició més ampla inclouria, tanmateix els béns amb valor artístic, amb independència de la seua antiguitat, i per tant, inclouria les obres contemporànies.

b) Sobre els espolis.(art4)

La norma actual es queda molt curta pel que fa a mesures preventives i punitives. El Codi Penal articles 321, a 324, per la seua banda, presenta un regulació que hauria d'ampliar-se. Per altra banda, en via administrativa s'haurien de delimitar les responsabilitats de les autoritats, especialment locals.

En aquest apartat, caldria una millora dels serveis de prevenció i de vigilància per part dels cossos de seguretat, amb una especialització en la matèria. En

informes anteriors el CVC ha aconsellat l'actualització del Codi Penal, així com la possible creació d'unitats de policia autonòmica especialitzada en la persecució dels delictes contra el patrimoni.

c) Competències

Les competències en matèria de protecció i declaració dels béns culturals es delega en l'administració de l'estat, Ministeri de Cultura i el govern autonòmic.

L'experiència, però, ha evidenciat com els municipis tendeixen a eludir intervindre de forma activa en la protecció del patrimoni, especialment per manca de mitjans als municipis menuts i mitjans, l'exemple del incompliment d'elaborar i aplicar plans especial de protecció resulta més que manifest.

Al nostre cas, el valencià, la norma autonòmica, la Llei 4/1998, ha creat la figura dels béns de rellevància local, figura que pot crear una segona categoria de béns protegits, equiparables en alguns aspectes als BICs.

Caldria, tanmateix, dotar de mitjans i preveure normes específiques en l'àmbit de les corporacions locals, puix sense més recursos que els actuals no poden afrontar la tutela dels béns existents al municipi.

d) Tractament dels béns de titularitat religiosa

En diversos informes aquest CVC ha insistit en la manca de concreció de les obligacions de les congregacions religioses envers els béns dels que són titulars, quant al règim de visites i el compliment de les obligacions de conservar el béns i mantenir-los al seu lloc, entre altres temes.

El tractament actual de la llei és més que insuficient, el buidament d'immobles, els trasllats irregulars i les actuacions poc respectuoses amb béns eclesiàstics fan imprescindible una revisió del tema i una ampliació de la llei. La col·laboració amb el funcionament regular de les comissions mixtes entre institucions públiques dels distints marcs territorials i les congregacions religioses seria una via molt adient per preveure i regular el gaudiment públic dels béns de titularitat eclesiàstica.

e) Mesures de protecció

Tot el títol IV de la llei, article 35 a 39, han generat problemes per la seua rigidesa. Durant els anys que han passat s'ha evidenciat que el criteri envers les rehabilitacions i reconstruccions haurien de preveure les diferents realitats existents, i els criteris a seguir deuen admetre més opcions, sempre amb els dictàmens o, en el seu cas, informes oportuns, especialment en allò que afecta a intervindre en conjunts històrics o en béns de valor històric i arqueològic, casos en els quals l'opinió de les entitats consultives deuen ser vinculants, tal i com es preveu en la declaració com a BIC dels béns.

La llei valenciana, ha ampliat les possibilitats d'intervenció als béns d'interès cultural. La conveniència d'harmonitzar les legislacions autonòmiques i les estatals en aquest extrem es prou patent.

f) Patrimoni arqueològic i patrimoni paleontològic

Els professionals d'ambdues disciplines han vingut demanant una actualització de tota aquesta part, els primers en relació a les pautes en les excavacions, i els segons per la errònia, al seu parer, assimilació d'arqueologia i paleontologia.

S'ha plantejat l'especificitat dels béns paleontològics, formats per restes que es presenten de forma massiva en sol i format per roques sedimentàries amb afloraments molt importants i que sovint són destruïts per manca de connexament i catalogació.

En aquest sentit, es recomana la creació de la categoria de protecció "lloc paleontològic singular".

g) Obligacions i drets

Aquest CVC ha destacat en un informe de data 30 de maig de 2005 la manca real d'un règim d'incenvis per afavorir la recuperació dels béns i el seu manteniment, ja que l'exempció del IBI als casos dels béns BIC no és suficient, i deixa a molts altres

bens sense cap altra compensació per als titulars que vullguen complir amb el deure de conservació.

Caldria preveure per via de llei altres compensacions, cas de les carregues fiscals, així com un sistema d'ajuda específic.

h) Béns immaterials

La ratificació per part de l'estat Espanyol de la Convenció de la UNESCO sobre el Patrimoni Immaterial de 2003, feta per Instrument publicat al BOE de 5 de febrer de 2007, obligaria a ampliar l'àmbit de protecció patrimonial i a un desenvolupament d'aquest, seguint els criteris i els conceptes marcats per la UNESCO.

D'especial rellevància serien les funcions que marca la Convenció al seus articles 11 a 18 per als estats que la ratifiquen.

Igualment cal fer referència als béns producte de les tècniques tecnològiques.

Conclusions

Primera.- El CVC reitera el que s'ha manifestat, insistint en la necessitat d'actualitzar la Llei de Patrimoni Històric Espanyol, particularment als punts esmentats, i ofereix la seua col·laboració institucional .

Segona.- El present Informe serà enviat al Ministeri de Cultura, a la Mesa de les Corts Generals i al Govern Valencià.

Títol	Sobre els béns de rellevància local i la seua aplicació a la realitat valenciana
Data aprovació Ple	29 d'octubre de 2008
Comissió autora	Jurídica i d'Interpretació Reglamentària
Coordinador	Vicent Àlvarez
Iniciativa	Comissió Jurídica
Instàncies enviades	Conselleria de Cultura, Diputacions d'Alacant, Castelló i València i Federació Valenciana de Municipis i Províncies
Actuacions del CVC relacionades www.cvc.gva.es	Informe sobre l'1% cultural de les obres públiques (2005).

1. Antecedents

La reforma de la llei de patrimoni cultural valencià, introduïda per la Llei 05/2007 de la Generalitat Valenciana, destacava al seu preàmbul, com una de les fites que es marcava, millorar la regulació del béns de rellevància local (BRL), fent més operativa la seua utilització i evitant, per tant, la proliferació excessiva de béns declarats com a BIC (Bé d'Interés Cultural). El text així ho assenyalava: "això permetrà que aquelles expressions culturals

clarament destacables que no aconsegueixen una excel·lència tal que les faça mereixedores de ser declarats com béns d'interés cultural, siguen reconegudes i tutelades d'acord amb la seua importància local o patrimonial".

Es tractava, doncs, de generar una nova classe de béns protegits en un estadi immediatament inferior al dels BIC.

Tot i que el CVC ja ha recomanat la qualificació d'alguns béns com a BRL, la reforma legal no s'ha

traduït en resultats, la qual cosa pot ser deguda a manca d'informació de les corporacions locals o bé defectes en l'aplicació jurídica o administrativa.

Amb el present informe el CVC vol contribuir al millor coneixement del tema i dels problemes que comporta la seua aplicació.

2. Els Béns de Rellevància Local (BRL): concepte, formes i normes reguladores

Segons la Llei, article 46, són aquells béns els quals tot i gaudir dels valors enumerats en l'article primer de la Llei, no tenen la rellevància o importància per ser considerats com a béns d'interés cultural (BIC), però que, per la seua significació en àmbits locals o comarcals, representen elements importants històrics, artístics, arquitectònics, arqueològics, paleontològics, etnològics... En aquesta línia, la relació de béns que tenen condició de rellevància local per imperatiu legal, en base a la disposició addicional quinta de la Llei 05/2007, podria ampliar-se ja que hi ha altres elements equiparables, com podrien estar alguns masos històrics amb més de cents anys d'existència.

Tanmateix, la definició que fa la Llei resulta poc precisa i resultaria oportú que a les normes de desenvolupament s'apuntaren criteris per tal de valorar la rellevància o importància dels béns. En aquest sentit a la Llei s'apunten com orientacions a tindre presents entre altres: ser un referent, l'excepcionalitat, l'excel·lència, singularitat a un determinat àmbit. Per altra banda, es constata que entre el béns que poden ser qualificats com de rellevància local, i aquells altres simplement inventariats, es podria estudiar la creació d'una figura intermèdia, amb una protecció adequada.

Si ens atenem al concepte expressat, podem concloure que a la quasi totalitat dels nostres pobles i comarques existeixen béns mereixedors de ser protegits com BRL. La situació real és ben diferent, ja que molt pocs béns han estat reconeguts com BRL i, aleshores, la seua desprotecció resulta manifesta.

La declaració implica inscripció al inventari, protecció i regulació als plans urbanístics. La inscripció es fa en funció de la següent

classificació: a) monuments; b) nucli històric; c) jardí històric; d) espai etnològic; e) lloc històric; f) espai arqueològic; g) espai paleontològic.

La competència per a la declaració correspon en primera instància als ajuntaments, tot i que subsidiàriament la Conselleria competent en la matèria pot incoar també la declaració, tal com es preveu a l'article 47.4 de la reforma que es objecte del present informe. Igualment es preveu l'assistència tècnica de la Conselleria competent als ajuntaments per tal de redactar les normes de protecció i els catàlegs.

La norma diferencia els béns, tal com fa respecte als BIC, en immobles, mobles i immaterials; i, cosa a tindre en compte, en el cas dels immobles atorga un règim general de protecció que s'acosta al que regeix per als béns d'interés general i al que es preveu a la legislació urbanística per als béns catalogats. Pel que fa al béns mobles de rellevància local, resulta d'aplicació la normativa d'autorització envers intervencions, trasllats, al igual que els béns mobles BIC.

Per la seua banda, els béns immaterials de rellevància local queden definits com a creacions, coneixements, pràctiques, tècniques, usos i activitats més representatives i valuoses de la cultura i les formes de vida tradicionals valencianes...i les tradicions del poble valencià en les seues manifestacions musicals, artístiques, gastronòmiques i d'oci, i en especial aquelles que han sigut objecte de transmissió oral i les que mantenen i potencien l'ús del valencià".

Finalment, cal fer algunes recomanacions. La primera afectaria a l'accés dels BRL a les ajudes de l'1 per cent cultural de

les obres públiques. Si bé aquest criteri pot ser el més general, no s'hauria de vedar que determinats BRL hi pogueren accedir. Altra qüestió que pot donar-se seria la d'un ús poc rigorós de la figura de BRL, en aquest cas, al igual que al cas dels expedients per a la declaració com a BIC, podria ser oportuna la intervenció de les entitats consultives per avalar les propostes.

3. Sobre les possibles aplicacions de les normes

Resulta més que evident la distància que hi ha entre la norma i la realitat. Aquesta distància està motivada per la manca d'aplicació de les normes per part de la gran majoria d'ajuntaments. Coneguem alguns casos concrets en què sí s'han encetat procediments de protecció, bé mitjançant la revisió d'els plans generals d'ordenació urbana, o per declaracions singulars o concretes. Així i tot, el balanç resulta un tant decebedor.

Un aspecte bastant cridaner s'observa en el cas dels béns immaterials de rellevància local. A la totalitat dels nostres pobles i comarques les tradicions i els valors immaterials presenten casos, o expressions, que cal conservar i protegir, i la realitat és que les declaracions i catalogacions d'aquestes manifestacions és quasi inexistent.

Després d'aquesta reforma legal no s'ha fet un esforç informatiu, fins al punt que el text refós de la llei, a hores d'ara, no s'ha produït. La conveniència d'una major informació o difusió de les normes, amb instrucció per a la seua aplicació a les realitats locals o comarcals, resulta molt evident, puix segurament d'haver-hi més coneixement i ajuda podria generar-ne un augment de les

iniciatives de protecció, evitant pèrdues culturals.

El CVC ha vingut informant sobre les diverses propostes, a instància d'altres institucions, per pròpia iniciativa, o per peticions externes. Doncs bé, atesa la redacció de l'article 27.1. de la Llei de Patrimoni Cultural Valencià, el qual preveu que qualsevol persona pot demanar la iniciació de l'expedient declaratiu del grau de protecció dels béns, podem concloure que el CVC està facultat, en tant que ostenta personalitat jurídica, per demanar l'esmentada iniciació.

4. Conclusions

Primera.- A tot el nostre territori abunden moltes expressions o valors culturals dignes de gaudir del nivell de protecció propi dels béns de rellevància local, tant immobles, mobles com immaterials.

Segona.- Cal facilitar més informació, així com, igualment, prestar assistència al municipis per tal d'ampliar la catalogació i declaració de béns de rellevància local, i la posterior habilitació de mitjans materials que asseguren la conservació del nostre gran patrimoni cultural.

Tercera.- Seria convenient arbitrar criteris d'aplicació per valorar els béns que poden

considerar-se de rellevància local, ampliant la seua protecció, accedint alguns béns locals a les ajudes de l'1% cultural. Igualment, i de conformitat amb allò que s'ha dit, es recomana l'ampliació de la relació de la disposició addicional quinta de la Llei 05/2007 i l'estudi de la creació d'una categoria intermèdia entre el bé qualificat amb rellevància local i el bé simplement inventariat.

Quarta.- Aquest informe, emés a iniciativa pròpia, es lliurarà a les Diputacions Provincials, a la Conselleria de Cultura i a la FVMP.

Títol	Sobre els béns culturals immaterials i la seua protecció
Data aprovació Ple	22 de desembre de 2008
Comissió autora	Jurídica i d'Interpretació Reglamentària
Coordinador	Vicent Àlvarez
Iniciativa	Comissió Jurídica
Instàncies enviades	Conselleria de Cultura, Federació Valenciana de Municipis, diputacions d'Alacant, València i Castelló de la Plana.
Actuacions del CVC relacionades www.cvc.gva.es	Dictamen sobre les mesures de protecció del patrimoni cultural valencià (2004)

Antecedents

El present informe ha estat elaborat a l'empara d'allò que preveu l'article 13 del Reglament del CVC, el qual faculta a emetre informes per iniciativa pròpia. Al cas present, fa alguns mesos, amb motiu de la ratificació per part d'Espanya de la Convenció de París de la UNESCO sobre la protecció del patrimoni immaterial, es va considerar d'interès estudiar el tema.

Els béns immaterials. Conceptes

La Convenció de la UNESCO per a la salvaguarda del patrimoni cultural immaterial, celebrada a París al 17 d'octubre de 2003,

parteix de la consideració inicial del valor dels béns creats pels pobles que no tenen existència material, com una gran aportació a la diversitat cultural i a la creativitat humana, sempre tenint en compte la seua compatibilitat amb els drets humans, el respecte mutu entre comunitats, grups o persones i el desenvolupament sostenible, tot constatant la necessitat de la seua salvaguarda. Tanmateix, caldria afegir la necessitat del respecte als animals i els seus drets.

Segons aquesta convenció, al seu article 2, cal considerar com béns immaterials els usos, representacions, expressions, coneixements i tècniques –junt

amb els instruments, objectes, artefactes i espais que els són inherents— que les comunitats, els grups i en alguns casos els individus reconeixen com part integrant del seu patrimoni immaterial. L'esmentada Convenció afegeix, a més, que aquestos béns es recreen permanentment, es transmeten de generació en generació, en estreta relació amb el seu entorn, història i naturalesa, i donen identitat als pobles. Es planteja l'adequació dels béns immaterials amb els instruments dels drets humans i amb l'imperatiu de mutu respecte entre els pobles i grups humans.

Així, doncs, ens trobem davant d'un concepte de béns immaterials prou just i amb uns imperatius per tal d'adaptar algunes pràctiques als valors avui vigents de forma generalitzada. Segons, doncs, la UNESCO la salvaguarda dels béns immaterials compta amb disposar de mitjans i instruments de conservació atesa la fragilitat de gran part d'aquests, així com, tanmateix, una sèrie de tasques d'identificació, promoció, valorització o protecció.

Els béns immaterials en la normativa valenciana

La Llei de Patrimoni Històric Espanyol, sobre la qual ha emés recentment un informe el CVC reclamant-ne la seua revisió, inclou dins del patrimoni els béns etnològics, al seu article 1,2, i no fa un desenvolupament concret. Al nostre cas, la legislació valenciana, concretada en l'actual text de la Llei de Patrimoni Cultural Valencià, ha previst algunes normes reguladores que tracten de protegir el béns immaterials.

Quant al ventall possible de béns immaterials protegits, hem de recórrer a l'enumeració que fa l'article 1, punts 3 i 4, de la llei:

“3. També formen part del patrimoni cultural valencià, en qualitat de béns immaterials del patrimoni etnològic, les creacions, coneixements, tècniques, pràctiques i usos més representatius i valuosos de les formes de vida i de la cultura tradicional valenciana.

Així mateix, formen part del patrimoni com a béns immaterials les expressions de les tradicions del poble valencià en les seues manifestacions musicals, artístiques, gastronòmiques o d'oci, i en especial aquelles que han estat objecte de transmissió

oral i les que mantenen i potencien l'ús del valencià.

4. Els béns immaterials de naturalesa tecnològica que constituïsquen manifestacions rellevants o fites de l'evolució tecnològica de la Comunitat Valenciana, són, així mateix, elements integrants del patrimoni cultural valencià”.

El text de la norma trona a reproduir aquests conceptes al seu article D) com una modalitat dels BIC, i, conseqüentment amb el que s'ha dit, quan desenvolupa els criteris del plans especials de protecció, podem llegir”

“q. La Generalitat promourà la conservació dels béns d'interès cultural incloent l'adopció de mesures per al manteniment de les tradicions i les activitats culturals pròpies, evitant la pèrdua d'usos i costums que són part del nostre patrimoni immaterial”.

Quant a la modalitat de bé de rellevància local, no troben referències concretes, solament a l'enumeració de categories es crea una sota el nom d'“espai etnològic local”. De totes formes, aquell béns immaterials, dels enunciats al article 1 de la llei, que no presenten valors en un grau tan singular que justifiquen la seua declaració com BIC, però presenten valors destacats de caràcter local o comarcal, podran ser considerats i declarats com de rellevància local, aplicant l'article 46 de forma analògica.

A tot el territori de la Comunitat Valenciana existeixen béns immaterials pendents de la necessària declaració, en ambdues categories: BIC o, al seu cas, BRL. A títol d'exemple podem citar les santantonades, romeries, representacions orals, acudits, festes...Per a la conservació de tot aquest ric llegat cultural, tot i

tenint en compte els fenòmens de la globalització i les modes, seria aconsellable emprendre la tasca de catalogació i declaració dels béns immaterials existents, en funció del seu valor, amb la categoria corresponent.

En qualsevol cas, s'ha de tenir present la dinàmica i complexitat de molts d'aquests béns, ja que una excessiva reglamentació formal pot fer perdre el valor sociològic i encara referencial d'aquestes manifestacions.

Igualment caldria mesurar que eixes tradicions no estiguen en contradicció amb els valors humans o amb els principis ètics i morals de la societat. No totes les manifestacions populars responen a criteris actuals de convivència, sociabilitat, solidaritat o respecte dels éssers vius o de respecte a altres grups ètnics o civils.

Les noves tecnologies i els mitjans tècnics actuals poden tindre aplicació de cara a la conservació de la memòria immaterial, així la gravació, la filmació o la digitalització, resulten de gran utilitat. La investigació moderna pot, també, contribuir a la recuperació de molts elements del llegat immaterial.

Conclusions

Primera. La legislació valenciana disposa de mitjans jurídics per tal de declarar el grau de protecció dels béns immaterials, així i tot manca un desenvolupament superior, així com, igualment, la dotació de mesures de foment.

Segona. El CVC considera com una tasca urgent la catalogació o inventariat dels béns immaterials, així com l'assignació del grau de protecció corresponent, en funció dels seus valors com BIC o BRL. En aquest sentit, el CVC demana a la Conselleria competent en la matèria l'adopció de les iniciatives

oportunes, i als ajuntaments que col·laboren en l'esmentada tasca.

Tercera. Resultaria urgent adoptar mesures concretes per tal de conservar la tradició oral.

Quarta. Seria convenient que el Govern Valencià es plantejara una proposta legislativa o normativa, per tal de protegir i conservar el nostre patrimoni cultural popular. EL CVC ofereix la seua col·laboració en les tasques

derivades de l'esmentada proposta.

Quinta. Aquest informe es lliuraria a la Conselleria de Cultura, a la FVMP i a les Diputacions Provincials.

Títol	Sobre la protecció de panells ceràmics
Data aprovació Ple	29 de setembre de 2008
Comissió autora	Jurídica i d'Interpretació Reglamentària
Coordinador	Vicent Àlvarez
Iniciativa	Comissió Jurídica
Instàncies enviades	Conselleria de Cultura; Diputacions valencianes; Federació Valenciana de Municipis i Províncies
Actuacions del CVC relacionades www.cvc.gva.es	Sobre los paneles cerámicos de la Casa Gran, sede del Museo Valenciano del Juguete de Ibi. (2008).

Introducció

La reforma de la Llei del Patrimoni Cultural Valencià de 2007, avui en vigor, inclou en la seua disposició adicional cinquena el reconeixement de béns de rellevància local d'una sèrie d'elements arquitectònics. Entre aquests elements s'inclouen els panells ceràmics exteriors anteriors a 1940. Aquesta declaració implica un reconeixent jurídic formal, amb la necessària atribució de protecció per llei. Estem, doncs, davant d'una declaració general formal, tal com hem dit, la qual no implica de fet la protecció real, ja que aquesta depèn de factors més concrets.

Al nostre país, jurídicament Comunitat Valenciana, es conserven encara molts panells ceràmics situats a l'exterior en façanes i altres indrets, i el seu reconeixement com a béns de rellevància local és una iniciativa positiva. Ara, aquesta protecció planteja algunes qüestions practiques i legals pel que fa a la seua aplicació.

Partint de la llei esmentada hauríem de considerar els panells

ceràmics béns mobles, a pesar d'estar units a edificacions. Un cas diferent és el dels panells integrats en béns d'interés cultural, els quals han de considerar-se part del bé en qüestió. El panells ceràmics considerats béns de rellevància local haurien de ser inventariats, segons el procediment que marca la llei en el seu article 51, i gaudir d'una protecció similar a la dels béns d'interés cultural mobles pel que fa a la seua conservació i el seu ús.

Qüestions que se susciten

Un primer conjunt de problemes se suscita en l'aplicació inicial de la norma, encara no divulgada. Caldria comprovar si la catalogació està fent-se, i si els ajuntaments han previst les necessàries actuacions. Segons alguns comentaris, hi ha pobles que sí que han adoptat mesures per a procedir a la catalogació, però no en tenim dades. Igualment, caldria saber si podem accedir a un catàleg o a part d'aquest. La situació òptima seria la inclusió de la protecció en els plans generals d'ordenació urbana, i el seu compliment.

Un segon bloc de qüestions afectaria a l'ús dels panells, especialment en allò que afecta a les conseqüències que poden derivar-se d'obres o transformacions en els immobles en els quals es troben els panells. La llei es remet a les regles de l'article 41, les quals estan més específicament dissenyades per a altres objectes, com són les pintures o escultures, ja que fan referència als trasllats, i són d'aplicació limitada. En consideració de l'especial fragilitat dels panells, caldria arbitrar algunes directrius concretes, ja que en moltes ocasions les intervencions provoquen la seua destrucció.

La llei no fa esment dels panells interiors; per tant, si es consideren béns mobles poden acollir-se a la normativa dels béns de rellevància local, o fins i tot a la dels béns d'interés cultural. Com a recomanació podríem plantejar la declaració general que els panells interiors considerats valuosos es declaren també, per iniciativa privada o pública, béns de rellevància local.

Òbviament, la sensibilitat dels veïns i de les autoritats resulta més que necessària, i caldria fomentar-la amb més informació, més divulgació i assistència tècnica. El dret, les lleis, poden ser una mera formalitat sense transcendència quan falta voluntat. La tasca de sensibilització i educativa és molt necessària, i les institucions hi estan obligades. Tenim, com s'ha assenyalat, unes normes, una ficció si es vol, i ara el que resta per fer és l'aplicació, voluntària si és possible, i, si no, preventiva o dissuasòria. Cal, de tota manera, recordar que la destrucció de béns

protegits pot constituir delictes penal.

Conclusions

Primera.- El panells ceràmics exteriors constitueixen una rellevant mostra cultural de la nostra tradició. Per aquesta raó el Consell Valencià de Cultura considera positiva la seua protecció jurídica o legal, i l'educació de la ciutadania, tasques en les quals han d'implicar-se les nostres institucions, sota la racionalitat de la Generalitat.

Segona.- El Consell Valencià de Cultura recorda a les institucions municipals i autonòmiques el deure de catalogació i protecció efectiva dels panells ceràmics, objecte del present informe, i, per tant, demana que s'arbitren les mesures i actuacions corresponents per a disposar d'un catàleg complet d'aquests panells de tot el territori valencià.

Tercera.- Aquest informe s'enviarà a la Conselleria de Cultura, a la Federació Valenciana de Municipis i Províncies i a les tres diputacions provincials.

Títol	Informe contestación al escrito de la Conselleria de Cultura sobre la ejecución de la sentencia del Teatro Romano de Sagunto
Data aprovació Ple	11 de març de 2008
Comissió autora	Govern
Iniciativa	Consellera de Cultura (7 de febrer de 2008)
Instàncies enviadas	Conselleria de Cultura
Actuacions del CVC relacionades www.cvc.gva.es	Informe sobre la reintegración y rehabilitación del teatro romano de Sagunto. (1987) Informe sobre la rehabilitación y reintegración del Teatro Romano de Sagunto. (1987); Dictamen sobre les mesures de protecció del patrimoni cultural valencià. (2004).

La consellera de Cultura, en fecha 7 de febrero de 2008, solicitó del Consell Valencià de Cultura, en tanto que máxima institución consultiva de la Generalitat en materia de cultura, asesoramiento respecto al mejor modo de cumplir la ejecución de la sentencia relativa a las obras de restauración del Teatro Romano de Sagunt y la forma de que este cumplimiento produjera el menor impacto económico, social y cultural posible. Conviene recordar que el Consell Valencià de Cultura, en informe de 1987, ya elevó las consideraciones arqueológicas y arquitectónicas que, a su juicio, avalaban entonces la intervención.

El Pleno del Consell Valencià de Cultura, en su sesión de 28 de mayo de 2004, en el Dictamen sobre medidas de protección del

patrimonio valenciano, en la conclusión novena, se manifestaba a favor de una solución extraprocesal: *En lo que se refiere al Teatro Romano de Sagunt, el Consell Valencià de Cultura recomienda una solución extraprocesal, evitando una solución de restitución al estado anterior a la reforma, por considerar, entre otras cosas, que las intervenciones realizadas se han incorporado al bien como un componente patrimonial ya consolidado.*

Evidentemente lo que ahora se plantea no es tanto la conveniencia o no de la intervención, como la forma mas apropiada de armonizar los diversos intereses con la recta ejecución de la sentencia firme, pues al desestimarse el último recurso del Ayuntamiento de Sagunt

y confirmarse la resolución judicial dictada en ejecución de sentencia estimatoria, que corresponde al auto remitido por la consellera, se ha abierto un intenso debate público.

En este sentido el Consell Valencià de Cultura, a tenor de lo que dispone el art. 5 de su Ley de creación, quiere señalar:

- 1). El Consell Valencià de Cultura acata en todos los casos las decisiones judiciales y propugna el sometimiento a ellas.
- 2). El Consell Valencià de Cultura lamenta que haya tenido que ser un pronunciamiento judicial el que decida la conveniencia o no de una intervención técnico-cultural.

3). Entendemos que el espíritu de la Ley 4/1998, de 11 de junio, de la Generalitat Valenciana, del Patrimonio Cultural Valenciano, así como las adaptaciones posteriores de la misma, avalan intervenciones como la presente. Ciertamente es que esta ley es posterior al inicio del pleito, lo que no impide que consideremos que posiblemente determinadas opciones legislativas o administrativas hubiesen sido muy adecuadas para no llegar a la situación actual.

4). En nuestra Comunitat, como en tantos otros lugares, tenemos ejemplos de intervenciones sobre patrimonio que aunque en un principio alteraban alguna característica singular, con el paso del tiempo han adquirido plenamente su eficacia. Así ha sucedido a lo largo de los tiempos en la mayoría de monumentos, de una manera especial en los religiosos, que han cambiado de orden arquitectónico según la moda de los siglos, y hoy se respeta esta *summa* como un bien resultante del proceso histórico. En la arquitectura civil valenciana es emblemático el ejemplo de la construcción de la torre de Poniente del Palau de la Generalitat, en 1952, cuando estaba declarado ya monumento histórico desde 1931.

5). Un aspecto que no podemos silenciar es la trascendente función cultural del Teatro Romano estos últimos años. Como espacio teatral o expositivo ha adquirido una importancia que se vería enormemente reducida con la destrucción del marco actual. Cabe por tanto preguntarse si la ejecución de la sentencia no viene a producir un daño superior al que quiere reparar, así como si esto no llevaría consigo una considerable reducción del derecho ciudadano a la cultura y a disfrutar de los espacios culturales antiguos o nuevos.

6). El elevado costo de la restitución al estado anterior del Teatro puede ser motivo de extrañeza y aún de malestar cuando patrimonio próximo, como el mismo Castillo de Sagunt, está necesitado de una intervención urgente. La ciudadanía no entendería un costo elevado para destruir cuando no puede ejecutarse otro para restituir, mantener o reprimar.

7). Existen serias dudas sobre la posibilidad de reversión sin dañar gravemente la obra anterior. Seguramente la intervención podría causar daños importantes con lo que se confirmaría la paradoja de destruir o dañar precisamente aquello que se pretende proteger.

El Consell Valencià de Cultura, como máximo organismo consultivo y asesor de las instituciones públicas valencianas en materia de cultura, no puede entrar en detalle sobre aspectos jurídicos. Tampoco sobre la viabilidad de las excepciones que prevé en la materia la jurisdicción contencioso-administrativa. Sin embargo ante esta situación en concreto, el Consell Valencià de Cultura cree que podría ser satisfactoria una solución negociada del conflicto, desde la comprensión mutua, acordada por las partes en el procedimiento –demandante y administración demandada- y dirigida a garantizar la continuidad en las actuales condiciones de la actividad del Teatro Romano de Sagunt. Con ello se evitaría el elevadísimo coste de una reversión –que es, por poco, problemática cuando no arriesgada- y poner en peligro las ruinas y los bienes culturales y sociales que el teatro presenta hoy.

Finalmente, al Consell Valencià de Cultura le sorprende que una parte relativamente pequeña del gran complejo de Sagunt haya polarizado toda la atención, cuando el conjunto monumental excede con mucho al espacio polemizado y está necesitado de una intervención urgente.

Títol	Sobre diversos elementos patrimoniales y proyectos culturales de Potries
Data aprovació Ple	28 de gener de 2008
Comissió autora	Promoció Cultural
Coordinadores	Isabel Morant i Carmen Morenilla
Iniciativa	Ajuntament de Potries
Instàncies enviades	Ajuntament de Potries
Actuacions CVC relacionades www.cvc.gva.es	Sobre la declaració del Porrat de Potries com a Bé d'Interés Cultural Immaterial (BICI). (2008)

Informe sobre el plan museológico ‘Potries, un pueblo alfarero’ y sobre el proyecto ‘Ruta de l’Aigua’

El día 4 de julio de 2007, previa solicitud del Ayuntamiento de Potries al Consell Valencia de Cultura, las señoras Carmen Morenilla e Isabel Morant nos desplazamos a dicha localidad para

visitar la casa que fue Cassoleria de Domínguez, en la calle del Cup 6, y el Sistema Histórico de Regadío situado en el término de Potries. En la visita nos acompañaron dos técnicos del Ayuntamiento que nos

ofrecieron una amplia información sobre los proyectos culturales del municipio, los cuales van más allá de la conservación de un edificio (la Cassoleria de Domínguez y el Sistema de Riego Histórico).

Como consecuencia de aquella reunión se nos facilitó nueva documentación sobre el proyecto de un museo de cerámica local y sobre la llamada ruta del agua que los responsables municipales quieren potenciar con fines educativos y culturales. Por lo que se acordó que la señora Morenilla estudiaría y haría el informe de los bienes que se desea catalogar como Bienes de Interés Cultural (el edificio de la Cassoleria y los Ingenios que se utilizan para el riego) y la señora Morant se ocuparía de estudiar los nuevos documentos remitidos al efecto por los técnicos del Ayuntamiento: El Plan museológico y la "Ruta de l'Aigua" y de hacer un informe para la comisión de promoción.

Estudiados estos documentos debemos de recalcar la importante labor que viene llevando a cabo el Ayuntamiento de Potries no sólo en favor de la conservación del patrimonio sino también en la conservación de la historia cotidiana del trabajo y de las formas de vida de sus gentes.

1. El Ayuntamiento compró la propiedad del edificio que fue una antigua alfarería que en este momento está restaurando a su costa, conservando los espacios tal como eran usados por las familias ceramistas, como vivienda y como lugar de trabajo (como se indica en el informe de la señora Morenilla). En estos espacios se piensa colocar tanto los muebles que formaban parte de las casa como la maquinaria que se hacía servir para la fabricación de las piezas cerámicas, que los responsables del proyecto han ido reuniendo.

2. Los técnicos del Ayuntamiento han logrado reunir, también, un importante número de piezas de cerámica que son representativas de los trabajos cerámicos del lugar. Todo ello constituye una colección que sigue abierta. La muestra se completa con numerosas fotografías y datos que dan perfecta cuenta sobre la evolución de los procesos productivos, desde los inicios que se conocen hasta su reciente extinción (A tal efecto se solicitó de la Conselleria de Cultura el reconocimiento de la Colección Museográfica Permanente de Cerámica de Potries que se aprobó el 13 de marzo del 98).

3. Este material está preparado y expuesto para ser visto y explicado al público, existen fotos y paneles explicativos para ello. De hecho la colección está abierta en varias salas – provisionales- que son visitas por los estudiantes de la comarca o por los que realizan excursiones de carácter cultural. En dichas salas se han realizado ya exposiciones permanentes dedicadas al tema.

4. En el "Plan Museológico de Patries" que se presenta se plantea la creación de un Museo Etnológico que estaría situado en el edificio de la Cassoleria -ahora en restauración. En dicho museo se daría a ver, por un lado, una antigua casa de artesanos, con sus muebles, enseres y maquinarias y, por otro la colección cerámica. En el plan se contempla, también, la posibilidad de realizar las funciones, de catalogación, investigación, etc. que se requieren para la constitución de un espacio museístico.

5. Del mismo modo el Ayuntamiento de Potries ha venido preocupándose por el buen estado de conservación de Sistema Hidráulico de su término municipal, las cuales constituyen una parte muy importante del Sistema de Riegos de la Safor (como se detalla en la memoria de la señora Morenilla). Para ello han

venido colaborando con las comunidades de regantes que son las responsables últimas de estas tareas.

6. Su tarea más relevante, sin embargo, ha sido la de dar a conocer todo este patrimonio al público y, muy especialmente a los estudiantes, para lo cual han creado la llamada Ruta de l'Aigua como un circuito organizado que en la actualidad puede ser visitado y explicado por un técnico del ayuntamiento que acompaña las visitas (Las visitas se han visto sensiblemente incrementas en dos años, pasando de los 1860 visitas en 2004 a las 4748 en 2006).

7. El Museo Etnológico y la Ruta de l'Aigua forman parte de un proyecto común, cuyo objetivo sería dotar al pueblo de un conjunto cultural cuyo interés se extendería a toda la comarca. Se espera también que alrededor de estas instalaciones puedan surgir otras muchas iniciativas culturales, tales como exposiciones, conferencias, debates etc. que ayudarían a mantener viva la actividad cultural.

8. Debemos destacar también que ambos proyectos vienen con sus correspondientes memorias económicas.

9. Por todo ello proponemos a la Comisión de Promoción Cultural que avale y eleve al pleno del Consell las propuestas del Ayuntamiento de Potries, de abrir un Museo de la Alfarería y de potenciar la Ruta de l'Aigua, también como museo abierto y que inste al propio Ayuntamiento a declarar ambos proyectos como Bienes de Relevancia Local, sin perjuicio de que puedan iniciarse después los trámites para su constitución como BIC.

10. El proyecto de Potries, por otro lado, no debería de constituirse como una pieza aislada sino que debería formar parte de un

proyecto mayor que, como mínimo, abarcaría la comarca de la Safor, en cuyos pueblos sabemos que existen otros edificios, como la fábrica de seda de Almoines, que en su día fueron piezas relevantes de la vida y de la economía locales y que pueden perderse definitivamente.

11. Por lo cual propongo que la Comisión de Promoción entre en contacto con los responsables de la Mancomunidad de la Safor para hacerles partícipes de nuestras reflexiones y poder valorar con ellos las políticas que podrían llevarse a cabo.

12- En un segundo momento el Consell Valencià de Cultura debería instar a las autoridades pertinentes a preparar un plan más amplio que permita conservar in situ no sólo ciertos edificios remarcables sino la memoria del uso económico y cultural de estos edificios, con fines didácticos y culturales.

Informe sobre el inmueble conocido como 'Cassoleria d'Àngel Domínguez'

Precedentes

Con fecha 30 de marzo el entonces alcalde de Potries firma una petición, que eleva al CVC, de inicio de incoación de expediente para la declaración de BIC con la categoría de Espacio Etnológico del inmueble sito en la calle del Cup, 6, conocido como "cassoleria d'Àngel Domínguez".

El 15 de mayo envía el Presidente del CVC la citada petición al Presidente y Secretaria de la Comisión de Legado y Patrimonio del CVC, para que se realice el oportuno tratamiento. La comisión decide en su sesión de junio delegar en las Srs. Isabel Morant y Carmen Morenilla la preparación del borrador de informe preceptivo, teniendo en cuenta los límites de competencias del CVC, en el sentido

de que el CVC no puede incoar un expediente, que compete a otras instancias.

Las Srs. Morant y Morenilla se personan en Potries el 4 de julio para visitar el mencionado inmueble y recabar información suplementaria, que les es transmitida por Albert Vázquez Blanco, Técnico de Patrimonio de la localidad, y por el Agente de Desarrollo Local de la misma, con los que visitan tanto el inmueble como la ubicación actual de los fondos que se desea trasladar al inmueble. Vista la documentación existente, las peticiones de los responsables técnicos de patrimonio y promoción cultural de la localidad y visitados los lugares, las Srs. Conselleras deciden preparar sendos informes: la Sra. Morenilla preparará primero un informe sobre el patrimonio inmueble para someterlo a la consideración de la Comisión de Legado y Patrimonio, y posteriormente la Sra. Morant preparará un informe sobre las posibilidades en materia de promoción cultural de la petición realizada por el municipio.

Datos y consideraciones

La "cassoleria d'Àngel Domínguez", inmueble sito en la calle del Cup, 6, es un edificio de dos plantas, aunque la fachada exterior dé a entender que tiene tres por la existencia de unas ventanas ciegas, que nunca llegaron a abrirse. Está situado en una plazoleta en la que en otras épocas coincidieron las cuatro industrias artesanas del barro para consumo ordinario del pueblo, de la que sólo este edificio mantiene las características primitivas.

El citado edificio es de titularidad municipal y está calificado en el plan urbanístico como "equipamiento cultural destinado a museo etnológico". La calificación se justifica por el hecho de conservar intactos los elementos y espacios

relacionados con el trabajo y la vida de este tipo de artesanos, que fueron de gran relevancia en la vida económica del municipio, razón por la cual el ayuntamiento desde hace años está llevando adelante un programa de rehabilitación del edificio y de recuperación de la maquinaria e instrumental original, que ha dado como fruto el reconocimiento en 1998 por parte de la Conselleria de Cultura, Educación y Ciencia de sus fondos como "Colección museográfica permanente de cerámica de Potries". La envergadura de la rehabilitación ya iniciada no puede menos que ser valorada muy positivamente, sobre todo por estar siendo realizada exclusivamente con fondos de un municipio del tamaño de Potries.

El edificio muestra los modelos de arquitectura popular de finales del siglo XVIII, principios de XIX, aunque se realizaron modificaciones importantes entre finales del XIX y principios del XX. El solar, de forma alargada e irregular, comprende el edificio de dos alturas y el patio. La planta baja, con amplia entrada central, servía fundamentalmente de vivienda, en cuyo patio se encuentran las dos balsas de decantación de la arcilla, una pequeña sala para el almacenamiento del fango ya decantado, un cobertizo para el almacenamiento de la leña y, al fondo, el horno, de dos alturas, todo ello en perfecto estado gracias a las rehabilitaciones ya realizadas y a las que se está ultimando en este momento. En la planta superior, que es una sala sobre elevada con pilares y arcos ciegos, se utilizó para diversas labores relacionadas con el barnizado de las piezas, que eran puestas a secar allí mismo, de lo que quedan restos evidentes. El techo de la primera planta precisa una urgente rehabilitación, mientras que el techo superior ha sido en lo esencial saneado.

Conclusiones

Estudiada la documentació al respecte, la Comisión de Legado y Patrimonio acuerda:

1. El inmueble conocido como la "cassoleria d'Àngel Domínguez", inmueble sito en la calle del Cup, 6, muestra una tipología altamente interesante desde el punto de vista etnográfico en tanto que mantiene intactas las características de una vivienda-taller tradicional de un oficio que tuvo una gran importancia en la zona en que se encuentra ubicado.
2. El ayuntamiento de Potries está llevando adelante un programa de rehabilitación y puesta en valor de este patrimonio municipal con gran esfuerzo por su parte tanto en el aspecto económico como en lo que hace al personal técnico.
3. Las características del inmueble, así como el estado de conservación, son motivo suficiente para que el CVC inste al Ayuntamiento a iniciar la incoación del expediente de declaración de Bien de Relevancia Local, con independencia de que el Ayuntamiento decida solicitar a la autoridad competente la incoación de expediente de declaración de BIC.
4. El programa de actuaciones con respecto al espacio que tiene el municipio y del que se ha dado información al CVC, justifica que la Comisión de Promoción Cultural se ocupe del tema antes de remitir este informe al demandante.

Informe sobre el partididor de agua denominado 'Assut d'En Carròs' y del sistema hidráulico al que da lugar

Precedentes

Con fecha 30 de marzo el entonces alcalde de Potries firma una petición, que eleva al CVC, de inicio de incoación de expediente para la

declaración de BIC del partididor de agua denominado "Assut d'En Carròs" y del sistema hidráulico que genera.

El 15 de mayo envía el Presidente del CVC la citada petición al Presidente y Secretaria de la Comisión de Legado y Patrimonio del CVC, para que se realice el oportuno tratamiento. La comisión decide en su sesión de junio delegar en las Srs. Isabel Morant y Carmen Morenilla la preparación del borrador de informe preceptivo, teniendo en cuenta los límites de competencias del CVC, en el sentido de que el CVC no puede incoar un expediente, que compete a otras instancias.

Las Srs. Morant y Morenilla se personan en Potries el 4 de julio para visitar el mencionado sistema hidráulico y recabar información suplementaria, que les es transmitida por Albert Vázquez Blanco, Técnico de Patrimonio de la localidad, y por el Agente de Desarrollo Local de la misma, con los que visitan los diversos partididores, acequias, caminos, molinos, etc. de los que se habla en este informe. Vista la documentación existente, las peticiones de los responsables técnicos de patrimonio y promoción cultural de la localidad y visitados los lugares, las Srs. Conselleras deciden preparar sendos informes: la Sra. Morenilla preparará primero un informe sobre el valor patrimonial del sistema hidráulico en su conjunto para someterlo a la consideración de la Comisión de Legado y Patrimonio, y posteriormente la Sra. Morant preparará un informe sobre las posibilidades en materia de promoción cultural de la petición realizada por el municipio.

Cabe resaltar el gran interés que para el CVC tiene el tema de la arquitectura hidráulica en general, sobre la que ha realizado varios informes de diverso tipo, desde

informes puntuales sobre enclaves concretos a petición de la Dirección General de Patrimonio o de otras entidades, hasta el informe que de motu proprio realizó sobre el patrimonio hidráulico de la Comunidad Valenciana, en el que reclamaba un plan de conservación y revalorización de aquellos lugares y muestras de arquitectura hidráulica que se consideraran más representativos. El presente informe, por lo tanto, debe ponerse en relación con esta actitud de defensa del patrimonio hidráulico mostrada en ocasiones anteriores por el CVC.

Datos y consideraciones

El sistema hidráulico que motiva el informe y que parte del denominado "Assut d'En Carròs", está formado por los siguientes elementos:

- Assut d'En Carròs, Sèquia Reial del Sèrpi, Sèquia d'En Carròs o Palma, Partidor de la Casa Fosca, Sèquia del Rebollet, Sèquia comuna de Gandia i Oliva, Partidor de la Casa Clara, Sèquia comuna de Garcia, Sèquia comuna d'Oliva, Partidor del Cano, Sèquia Sotaia, Sèquia Miramar y Sèquia Oliva;
- lavadero público de la acequia de Potries;
- Molí de l'Espart, Molí Canyar o d'Aynat, Molí dels Anouers y Molí de la llum, Serreria o Batistet.

A estos elementos mayores, se añaden diversos objetos, instrumentos, etc. que en el pasado jugaron un papel importante en estas estructuras y están custodiados en el ayuntamiento, como las puertas de los partididores o una rueda de agua de un molino.

Aunque se trata de un sistema de claro origen árabe, se tiene información de él desde 1511, gracias a un documento en el que se habla de diversas reformas. El estado de conservación en la actualidad es relativamente bueno,

puesto que ha sido objeto de diversas rehabilitaciones parciales, aunque precisa otras en diversos lugares y, sobre todo, precisa de una mayor claridad de lectura en su puesta en valor. En el ayuntamiento se conserva la puerta del primer partididor, de madera y chapa, con sus cinco cerradoras y los correspondientes cerrojos, cuyas llaves eran custodiadas por los representantes de los municipios regados por las acequias.

Se trata de un sistema hidráulico de sucesivos partididores que van dividiendo las acequias, distribuyendo las aguas y ordenando el territorio, hoy en día en uso, pero sobre el que se cierne como amenaza la implantación del riego a goteo que está siendo proyectada en la actualidad.

Con respecto a los molinos, su situación actual es variada:

- el Molí de l'Espart, construido como molino de papel en 1846, está actualmente abandonado y se utiliza como almacén, aunque conserva la estructura de su uso anterior;
- Molí Canyar o d'Aynat, documentado desde el siglo XV como molino de harina, su aspecto actual responde a las reformas de final del siglo XIX, pero mantiene la

estructura subterránea originaria y en la actualidad ha sido restaurado y se utiliza como instalación hostelera;

- Molí dels Anouers, documentado desde el siglo XV como molino de harina, en la actualidad está en estado ruinoso;
- Molí de la Llum, Serreria o Batistet, recibe el primer nombre porque, aunque nunca dejó de funcionar como molino harinero, probablemente construido a finales del siglo XIX o principios del XX, fue utilizado como fábrica de luz de la compañía Adrove; actualmente está rehabilitado y es una vivienda particular.

De la consulta de la documentación y de la visita guiada realizada, se desprende la gran importancia que este sistema hidráulico ha tenido y sigue teniendo para toda la zona afectada, de la importancia que tiene su conservación y eventual revalorización desde el punto de vista cultural y específicamente desde la perspectiva paisajística.

Conclusiones

Estudiada la documentación al respecto, la Comisión de Legado y Patrimonio acuerda:

1. El sistema hidráulico, con todos los elementos que se han ido generando, que tiene su origen en el Assut d'En Carròs reviste una gran importancia desde el punto de vista cultural, en tanto que ha sido un sistema de ordenación del territorio con implicaciones económicas y culturales.

2. El sistema está en la actualidad en uso a pleno rendimiento, pero se es consciente del riesgo de que deje de serlo por razones diversas, con el consiguiente riesgo de su deterioro a partir de ese momento. Por ello se aconseja la elaboración de un plan de conservación del mismo.

3. El ayuntamiento de Potries está llevando adelante un programa de rehabilitación y puesta en valor del sistema en algunas partes más deterioradas y ha conservado algunos elementos muebles que ya no están en uso y que forman parte de su patrimonio.

4. El programa de actuaciones culturales y de difusión con respecto a este sistema hidráulico que tiene el municipio y del que se ha dado información al CVC, justifica que la Comisión de Promoción Cultural se ocupe del tema antes de remitir este informe al demandante.

Títol	Sobre la declaració de la finca 'Vila Marco' del Campello com a Bé d'Interés Cultural (BIC)
Data aprovació Ple	28 de maig de 2008
Comissió autora	Llegat Històric i Artístic
Coordinador	Vicente Ferrero, Jesús Huguet i Ramón de Soto
Iniciativa	Ajuntament del Campello
Instàncies enviades	Conselleria de Cultura; Ajuntament del Campello i Federació Valenciana de Municipis i Províncies

Antecedents

Amb data 19 de desembre de 2007, número de registre 1229, tingué entrada al Consell Valencià de Cultura un escrit de l'Ajuntament

del Campello sol·licitant un informe per a una possible declaració com Bé d'Interés Cultural (BIC) de la finca denominada VILA MARCO, situada en el terme municipal de l'esmentada població.

El President del CVC va trametre l'escrit a la Comissió de Llegat Històric i Artístic la qual, en sessió ordinària del 7 de gener de 2008, encomana als consellers Srs. Ferrero

Molina, de Soto Arándiga i Huguet Pascual la realització de l'informe. Aquests es posaren en contacte amb l'ajuntament, propietari de la finca, per tal de concertar una data i poder visitar-la. El dia 10 d'abril de 2008 es formalitza la visita, en la qual els Srs. Consellers estigueren acompanyats per les regidores de cultura i patrimoni, per tècnics de cultura de l'ajuntament i també van poder dialogar amb l'alcalde de la població sobre el tema.

Consideracions

"Vila Marco" és un magnífic exemple de casona rural il·lustrada, situada en la Partida de Fabraquer del terme municipal del Campello en plena Horta d'Alacant. L'arquitecte Manuel Chápuli fou l'encarregat, al segle XIX, d'alçar els plànols de la casa, jardí i el conjunt de la finca que abastava una gran superfície fins el mar (aproximadament 17 km² de superfície). La propietat passà per distintes famílies burgeses alacantines fins parar, a inicis del S. XX, a mans del Cònsul honorari de França a Alacant, Renato Bardin, qui li imprimí un segell personal que engrandí amb les modes europees un conjunt ja important.

Renato Bardín introduí una escala lateral que amplià i dóna realç a l'ala est de la vivenda, reorganitzà el jardí amb intervencions de clara influència versallesca, encarregà a l'escultor Vicente Banyuls dos figures ("La Nit" i "La Marsellesa")

que col·locà al jardí, i realitzà intervencions que ampliarien la sensació de palau rural de la finca.

Durant la Guerra Civil 1936-39 s'instal·là el Consulat de la República Argentina.

L'originalitat de casa i jardí ha fet que en alguna ocasió servís com escenari cinematogràfic. Diverses pel·lícules, entre elles "Noches de Casablanca" amb Sara Montiel, han estat rodades a la finca.

En la dècada de 1990, després de dividir-se la finca (una part conformada per l'actual Lycée Français d'Alacant), l'ajuntament es converteix en propietari de la major part del jardí i vivenda iniciant una etapa de consolidació i aprofitament social del conjunt. Es crea una escola de jardineria que ocupa una part de l'hort, a la vivenda es bastís una Escola-taller, al jardí s'inicien les batejades com "Nits internacionals" amb projeccions cinematogràfiques, exposicions d'art, concerts, mostres gastronòmiques, reunions, visites guiades, etc..... mantenint la finca amb tota l'estètica modernista i versallesca pròpia.

En definitiva "Vila Marco" esdevé un referent social i cultural amb una important activitat.

Conclusions

1.- "Vila Marco" és un conjunt que pel seu valor estètic, històric i patrimonial pot ser objecte de

petició, per l'Ajuntament, d'inici del procés per a la declaració de Bé d'Interés Cultural (BIC), procés que ha d'encetar l'Ajuntament del Campello dirigint-se a la Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana. Però també el jardí presenta les condicions per ser declarat "Jardí Històric" i, igualment, algunes peces individualitzades de la finca (escultes de Banyuls o el pou amb estalactites) podrien acollir-se a figures de recolzament administratiu i jurídic de defensa del patrimoni.

2.- Sens dubte l'espai més necessitat d'intervenció és la casa, sobre tot l'interior, ja que el període de l'Escola-taller no va ser suficientment llarg com per poder concloure les intervencions imprescindibles de manteniment. Es en aquest cas on les ajudes institucionals o privades han de tindre un major protagonisme per tal de consolidar un edifici rellevant. Igualment seria convenient fondre les escultures de V. Banyuls en bronze, evitant així el deteriorament del ciment en el que estan ara erigides (es podrien guardar les actuals a l'interior de la casa i en l'exterior es col·locarien les noves de bronze).

3.- El present informe s'enviarà a l'Ajuntament del Campello, a la Federació Valenciana de Municipis i Províncies i a la Conselleria de Cultura.

Títol	Sobre una petició de veïns del carrer Miquelet de València
Data aprovació Ple	28 de juliol de 2008
Comissió autora	Llegat Històric i Artístic
Coordinadors	Vicent Àlvarez i Ricard Bellveser
Iniciativa	Grup de veïns del carrer Miquelet de València
Instàncies enviades	Grup de veïns sol·licitant de l'informe

Amb data 11 de gener el President del CVC trasllada a la Comissió de

Llegat un escrit, amb anotació del registre d'entrada de 4-1-2008,

acompanyat de reclamacions de 35 veïns del Carrer el Miquelet de

València, en el qual es demana la intervenció de la nostra institució davant de l'estat de ruïna en la qual es troba un edifici situat a l'esmentat carrer. Els consellers Srs. Bellveser i Alvarez han estudiat el problema, tot i coneixent la situació de l'immoble, concloent-hi el següent:

Primer.- Efectivament l'immoble objecte de la reclamació veïnal, que fou lliurada en fulls individuals el 23-11-2005 a l'Ajuntament de València, es troba en un estat de ruïna, al començament del carrer el Miquelet, en un espai de gran transit i concurrència, i davant de l'important monument de la Seu de la ciutat. Tant des del punt de mira de la seguretat pública com de l'estètica urbana, la situació exigirà una urgent solució que s'ajuste als criteris de l'entorn del conjunt monumental on es troba.

Segon.- Per tal de poder conèixer la problemàtica urbanística i les solucions possibles, i poder elaborar un informe més ample, es considera adient dirigir-se a l'Ajuntament de València, als efectes de demanar informació sobre l'estat actual urbanístic de l'immoble esmentat, conegut com casa de Manglano, i molt especialment sobre les mesures previstes per donar una solució al problema que suscita l'estat de l'immoble, així com, també, sobre si es va a rehabilitar l'edifici i si existeixen diferents plans o previsions d'ús.

Tercer.- Per ofici d'11 de març es va demanar informació a l'Ajuntament de Valencia, per l'esmentada corporació s'informa que l'immoble es va adquirir per acta d'ocupació amb data 30-1-81, i que actualment esta definit al PGOU com ús residencial plurifamiliar.

Finalment, després d'un litigi seguit a instàncies de l'arrendatari, es va adquirir en juliol de 2001, en l'actualitat s'està litigant de nou al haver-se demanat la reversió per part de la propietat. Doncs, en tant es tramita el recurs contenciós administratiu davant el Jutjat de tal ordre, numero 09, amb número 5305/2007/37, no es pot actuar.

Quart.- El CVC no pot adoptar acord en relació a la petició que es formula donat que hi ha litigi pendent, tanmateix pot recomanar que una vegada es pronuncie la justícia caldria sense demora actuar als termes del pronunciament judicial.

Aquest informe es notificarà al primer dels peticionaris i a l'Ajuntament de València.

Títol	Sobre la declaración de BRL de la antigua fábrica de tabaco de Alicante
Data aprovació Ple	29 de setembre de 2008
Comissió autora	Llegat Històric i Artístic
Coordinadora	Carmen Morenilla
Iniciativa	Conselleria de Cultura
Instàncies enviades	Conselleria de Cultura; Ajuntament d'Alacant; Federació Valenciana de Municipis i Províncies

1.- Preliminares

Con fecha 9 de junio de 2008 entra en registro del CVC la petición de la Directora General de Patrimonio Cultural Valenciano de informe preceptivo sobre la declaración de Bien de Relevancia Local y consiguiente inclusión en el Inventario General del Patrimonio Cultural Valenciano del inmueble denominado "antigua fábrica de tabacos" de Alicante, ubicado en la calle Sevilla, nº2, en el Barrio de San Antón.

La Comisión de Legado en su sesión ordinaria de julio acuerda realizar el preceptivo informe.

2.- Consideraciones

El inmueble denominado "antigua fábrica de Tabacos" de Alicante, ubicado en la calle Sevilla, nº2, en el Barrio de San Antón, en la actualidad propiedad del Ayuntamiento de Alicante, ha sufrido vicisitudes diversas que lo vinculan estrechamente a la vida de la ciudad de Alicante.

Se trata de un edificio de grandes dimensiones, ubicado en el antiguo arrabal, a poniente del monte Benacantil. En origen el cuerpo principal fue la Casa de la Misericordia, cuya construcción se finalizó en 1751/52. Adjunto a la Casa de la Misericordia se construyó el Palacio Episcopal.

Tras la desamortización el edificio quedo abandonado hasta que en 1801, cedido al Estado, éste lo destinó a fábrica de Tabacos, uso que ha tenido hasta época reciente. Aunque el barrio de San Antón completo fue demolido en 1809 por

necesidades militares, se respetó el edificio de la Casa de la Misericordia, que en 1824 fue remodelado mediante el añadido de crujías para ampliarlo. En 1844 se declaró un incendio, que provocó una nueva remodelación. En varias ocasiones, en el primer tercio del siglo XX, se realizaron nuevas obras de ampliación y en 1966 se remodeló la cerca del antejardín para adecuarlo a la trama viaria. En la actualidad presenta daños en algunas cubiertas, que permiten la entrada de aguas provocando la aceleración del deterioro.

A pesar de las remodelaciones sufridas para adaptar el edificio a las nuevas necesidades y a la nueva trama urbana, la morfología del edificio mantiene lo esencial de la estructura cuadrada del inicial palacio episcopal y la contigua Casa de la Misericordia, con los patios porticados que evocan el uso primigenio. El conjunto se amplió con una estructura de tres naves en forma de U, alrededor de un patio. Las fachadas mantiene el aspecto propio de su origen, con las alturas y ventanales característicos. Se conserva en diversos enclaves elementos ornamentales originarios: en el ático en una hornacina se conserva la imagen de la Virgen de la Misericordia dando cobijo a hombres, mujeres y niños; en el tercer cuerpo se conserva un relieve del Sagrado Corazón; en el pórtico del extremo norte el entablamiento del cuerpo inferior está partido por un escudo con las armas y la corona real, que al amparo de la Ley de Patrimonio Valenciano en vigor es considerado BIC.

Se trata, por lo tanto, de una antigua Fábrica de Tabaco singular,

que contrasta con las fábricas de nueva construcción que se fueron levantando en los siglos XVIII y XIX, que presentan un tipología propia, diferente a ésta, en la que se reutilizó un edificio noble abandonado. Como es lógico en antiguas fábricas de este tipo, dispone de grandes salas y a la vez, heredado de su origen, de patios y pasillos peculiares; todo ello le confiere unas características propias que deben ser tenidas en consideración a la hora de plantear su reutilización.

El edificio ha tenido un papel muy relevante en la vida de la ciudad de Alicante, primero como Casa de la Misericordia, después como fábrica de Tabaco. Como Casa de la Misericordia cumplió una importantísima función sanitaria y de beneficencia, acogiendo y tratando tanto mujeres como hombres pobres de toda edad, particularmente mujeres, entre las que también acogió muchachas solteras cuyos tutores no formalizaban contratos de matrimonio; durante años incluso cumplió las veces de la Casa de María Magdalena, acogiendo a las mujeres “de vida licenciosa y amancebadas” que habían sido condenadas a reclusión, hasta que se dispuso de una institución específica y posteriormente una prisión para ello. En tanto que fábrica de Tabaco llegó a dar trabajo a 5000 mujeres, tanto de Alicante como de los pueblos cercanos, con lo que impulsó la economía del lugar de un modo muy significativo y forma parte del pasado cercano de muchas familias.

3.- Conclusiones

Estudiada la documentación relativa al edificio denominado “antigua fábrica de Tabaco” de Alicante, el CVC acuerda:

1. Informar favorablemente la declaración de BRL del mencionado edificio. Las características morfológicas específicas de este edificio, así como su ubicación y la importancia sociológica de las funciones que ha desempeñado desde la construcción del cuerpo primigenio, la Casa de la Misericordia, aconsejan la conservación del mismo y su utilización en beneficio de la ciudadanía de Alicante, así como fijar un régimen de protección y definir su entorno y grado de intervención.

2. Instar al Ayuntamiento, propietario del edificio, a tomar medidas urgentes para la reparación provisional de las cubiertas en las zonas más afectadas para evitar la progresión del deterioro tanto de las cubiertas como del interior.

3. Aconsejar la realización de un proyecto de restauración y reutilización integral de todo el conjunto que permita la lectura de los usos que a lo largo de la historia han tenido los diferentes cuerpos y a la par promueva un uso adecuado del mismo de modo que pueda continuar desempeñando el papel relevante que desde el punto de vista sociológico ha tenido desde el siglo XVIII.

4. Enviar el presente informe al Ayuntamiento de Alicante, a la Dirección General de Patrimonio Cultural Valenciano y a la Federación de Municipios de la Comunidad Valenciana.

Títol	Sobre la muralla i el castell d'Altea
Data aprovació Ple	29 d'octubre de 2008
Comissió autora	Llegat Històric i Artístic
Coordinadors	Vicent Àlvarez, Ricard Bellveser i Ramón de Soto

Iniciativa	Comissió de Llegat
Instàncies enviades	Conselleria de Cultura; Ajuntament d'Altea; Federació Valenciana de Municipis i Províncies

Antecedents

El present informe es redacta per iniciativa de la Comissió de Llegat Històric i Artístic.

El dijous 28 d'agost de 2008 els membres del Consell Valencià de Cultura Vicent Álvarez, Ricard Bellveser i Ramón de Soto van visitar Altea per comprovar l'estat de les restes de la muralla i del castell de la localitat, l'Ajuntament de la qual va designar l'historiador José Vicente Martín Devesa i l'arquitecte municipal per a guiar els consellers en la seua visita.

Aspectes històrics

Com a resultat de la seua història, el poble d'Altea ha quedat dividit en dos nuclis de població denominats Altea la Vella i Altea, separats uns quants quilòmetres l'un de l'altre. Si bé hi ha indicis d'assentaments ibèrics a la serra de Bèrnia, els orígens dels nuclis actuals són de l'època romana, de la qual han quedat restes extraordinàriament deteriorades, de cases i fins i tot d'un aqüeducte (ruïnes conegudes popularment com "els Arcs").

A Altea la Vella hi ha, a més dels vestigis preromans, restes d'assentaments islàmics formats per algunes alqueries del temps de la taifa de Dènia, la qual es va mantenir fins al 1244, en què va ser conquistada per Jaume I, i 1279, en què es concedí al lloc la primera de les seues cartes pobles, a fur de València.

Fugint de la pressió dels pirates barbarescs, els alteans van abandonar estes partides d'Altea la Vella per buscar la protecció de la torre-castell que s'alçava a la part alta del tossal, a l'actual

emplaçament d'Altea, prou allunyat de la costa per a disposar de temps per a organitzar una defensa en cas d'atac.

D'esta manera va créixer el poble protegit per muralles, de les quals es conserven dos de les portes que donaven accés al nucli urbà. Però açò també va donar lloc a un nou fraccionament físic de la població, entre el poble murat i el barri mariner o Raval de la Mar, hui ple de tipisme.

Es tenen idees en certa manera imprecises de com van ser la muralla i el castell, a pesar que encara se'n conserven els plànols, alçats per l'enginyer militar Ricaud en 1740. Es tractava d'un peculiar sistema de fortificació, en el qual, en comptes de la muralla exempta de carreus, es va seguir un sistema d'arquitectura militar de cases-mur adossades entre si, en el qual la defensa es confiava més a l'ús de la pólvora que a l'impediment que crea la muralla en altura.

Consideracions

De la muralla i el castell només en queden les traces, visibles en els carrers i entre les cases, ja que la ciutat, en el seu creixement, ha anat engolint la primera o utilitzant-la com a fonaments d'edificacions posteriors, i els carreus del castell van ser desmuntats i aprofitats per a la construcció de l'actual església de la Mare de Déu del Consol, en els murs de la qual encara poden apreciar-se, amb pocs dubtes. Se'n conserven la Torre Galera, ja declarada Bé d'Interés Cultural, i la Torre de la Bellaguarda, l'única que formava part, indubtablement, de l'antiga muralla, actualment centre d'un pintoresc parc semisuspès. .

En termes generals, doncs, del castell i la muralla només en queda el record urbanístic del traçat, llevat d'uns cinc metres de la base de la muralla, a la part alta del poble, en un costat de la plaça que degué ser la del castell.

Conclusions

1. El patrimoni defensiu militar valencià tal vegada no estiga prou ben estudiat perquè entenguem sense vacil·lacions els mecanismes de la seua estratègia, fortificacions, torrasses, torres sentinelles, baluards, portes, traces per a l'assentament del vassallatge, etc., el coneixement dels quals podria aportar una millor intel·ligència d'una part substantiva de l'ordenació del nostre territori.

2. De la muralla d'Altea encara se'n conserva almenys la meitat del traçat del perímetre, més una torrassa i dos portes, totes les quals restes permeten reconstruir-la encara que tan sols siga des de la intel·ligència dels experts en el patrimoni, però que podria evidenciar-se més clarament, a fi que fóra percebuda per la totalitat dels visitants. Això exigiria una actitud col·laboradora per part de les autoritats municipals, i dels veïns que conserven dins de les seues cases restes d'estes construccions defensives. Convé recordar la importància que els pobles no obliden el seu passat ni descuiden el patrimoni que els ha fet com són.

3. Per a això caldria també reimaginar i redescobrir el passat d'Altea, des de l'aqüeducte romà fins a la muralla renaixentista, en un esforç que implicaria una exigència municipal de respecte i de voluntat de posar-los en valor.

4. En conseqüència, el Consell Valencià de Cultura considera que el traçat de la muralla i el conjunt format a partir d'ella presenten un valor patrimonial susceptible de ser objecte d'expedient declaratori de Bé de Rellevància Local en els termes de la Llei de patrimoni cultural valencià. També sol·licita a

l'Ajuntament d'Altea que prenga les mesures adequades de respecte al record patrimonial del passat, i que impedisca plans o actuacions urbanístiques que puguen minimitzar, desnaturalitzar o anul·lar eixe record –ans al contrari, hauria de fixar un pla de recuperació, divulgació i pedagogia

de les restes objecte del present informe.

5. El present informe es traslladarà a la Conselleria de Cultura, a l'Ajuntament d'Altea i a la Federació Valenciana de Municipis i Províncies.

Títol	Sobre la declaració del centre històric de Dénia com a Bé d'Interés Cultural (BIC)
Data aprovació Ple	29 d'octubre de 2008
Comissió autora	Promoció Cultural
Coordinadors	Vicent Àlvarez i Jesús Huguet
Iniciativa	Ajuntament de Dénia
Instàncies enviades	Conselleria de Cultura; Ajuntament de Dénia; Federació Valenciana de Municipis i Províncies
Actuacions del CVC relacionades www.cvc.gva.es	Informe sobre les restes arqueològiques de l'Hort de Morant de Dénia (2001).

Antecedents

Amb data 14 d'abril d'enguany tingué entrada en el registre del Consell Valencià de Cultura un escrit de l'Alcaldessa de Dénia en el que manifestava l'interés de l'Ajuntament per tal d'iniciar el procés de incoació per sol·licitar la declaració com Be d'Interés Cultural (B.I.C.) el centre històric de la població.

En eixe escrit es feia referència a la visita que realitzà el Consell Valencià de Cultura a Dénia, celebrant un Ple el 30 d'octubre de 2002.

La Comissió de Govern del C.V.C. encomanà a la Comissió de Promoció la formalització de l'esmentat informe, i aquesta designà els consellers Vicent Àlvarez Rubio i Jesús Huguet Pascual a tal efecte.

Consideracions sobre el conjunt històric

Dénia ha estat un nucli i assentament històric en moltes èpoques des de la prehistòria. Els

vestigis i restes existents en són bona mostra. La seua privilegiada situació a la mar Mediterrània i a la Península Ibèrica ha fet que esdevinguera lloc de constant ocupació per diferents civilitzacions. Dominada pel seu castell, la ciutat conserva immobles i conjunts de gran valor patrimonial que justifiquen sobradament un grau superior de reconeixement.

Actualment, a la ciutat, sols ostenten la consideració de B.I.C. algunes construccions defensives, especialment el Castell, o l'ermita de Sant Joan. Aquest Consell Valencià de Cultura, amb data 29 d'octubre de 2001, va emetre un informe recomanant la declaració de B.I.C. (Zona Arqueològica) per a l'Hort de Morant.

Des de la vessant del present informe cal diferenciar tres nuclis de valor històric i arquitectònic: a) Nucli Central, al voltant de l'Ajuntament, l'església Parroquial i el Convent de les Agustines fins al passeig del Marqués de Campo; b) el Barri Mariner de Baix la Mar; i c) la Zona

Alta, junt al Castell, al voltant del carrer Sant Francesc fins la Muralla.

Dins aquests nuclis existeixen alguns edificis que per la seua pròpia qualitat podrien gaudir de la condició de B.I.C. o almenys del de Be de Rellevància Local (B.R.C.), per exemple: el propi Ajuntament (rellevant exemple de llotja valenciana), el Convent de les Agustines, el carrer Loreto amb immobles de la burgesia "pansera" dels segles XVIII i XIX, el Museu Etnogràfic, l'antiga Estació de Ferrocarril (avui Museu del Joguet), o els magatzems portuaris que tenen incoat expedient declaratiu ja en 1980.

Els nuclis a) i c) podrien formar un conjunt històric, segons els articles 1 i 26 de la Llei de Patrimoni Cultural Valencià de 1998. Pel que respecta al nucli b) podria ser objecte de expedient per ser declarat Be de Rellevància Local (B.R.C.), tal i com es dedueix de l'article 46 de l'esmentada llei, especialment després de la reforma legislativa de 2007.

Considerem, per tant, que la Corporació Municipal d'acord amb el manament constitucional de l'article 46 de la nostra carta magna, deu adoptar l'acord plenari corresponent, encetant el tràmit i dirigint-se a la Conselleria de Cultura i Esport de la Generalitat Valenciana als efectes previstos en l'Art. 27 de l'esmentada llei de Patrimoni Cultural Valencià; i al mateix temps, si s'estima oportú, encetar els expedients corresponents en tot allò que tinga a veure per la declaració de B.R.L. assenyalats.

Conclusions

1. De conformitat amb les anteriors consideracions recomanem a l'Ajuntament de Dénia encetar els procediments corresponents per tal de declarar com Be d'Interés Cultural el Casc Antic, i com Be de Rellevància Local el Barri Mariner de Baix la Mar.
2. Es recomana a la Conselleria de Cultura i Esport que es practiquen actuacions per tal d'afavorir el

tràmit dels expedients corresponents a Dénia.

3. Es reitera l'informe que en el seu dia va emetre el Consell Valencià de Cultura sobre l'Hort de Morant.

4. Aquest informe s'enviarà a l'Ajuntament de Dénia, a la Conselleria de Cultura i Esport i a la Federació Valenciana de Municipis i Províncies.

Títol	Sobre la línia defensiva El Puig - Cara-sols
Data aprovació Ple	25 de novembre de 2008
Comissió autora	Llegat Històric i Artístic
Coordinadors	Jesús Huguet i Vicente Muñoz Puelles
Iniciativa	Coordinadora de Defensa de los Bosques del Turia
Instàncies enviades	Conselleria de Cultura; Diputació de València; Federació Valenciana de Municipis i Províncies; Ajuntaments de Moncada, Riba-roja de Túria, l'Eliana, Sant Antoni de Benaixeve, Paterna, Bétera, Rafelbunyol, Nàquera i el Puig; Coordinadora en Defensa de los Bosques del Turia
Actuacions del CVC relacionades www.cvc.gva.es	La conservació del patrimonio histórico militar de la Guerra Civil 1936-1939(2004); Sobre refugios de la Guerra Civil (2007).

Antecedents

El 30 de juny del 2008 es va rebre en el Consell Valencià de Cultura una carta de José Javier Belmonte Sabater, president de la Coordinadora en Defensa de los Bosques del Túria, entitat inscrita en el Registre Provincial d'Associacions de la Direcció General de Justícia de la Conselleria d'Administració Pública de la Generalitat Valenciana, en la qual se sol·licitava que la institució emetera un informe per a declarar el conjunt de la línia de defensa El Puig – Els Cara-sols com a Bé d'Interés Cultural.

El Consell Valencià de Cultura ha informat en diverses ocasions sobre la conservació de les restes arquitectòniques del patrimoni històric militar. Concretament, el 20 de desembre del 2004 va aprovar un

informe sobre La conservació del patrimoni històric militar de la Guerra Civil, i el 23 de juliol del 2007 va aprovar l'Informe sobre refugis de la Guerra Civil, amb menció particular de la ciutat de València. A més, el Consell Valencià de Cultura coordina, en col·laboració amb la Federació Valenciana de Municipis i Províncies (FVMP), el programa europeu *Landscapes of War* (Paisatges de guerra), una iniciativa que pretén millorar el coneixement públic del patrimoni bèl·lic del segle XX, i que en els municipis de la Comunitat Valenciana es concreta en la «Recopilació informativa, inventari i bases per a la catalogació de les manifestacions culturals (patrimoni militar i d'ús civil) de la Guerra Civil Espanyola».

Per a l'elaboració d'este informe hem comptat amb *l'Avance de*

Informe sobre la línea de defensa Puig-Los Carasoles para la Dirección General de Patrimonio, document presentat per la Coordinadora en Defensa de los Bosques del Túria a l'esmentada direcció general en juny del 2008 i amb l'informe rebut del degà de la Facultat de Geografia i Història, elaborat pel professor del departament d'Història Contemporània Albert Girona Albuixech.

Fets i consideracions

El bé objecte de la proposta de declaració se situa en els termes de nou municipis: el Puig, Nàquera, Rafelbunyol, Montcada de l'Horta, Bétera, Paterna, Sant Antoni de Benaixeve, l'Eliana i Riba-roja de Túria. La línia defensiva comença en el límit del camí dels Plans, a la marjal del Puig, i arriba als Cara-sols

de Riba-roja de Túria, creuant part dels termes abans esmentats.

La línia El Puig – Els Cara-sols va ser construïda entre l'estiu de 1938, probablement en juliol, i el final de la guerra, en abril de 1939. També era coneguda com a Posició Valencia o Defensa Inmediata de Valencia. La seua missió era evitar l'entrada a València de l'enemic en cas de trencament del front en la línia X.I.Z., al sud de Castelló de la Plana, des d'Almenara fins a Santa Cruz de Moya.

Una línia defensiva d'este tipus no és una línia contínua, sinó allò que es diu una defensa escalonada o en profunditat, establida triant uns punts principals pel seu valor estratègic i procurant situar-los de manera que es reforcen entre si i que des de cada un es puguen veure els contigus. Per això l'entorn de protecció virtual inclou la unitat paisatgística formada pels barrancs i altres elements de l'orografia, talussos, trams de riu on se situen els distints centres que formen la línia, des de cada un dels quals és possible vigilar els altres.

En la construcció es van fer servir distintes tipologies, en funció tant del terreny com de les necessitats concretes de la defensa. Entre els elements d'enginyeria militar utilitzats hi havia, com bé s'indica en l'informe de la Coordinadora en Defensa de los Bosques del Turia, «la trinxera, simple o composta, la trinxera simulada, els parapets i paradetes, les rases de tirador i de morter, els canals de comunicació, les rases antitanc, filats, sacs terrers, camins desenfilats o pistes a un altre centre de resistència veí, els observatoris i llocs de comandament, els elements de resistència blindats (nius de metralladores, llocs de tirador, casamates, búnquers o fortins), les basses per a refrigeració, els sobreeixidors d'aigua, recers per a la tropa, els magatzems subterranis, les galeries subterranies i els refugis.

Este conjunt d'elements s'articulava en un centre de resistència que podia tenir-los tots o només una part bàsica d'ells, en funció de la seua missió, de les necessitats de defensa del lloc, i de les facilitats del terreny».

L'esmentat informe presenta la catalogació, l'inventari i la documentació fotogràfica del conjunt de restes visibles de la línia, distribuït des del km 11 de la carretera de Lliria fins als Cara-sols de Riba-roja, i assenyala la relació que té esta línia amb altres elements històrics i arqueològics que coincidixen en el mateix espai físic i que són complements del conjunt defensiu, com la Pota del Puig, l'Horta Vella i la Torre de Bofilla de Bétera, el Tos Pelat de Godella, la Lloma de Betxí de Paterna, València la Vella de Riba-roja i la Lloma dels Cara-sols, entre altres.

Així, s'afigen al valor social, educatiu, històric i arqueològic de la línia defensiva un conjunt de jaciments i vies de comunicació d'altres èpoques, com la Via Augusta, que van des d'«el període del Bronze Valencià, passant per la romanització, el període hispà visigot i l'època musulmana fins a la guerra del “francès” i la Guerra Civil». Este gran conjunt pot considerar-se una mena d'eix cultural, i constituïx un potencial de gran valor, com diu l'informe, «per a l'oci i el turisme de la zona i la contribució a les cultures de la pau o de l'aigua».

L'informe de la Coordinadora en Defensa de los Bosques del Túria parla també de la pressió urbanística que hi ha sobre la zona, i de la necessitat de trobar iniciatives i propostes que de manera consensuada i raonada permeten salvar i revalorar la major quantitat d'elements existents.

D'acord amb la legislació estatal vigent, seguida per la Llei de

patrimoni cultural valencià, les fortificacions i construccions militars i civils de la Guerra Civil podrien ser protegides específicament a partir d'una interpretació generosa del Decreto de Castillos de 22 d'abril de 1949, ampliat després a fortalises, edificis, cases amb elements fortificats, baluards i construccions defensives. Esta consideració permetria declarar estos béns immobles com a BIC, nivell de màxima protecció.

La Llei 4/1998, d'11 de juny, de patrimoni cultural valencià presenta dos figures que faciliten la protecció corresponent en casos d'agrupacions de béns, tant continuus com dispersos.

Per un costat hi ha la figura de Conjunt Històric, la qual segons la Llei mencionada servix en els casos d'«agrupació de béns immobles, contínua o dispersa, clarament delimitable i amb entitat cultural pròpia i independent del valor dels elements que la integren».

Una altra forma de protecció d'acord amb la nostra Llei seria qualificar les construccions esmentades com a Lloc Històric, la qual figura permet un nivell d'intervenció mes ampli i obliga a agrupar-les per zones, en vist de la seua dispersió geogràfica. Este concepte també permet incorporar elements complementaris, com el paisatgístic natural, la qual cosa n'augmentaria l'interés i els usos (per exemple, les construccions ubicades a la Serra Calderona o a la Serra del Toro).

Recomanacions o conclusions

1. Vist el valor patrimonial del sistema de defenses exposat, com a mostra notable d'enginyeria militar, considerem que la Línia de Defensa El Puig – Els Cara-sols pot ser declarada Bé d'Interés Cultural, bé com a Conjunt Històric o com a Lloc Històric.

2. Ja en el nostre informe del 20 de desembre del 2004 indicàvem la conveniència que els municipis i diputacions senyalitzaren i protegiren les restes arquitectòniques i arqueològiques situades en les seues circumscripcions.

3. Entre les intervencions municipals caldria incloure la necessitat de publicar i difondre un inventari que permeta el turisme cultural, tant en la seua variant paisatgístic natural com en la històrica documental.

4. El Consell Valencià de Cultura, a més de les intervencions assenyalades ja anteriorment, s'ofereix, com ja s'indicava en l'informe mencionat, a col·laborar i assessorar en totes les tasques que es proposen, en benefici de la recuperació d'un patrimoni que és també referent històric i social.

5. Com a proposta didàctica o educativa de contribució a la cultura de la pau, podria instal·lar-se un centre d'acollida i d'interpretació en

alguna de les defenses existents, com els búnquers de formigó o ciment.

6. El present informe es farà arribar a la Coordinadora en Defensa de los Bosques del Turia com a petició, a la Conselleria de Cultura i Esports, als ajuntaments afectats, a la Diputació de València i a la Federació Valenciana de Municipis i Províncies.

Títol	Sobre la declaració de la 'casa de la Senyoria' d'Orba com a Bé d'Interés Cultural (BIC)
Data aprovació Ple	25 de novembre de 2008
Comissió autora	Llegat Històric i Artístic
Coordinadors	Carmen Morenilla, Vicente Ferrero i Juan Antonio Montesinos
Iniciativa	Ajuntament d'Orba
Instàncies enviades	Conselleria de Cultura; Ajuntament d'Orba; Federació Valenciana de Municipis i Províncies

Antecedents

Amb data 28 d'agost del 2008 entra en el registre del Consell Valencià de Cultura la petició de l'Ajuntament d'Orba, firmada pel seu Alcalde, el Sr. Francisco Villar Agud, d'un informe de declaració de Bé d'Interés Cultural (BIC) de la Casa de la Senyoria de l'esmentat municipi, a la qual s'adjunta la documentació corresponent enviada a Conselleria de Cultura.

La Comissió de Govern decidix que l'informe preliminar siga preparat pels consellers Vicente Ferrero, Juan Antonio Montesinos i Carmen Morenilla i que siga estudiat per la Comissió de Llegat Històric i Artístic. El dia 6 de novembre de 2008, els consellers citats es personen a Orba i visiten la Casa de la Senyoria, acompanyats per l'alcalde de la localitat, el regidor de Cultura i l'arquitecte municipal, els quals els informen dels seus plans respecte a l'edifici.

Consideracions

La Casa de la Senyoria d'Orba és en l'actualitat propietat municipal i es troba situada al cantó entre la plaça de l'Empedrat, en la qual es troba la seua entrada principal, i el carrer d'Alacant, en el qual es troba l'accés a la planta denominada "semisoterrani".

La Casa original degué estar formada per tota l'illa, ocupada actualment per sis edificis per causa de les particions del patrimoni privat. Encara que s'ha suposat que en el seu origen degué ser una torre de vigilància i protecció, de la qual no se'n tenen dades concretes, l'informe de la inspecció tècnica de Patrimoni Artístic de la Conselleria de Cultura de 12 de juny de 1989 s'inclina a pensar altrament, amb la prudència obligada, pel fet de no conservar-se restes de murs interiors que ho puguen avalar. En tot cas, entorn de 1600 degué unir-

se als edificis del Duc de Gandia que ocupaven l'illa completa, i deu haver patit múltiples intervencions, algunes de ben antigues, com abaixar l'altura de la primitiva torre i construir-li una teulada, per a adaptar-la a l'edifici contigu. En l'actualitat l'interior està format per diverses dependències a les quals s'accedix per distints trams d'escala i que pareixen no respondre a les estructures originals.

En l'edifici va nàixer en 1878 Carlos Ruano Llopis, famós cartellista taurí i Fill Predilecte d'Orba, el qual el va habitar primer com a casa paterna i després com a casa de vacances fins a la seua defunció en 1950. Son pare, Manuel Ruano, va establir una ferreteria en la sala del semisoterrani, la qual havia servit anteriorment de presó.

Després de les reiterades particions de l'edifici originari, l'Ajuntament va comprar en 1989 l'edifici actual, que és el que manté més elements

originals, inclosa la suposada antiga torre. Amb posterioritat s'hi han realitzat moltes intervencions amb la intenció de conservar-la i utilitzar-la com a magatzem; en molts casos les intervencions no han estat respectuoses amb els materials ni amb la morfologia de l'edifici.

En el moment actual es troba en un estat lamentable de conservació i és utilitzada com a magatzem de trastos, amuntegats en diverses dependències.

Conclusions i recomanacions

Tenint en compte l'antiguitat de l'edifici, siga quin siga el seu origen, i de l'afecte que el municipi sent per ell, recomanem a l'Ajuntament que estudien la realització de les actuacions següents:

1. Encara que ja han sol·licitat a la Conselleria de Cultura la incoació de BIC, creiem que s'ha de començar per iniciar en el mateix Ajuntament el procés de declaració de Bé de Rellevància Local en els termes previstos en l'article 46 i concordants de la Llei de patrimoni cultural valencià, en la condició de *monument d'interés local*.
2. L'edifici es troba en un estat de conservació penós i reclama algunes intervencions urgents, sobretot en la fatxada i en les finestres exteriors, que assegurin la conservació amb vista a posteriors actuacions.
3. L'estat de l'interior de l'edifici, com ja hem dit, no ajuda gens als desitjos del municipi d'aconseguir algun tipus de protecció i de subvenció per a la realització de les obres necessàries, per la qual cosa recomanem que el netegen i

traslladen els objectes i deixalles acumulats en este moment en el seu interior.

4. Ajudaria a la valoració de l'interés del poble per este edifici conèixer els plans municipals sobre el seu ús futur, amb avantprojectes i algunes intervencions urgents de recuperació dutes a terme per l'Ajuntament i la ciutadania. També podria considerar l'Ajuntament la possibilitat de vincular l'ús de l'edifici al fet de tractar-se de la casa natal de Ruano Llopis. Totes estes recomanacions van ser exposades de paraula pels consellers personats a Orba a l'equip municipal presidit pel Sr. Alcalde.

El present informe s'enviarà a l'Ajuntament d'Orba, a la Conselleria de Cultura i a la Federació Valenciana de Municipis i Províncies.

Títol	Sobre el centro histórico de Orihuela
Data aprovació Ple	25 de novembre de 2008
Comissió autora	Promoció Cultural
Coordinadores	Carmen Morenilla i Isabel Morant
Iniciativa	Grup de veïns d'Oriola
Instàncies enviades	Conselleria de Cultura; Ajuntament d'Oriola; Federació Valenciana de Municipis i Províncies; Cofradía de la Resurrección
Actuacions del CVC relacionades www.cvc.gva.es	Informe sobre el patrimoni monumental d'Oriola (1997); Informe relativo al inmueble conocido como "Casa del Inquisidor" sito en la plaza del Marqués de Rafal y Teniente Linares de Orihuela (2002); Sobre la declaración de BIC del monasterio de la Visitación de Orihuela (2008); Sobre la declaración de BIC del Santuario de Monserrate de Orihuela (2008); Sobre el estado actual de los palmerales de Elx, Orihuela y Alicante (2008).

1. Antecedentes

Con fecha 22 de abril de 2008 entra en el CVC escrito remitido por un grupo de ciudadanos, cuya lista encabeza el Sr. Jesús Millán García-Varela, en el que solicitan al CVC que intervenga en la grave situación patrimonial del centro histórico de Orihuela, aportando numerosa documentación; este escrito ha sido completado con otro posterior,

firmado por los mismos ciudadanos, en el que aporta información suplementaria y solicita al CVC que intervenga para que todo el centro histórico de Orihuela sea considerado BIC.

El CVC se ha ocupado en reiteradas ocasiones del patrimonio de Orihuela, con respecto al cual ha emitido informes tanto sobre su Palmeral como sobre determinados

inmuebles, para los que ha solicitado la declaración de BIC. Asimismo se ha interesado en reiteradas ocasiones por las medidas que el Ayuntamiento se comprometió a tomar con respecto a la llamada Casa del Inquisidor, derruida de manera ilegal; asunto en el que no ha obtenido repuesta formal del Consistorio.

Dado el interés que el tema suscita, la Comisión de Gobierno encargó la preparación del preceptivo informe a la Comisión de Promoción Cultural, quien delegó para la elaboración del mismo en las Sras. Morant y Morenilla, ésta última secretaria de la Comisión de Legado (atendiendo al hecho de que recientemente se había aprobado en dicha comisión dos informes sobre dos inmuebles de Orihuela).

Las Sras. Morant y Morenilla visitaron Orihuela y fueron acompañadas por la señora Pepa Ferrando, Concejal de Cultura y Patrimonio y por otros concejales del Partido Socialista y de Los Verdes, diversos técnicos del Ayuntamiento. Los responsables del Ayuntamiento se comprometieron a enviar con la mayor urgencia documentos diversos que les fueron solicitados, entre ellos las fotografías que hizo un fotógrafo que les acompañó durante toda la visita. Cabe señalar que no se ha recibido información alguna por escrito en este momento, a pesar de lo cual, las conselleras responsables consideran que deben realizar este informe con la información que han logrado recabar durante su visita.

En el curso de nuestra visita tuvimos también un breve encuentro con un representante de la Cofradía de la Resurrección que nos entregó un dossier sobre las acciones que han venido poniendo en marcha para proteger la iglesia de S. Agustín.

2. Consideraciones

Orihuela está situada en la falda del monte de San Miguel; el río Segura cruza la ciudad de parte a parte quedando unida por dos puntos. Esto hizo que tuviese un valor estratégico y defensivo importante. Posteriormente ha sido un centro de poder político y religioso destacable. Su casco antiguo se encuentra junto a la sierra, presidido por el seminario y las ruinas del castillo.

Desde el siglo XIV fue capital de la Gobernación del sur mediterráneo, Obispado independiente desde 1564 y contó con Universidad propia desde el siglo XVI al siglo XIX. Entorno a estos tres elementos giran la mayoría de monumentos de la ciudad.

El origen de la ciudad es incierto, aunque se conocen restos ibéricos, griegos y romanos; sí se tienen noticias en el siglo VII de la presencia de los godos de Teodomiro. En el siglo VIII (713) la ciudad es tomada por los musulmanes, quienes tendrán el poder hasta 1242, cuando la ciudad es reconquistada por los cristianos, incorporándose a la Corona de Aragón. Durante el dominio musulmán las comunidades cristianas estaban relegadas en el Arrabal Roig. Tras la conquista las murallas son ampliadas. Durante los siglos XIII y XIV se consolida la ciudad intramuros apareciendo cuatro parroquias: San Salvador, Santas Justa y Rufina, Santiago y San Julián (desaparecida en la actualidad). Junto a estas se situaban los hospitales dependientes de ellas, Corpus Christi, San Salvador, San Bartolomé y San Julián.

En el siglo XV la estructura urbana mantiene como principales ejes varios las actuales calle Mayor (Ramón y Cajal) y calle de la Feria (Sarget). En este momento en la ciudad había cuatro conventos y dos monasterios. La construcción del primer puente de piedra fue en 1451. La ciudad es declarada Sede Episcopal en el siglo XVI, por lo que las construcciones religiosas toman cierta relevancia. En 1553 don Fernando de Loaces funda el colegio de Santo Domingo que creó con posterioridad un barrio entorno a él. En el siglo XVIII el desarrollo económico permite un impulso constructivo. En ese momento había diez conventos de religiosos, tres de religiosas, cinco ermitas y las tres parroquias que han perdurado hasta

nosotros. Se construye el Seminario de San Miguel. En el siglo XIX la ciudad no modifica su estructura a pesar de las desamortizaciones que afectaron a las órdenes religiosas.

La llegada del ferrocarril en 1882 repercutirá en el trazado de la ciudad, dando paso a nuevos ejes de desarrollo.

El siglo XX se caracteriza por los planes de ensanche que hacen crecer la ciudad hacia el sur. El centro histórico se ha visto densificado por una política permisiva en alturas con ampliación de calles, rompiéndose la trama urbana histórica y sustituyéndose las viejas edificaciones por nuevos edificios en altura. En 1969 es declarado el centro histórico Conjunto Histórico en decreto 845/69 de 24 de abril de 1969, lo que no ha sido óbice para que haya sido descuidado hasta el punto de motivar la publicación de estudios que alertan sobre su deterioro por el Colegio de Arquitectos y otras entidades.

En la actualidad diversos inmuebles tienen la consideración de BIC y en 1994 la Conselleria de Cultura aprobó el Plan Especial de Ordenación y Protección del Centro Histórico, a pesar de lo cual se han producido actuaciones que han dado lugar a la apertura de expedientes de Infracción Urbanística, dada la omisión del Ayuntamiento ha fallado en su deber de proteger el patrimonio, con el resultado de que el Palacio de Ruiz de Villafranca (llamado Casa del Inquisidor) haya sido derruido (en 2002), la casa Casa Racionalista, situada en el mismo entorno BIC , también ha sido derruida con excepción de la fachada. En estos momentos hay varios edificios protegidos, corren un grave riesgo de destrucción, entre ellos, la Torre d'En Vergonyes, declarado BIC y el templo de san Agustín, declarado BRL, cuyo estado es más que lamentable.

3. Conclusiones

La acumulació en la ciutat de Orihuela de un rico patrimonio, perteneciente a épocas diferentes, hubiera permitido hacer de ella un espacio de gran atractivo histórico, cultural y político. Sin embargo, las pérdidas que se han ido acumulando, el deterioro de algunos edificios singulares y la falta de actuaciones decididas al respecto están poniendo en riesgo la conservación del conjunto histórico-artístico como tal. El Ayuntamiento no ha respondido con la diligencia exigible, ni ha facilitado la labor de quienes se han interesado por ello. Por todo ello, el CVC considera conveniente solicitar las siguientes medidas:

1. Que la Conselleria de Cultura estudie la conveniencia de iniciar el expediente de ampliación del BIC del centro histórico de Orihuela, para que pueda preservarse mejor todo el conjunto histórico; en la delimitación del entorno y de las

medidas de protección se deberían tener en cuenta el carácter y la relevancia patrimonial de los edificios pero también del conjunto que forman las diferentes calles (especialmente el conjunto de los arrabales de origen medieval de San Juan y Rafal Roig).

2. Que se arbitren las medidas oportunas, incluyendo, en su caso, convenios específicos, para la protección y rehabilitación del rico patrimonio eclesiástico, en algunos casos totalmente abandonado, como ocurre en el caso de la iglesia de San Agustín, por cuya urgente recuperación vienen trabajando tanto la Cofradía de la Resurrección como las religiosas de Jesús María que nos acompañaron en la visita.

3. Que se considere de urgencia la expropiación e intervención a efectos de su conservación de la Torre d' En Vergonyes.

4. Que la Conselleria de Cultura se interese por los casos manifiestos de incumplimiento de la legalidad

vigente en lo que respecta a la protección de inmuebles declarados BIC o con grados de protección diferente, como es el caso de la llamada Casa del Inquisidor o de la Casa Racionalista, y que procure la vigilancia pertinente para que no se vuelvan a repetir situaciones similares, dada la falta de respuesta del Ayuntamiento a la denuncia de tales situaciones por varias entidades, incluyendo el CVC. En especial, que se haga efectiva la imposibilidad de alterar el trazado urbano legado por la historia, de acuerdo con su condición de bien protegido. Que la Conselleria actúe según la ley para que la protección sea eficaz y se eviten los hechos consumados.

5. Este informe se enviará a los peticionarios, a la Conselleria de Cultura, al Ayuntamiento de Orihuela, a la Federación Valenciana de Municipios y a la Cofradía de la Resurrección.

Títol	Consideracions sobre els edificis catalogats de la ciutat de València
Data aprovació Ple	25 de novembre de 2008
Comissió autora	Llegat Històric i Artístic
Coordinador	Vicent Àlvarez
Iniciativa	Grup Socialista de l'Ajuntament de València
Instàncies enviades	Alcaldia i Grup Socialista de l'Ajuntament de València

Antecedents

Amb data de registre 9 de maig de 2008 va entrar al Consell Valencià de Cultura un document del Grup Municipal Socialista de l'Ajuntament de València, signat en nom del grup pel regidor Juan Soto, que va ser traslladat a la Comissió de Llegat i que esta va acordar estudiar en la seua sessió subsegüent.

L'escrit estudiat informava de la situació de seixanta-quatre edificis

protegits de la ciutat de València, i en sol·licitava una millor gestió i la seua recuperació. A fi d'estudiar el cas fou citat i va comparéixer davant de la comissió el regidor d'Urbanisme de l'Ajuntament de València, Sr. Bellver, el qual va informar de les dificultats per a accedir en alguns casos a la propietat dels edificis, i de les previsions de l'equip de govern sobre alguns d'ells, com és el cas de l'antiga fàbrica de La Ceramo.

El present informe és el resultat del corresponent debat i estudi, ja que malgrat la inexistència d'una petició d'informe explícita, la comissió ha optat per tractar el tema en consideració del seu interès general, i de la degradació progressiva dels edificis mentre es mantinga l'actual situació d'inactivitat.

Les alqueries

Hem de recordar l'interès continuat del Consell Valencià de Cultura per

la recuperació d'estes mostres d'arquitectura tradicional. L'edició d'un llibre documentat sobre les alqueries n'és una mostra. Igualment, hem emés informes sobre casos concrets, de diferents poblacions, tals com Alfara del Patriarca, Massalfassar, o a la ciutat de València: La Ceramo, l'Alqueria del Moro i el barri de Benicalap, les alqueries de Campanar, dels Frares, del Falcó, o del Carrer de la Pau al barri de Sant Isidre.

La qüestió bàsica es concretaria en el gran valor que representen per a la nostra memòria històrica, com a conjunt etnològic, les mostres supervivents d'este tipus d'edificació rural, les quals poden ser un element valuós per a l'educació de les futures generacions. Conseqüentment amb el que s'ha dit, no es poden desvincular les alqueries de la nostra història i de la nostra relació amb la terra i les hortes.

Les alqueries de la ciutat poden i han de ser un testimoni rellevant de la història de València i de la seua vinculació amb la seua horta. La conveniència de recomanar-ne la conservació és una obvietat. Es planteja, però, el tema del seu ús. Que únicament i necessàriament es reserven per a la dotació de servicis públics (educatius, sanitaris...) és un criteri a revisar, per diverses raons.

En alguns casos l'adaptació a un fi dotacional pot implicar la destrucció d'elements patrimonials, com en el cas de l'Alqueria del Moro, per citar un exemple. Sobre este cas el Consell Valencià de Cultura, com s'ha recordat, va emetre un informe en el qual se'n recomanava una recuperació i un ús que en mantingueren els elements interiors i exteriors més representatius. Igual situació es podria donar en altres casos. Caldria, doncs, en cada cas considerar quins són els elements o referències més valuoses mereixedors de conservació.

En altres situacions, la ubicació dels immobles no fa aconsellable demanar-ne un ús dotacional, pel fet de trobar-se en zones amb totes les necessitats ja cobertes, i llavors caldria estudiar altres opcions possibles.

Cal, doncs, estudiar cas per cas, i el Consell Valencià de Cultura pot col·laborar-hi amb l'Ajuntament de València, com a entitat consultiva en matèria de patrimoni cultural. Podríem, llavors, preguntar-nos si seria possible una iniciativa o pla de recuperació en col·laboració amb instàncies no públiques, i la resposta hauria de ser afirmativa, ja que l'experiència ha demostrat que en alguns casos els valors patrimonials poden quedar garantits per via de conveni.

Altres edificacions

Hi ha en el catàleg més tipus d'edificacions protegides, com ara naus industrials, restes arqueològiques, habitatges i altres. I en cada cas cal considerar l'emplaçament, la idoneïtat, la titularitat (si ja és municipal o no)...

Quant a les naus industrials, poden ser objecte d'usos diversos, com la seua conversió en habitatges, tallers artístics, espais musicals, museus, etc. L'experiència, a València, de la conversió dels dipòsits d'aigua en Museu de la Ciutat, és una mostra del que es pretén dir. Esta classe de recuperació pot ajudar a conservar part del patrimoni industrial. Recordem que el Consell Valencià de Cultura ha suggerit la creació d'espais museístics en edificis en desús d'estes característiques, com en els casos dels projectes de Museu del Transport, Museu de Ciències Naturals o Museu Marítim.

De vegades manca imaginació, i en projectes nous s'ha optat per construir immobles nous, ignorant la possibilitat de reutilització de naus, provada amb èxit en altres grans ciutats.

La propietat o titularitat

De la llista d'edificis protegits examinada, una gran part són ja de titularitat municipal, i uns altres estan pendents d'expropiació, segons les fonts municipals. En concret, hi ha 20 immobles de titularitat municipal, 43 de propietat privada, i l'alqueria de Julià, declarada Bé d'Interés Cultural, pertanyent a Bancaixa, segons les dades subministrades pels informants.

En este punt, tal vegada podrien buscar-se més alternatives viables legalment, com convenis amb instàncies privades, o fórmules com el règim de fundacions. També es pot pensar en col·laboracions amb altres entitats públiques: universitats, entitats estatals... I, a més, hi ha la via de la inscripció dels immobles abandonats en el registre d'edificació forçosa.

No s'han de deixar de banda tampoc fórmules mixtes, ja que les institucions poden afavorir la creació d'entitats com ara fundacions, o establir convenis de col·laboració amb els titulars privats.

Consideracions finals

1. Considerem necessari reiterar la conveniència de recuperar els immobles catalogats de la ciutat de València, tant de titularitat pública com privada. En esta línia el Consell Valencià de Cultura recomana planificar les prioritats de forma efectiva, i arbitrar, quan siga oportú, fórmules de col·laboració entre les administracions i les instàncies privades.

2. En els casos en què poguera ser convenient reconsiderar els usos dels immobles assignats en el Pla General d'Ordenació Urbana, en funció de la seua idoneïtat i recuperació, caldrà un estudi concret que valore les necessitats i els valors a conservar.

3. El Consell Valencià de Cultura ofereix la seua ajuda i col·laboració a la corporació municipal en la tasca

de recuperar i conservar els immobles de referència.

4. El present informe es traslladarà al grup municipal peticionari, i al govern municipal de València.

Títol	Sobre el poblat morisc El Ressalany, a la Ribera Alta
Data aprovació Ple	22 de desembre de 2008
Comissió autora	Promoció Cultural
Coordinador	Jesús Huguet
Iniciativa	Associació Culturals 'Gaspar Dies'
Instàncies enviades	Conselleria de Cultura, Federació Valenciana de Municipis, Associació Cultural 'Gaspar Dies', alcaldes de Massalavés, Benimodo, Alzira, l'Alcúdia i Alberic

Antecedents

Amb data 24 de setembre de 2008 tingué entrada en el registre del Consell Valencià de Cultura, amb el número 586, l'escrit signat pel Sr. Àlvar Jornet en nom de l'Associació Cultural "Gaspar Dies" en el qual se'ns demanava sobre la possibilitat de recomanar la realització de cates arqueològiques per tal d'evitar la destrucció del poblat morisc d'El Ressalany.

La Presidència del CVC, escoltada la Comissió de Govern, lliurà l'escrit a la Comissió de Promoció Cultural, la qual, en la sessió del dia 3 de novembre de 2008, encomanà al conseller Jesús Huguet Pascual la formalització de l'informe corresponent.

Consideracions històriques i sobre projectes actuals

L'expulsió dels moriscs del territori valencià en 1609 va significar per a moltes zones un daltabaix de considerables dimensions socials, demogràfiques, econòmiques i culturals. Malgrat que a la ciutat de València, i a moltes altres ciutats de reialenc, l'impacte directe va ser escàs, ja que a penes hi havia unes poques cases de moriscs, sí va afectar sensiblement a tota la societat valenciana ja que, a més del cop a les zones rurals, les rendes de

molts nobles del Cap-i-casal es van veure reduïdes ostensiblement.

Però sens dubte és en les zones rurals, sobre tot en les de senyoriu, on es produeix una catàstrofe algunes resialles de la qual encara afecten la nostra comunitat. El despoblament de molts indrets va ser tan traumàtic que alguns dels nuclis han desaparegut del nostre atlas toponímic i, potser, de la nostra memòria històrica.

La repoblació cristiana, posterior a 1609, ni fou tot l'exhaustiva necessària ni, sovint, va poder suportar les draconianes condicions que els senyors imposaren per tal de recuperar-se de l'hecatombe econòmica que els hi va significar l'expulsió dels serfs musulmans.

Un territori especialment afectat per l'expulsió va ser l'actual comarca de la Ribera Alta, i més concretament la zona coneguda llavors com les Baronies. Ravals, nuclis o alqueries com Mulata, el Ressalany, el Toro, Alcosser, Missana, Alàsquer, la Paixarella, Paraxet, Prada, La Foieta,..... han desaparegut com llocs habitats, a pesar que en algun cas la població es va mantenir, en quantitat ínfima i sovint circumstancialment, fins ben entrat el segle XVIII. No solament va ser l'expulsió dels moriscs la causa del despoblament, Cavanilles incidia en el malèfic cultiu de l'arròs i les

pestilències que se'n derivaven i el terratrèmol que va afectar Montesa en el segle XVIII també va tenir la seua influència, però és l'expulsió la raó principal, sovint única, que bescanvia la demografia i poblaments de la comarca.

L'abandonament i les condicions, formals o informals, pels nous pobladors o pels de poblacions veïnes que aprofiten les terres abandonades pels moriscs, propicia que part del territori abans urbà es transforme ràpidament en espai cultivable, sobre tot tenint en compte l'aparició de conreus molt rendibles (sucre, morera, garrofer,...) que permeten una posició pel llaurador, i pel propietari en el seu cas, rellevant. És per això que poblats com Alcosser, que fins el segle XIX tenia construccions, i algun veí almenys temporalment, ara no siga més que el nom d'una partida totalment agrícola del terme municipal d'Alberic, o la Paixarella, en el terme municipal de Castelló de la Ribera, encara que en aquests cas la influència de les eixides de mare del Xúquer va ser considerable. A Alàsquer, per exemple l'església va restar en peu fins la conjunció dels segles XIX i XX, i ben entrat el segle XX podia veure's el cercol de l'altar major, mentre que avui és impossible esbrinar on estaven les construccions.

La problemàtica derivada de la pèrdua de coneixement, en ocasions, del lloc exacte on estaven situats aquests nuclis o ravalts ha comportat la dificultat per una intervenció eficaç des de la vessant arqueològica. Però eixa circumstància pot suplir-se a partir dels coneixements dels estudiosos i, sobretot, dels veïns que per la seua tasca al camp tenen una noció fidel dels llocs on han aparegut restes. Certament la toponímia pot ajudar ja que en el cas d'El Ressalany, per exemple, els termes municipals on encara es conserva el nom (Alberic, Massalavés, Benimodo i l'Alcúdia –el tros pertanyent al terme d'Alzira, conegut com la Garrofera d'Alzira, a pesar que jurídicament forma part d'esta ciutat, físicament està integrat en l'espai de Massalavés i l'Alcúdia-) constitueixen una unitat territorial de no excessiva amplària.

El Ressalany formava part junt a l'Alcúdia de les possessions dels Montagud (posteriorment dels Castellví de Montagud) i és en esta darrera població on la memòria i la consideració històrica del poblat morisc resta més viu.

Ara, majoritàriament en l'espai jurídicament pertanyent al terme municipal d'Alzira, partida de La Garrofera, s'ha iniciat el procediment per crear un polígon d'habitatges (ja s'ha intervingut en obres d'infraestructura com la

conducció d'aigües i altres, així com en el millorament de la carretera d'Alzira a la Garrofera, concretament a l'Alteron de las Polseras) que directa o indirectament podria afectar possibles restes del poblat morisc d'El Ressalany, com el castell que formava part de la xarxa de vigies prop de la zona muntanyenca.

Per tot això, i estudiats els documents que ens ha tramés l'Associació Cultural "Gaspar Dies", consultada la bibliografia sobre el tema i, de manera essencial, per la indagació personal i visites al lloc, podem presentar les següents conclusions:

Conclusions

1. Considerem que l'antic poblat d'El Ressalany, així com altres poblats de la comarca de la Ribera Alta del Xúquer abandonats per l'expulsió dels moriscs de 1609 i també per catàstrofes naturals o cultius nocius, tenen la suficient importància històrica i referencial per la identitat de la zona i concretament per alguns dels pobles actuals.
2. Caldria, amb l'aportació dels especialistes en arqueologia, l'estudi de les possibles restes per tal de considerar la seua incorporació al patrimoni monumental i sentimental de la zona.

3. Convidaríem a la Mancomunitat de Municipis de la Ribera Alta que encetara la realització d'un mapa i un estudi profund sobre els despoblats de la comarca.

4. Igualment seria convenient que els propis municipis, els més directament interessats en promocionar i conservar el seu patrimoni, iniciaren unes tasques de recuperació i senyalització d'estos llocs. Tant en l'anterior consideració com en esta, el Consell Valencià de Cultura ofereix la total col·laboració per dur endavant una acció que només reportaria beneficis als pobles de la comarca. Quan es realitzen estudis arqueològics, caldria introduir als plans generals d'ordenació urbana la qualificació de zona protegida, als efectes de la conservació de les restes o vestigis.

5. Aquest informe s'enviarà a l'Associació Cultural "Gaspar Dies", entitat sol·licitant, a la Conselleria de Cultura de la Generalitat, a la Federació Valenciana de Municipis i Províncies, als Ajuntaments d'Alberic, l'Alcúdia, Alzira, Benimodo i Massalavés, i a la Mancomunitat de Municipis de la Ribera Alta i a totes aquelles institucions i entitats que puguen estar interessades.

Títol	Sobre les naus de l'arquitecte Ribes, l'estació de ferrocarril del Grau de València i el Museu del Transport
Data aprovació Ple	29 de setembre de 2008
Comissió autora	Jurídica i d'Interpretació Reglamentària
Iniciativa	Comissió Jurídica
Instàncies enviades	Ajuntament de València; Conselleria d'Infraestructures i Transport; Administrador de Infraestructuras Ferroviarias

Introducció

En anteriors ocasions el Consell Valencià de Cultura s'ha ocupat de

béns patrimonials de l'estat (castell de Sagunt, convent de Sant Doméneq de València...) situats en territori valencià, alguns dels quals

podrien dedicar-se a usos més amplis, o a nous usos socials.

Quan hem tractat estos temes hem estat respectuosos amb els plans de cada administració pública, i no hem qüestionat la titularitat o la gestió. El cas present, objecte de la proposta que tot seguit fem, tracta de dos béns actualment sense ús, ambdós de la mateixa titularitat i que es troben sota la tutela del Ministeri de Foment. Són les naus projectades per l'arquitecte Demetrio Ribes, situades a la vora de l'antic dipòsit de les màquines de vapor de l'Estació del Nord de València, i, per una altra banda, l'edifici de viatgers de l'antiga estació de ferrocarril del Grau de València, una mostra arquitectònica també rellevant.

Tenim notícies de projectes, museístics o expositius, relatius als immobles esmentats, actualment pendents de realització per part de la Conselleria d'Infraestructures i Transports, segons va manifestar verbalment el director general de Transports, per causa de dificultats derivades de la titularitat, pertanyent a l'estat.

Per tal d'aconseguir la necessària informació, i eventualment de redactar un informe sobre la qüestió, o d'emprendre alguna altra iniciativa, en el marc de les competències del Consell Valencià de Cultura, les quals es concreten en el deure de vetlar pels valors culturals valencians, segons la Llei de creació de la nostra institució, la Comissió Jurídica i d'Interpretació Reglamentària va traslladar a la Comissió de Govern la següent proposta:

"Que el president del Consell Valencià de Cultura, si així s'acorda, demane informació al Ministeri de Foment i a la Conselleria d'Infraestructures i Transports,

sobre la situació en la qual es troben les naus construïdes per Demetrio Ribes a l'estació del Nord de València, situades a la vora del dipòsit de màquines de vapor, i sobre les actuacions prèvies per a instal·lar-hi un Museu Valencià del Transport, i informació sobre possibles actuacions en l'edifici de viatgers de la vella estació de Renfe al Grau de la ciutat de València. Igualment sobre els possibles projectes d'ús dels béns esmentats".

Informació rebuda

Primera.- Demanada l'esmentada informació, el president d'Infraestructuras Ferroviarias va informar, amb data 12 de juny de 2008, el que segueix:

"En contestación a su escrito remitido a la Ministra de Fomento relativo a varias construcciones ferroviarias en Valencia, en la estación Valencia-Nord y El Grao, cúmpleme informarle lo siguiente:

Las naves modernistas en la estación de Valencia Nord fueron transmitidas por Adif a la Sociedad Valencia Parque Central Alta Velocidad 2003, S.A., en ejecución del Convenio suscrito el 26 de febrero de 2003 entre el Ministerio de Fomento, la Generalitat Valenciana, el Ayuntamiento de Valencia, Renfe y GIF para la Remodelación de la Red Ferroviaria de la Ciudad de Valencia. La Sociedad Valencia Parque Central Alta Velocidad 2003, S.A. está coparticipada por las citadas Administraciones.

Esta Sociedad está negociando un Convenio con el Ayuntamiento de Valencia para transmitirle los suelos y las edificaciones existentes en el entorno de la estación de Valencia

Nord, entre los que se encuentran las naves a las que hace referencia.

En lo que se refiere al edificio de viajeros de la estación de El Grao, Adif y la Generalitat Valenciana están negociando un Convenio para la rehabilitación del citado edificio con el fin de destinarlo a la realización de actividades públicas o de interés social."

Segona.- Amb data 14 de juliol va assistir a la sessió de la comissió el conseller Ramón de Soto, el qual va fer una exposició d'un avanç de projecte de Museu del Transport i del Territori de la Comunitat Valenciana i en va distribuir un extracte.

Els assistents van valorar positivament la creació del museu, part del qual ocuparia les naus de Ribes.

Conclusió final

El Consell Valencià de Cultura valora positivament que l'Administració de l'estat, l'autonòmica i la municipal, negocien els respectius convenis de col·laboració, per tal de fer possible la recuperació i l'ús social dels immobles objecte del present informe, i recomana que es formalitzen com més prompte millor.

Igualment valora en termes positius el projecte del Museu del Transport i del Territori, i s'ofereix a informar sobre ell.

Esta recomanació es traslladarà a l'Ajuntament de València, la Conselleria de Transport i l'Administrador de Infraestructuras Ferroviarias.

Títol	Sobre l'antiga estació ferroviària del barri de Natzaret de València
Data aprovació Ple	22 de desembre de 2008
Comissió autora	Llegat Històric i Artístic

Coordinadors	Vicent Àlvarez i Carmen Morenilla
Iniciativa	Associació de Veïns i Veïnes de Natzaret
Instàncies enviades	Consellera de Cultura, Ajuntament de València

Antecedents

Amb data 30 d'octubre entrà al registre de la nostra institució un escrit de l'Associació de Veïns i Veïnes de Natzaret (València), al qual acompanyava documentació diversa, en què se sol·licitava un informe sobre l'antiga estacioneta del tren de via estreta existent al barri, la qual, a parer dels sol·licitants, hauria de ser objecte de declaració com a Bé de Rellevància Local, i rehabilitada.

L'esmentada sol·licitud va ser tramitada, i havent-se encarregat l'informe corresponent a la Comissió de Llegat Històric i Artístic, esta en delegà la redacció als consellers Carmen Morenilla i Vicent Àlvarez, els quals van efectuar una visita al lloc el dia 26 de novembre.

El bé objecte d'informe

Es tracta d'un immoble edificat per a estació de l'anomenat "trenet", i tancat quan l'estació terminal es traslladà de Natzaret a Jesús. El projecte data de 1913 i l'autor en va ser l'enginyer Justo Vilar David. En diversos estudis sobre les estacions

valencianes se n'ha destacat el valor per la seua tipologia i altres característiques.

S'ha comprovat el valor que representa l'estacioneta de Natzaret, tant per la tipologia, com també per l'emplaçament (en la prolongació de l'Avinguda de França, a la vora del pont de les drassanes i d'algunes cases rurals protegides) i, finalment, per ser un testimoni de la història de la ciutat.

EL Pla General d'Ordenació Urbana vigent li ha atorgat un grau de protecció de nivell 2, el mateix que a algunes cases tradicionals existents en l'entorn, amb un ús dotacional. En l'actualitat està tramitant-se un expedient urbanitzador de la zona, un Pla d'Actuació Integral, sense que tinguem constància de l'existència de cap previsió de rehabilitació de l'estacioneta en qüestió, tot i que s'assenyala l'obligació del promotor de rehabilitar-la. La possibilitat de dedicar l'immoble a un ús públic o d'interès general podria considerar-se també sobre la base que l'edifici tinguera la condició de Bé de

Rellevància Local, tal com es demana.

Tot assenyala, doncs, la conveniència de qualificar l'edifici com a Bé de Rellevància Local, i d'adoptar les mesures necessàries per a donar-li un ús convenient, amb una fórmula que condicionara l'execució del Pla d'Actuació Integral a la recuperació efectiva de l'estació i al seu ús públic.

Conclusions

Primera. El Consell Valencià de Cultura recomana que l'antiga estació del trenet de Natzaret es declare Bé de Rellevància Local.

Segona. Igualment es recomana l'estudi de fórmules per a rehabilitar l'edifici, amb fins d'interès general o públics, com podria ser que l'entitat promotora o urbanitzadora assumira la rehabilitació i se cedira en precari l'ús del bé a la Corporació Municipal.

El present informe es comunicarà als peticionaris, a l'Ajuntament de València i a la Conselleria de Cultura.

Títol	Sobre los paneles cerámicos de la 'Casa Gran', sede del Museu Valencià del Joguet de Ibi
Data aprovació Ple	28 d'abril de 2008
Comissió autora	Llegat Històric i Artístic
Coordinadors	Vicente Ferrero i Carmen Morenilla
Iniciativa	Comissió de Llegat Històric i Artístic
Instàncies enviades	Conselleria de Cultura; Ajuntament d'Ibi, Consorci Valencià de Museus; Museu Valencià del Joguet

Precedentes

En visita no oficial al Museu del Joguete de Ibi el día 18 de marzo,

los consellers Vicente Ferrero y Carmen Morenilla, que fueron en todo momento acompañados por los técnicos responsables del

mismo, observaron la existencia de unos paneles cerámicos en el suelo, originarios de la Casa Gran (siglo XVIII), sede del Museo, que están

sufriendo un grave deterioro por el hecho de que se permite que sean pisados directamente, sea porque son el suelo de la cocina, que cuenta con unos interesantes paneles laterales, y por ello sufre un gran trasiego, sea porque son el único acceso a la planta superior, donde se encuentran expuestos los juguetes.

Ante el evidente deterioro, que puede percibirse en las fotografías que se adjunta, la Comisión de Legado Histórico y Patrimonio, siguiendo el artículo 13 del Reglamento del CVC, presenta *motu proprio* el siguiente informe y recomendaciones.

Datos y consideraciones

El Museo Valenciano del Juguete, sito en Ibi, está ubicado en la llamada "Casa Gran", en la calle Aurora Pérez Caballero, nº 4, en el centro histórico de la población. El Museo, que además de las piezas fabricadas en Ibi, incluye también algunas europeas que sirvieron de modelo a los fabricantes ibicencos, es visitado diariamente por un numeroso público, en particular por las mañanas por grupos escolares y de la tercera edad.

El edificio en el que se encuentra ubicado, que fue donado al municipio, la "Casa Gran", es del siglo XVIII y cuenta en su interior con varios paneles cerámicos de gran belleza, originales de la casa. A la entrada, a la derecha del portón, sobre el aguador, está magníficamente conservado un amplio papel con diversas imágenes religiosas, entre ellas la escena de la Anunciación y la Virgen de los Desamparados, Patrona de Ibi, acompañada de San José y San Joaquín, con indicación de fecha, 1793.

A mano izquierda se encuentra la cocina y hogar, de dimensiones relativamente grandes, a la que se accede por dos puertas. Esta es la

sala de mayor valor patrimonial, puesto que sus paredes están revestidas de paneles cerámicos alegóricos al tema, a la caza, a los productos alimenticios y a la servidumbre relacionada con la manipulación de la comida; frente a la puerta a la que se accede desde el vestíbulo de entrada, se encuentra el hogar, muy amplio, con bancos laterales y también revestido de cerámica. El suelo de esta cocina está formado en la totalidad del primer cuerpo por un panel cerámico, en cuyo centro hay una escena de caza; el segundo cuerpo, el hogar, tiene cerámica en suelo conocida como "del mocador".

Los paneles laterales de la cocina están muy bien conservados, pero no sucede lo mismo con el del suelo, que sufre un terrible deterioro por el desgaste de las pisadas, como puede comprobarse en la fotografía que muestra el detalle del centro, la escena de caza.

Las restantes estancias de la casa y el vestíbulo en la planta baja conservan el suelo original, en las estancias suelo formando sencillos mosaicos, incluyendo también el suelo "de mocador", el vestíbulo con losetas de la época. Todas ellas están sufriendo el deterioro del uso, de modo muy significativo el vestíbulo y la estancia anexa a la cocina, donde es posible ver que algunas losetas se han convertido en polvo y otras están en trance de serlo de manera inmediata.

Mención especial merece también la interesantísima decoración de las contrahuellas de la escalera de acceso a la planta de exposición del Museo: se trata de cerámica que presenta escenas en las que los animales asumen el papel de personas y cazan o pescan a las personas o a animales que ayudan al hombre en la caza. Estas piezas se encuentran en un buen estado de conservación, estado que habría que intentar mantener.

Conclusiones

La "Casa Gran" de Ibi, además de ser sede del Museo Valenciano del Juguete, tiene en sí misma un gran valor patrimonial, sobre todo por los paneles cerámicos de más de 200 años, todos ellos de gran belleza, algunos además muy interesantes por su contenido; destacamos el bestiaro de la escalera. Todos los paneles, laterales, solares y de escalón, por su antigüedad son Bien de Relevancia Local según la disposición adicional 5ª de la Ley de Patrimonio Valenciano de 2/2007.

Los paneles de las paredes están en un buen estado de conservación, incluyendo las contrahuellas. Estas últimas, por su particularidad y gran valor patrimonial, convendría que fueran protegidas de la agresión que pueden sufrir por efecto de los eventuales golpes de los zapatos al subir las escaleras; cabe recordar que la escalera es el único acceso al Museo.

Frente al buen estado de conservación de los paneles laterales, el deterioro del suelo es muy grave, tanto el de la escena de la cocina, como puede verse en la fotografía adjunta, como en general el de las restantes estancias. En particular el suelo del vestíbulo está sujeto a una constante agresión de consecuencias graves y evidentes.

Por todo ello cabe recomendar a las administraciones competentes, de manera especial a la Conselleria de Cultura, que procuren la conservación de este bien patrimonial, que ahora está amenazado. La existencia de nuevos materiales u otras soluciones que los técnicos recomienden, que aislan el suelo del desgaste de las pisadas sin dañar el bien protegido, posibilita que estos suelos puedan ser transitados sin que siga viéndose amenazado el patrimonio valenciano.

En todo caso y de manera provisional, hasta que fuera aplicada la solución que los técnicos consideraran conveniente y definitiva, convendría impedir el acceso a la cocina, puesto que los

paneles laterales pueden ser contemplados desde las puertas, y que se colocara algún material protector en forma de pasillo en el vestíbulo.

Enviar a la Conselleria de Cultura, Consorcio Valenciano de Museos, Ayuntamiento de Ibi y al Museo del Juguete de Ibi.

Títol	Sobre la declaración de la iglesia de San Nicolás de Bari de Requena como Bién de Interés Cultural (BIC)
Data aprovació Ple	28 d'abril de 2008
Comissió autora	Llegat Històric i Artístic
Coordinadora	Carmen Morenilla
Iniciativa	Conselleria de Cultura
Instancias enviadas	Conselleria de Cultura; Ajuntament de Requena; Federació Valenciana de Municipis i Províncies;

Precedentes

El 26 de febrero del año en curso entra en el CVC la petición de la Directora General de Patrimonio Cultural Valenciano de solicitud del informe preceptivo para la declaración de BIC a favor de la Iglesia de San Nicolás de Bari de Requena. El 7 de marzo, en sesión ordinario de la Comisión de Legado Histórico y Patrimonio, se delega en la Sra. Morenilla, que en su día realizó una visita guiada a la citada iglesia, la preparación del borrador de informe; la Sra. Morenilla, con posterioridad, el día 29 de marzo, visita de nuevo Requena y recaba información de la Concejal de Cultura del citado Municipio y de diversas organizaciones sociales.

Datos y consideraciones

La Iglesia de San Nicolás de Bari, actualmente desacralizada, es la más antigua de las tres que tiene la villa de Requena, incluso se hipotiza la posibilidad de que fuera una capilla con culto cristiano aún en época de dominación musulmana. En todo caso la primera información que se tiene de ella, data de 1459, fecha en la que se supone que se terminó la iglesia primitiva, aunque la fachada gótica fue construida hacia el año 1551.

Se encuentra situada junto a la muralla medieval, en el primitivo arrabal de la villa, declarada Conjunto Histórico Artístico en 1966.

La importancia que en su momento debió tener la iglesia queda patente en el hecho de que reciba la advocación del Santo Patrono de la villa, así como por haber disfrutado del privilegio de organizar la Procesión del Corpus Christi y por haber acogido en 1849 varias imágenes procedentes del Convento de San Francisco, exclaustro en 1835. Esta importancia de la iglesia es la causa de que se pueda ver en ella una parte significativa de la historia de la población, en la medida en que ha ido sufriendo las mismas vicisitudes y en ocasiones se ha visto afectada por la situación de bonanza.

El edificio ha sufrido diversas intervenciones, motivadas unas por destrucciones debidas a la guerra, como la que sufrió en la guerra de Sucesión, otras con vistas a adecuarla a los nuevos gustos o para ampliarla a tenor de las nuevas circunstancias de bonanza económica, lo que modificó la construcción originaria, pero además en algunos casos provocó el

deterioro de la fábrica por falta de solidez. La consecuencia de todo ello, antes de la destrucción definitiva provocada por la Guerra Civil, fue una mezcla de elementos arquitectónicos y decorativos del gótico, renacimiento, barroco y neoclasicismo. De todos estos estilos quedan huellas, así como de las relaciones que debieron tener los artífices con las obras que en esas épocas se realizaban en diversos lugares de la comarca o de Valencia.

Tras la Guerra Civil la iglesia sufrió un rápido deterioro y hasta épocas recientes permaneció sin uso alguno. En el momento actual ha sido objeto de investigaciones y restauraciones diversas, que han puesto al descubierto algunos elementos ocultos, como los sótanos para osarios, y han consolidado algunas partes, aunque el conjunto presenta en general un estado muy precario, sujeto a un grave deterioro por falta de consolidación de partes muy relevantes e importantes desde el punto de vista de la estructura de la fábrica.

La situación de la iglesia, en el Conjunto Histórico Artístico del arrabal primitivo de la villa, obliga a un especial cuidado en la

delimitación del entorno a proteger, como señalan con claridad los criterios que se han utilizado en la resolución remitida por la Dirección General.

Conclusiones

Estudiada la documentación existente y tras la visita a la iglesia que la Dirección General propone declarar BIC, el CVC considera pertinente:

1.- Informar favorablemente la propuesta de declaración de BIC a favor de la Iglesia de San Nicolás de

Bari de Requena, así como del entorno de protección propuesto.

2.- El valor patrimonial de la citada iglesia, su importancia primigenia así como la dilatada historia, que la han ligado muy estrechamente a los sucesos vividos por los habitantes de Requena, aconsejan que el edificio no quede sin uso, sino que se estudie las diversas posibilidades existentes con el fin de darle uno apropiado a la dignidad que se merece y que posibilite su disfrute por parte de la ciudadanía.

3.- El estado de considerable deterioro del edificio, efecto de

remodelaciones desafortunadas en otras épocas y del expolio y destrucción de elementos durante la Guerra Civil, aconsejan que se realicen acciones de consolidación y restauración, que, a la par que permitieran ver la evolución de los diferentes estilos arquitectónicos y ornamentales en un solo edificio, tuvieran en cuenta el eventual uso socio-cultural que se debería dar al edificio.

Enviar a la Dirección General de Patrimonio Cultural Valenciano, al Ayuntamiento de Requena y a la Federación de Municipios.

Títol	Sobre la restauración de las pinturas de la iglesia parroquial de la Transfiguración del Señor de Ibi
Data aprovació Ple	28 d'abril de 2008
Comissió autora	Llegat Històric i Artístic
Coordinadors	Carmen Morenilla, Vicente Ferrero i Juan Antonio Montesinos
Iniciativa	Comissió de Llegat Històric i Artístic
Instàncies enviades	Conselleria de Cultura, Ajuntament d'Ibi, rectors de les esglésies de la Transfiguración del Señor y del Salvador

Precedentes

La Comisión de Legado y Patrimonio Histórico, en su sesión de 5 de diciembre de 2007, es informada verbalmente por el conseller Vicente Ferrero del proceso de restauración de la cúpula de la parroquia de la Transfiguración del Señor de Ibi, que había sufrido un grave deterioro, tanto externo, como interno, siendo evidente en el estado de sus murales. El conseller llama la atención de la comisión sobre el estado de conservación de las pechinas, con respecto al cual solicita consejo al párroco; a lo largo del mes de enero entra en el CVC la petición por escrito del mismo.

El 12 de febrero de 2008, en sesión ordinaria de la comisión, informa el Sr. Ferrero que la cúpula está siendo reparada en el exterior y que en breve se colocarán andamios en el

interior, para el trabajo de los restauradores, momento en el que la comisión podría visitar la iglesia y ver de cerca las pinturas objeto del informe.

El 7 de marzo, en sesión ordinaria de la comisión, el Sr. Ferrero presenta un amplio reportaje fotográfico, realizado siguiendo sus indicaciones, en el que se puede observar la diferente mano de las pinturas, así como en parte el estado de conservación. Se acuerda que acompañen al Sr. Ferrero el Sr. Montesinos y la Sra. Morenilla a visitar la iglesia en el momento en que se pueda subir a los andamios y con la mayor urgencia posible, con el fin de poder ver de cerca el estado de las pinturas.

El 18 de marzo visitan la iglesia los Srs. Ferrero y Morenilla, que subieron hasta el techo de la cúpula

para poder comprobar el estado de todas las pinturas (casarón de la cúpula, presbiterio, pechinas) y seguir las explicaciones sobre el proceso de restauración in situ. Fueron acompañados por el Párroco de citada Iglesia y por técnicos y especialistas en la restauración que se está realizando. En las diversas alturas de los andamios coincidieron con varios restauradores, que estaban realizando su tarea, que mostraron a los consellers.

Datos y consideraciones

Sobre una Iglesia del siglo XVI, se asienta la actual Parroquia de la Transfiguración del Señor de Ibi, de principios del siglo XIX. Esta remodelación fue llevada a término por Manuel Fornés y Guerra, que desarrolló el proyecto de Juan Carbonell. La edificación actual responde al modelo neoclásico de

finales del siglo XVIII, de una única nave con cinco tramos. Su decoración, como corresponde a dicho estilo, es sobria.

Las pinturas objeto del informe están ubicadas en el Presbiterio, de planta semicircular, cubierto con una bóveda de cañón y un cascarón de cuarto de esfera. La cúpula que se eleva hasta 29 m. y tiene un diámetro aproximado de 11m. El mural del presbiterio es obra del maestro Oliet; se conserva en manos privadas un ejemplar impreso de la "Idea", del plan de pintura con todo detalle; deben ser de la escuela de Oliet dos murales laterales, que fueron descritos por él, pero en cuya ejecución se observa una mano distinta. Otros dos son de Remigio Soler, de 1948, obras meritorias y de interés, dado que este pintor no tiene obra en la comarca, ya que durante 64 años residió en Valencia.

Para mayor información sobre el contexto histórico, descripción de la obra, los maestros pintores, descripción de las pinturas objeto del informe, etc. remitimos a la documentación aneja.

Dado el lamentable estado de conservación de la cúpula, la Parroquia de la Transfiguración del Señor puso en marcha un proceso de captación de donaciones para su restauración interna y externa y a la par obtuvo subvenciones del Ayuntamiento de Ibi y de la Diputación de Alicante; es interesante indicar que las donaciones particulares han sido mucho más cuantiosas que las subvenciones públicas, lo que dice mucho del interés de algunos vecinos por el estado de conservación del patrimonio de su iglesia.

En el exterior la cúpula ha sido restaurada, a falta de volver a colocar la tejas, que tendrán que ser nuevas, puesto que las viejas han sufrido un grave deterioro por la oxidación del clavo que las engarzaba, razón por la cual las

pocas que quedan intactas van a ser expuestas en Museos. Las filtraciones de las diversas grietas, por lo tanto, ya han sido reparadas y ahora el trabajo fundamental se centra en la reparación de las grietas internas y en la restauración de las pinturas. La parte principal del trabajo se ha de realizar en las zonas más elevadas de la cúpula, que están en un muy mal estado, con fuerte descamación de la pintura.

El plan de restauración incluye la reparación de las filtraciones y colocación del nuevo tejado, así como la restauración de las pinturas del cascarón de la cúpula, aunque se ha planteado la posibilidad de ampliarlo a la repriminación de las pinturas de las pechinas.

Al reparar en las pechinas se ha observado que no son de la misma mano que el presbiterio; se han realizado estudios tratando de dar autoría, por el momento infructuosos, para lo que remitimos a la documentación adjunta, con reproducciones de posibles modelos de Goya. En todo caso puede afirmarse que se trata de un maestro con más fuerza en el diseño y en el colorido que el maestro Oliet, lo que lleva a desear que estas pinturas puedan ser disfrutadas en toda su belleza originaria. Su estado de conservación es muy bueno en el caso de tres de ellas, de las cuales dos tienen alguna grieta menor que no ha dañado seriamente la pintura; las tres están muy limpias. Sólo la cuarta, frontal izquierda, presenta sales y problemas de sujeción de la capa por filtraciones.

Con el presupuesto existente los arquitectos afirman que es posible restaurar también las pechinas, no incluidas en principio en el plan de actuaciones; el buen estado de tres de ellas, que no precisarían de gran intervención, haría posible que, aprovechando la instalación de los andamios y sin aportaciones

económicas suplementarias, se repriminaran las cuatro.

Sin embargo, no se ha pensado en repriminar el presbiterio, que si bien está en un relativamente buen estado de conservación, merecería, tanto por la calidad de las pinturas, como por el conjunto de la obra que se está realizando, que se pudiera ver en su esplendor original (remitimos a la documentación adjunta, en la que puede verse la pulcritud de la obra a la par que el grado de seguimiento del modelo de Vergara por parte de Oliet en este caso concreto).

Conclusiones

La Iglesia parroquial de la Transfiguración del Señor de Ibi está procediendo a una restauración externa e interna de la cúpula de su iglesia. El conjunto pictórico de la cúpula es una gran belleza y de una importancia considerable en relación con los existentes en la comarca, por lo que no cabe más que felicitarse de la iniciativa de restauración de los daños causados por las filtraciones, así como del plan de restauración inicial, para el que se ha contado con una considerable aportación de los vecinos.

En el proceso de estudio del estado de las pinturas para proceder a su restauración, se ha observado que las pechinas, no incluidas inicialmente en el proyecto, podrían ser restauradas sin exceder del presupuesto del que se dispone. Asimismo consideramos que la calidad de los murales del presbiterio del maestro Oliet merecen ser repriminados para no desmerecer del conjunto de la restauración; este hecho se vería beneficiado por el relativamente buen estado de la pintura, que no precisaría de grandes esfuerzos presupuestarios.

Por todo ello consideramos que:

1.- La calidad de las pinturas del presbiterio y de las pechinas, cuyo buen estado de conservación no obligaría a grandes intervenciones, así como el hecho de que se dé la situación de tener instalados los andamios para las restauraciones ya previstas, hacen aconsejable que se emprenda su restauración y repriminación para disfrute de todos los ciudadanos.

2.- Dada la proximidad de la inauguración de la exposición “La

luz de las Imágenes” con sede en Alcoy (2010), y ante la previsible solicitud de los organizadores de diversos objetos artístico-religiosos propiedad de la Parroquia (destacamos en especial las casullas), sería conveniente que se valorara la posibilidad de que la Parroquia de la Transfiguración del Señor de Ibi, repriminada tras esta importante intervención, fuera una sub-sede de la mencionada exposición.

3.- Aconsejamos que se estudie la posibilidad, si pareciera razonable, de iniciar el proceso de declaración de BIC.

Enviar a la Conselleria de Cultura, al Párroco de la Transfiguración del Señor de Ibi y de la Parroquia del Salvador, al Ayuntamiento de Ibi, a los arquitectos y restauradores de la citada Parroquia.

Títol	Sobre la declaración del Monasterio de la Visitación de Orihuela como Bién de Interés Cultural (BIC)
Data aprovació Ple	28 de maig de 2008
Comissió autora	Llegat Històric i Artístic
Coordinadors	Vicent Àlvarez i Vicente Ferrero
Iniciativa	Conselleria de Cultura
Instàncies enviades	Conselleria de Cultura, Ajuntament d'Oriola i Monestir de la Visitació

Antecedentes

Por oficio de la Dirección General de Patrimonio Cultural (DGPC) de fecha 27 de febrero, con entrada en el Consell Valencià de Cultura (CVC) el 11 de marzo, se pide a nuestra institución la emisión de informe preceptivo para la declaración de BIC a favor del monumento mencionado.

En el trámite reglamentario la documentación se pasó a la consideración de la Comisión de Legado, dentro de la que se encomendó la redacción del informe a los vocales Vicente Ferrero y Vicent Àlvarez. Los ponentes visitaron el monumento, acompañados de una representación municipal, el día 26 de abril.

Actuaciones de la DPGC

La DGPC acompañó a la petición de informe la Resolución de incoación de fecha 18 de febrero, en la que,

además de las correspondientes consideraciones jurídicas y administrativas, figura una pormenorizada documentación sobre el objeto de la declaración, de la que destaca la descripción y relación histórica del templo o iglesia, las naves y claustro, el jardín, el cementerio y la tapia de protección.

Igualmente figuran la normativa urbanística y el entorno afectado por la protección.

Consideraciones

A) Sobre el monumento Monasterio de la Visitación de María (Salesianas).

Situado en el casco histórico de la ciudad, su entorno es favorable dada la proximidad a la iglesia de Santas Justa y Rufina, Ayuntamiento y Universidad, cuyos ámbitos de protección prácticamente se solapan, siendo además su fachada lateral la de mayor longitud, 130 m,

aproximadamente la que delimita el río.

De relevante interés es su sobria fachada; todo el edificio está situado sobre otro anterior, data de 1832; se ha de resaltar sobre todo, la utilización del color. Piedra del lugar, combinada con mármol rojo de Alicante en sus cuatro pilastras de fuste liso y en un zócalo corrido, de mármol negro. Interesantes también las esculturas de esta fachada, de Santiago Baglieto.

El remate de la fachada resuelto por un frontón triangular, en cuyo tímpano están representados los escudos de España y Portugal, como fundación real que fue de los Infantes D. Carlos María Isidro de Borbón y su esposa D^a. María de Asís de Braganza y Borbón.

El edificio ocupa una superficie de 5.800 m², de los cuales 2.300 están construidos. Otras partes son el jardín, cementerio, etc.... En su interior, diversas dependencias y

pequeños altares poseen azulejería con elementos decorativos del siglo XVIII.

Donde entendemos que se halla el centro de interés de este Monasterio de la Visitación de María, es en el interior de su iglesia neoclásica, y lo conforman sus pinturas sobre lienzo ubicadas a derecha e izquierda de la nave, en capillas que tienen altares de mármol rojo. Para las mismas, pintó ex profeso Vicente López Portaña (Valencia 1772- Madrid 1850), pintor de cámara de Carlos IV y de Fernando VII. Asimismo fue profesor de Dibujo de la reina María Isabel de Braganza y de la Infanta Isabel, y pinta al propio fundador del Monasterio, D. Carlos María Isidro, lo cual explica su intervención en este monasterio oriolano como pintor de cámara.

El pintor valenciano fue junto a Goya (del que pinto su célebre retrato), el pintor más representativo del momento, aunque con conceptos pictóricos dispares. Los seis cuadros que pinta para la iglesia, la mayoría entendemos de su total autoría, pues hay otros quizá más de “taller” son: “Santa Isabel de Portugal”, “San Carlos Borromeo”, “La Sagrada Familia”, “San Fernando, Rey de España”, “San Francisco de Asís” y “La predicación de San Juan Bautista”. Además, en la clausura tiene firmados los del “Sagrado Corazón de Jesús” y “Sagrado Corazón de María”. Otras tres obras son atribuidas también a él y una cuarta a su hijo Luis.

Los cuadros de la iglesia son de gran formato (3 x 2 m aproximadamente) y de una calidad extraordinaria, caso del “San Fernando, Rey de España”. El estado de conservación es bueno en la mayoría de sus pinturas, no tanto sus marcos de talla original, faltos de restauración.

Creemos que todo el conjunto, pintado ex profeso para la iglesia,

dan lugar a un “museo” de inusitado valor, ya que forman un proyecto desde su inicio, por autoría, temática y tamaño. Es un proyecto que en conjunto pocas veces se da, recordemos el caso de la Sacristía de Guadalupe cuyo conjunto pictórico es obra de Zurbarán. No existe, quizá, otro caso tan singular en nuestra Comunidad, realizado por un pintor de la categoría de Vicente López y creemos que para Orihuela puede suponer una visita de las importantes de su rico patrimonio; no sólo para la ciudad, sino para la Comunidad y España. Pensamos que en la actualidad este gran conjunto artístico no está lo suficientemente valorado.

En estos momentos la obra no está colocada en su lugar ya que se están pintando los muros de la iglesia, tal vez no con demasiado criterio y a expensas de la propia comunidad religiosa. Quizás ahora fuera un buen momento para intervenir, tanto en la restauración de toda la obra del pintor como en la total restauración de la iglesia (sobre todo su pintura mural); por ejemplo, en la parte superior de las capillas hay unos motivos ornamentales en yesería, cuya decoración actual no está acorde con la obra del pintor.

En conclusión, pensamos que la nave de esta iglesia es un formidable museo de la obra de nuestro pintor que por sí sola justifica por demás la visita a esta ciudad, que reúne obra de pintores como Velázquez y Vicente López y de escultores como Salzillo, de quien ahora se esta realizando una magnífica exposición.

B) Sobre el régimen de visitas

En cuanto a las preocupaciones de las religiosas del convento por el régimen de visitas, estas han expresado que, si bien la visita de la iglesia no genera ningún problema, una vez terminadas las obras que se están haciendo de reposición del pavimento, no ven posible la

entrada de visitantes a la parte conventual, por razón del carácter de clausura del recinto.

Se pudo comprobar la buena restauración que está haciéndose de la iglesia, y que por sus características la apertura al público, como espacio expositivo y templo, podría resultar muy positiva, ya que la pinacoteca es de gran valor.

Por estas razones recomendamos un régimen de visitas regulado por convenio, que, sin afectar negativamente a la vida conventual, posibilite la visita pública de la iglesia.

También se observa que algunos de los lienzos de Vicente López podrían ser objeto de restauración.

C) En cuanto al entorno protegido, las normas previstas y los límites están plenamente desarrollados y son los adecuados. Dada la existencia de un solar de propiedad municipal en las proximidades, el cual ha resultado del derribo del local de la policía local, sería muy oportuno que la edificación que se proyecte tuviera un diseño armónico y un uso cultural.

Conclusiones

PRIMERA.- El CVC informa favorablemente de la declaración de BIC del monasterio de la Visitación de María (Salesianas), de Orihuela.

SEGUNDA.- Se recomienda fijar un régimen de visitas a la iglesia, dando relieve y reconocimiento al valor de sus pinturas, obra de Vicente López, que no es suficientemente valorado en la actualidad.

TERCERA.- El entorno es respetuoso con el conjunto monumental de Orihuela, que presenta un gran valor patrimonial.

CUARTA.- Hay que destacar la buena colaboración de la congregación religiosa, y recomendar que la

declaración de BIC del monasterio sea acompañada de medidas de apoyo al mantenimiento y uso del bien.

QUINTA.- Este escrito, además de ser trasladado a la Conselleria de Cultura, debería trasladarse también

al Ayuntamiento de Orihuela y a la congregación religiosa.

Títol	Sobre la declaración del Monasterio de Monserrate de Orihuela como Bién de Interés Cultural
Data aprovació Ple	28 de maig de 2008
Comissió autora	Llegat Històric i Artístic
Coordinadors	Vicent Àlvarez i Vicente Ferrero
Iniciativa	Conselleria de Cultura
Instàncies enviades	Conselleria de Cultura; Ajuntament d'Oriola

Antecedentes

Por oficio de la Direcció General de Patrimoni Cultural (DGPC) de fecha 5 de marzo, de entrada en el Consell Valencià de Cultura (CVC) 21 de marzo, se pide a nuestra institución la emisión de informe preceptivo para la declaración de BIC a favor del monumento mencionado.

En el trámite reglamentario la documentación pasó a la consideración de la Comisión de Legado, dentro de la cual se encomendó la redacción del informe a los vocales Vicente Ferrero y Vicent Álvarez. Los ponentes visitaron el monumento, acompañados de una representación municipal, el día 26 de abril.

Actuaciones de la DGPC

Por parte de la DGPC se adjuntó a la petición de informe la Resolución de incoación de fecha 4 de marzo de 2008, en la que además de las correspondientes consideraciones jurídicas y administrativas figura una pomenorizada documentación sobre el objeto de la declaración, de la que destaca la descripción y relación histórica del templo o

iglesia, y los elementos muebles incorporados, tales como retablos y pinturas.

Igualmente figura la normativa urbanística y el entorno afectado por la protección.

Consideraciones

Santuario de Nuestra Señora de Monserrate (alberga a la Patrona de la ciudad)

Igual que el anterior edificio, también este está integrado en el casco histórico de Orihuela, en el Rabaloché, barrio popular de la ciudad y a escasos 400 m del anterior. El edificio, adosado prácticamente a la montaña, pensamos que goza, de la misma manera, de un entorno propicio, teniendo en cuenta además su proximidad a la Iglesia de Santiago, y observamos que su entorno de protección debe estar exento de problemas.

La fachada también goza del cromatismo de los materiales nobles utilizados, como en el caso anterior.

Edificación barroca de transición al neoclásico, de mucho interés. En su

interior se entrecruzan dos trazados y hay elementos importantes como un retablo del siglo XVII y otro en el altar mayor del siglo XVIII, de José Puchol.

En la actualidad están en proceso de restauración unos grandes lienzos de las lunetas, de 6 x 3 m, y un interesante "Apostolado" (13 lienzos de 100 x 80 cm) que representa a los Apóstoles y San Pablo y cuya autoría puede ser de Marcos Valero, aunque sin confirmar. Estas restauraciones las está financiando Caja Madrid.

Conclusiones

PRIMERA.- El CVC informa favorablemente la declaración de BIC del Santuario de la Virgen de Monserrate.

SEGUNDA.- El entorno es respetuoso con el conjunto monumental de Orihuela, que presenta un gran valor patrimonial.

TERCERA.- Este escrito, además de ser trasladado en la Conselleria de Cultura, debería trasladarse también al Ayuntamiento de Orihuela.

Títol	Sobre una rampa en l'església de Sant Pere de Sant Mateu del Maestrat
Data aprovació Ple	29 d'octubre de 2008
Comissió autora	Llegat Històric i Artístic

Coordinador	Vicent Àlvarez
Iniciativa	Grup socialista de l'Ajuntament de Sant Mateu
Instàncies enviades	Conselleria de Cultura; Fundació 'La Llum de les imatges'; Ajuntament de Sant Mateu

Antecedents

Amb data 27 de juny tingué entrada en el Registre del Consell Valencià de Cultura un escrit de la portaveu del Grup Municipal Socialista de l'Ajuntament de Sant Mateu del Maestrat en el qual es demanava l'emissió d'un informe sobre la rampa existent a l'església de Sant Pere de la població.

Seguint el tràmit reglamentari, la documentació, en la qual s'inclouen algunes fotografies, fou traslladada a la Comissió de Llegat Històric i Artístic.

Fets i consideracions

Feta la visita corresponent, s'ha pogut constatar que a l'església de Sant Pere, ja coneguda anteriorment pels membres del Consell Valencià de Cultura amb motiu de la visita del Ple a la localitat, existeix una instal·lació provisional consistent en una rampa de ferro de notables dimensions, ubicada en un lateral de l'edifici per

a donar accés a una porta secundària que es va utilitzar amb motiu de l'exposició "La Llum de les Imatges" en 2005.

La rampa actual no te cap ús, i a parer del grup municipal peticionari del present informe, les seues dimensions i el seu estil són desproporcionats i incoherents amb el conjunt arquitectònic de l'església. Per aquesta raó es considera que la rampa no es idònia.

Cal tenir en compte que el casc antic de Sant Mateu està declarat Bé d'Interés Cultural pel Decret 166/2002, i per tant, de conformitat amb el que preveu la Llei de patrimoni cultural valencià (en el seu article 29), el pla especial ha d'evitar alteracions o elements que afecten negativament al conjunt i als monuments protegits.

S'ha constatat "in situ" la no idoneïtat de la rampa en qüestió, i com que es tracta d'un element separable de l'església, instal·lat provisionalment per a un

esdeveniment concret, i ja no és útil, es pot concloure en la possibilitat de retirar-la per deixar lliure el lateral dret de l'església.

Conclusions

Primera.- En atenció a les circumstàncies indicades, es considera recomanable la retirada de la rampa lateral, instal·lada com s'ha dit a l'església de Sant Pere de Sant Mateu del Maestrat. Com que la rampa fou instal·lada amb motiu de l'exposició "La Llum de les Imatges", resultaria procedent que l'Ajuntament es dirigiria a la Fundació la Llum de les Imatges i a la Conselleria de Cultura per tal de demanar-ne oficialment la supressió.

Segona.- Aquest informe es notificarà al grup municipal peticionari, a la Conselleria de Cultura, a la Fundació la Llum de les Imatges i a l'Ajuntament de Sant Mateu.

Títol	Sobre la petición de nueva incoación de declaración de los azudes y acequias del Tribunal de las Aguas y de la Real Acequia de Moncada como Bienes de Interés Cultural (BIC)
Data aprovació Ple	30 de juny de 2008
Comissió autora	Ple del CVC
Iniciativa	Ple del CVC
Instàncies enviades	Conselleria de Cultura
Actuacions del CVC relacionades www.cvc.gva.es	Sobre la declaració de BIC dels assuts de les séquies del Tribunal de les Aigües de València (2004); Sobre la declaració de Bé d'interés cultural immaterial a favor del Tribunal de les Aigües de València (2005); Escrit sobre el perill de desaparició del Tribunal de es Aigües en el marc de l'amenaça de desaparició de l'Horta (2004); Sobre el patrimoni hidràulic valencià (2007)

Con fecha 20 de diciembre de 2004 el CVC aprobó un informe en el que

se solicitaba la declaración de BIC de los azudes de las acequias del

Tribunal de las Aguas de Valencia y de la Real Acequia de Moncada.

Dicho informe fue remitido a la Dirección General de Patrimonio y sirvió de base para la declaración de BIC, con la categoría de Conjunto Histórico, de dichos azudes, cuyo expediente concluyó con el decreto del Consell 148/2006 de 6 de octubre de 2006. Posteriormente el decreto fue recurrido ante el Tribunal Superior de Justicia de la

Comunitat Valenciana por defectos formales.

El CVC sigue manteniendo su opinión en el sentido de que dichos azudes deberían ser declarados BIC, y en aplicación del artículo 27.7 de la Ley 4/1998 de 11 de junio del Patrimonio Cultural Valenciano, solicitamos a la Dirección General de Patrimonio Cultural Valenciano

que de inmediato realice una nueva incoación de expediente de declaración de Bien de Interés Cultural, con categoría de Conjunto Histórico, de los azudes de las acequias del Tribunal de las Aguas de Valencia y de la Real Acequia de Moncada, situadas en Valencia, Paterna, Quart de Poblet y Manises.

Títol	Sobre el mantenimiento del Jardín de Monforte de Valencia
Data aprovació Ple	28 d'abril de 2008
Comissió autora	Llegat Històric i Artístic
Coordinadora	Carmen Morenilla
Iniciativa	Ple del CVC
Instàncies enviades	Conselleria de Cultura i Ajuntament de València

Precedentes

El 7 de marzo, en sesión ordinaria de la Comisión de Legado Histórico y Patrimonio, el Presidente del CVC, D. Santiago Grisolia, manifiesta su preocupación por el estado de conservación del Jardín de Monforte y por la relativa falta de información sobre la puerta de entrada. Se solicita a la Sra. Morenilla, que ha visitado el citado jardín en el mismo día, que se ocupe del tema.

Datos y consideraciones

El Jardín de Monforte de Valencia, sito entre la calle Monforte, en la que está ubicado el Palacete de Monforte, la plaza de la Legión Española, la trasera de la Clínica Quirón y la calle del Dr. Severo Ochoa, tiene la consideración de BIC por sus valores patrimoniales (Bien Histórico Artístico según decreto de 30/5/1941). El muro se encuentra en un buen estado de conservación,

salvo en la parte derecha del palacete, en cuya esquina (C/ Monforte con Pz. Legión Española) existe un boquete y un espacio interior con escombros diversos y se ha visto afectado por la presión de algunos árboles. Se observa que en la fachada del palacete, cuya entrada está habitualmente cerrada, no existe señalización de la existencia de una puerta lateral, en la pz. de la Legión Española, que es la puerta de acceso de los visitantes, lo que provoca el desconcierto de quienes no son conocedores del jardín.

En su interior el jardín está muy bien cuidado, limpio y con los trabajos de jardinería propios perfectamente realizados. La belleza y valor de este enclave nos hace reparar en la necesidad de prestar una atención especial al estado de algunos setos, que están muy envejecidos, y al de algunos cipreses, que podrían estar enfermos.

Conclusiones

El jardín de Monforte, de una gran belleza y encanto, tiene un buen estado de conservación tanto interior como exterior, salvo algunas deficiencias puntuales que recomendamos que sean subsanadas:

- 1.- En la fachada del palacete, c/ Monforte, no existe indicación de la puerta de acceso para los visitantes.
- 2.- El muro en la esquina de c/ Monforte con pz. Legión Española tiene un boquete y en las inmediaciones se ve presionado por el crecimiento de los árboles; en el espacio interior de esta zona se ha acumulado escombros.
- 3.- Debería estudiarse el estado de algunos setos y algunos cipreses, que pueden estar enfermos o envejecidos, para lo que debería buscarse la solución adecuada.

Títol	Sobre el estado actual de los palmerales de Elx, Orihuela y Alacant
Data aprovació Ple	30 de juny de 2008
Comissió autora	Llegat Històric i Artístic
Coordinador	Vicente Muñoz Puelles

Iniciativa	Comissió de Llegat Històric i Artístic
Instàncies enviades	Conselleria d'Agricultura, Conselleria de Medi Ambient, Ajuntaments d'Alacant, Elx i Oriola
Actuacions del CVC relacionades www.cvc.gva.es	Sobre l'avantprojecte de Llei de Patrimoni Arbori Monumental (2005)

Antecedentes y metodología

Tras ocuparse de una serie de jardines históricos y emblemáticos, los jardines de Viveros o del Real, la Glorieta y el Parterre y el Paseo de la Alameda, todos ellos en la ciudad de Valencia, y del Parque de Ribalta de Castellón, la Comisión de Legado Histórico y Artístico sugirió la conveniencia de ampliar el estudio realizado a otros parques y jardines de la Comunidad Valenciana, e informar sobre el estado actual de los Palmerales de Elx y Orihuela.

Posteriormente, y a la vista de que el Decreto 131/2003, de 11 de julio, por el que se establece un Plan de protección integral fitosanitario para los palmerales de relevancia histórica, económica, social y cultural de la Comunidad Valenciana, considera como palmerales relevantes el «Palmeral de Elche», el «Palmeral de Orihuela» y el «Palmeral de Alicante», «así como aquellos otros palmerales que así sean reconocidos mediante Orden de la Conselleria de Agricultura, Pesca y Alimentación», se acordó extender el informe al «Palmeral de Alicante».

El 9 de abril de 2008 comparecieron ante la Comisión de Legado los sres. Ginés Sánchez Larosa, concejal de Calidad, Medio Ambiente, Energía Renovable y Cambio Climático, Jesús Roca Cabrera, coordinador de Parajes Naturales y Eduardo G. Rodríguez Carmona, Director del Área de Promoción Local y Desarrollo Sostenible del Ayuntamiento de Orihuela, para hablar sobre los palmerales de esa ciudad y presentar un documento titulado *Informe-Memoria a la*

Comisión de Legado Histórico y Artístico del Consell Valencià de Cultura. El 14 de mayo compareció el sr. Francisco Picó Meléndez, Jefe de Gestión de Parques y Jardines del Ayuntamiento de Elche, para hablar sobre los palmerales ilicitanos y presentar un informe titulado *Estado y gestión del Palmeral de Elche*. Los datos que siguen proceden de ambos informes y de la bibliografía mencionada al final.

Palmeras datileras

La palmera datilera (*Phoenix dactylifera*) es un árbol dioico, ya que los gametos masculinos y los femeninos proceden de individuos diferenciados de la misma especie. Existen, pues, ejemplares masculinos que proporcionan el polen, y plantas femeninas que producen los frutos. Normalmente esta polinización se realiza por el viento, pero para garantizar una buena producción de dátiles las plantas femeninas son macheadas por los palmereros, que ascienden a lo alto de sus copas llevando las flores masculinas. Las palmeras datileras tienen un tronco único o ramificado en su base, de hasta 20 m de altura, y una vida media de 250 a 300 años.

Suelen presentarse asociadas a los cultivos en regadío y a las viviendas rurales de las zonas costeras del Mediterráneo sudoriental español, en forma de ejemplares aislados y alineaciones en los márgenes de los caminos. Su cultivo sistemático adquiere particular importancia en la Comunidad Valenciana, donde se encuentran palmerales compactos de diferente origen y entidad, subdivididos en huertos.

Los frutos, es decir los dátiles, de pulpa carnosa y dulce, pueden consumirse frescos, secos o rellenos. Se usan en la elaboración de mermeladas, helados, bizcochos, etc., y sirven para fabricar un jarabe o miel de dátil. Además, las palmeras proporcionan el palmito, fibras vegetales, troncos de madera para construcciones tradicionales y palmas blancas, que son las ramas secadas por un proceso especial, el encapuruchado, y a veces trenzadas artísticamente.

En la actualidad el encapuruchado se considera muy agresivo. Se estima que cada año se encapuruchan unas 20.000 palmeras adultas (mayores de 50 años de edad) y que, tras el proceso, más de un 10 % de ellas muere y el resto tarda unos cuatro años en recuperarse. Se ha desarrollado un nuevo método, que permite la producción de palmas blancas en palmeras muy jóvenes, elimina la mortandad y reduce el tiempo de recuperación a un año. Los resultados de dicho método se encuentran en proceso de evaluación por los técnicos municipales del Ayuntamiento de Elx.

El Palmeral de Orihuela

El Palmeral de San Antón de Orihuela es el segundo en importancia de Europa, tras el de Elx. Tiene unos 600.000 m² y una planta aproximadamente semicircular. Está ubicado al Noreste de la ciudad, abrazado por la Sierra de La Muela, las montañas del Oriolet, San Miguel y las tierras de la huerta. Responde a la misma

creación y al mismo concepto, el del oasis musulmán de Ilanura, que los palmerales de la vecina Elx. Tanto Elx como Orihuela, Lorca, etc., se hallaban al pie de la vía comercial almorávide, y los oasis creados junto a dicha vía eran necesarios para su mantenimiento.

El Palmeral presenta una estructura en malla, formada por alineaciones simples o dobles de palmeras, que marcan las parcelas de los antiguos huertos o están plantadas junto a caminos y cauces de riego. El aporte de agua se produce a través de las acequias de Callosa y Escorrata y los azarbes de Escorratell y de Las Fuentes.

En la actualidad, el Palmeral se encuentra dividido en dos polígonos territoriales por la Avenida del Doctor García Rogel. El polígono I, donde el suelo es mayoritariamente municipal, tiene una superficie de 309.805 m², y está situado entre dicha avenida urbana y el barrio de San Antón, en la ladera sur de la Sierra de Orihuela. Entre los equipamientos que contiene hay dos Centros Escolares Públicos, otro de Educación Especial, una Escuela Infantil, la sede de la Escuela de Artes Plásticas y Diseño de Orihuela, el Centro de Disminuidos Psíquicos Oriol y la sede del CEFIRE-Centro de Profesores de Orihuela, así como las instalaciones del Centro Polideportivo El Palmeral y el Pabellón Cubierto Bernardo Ruíz. Las actuaciones principales que se han hecho en este polígono, con la ayuda económica del Fondo Feder-Pol, de la Unión Europea y de otras instituciones, han servido para fijar el trazado principal interior distribuidor de los accesos, y también de las líneas y servicios generales de redes básicas, como la electricidad y el agua.

Por su parte, el polígono II tiene una superficie de 213.295 m², y se extiende al lado Este de la Avenida, junto a la vega del río Segura. Está constituido en su mayor parte por

parcelas privadas, y se encuentra en peor estado que el polígono I.

En el conjunto del Palmeral de Orihuela hay 6503 palmeras grandes, 6788 pequeñas y 150 encapuchadas, lo que supone un total de 13441 ejemplares de *Phoenix dactylifera*.

La normativa de protección incluye la Declaración de Paraje Pintoresco por Decreto de fecha de 24 de julio de 1963., la Declaración Singular de Sitio Histórico por parte de la Conselleria de Cultura, las Normas del PGOU de Orihuela en vigor, de 1990, que incluyen el palmeral en la categoría de Suelo no Urbanizable de Protección Estricta, y la Ordenanza Municipal en vigor, de 1992, reguladora de la protección y fomento de la palmera. El Palmeral de Orihuela está incluido en el Plan de protección integral fitosanitario para los palmerales de relevancia histórica, económica, social y cultural de la Comunidad Valenciana, y en la actualidad se tramita su Declaración como Patrimonio Mundial de la Humanidad, objetivo para el que existe una campaña nacional de recogida de firmas.

A todo ello ha contribuido la campaña de promoción turística y divulgación pedagógica y cultural llevada a cabo, y que se plasmó, por ejemplo, en el *Congreso Internacional sobre el Palmeral de Orihuela. Encuentro de culturas mediterráneas*, organizado por el Ayuntamiento oriolano y la Escuela Politécnica Superior de Orihuela, que tuvo lugar en mayo de 2003. Hay una serie de convenios para actividades de apoyo tecnológico entre el Ayuntamiento oriolano y la Universidad Miguel Hernández, que aspiran a la recuperación, el diseño y la gestión del Palmeral. La aparición de la plaga conocida como del picudo rojo (*Rhynchophorus ferrugineus*), coleóptero que fue detectado por primer vez en la Comunidad Valenciana durante el

año 2004, y que está causando daños extremadamente graves en la provincia de Alicante, ha dado lugar a un nuevo convenio, firmado en 2008, cuyo objeto es el «Seguimiento del estado fitosanitario, estudio preliminar de diversidad genética y desarrollo de la base de datos del palmeral de Orihuela, en relación a la plaga del picudo rojo». El conocimiento de la diversidad genética tiene interés para detectar posibles mecanismos diferenciales de preferencia del picudo.

Entre los problemas que existen en la actualidad está la necesidad de salvaguardar el Palmeral contra el picudo rojo, y la de garantizarse un suministro de riego con agua suficiente y de calidad. También se precisa una financiación importante para acometer las infraestructuras necesarias del parque, tales como el vallado perimetral de protección, la restauración de la red caminera y de senda interior, las labores agronómicas, etc. Y hay que elaborar y poner en marcha las actuaciones que correspondan del Plan Especial de Protección, con el consenso suficiente y la participación social precisa para posibilitar el uso y la conservación sostenible del Palmeral.

Entre las actuaciones de mejora previstas figuran:

- 1) El desarrollo de las actuaciones para la aprobación del Plan Especial de Protección del Palmeral de Orihuela, cuyo Pliego se encuentra en fase de redacción.
- 2) La redacción del Pliego de Condiciones Técnico-Jurídicas para la Adjudicación del Servicio Integral de Mantenimiento Agronómico del Palmeral de Orihuela.
- 3) La aprobación de la Modificación de la Ordenanza Municipal sobre el Palmeral, para su necesaria adaptación a la realidad actual.
- 4) La firma de un Convenio-Acuerdo de Custodia del Territorio entre el Ayuntamiento y los diversos propietarios de fincas privadas, para promover la cooperación mutua en

materia de conservación integral de todo el espacio físico.

El Palmeral d'Elx

El Palmeral d'Elx, el mayor de Europa, cuenta en todo el término municipal con más de 200.000 ejemplares de la palmera datilera. Sólo es superado en tamaño, en el resto del mundo, por algunos palmerales árabes. La UNESCO reconoció su valor excepcional al declararlo, el 30 de noviembre del año 2000, Patrimonio de la Humanidad.

Puede decirse que en el pasado el aprovechamiento de las palmeras por los ilicitanos llegó a ser integral. El dátil de calidad se destinaba al consumo humano, y el de inferior calidad al consumo del ganado. El tronco y otras partes de las palmeras se aprovechaban como materiales de construcción, la palma verde a la fabricación de escobas y la palma blanca a la confección de palmas rituales. Pero, en los años 70 y 80 del siglo pasado, el panorama cambió radicalmente. Envejecido y abandonado, el Palmeral d'Elx estaba amenazado por numerosos problemas:

- a) Las palmeras proporcionaban dátiles de características muy diferentes, lo que desde el punto de vista comercial era un desastre, y hacía imposible la competencia con otros países del Mediterráneo y Oriente Próximo.
- b) Se perdían los aprovechamientos tradicionales, por la aparición de nuevos materiales y fuentes energéticas: 1) Fibras sintéticas, como el nylon, desbancaron a las palmas verdes para la confección de escobas. 2) Los troncos dejaron de utilizarse como materiales de construcción para pilares, vigas, etc. 3) La irrupción en el mercado de países donde la mano de obra resulta extremadamente barata repercutió en el uso de la palma blanca, en cestería y otras artesanías.
- c) Se abandonaron las prácticas ganaderas, con la consiguiente

pérdida del aprovechamiento de los dátiles de escasa calidad.

d) En 1972 hubo un plan de protección del palmeral que resultó muy negativo. Dicho plan permitía la construcción en parcelas de 2000 m², salvo si se trataba de huertos de palmeras, en cuyo caso eran necesarias parcelas de 5.000 m² y licencias de tala, trasplante, etc. Estas normas, que no se aplicaban a las restantes especies vegetales del territorio municipal, provocaron un clima social de indiferencia, cuando no de odio hacia las palmeras.

La pérdida de los aprovechamientos indicados y el malestar social creado produjeron el abandono de los huertos. Esa circunstancia se vio agravada por el auge de la palmera datilera como especie ornamental. Se produjeron arranques ilegales e indiscriminados de palmeras, con el fin de obtener rápidos beneficios, y se importaron masivamente palmeras datileras procedentes de otros países, sin ningún tipo de control fitosanitario. Así llegaron insectos muy agresivos, como la cochinilla roja (*Phoenicococcus marlatti*), la mariposa de las palmeras (*Paysandisia archon*) y, recientemente, el picudo rojo.

Ante ese estado cabían dos posibilidades, asistir a la pérdida del Palmeral de Elche o afrontar los hechos. La primera corporación democrática del Ayuntamiento de Elche (1979-1983) y las siguientes optaron por una gestión integral, orientada en tres direcciones principales: ordenamiento, patrimonio y fomento.

En cuanto al ordenamiento, era necesario disponer de un nuevo marco jurídico y urbanístico, protector de las palmeras y no discriminador. Hasta entonces sólo se disponía del Decreto de 8 de marzo de 1933, que había declarado de interés social la conservación de los huertos de palmeras de Elche, y de la Orden Ministerial de 28 de marzo de 1942, por la que se había

creado el Patronato del «Palmeral de Elche».

En cuanto al patrimonio, había que adquirir el mayor número posible de huertos de palmeras, especialmente los más abandonados, para frenar su deterioro, y establecer convenios con los propietarios, para que el ayuntamiento ilicitano asumiese su mantenimiento básico, sin quitarles la titularidad.

En cuanto al fomento, era imprescindible: 1) Recuperar los aprovechamientos perdidos, especialmente el más característico, el de los dátiles. 2) Crear viveros municipales, con el fin de disponer a largo plazo de ejemplares sin depender de la iniciativa privada, inasequible por los elevados precios de las palmeras. 3) Establecer una política de ayudas al agricultor. 4) Fomentar el turismo. 5) Empezar una serie de acciones formativas. 6) Aumentar la concienciación social. 7) Incrementar la I + D. 8) Subrayar la importancia del Palmeral, para obtener el reconocimiento como patrimonio universal.

El nuevo marco jurídico se concretó con la promulgación de la ley 1/1986 de la Generalitat Valenciana, de 9 de mayo, para la regulación de la tutela del Palmeral de Elche, seguida del Decreto 133/1986, de 10 de noviembre.

Dicha Ley tiene como objeto la protección y el fomento de la palmera datilera de Elche y su término municipal. Por primera vez se definieron los conceptos de Huertos de Palmeras, Grupos de Palmeras y Palmeras Diseminadas. Se estableció un Registro de estos bienes y se concretaron las obligaciones de los titulares de las plantaciones de palmeras, entre las que además de su mantenimiento destacan las referentes a usos y aprovechamientos permitidos.

El nuevo planeamiento permitió la utilización de los huertos de

palmeras como elementos integradores entre el centro urbano de la ciudad y los barrios periféricos. Se crearon o reurbanizaron zonas peatonales, con plantación de palmeras datileras, dotación de servicios y señalización e información de recorridos por los palmerales.

La administración municipal facilitó también el cumplimiento de la normativa (Ley del Palmeral y Plan General) en materia de conservación y promoción del palmeral, estableciendo la primacía de la palmera datilera en el ajardinamiento y arbolado de los nuevos sectores urbanísticos y viario público, ya sea plantando directamente las palmeras o entregando ejemplares a los promotores. De esta forma, miles de ejemplares se incorporan cada año al patrimonio verde municipal.

Simultáneamente se procedió a la adquisición de la titularidad de la mayoría de los huertos urbanos que aún estaban en manos privadas, a la recuperación de la estructura y los sistemas de riego tradicionales y a la regeneración de los palmerales.

Como solución relativamente barata y eficaz se creó la figura del huerto conveniado. Los convenios de mantenimiento permiten a los propietarios mantener sus derechos, en tanto que la acción municipal salva los huertos del abandono, a la espera de integrarlos, cuando sea posible, en el patrimonio municipal.

Igualmente, se ha procedido a la creación de viveros municipales, con el fin de disponer a largo plazo de ejemplares sin depender de la iniciativa privada, que ha vuelto inasequibles los precios de las palmeras. Cada año se crean nuevos viveros de palmeras datileras en el interior del Palmeral Histórico de Elche.

Desde el punto de vista de la concienciación social, todos los años, al inicio de la primavera, se hacen campañas de plantación de palmeras. Se repueblan uno o más banales de un huerto de palmeras de propiedad municipal, con ejemplares jóvenes procedentes de los viveros municipales. Además, se motiva a cada ciudadano a que siga el crecimiento de su palmera.

Existe una necesidad de formación. Para proporcionar a la sociedad técnicos especialistas en palmeras, capaces de conjugar tradición e innovación, se imparten anualmente cursos de Técnicos Especialistas en Palmeras (Tepal), y se celebran las Jornadas en Fenicultura, esto es, el cultivo de palmeras.

En lo que se refiere a la educación ambiental, el Ayuntamiento de Elche organiza visitas guiadas a un huerto municipal, donde se han recuperado la estructura y el uso tradicional, con su sistema de acequias, casa de labranza y cultivos asociados, y reparte material didáctico alusivo. Además, hay talleres municipales de artesanía de palma blanca.

Existía también la necesidad de ofrecer a los agricultores palmeras datileras productoras de dátiles de calidad, con características organolépticas uniformes. El envejecimiento del palmeral hacía que no pudiera recurrirse a la vía vegetativa mediante extracción de hijuelos, por su escasez y diversidad. La dispersión genética desaconsejaba los ejemplares procedentes de semillas, por lo que sólo cabía acudir a técnicas de cultivo de tejido, capaces de obtener cantidades significativas de nuevas palmeras con las características deseadas. Por esas razones, en 1991 se creó la Estación Phoenix.

Dicha Estación, ubicada en el Hort del Gat de la ciudad de Elche, se dedica a la investigación y

experimentación sobre la palmera datilera y los sistemas de producción de zonas áridas. En su gestión participan, además del Ayuntamiento de Elche, la Generalitat Valenciana, las Universidades de Alicante y la Miguel Hernández de Elche, el *Institut National pour la Recherche Agronomique (INRA)* y el *Centre International de Recherches Agronomiques pour le Developpement (CIRAD)*.

El centro se ocupa de cuanto se relaciona con la salvaguarda, la rentabilidad y el fomento de los huertos de palmeras, empleando para ello la tecnología más avanzada. Sus actividades giran en torno a tres ejes principales: el cultivo in vitro, la sanidad vegetal y la tecnología del dátil.

La obtención de nuevas palmeras por cultivo in vitro o cultivo de tejidos permite obtener ejemplares de características constantes. La sanidad vegetal se refiere principalmente a la lucha contra las plagas, de las cuales la más reciente es la del picudo rojo. Este coleóptero apareció en Elche en septiembre de 2005, como resultado de importaciones de palmeras de Egipto. Ese mismo mes, la Conselleria de Agricultura, Pesca y Alimentación (CAPA) confirmó la existencia del primer foco en Elche, delimitó las áreas de protección y de especial vigilancia y actuó en ellas.

En relación con el picudo, el Ayuntamiento de Elche se ocupa de las siguientes actuaciones: 1) Detección precoz. 2) Tratamientos fitosanitarios preventivos. 3) Acciones preventivas como la escamonda, práctica que consiste en eliminar todas las ramas de la parte aérea del árbol, dejando tan sólo el fuste. 4) Creación de una Red de Alerta y Vigilancia. 5) Asunción del coste económico de las medidas. 6) Solicitud de colaboración a través de convenio con la CAPA.

Las medidas han dado resultados, dado que el número de palmeras afectadas ha ido disminuyendo en los últimos años. Así, en el 2005 se detectaron y destruyeron 2.500 palmeras. En 2006, fueron 4.069 las palmeras afectadas y destruidas. En 2007, la cifra disminuyó hasta 838 unidades. En 2008, a fecha de hoy sólo se han detectado 331 ejemplares.

En la actualidad, los huertos de palmeras se han convertido en referentes turísticos destacados del municipio, y ocupan una superficie de 5.400.000 m² en el término municipal de Elche. De este total, 2.700.000 m² son huertos urbanos, que se distribuyen entre 2.000.000 m² de titularidad pública y 700.000 m² de propiedad privada.

El huerto urbano más importante es el Huerto del Cura, que tiene categoría de jardín artístico. Abarca unos 13.000 m² y contiene alrededor de 1000 palmeras, en su mayoría datileras. Además, alberga plantas de los huertos mediterráneos, como granados, azofaifos, naranjos, higueras y limoneros, a los que se han ido añadiendo con el tiempo plantas de origen subtropical y una colección de cactus.

La estrella indiscutible de dicho jardín es el ejemplar de *Phoenix dactylifera* denominado Palmera imperial, palmera datilera con 8 brazos que salen a una altura de 1,50 m del tronco principal del que se alimentan, con un peso de unas 10 toneladas y una edad de unos 165 años. Este ejemplar singular debe su nombre a la Emperatriz Isabel de Austria, que visitó el huerto en 1894 y fue recibida por su propietario, el capellán Castaño. Hay también una larga serie de palmeras rotuladas, con los nombres de personalidades con vinculaciones con Elche y el jardín, como el doctor Marañón y nuestro Presidente. Dentro del apartado de conservación y restauración hay que

destacar que este año, entre otras actuaciones, se procedió a la recuperación del Huerto de Bernia, situado en el Palmeral Histórico, frente al rectorado de la Universidad Miguel Hernández. Dicho huerto, que estaba en trance de desaparición, ha sido restaurado en su totalidad y ha recuperado el sistema de riego tradicional. De igual modo han sido restaurados los huertos de Sansano, de Tombalobos, Torreret y de la Orden Tercera, donde se han plantado dos mil palmeras.

Como acción de futuro encaminada a garantizar el suministro de palmeras datileras necesarias para la reposición de pérdidas en el Palmeral Histórico y nuevas plantaciones, está construyéndose un vivero fitosanitariamente seguro, de algo más de diez mil metros cuadrados de superficie, que también tendría su utilidad en el caso de que el estado fitosanitario empeorase.

El Palmeral de Alicante

Mientras que el Palmeral de Elche es una compleja trama de huertos que conviven con la ciudad en medio de la llanura interior, y el Palmeral de Orihuela tiene como telón de fondo la montaña como permanente protagonista de la escena, el Palmeral de Alicante se encuentra a escasos metros del mar. A finales del siglo XIX, dicho palmeral, ubicado en la partida de Babel junto a la carretera costera a Elche, se llamaba El Parque o El Carmen, y era propiedad de Mariano Roca de Togores (el Marqués de Molins, creador de la famosa muletilla la millor terra del món). Según el cronista Viravens (1836-1908). contaba con siete mil palmeras.

El proceso de deterioro se inició cuando, con la inauguración del ferrocarril a Murcia, en 1884, y las sucesivas ampliaciones del puerto hacia poniente, empezaron a

instalarse fábricas y almacenes a lo largo de la playa de Babel. El ferrocarril y la carretera no solamente afectaron al palmeral directamente, recortando sus dimensiones, sino que lo separaron y aislaron del mar mediante una barrera cada vez más infranqueable. La creación y extensión del barrio de San Gabriel entre 1920 y 1930 y la instalación de la industria de aluminio en los años cincuenta supusieron dos nuevos perjuicios para la extensión y pervivencia del Palmeral. En 1959, sin embargo, aún quedaban suficientes palmeras para rodar los exteriores de la película *Molokai. La isla maldita*, de Luis Lucia.

A principios de los años 90, las siete mil palmeras del cronista Viravens se habían reducido a cerca de dos mil. Poco después se celebró un concurso de anteproyectos para urbanizar el Palmeral, y se inició el proceso de conversión de este antiguo vergel en el gran parque urbano del sur de la ciudad. Se crearon accesos y aparcamientos, se delimitó el perímetro con un muro de piedra, y, no sin polémica, se introdujeron elementos como columpios, kioscos, un circuito de bici-cross y un circuito artificial de agua bombeada desde el mar, que simula un río, un lago con barcas y una cascada.

El parque se inauguró en 1997. Pese a la severidad de la intervención, que no respetó los sectores originales de los huertos agrícolas a los que las palmeras daban sombra, se salvó, al menos en parte, un lugar que estaba a punto de perderse.

Conclusiones

1) La declaración por la Unesco del 30 de noviembre de 2000 del Palmeral Histórico de Elche como Patrimonio de la Humanidad, que pasó así a formar parte, de manera oficial, de los bienes únicos e irremplazables de la Humanidad, ha servido para crear una nueva

conciencia social de autoestima y orgullo, que debe hacerse extensiva a otros palmerales de la Comunidad.

2) Instamos, pues, a las instituciones implicadas a seguir trabajando en la conservación de los huertos de palmeras datileras, singularidad arbórea con numerosas connotaciones culturales en nuestra Comunidad, y en el mantenimiento de las estructuras asociadas a ellos y a su antiguo uso agrícola, como acequias, caminos y viviendas rurales.

3) Les instamos también a mantener la regularidad paisajística propia del palmeral, espacio de gran belleza y riqueza ambiental, y a evitar su fragmentación. Para ello convendría, como se ha hecho hasta ahora, seguir adquiriendo el mayor número posible de parcelas privadas, o firmar con los propietarios acuerdos que garanticen la cooperación mutua en materia de conservación integral.

4) Les aconsejamos, igualmente, que mantengan los huertos de palmeras limpios de toda suerte de elementos extraños, más propios de parques urbanos tradicionales, como estanques y columpios.

5) Les alentamos a seguir trabajando en la recuperación de los usos tradicionales de explotación del palmeral, como la obtención de los dátiles y la artesanía de la palma blanca.

6) También les alentamos a seguir investigando, para mejorar las

técnicas de cultivo in vitro y garantizar unas condiciones fitosanitarias seguras.

7) Les recordamos la necesidad de aplicar el artículo 14 de la Ley 4/2006, de 19 de mayo, de la Generalitat, de Patrimonio Arbóreo Monumental de la Comunitat Valenciana [2006/6142], que dice, entre otras cosas: «La Generalitat, a través de las Consellerías con las competencias en educación y medio ambiente, sin merma de la colaboración de otros departamentos, facilitará el apoyo y promoción del conocimiento de los árboles protegidos, y de la concienciación para su conservación, así como la inclusión del arbolado monumental en circuitos y currículos educativos».

8) Este texto habrá de enviarse a la Consellería de Agricultura, Pesca y Alimentación, a la Consellería de Cultura y Deporte, a los Ayuntamientos de Alicante, Orihuela y Elx, y a la Federación Valenciana de Municipios y Provincias.

Bibliografía

Palmeral d'Elx. Patrimonio de la Humanidad

<http://www.turismedelx.com/es/palmeral/>

Orihuela - Paisajes y senderos : El Palmeral

<http://www.enorihuela.com/senderos.html>

Árboles monumentales y singulares de la Comunidad Valenciana y Región de Murcia / Jesús M. Lara Jorner. CAM, 1999.

Elx, Mirada interior. Elche. Ajuntament d'Elx, 1998

Estado y gestión del Palmeral de Elche. Francisco Picó Meléndez. Ayuntamiento de Elche, 2008.

Informe-Memoria a la Comisión de Legado Histórico y Artístico del Consell Valencià de Cultura. Excelentísimo Ayuntamiento de Orihuela, 2008.

Geografía de les comarques Valencianes. Tomo 6: Les comarques meridionals (II): del Benicadell al Segura: les Valls d'Alcoy, la Foia de Castalla, L'Alt Vinalopó, El Vinalopó Mitjà, La Marina Alta, La Marina Baixa, L'Alacantí, El Baix Vinalopó, El Baix Segura. Ed. Foro, 1995

Gran enciclopedia de la Comunidad Valenciana. Vol. 6 [Elche, palmeral] y 11 [Orihuela ; Palmeral de Orihuela]. Prensa Valenciana, 2005.

Les observacions de Cavanilles dos-cents anys després. Bancaixa, 1994-1996.

Les palmeres del migjorn valencià. Gaspar Jaén i Urban. Consell Valencià de Cultura, 1994.

Rutes d'aproximació al patrimoni cultural valencià. 6: Elx -Orihuela. Conselleria de Cultura, Educació i Ciència [etc.] , D.L. 1984.

Títol	Sobre la declaració del barranc dels Molins d'Ares del Mestre com a Bé d'Interés Cultural (BIC)
Data aprovació Ple	30 de juny de 2008
Comissió autora	Promoció Cultural
Coordinador	Jesús Huguet
Iniciativa	Conselleria de Cultura
Instàncies enviades	Conselleria de Cultura; Ajuntament d'Ares del Mestre; Diputació de València; Federació Valenciana de Municipis i Províncies

Antecedents

Amb data 14 d'abril de 2008 tingué entrada en el Registre del Consell Valencià de Cultura l'escrit de la Directora Gral. de Patrimoni Cultural Valencià en el que sol·licitava l'informe oportú sobre la possible declaració com Be d'Interés Cultural (BIC), en la categoria d'Espai Etnològic, del paratge conegut com Barranc dels Molins, enclavat en el terme municipal Ares del Maestre.

L'escrit va ser tramés a la Comissió de Promoció Cultural del C.V.C. la qual, en sessió de maig de 2008, encomanà al conseller Jesús Huguet Pascual la formalització del corresponent informe, el qual, recollida diversa documentació, havent realitzat visita a l'indret i posat en contacte amb autoritats i veïns de la població d'Ares, presenta l'escrit següent.

Consideracions històriques, artístiques i etnològiques

El Barranc dels Molins és una zona del terme municipal d'Ares del Maestre que ocupa una ampla zona situada a l'est de la població. De la Nevera, al nord, a més enllà del Molí del Sol de la Costa al sud, i de les darreres construccions urbanes a l'oest fins passat el Molí de la Roca a l'est, una extensió de terreny considerable presenta una unitat paisatgística rellevant de l'orografia de les comarques valencianes septentrionals.

Però a més a més la intervenció humana, ja des de l'Edat Mitjana, ha propiciat unes construccions i actuacions agràries que dimensionen l'espai com referent etnològic i històric d'interés evident.

A més de la Nevera, situada al vèrtex de la zona ja pròxima a l'altiplà de la Llàcua, vuit són les construccions (o conjunt de construccions) que li donen al Barranc una singularitat destacada: la Font dels Regatxols; el Llavador, situat junt a la Font (i ambdós, a la vegada, junt a la Nevera); el Molí de la Roca; el Molinet; el Molí de Dalt; el Molí de la Bassa Redona; el Molí del Sòl de la Costa; i la sèrie de séquies i sequiols entre els molins. Estes construccions sovint estan acompanyades per altres complementàries que encara enriqueixen més l'espai (per exemple al Molí del Sòl de la Costa ens trobem amb una bassa i un aqüeducte, a més del casal del molí i les séquies corresponents).

Encara que restes anteriors ens retrotreuen a èpoques medievals les dades documentades dels edificis van de 1760 (Molí de la Bassa Redona) a 1818 (Font), però en qualsevol cas l'aprofitament del terreny per generar energia, a partir de l'aigua, sembla molt anterior a les dates esmentades.

Actualment els molins, de propietat privada excepte el del Sòl de la Costa que és municipal, estan gestionats per una fundació

mediambiental del grup Agró. Igualment la Nevera i els seus voltants ja estan declarats Paratge Natural Municipal. Tot això avala l'aprofitament cultural, paisatgístic i patrimonial que l'indret presenta però a més condiciona favorablement la possible declaració com B.I.C. etnològic.

Conclusions

1).- El Consell Valencià de Cultura considera que el paratge denominat Barranc dels Molins, al terme municipal d'Ares del Maestre, presenta les condicions adequades per ser declarat Be d'Interés Cultural (B.I.C.) en la categoria d'Espai Etnològic.

2).- Que la zona presenta unes característiques singulars que caldria preservar amb tots els mitjans públics i privats possibles. En eixe sentit convidem a les administracions públiques i les entitats privades, algunes de les quals ja col·laboren en el manteniment de l'espai, que unifiquen esforços i mitjans per tal de salvaguardar adequadament un paratge únic.

3).- Aquest informe s'enviarà a la Directora Gral. de Patrimoni Cultural Valencià peticionària, a l'Ajuntament d'Ares del Maestre, a la Diputació de Castelló i a la Federació Valenciana de Municipis i Províncies.

Títol	Sobre la declaració del Porrat de Potries com a Bé d'Interés Cultural Immaterial (BICI)
Data aprovació Ple	25 de març de 2008
Comissió autora	Promoció Cultural
Coordinador	Jesús Huguet
Iniciativa	Ajuntament de Potries
Instàncies enviades	Conselleria de Cultura, Ajuntament de Potries, Mancomunitat de la Safor, Diputació de València

Actuacions del CVC relacionades
www.cvc.gva.es

Sobre els Béns Culturals Immatèrials i la seua protecció (2008).
(Pàg. 90)

Antecedents

Amb data 22 de juny de 2007 tingué entrada en el registre del Consell Valencià de Cultura, amb el núm. 701, un escrit de l'Ajuntament de Potries en el qual es sol·licitava un informe per a la possible declaració del Porrat de Sant Blai de Potries com a Bé d'Interés Cultural, en la modalitat d'Immatèrial. La sol·licitud anava acompanyada d'una sèrie de publicacions i informes que enviava el mateix Ajuntament i que posteriorment s'amplià amb altra documentació aconseguida pel conseller Sr. Huguet Pascual.

La demanda de l'Ajuntament de Potries es traslladà a la Comissió de Promoció Cultural del Consell Valencià de Cultura, la qual encomanà al conseller senyor Huguet Pascual la confecció de l'informe oportú.

El Sr. Huguet Pascual es posà en contacte amb l'ajuntament per tal de poder assistir a la celebració del Porrat esmentat, cosa que féu acompanyat per la consellera senyora Morant Deusa el dia 3 de febrer de 2008. Eixe dia als consellers esmentats els reberen l'alcalde, la regidora de Cultura i el tècnic cultural de l'ajuntament i els mostraren les celebracions, característiques i esdeveniments al voltant de la festa per a la qual es demana la declaració, a més de diversos elements del patrimoni artístic i històric local.

Aproximació cultural al Porrat

La celebració de moltes festes valencianes va unida a unes manifestacions de caràcter lúdico-econòmic que es tradueixen en una mena de fira especial, al voltant d'una ermita o santuari, on els adults però sobretot els menuts adquireixen diverses joguines i

llaminadures. Tot això amb un protagonisme dels veïns que segons la gastronomia particular ofereixen variades viandes (cacaos, tramussos, bunyols, faves, pastissos de distints farciments...).

El costum de celebrar *porrats* era prou general a tot el nostre territori, però a partir dels anys seixanta del segle passat es produí una baixada en el nombre que pareixia anava a fer desaparèixer aquestes manifestacions. En qualsevol cas algun d'aquests porrats continuà celebrant-se amb evident èxit a pesar sovint del canvi demogràfic i la pèrdua de costums rurals. Així a Torrent de Fenollet, a la Costera, a pesar d'haver desaparegut la població (només en queda una ermita) i el terme ser engolit pel de Rotglà i Corbera, el porrat manté la condició de lloc d'encontre per excel·lència de tota la comarca.

És probablement a la comarca de la Safor on el costum manté major plenitud i unes característiques populars que propicien la convivència entre poblacions veïnes i la relació afectiva entre tota una comunitat. De fet a partir del referent comarcal del Porrat de St. Blai de Potries s'han generat, o revitalitzat, uns altres porrats que actualment es concreten en una Ruta dels Porrats que inclou les següents poblacions: Oliva (Calderes i St. Antoni), Benirredrà (St. Antoni del Porquet), la Font d'En Carròs (St. Antoni), Gandia (St. Josep al Raval), Ròtova (St. Macià), Tavernes de la Valldigna (la Sang i St. Llorenç), l'Alqueria de la Comtessa (Sants de la Pedra), a més, evidentment del de St. Blai de Potries.

El Porrat de St. Blai de Potries, però, a més de ser el major referent comarcal, presenta unes singularitats que permeten una aproximació social i cultural

interessant. Una d'eixes singularitats correspon al fet religiós de la celebració patronal i el *passar* la relíquia del sant per la gola dels assistents. Durant tot el dia l'església està oberta per a tots aquells veïns i forasters que volen acostar-se a la relíquia. Són centenars, milers, els que ho fan.

Les *paradetes* de la fira són diverses i de productes diferents però sempre hi ha presents productes autòctons com canyamel, fruits secs o els bunyols que preparen algunes veïnes.

Des de fa uns anys el Porrat té una dedicació específica a alguna de les manifestacions lúdiques o populars valencianes: música popular, solidaritat, manifestacions artesanals o artístiques, etc.... Enguany han estat els *Correfocs*, en tota la seua diversitat i les colles que ho celebren, la temàtica principal de l'encontre. A l'Ajuntament es celebra una exposició sobre el tema i pels carrers hi ha intervencions al respecte.

Una altra característica del Porrat de St. Blai és la seua relació amb el món de l'ensenyament a la comarca. Cada dia centenars de xiquets i xiquetes de les escoles del voltant es desplacen, si és possible a peu, fins a l'ermita i la fira per gaudir i, normalment, berenar.

En definitiva el Porrat de St. Blai de Potries no pot contemplar-se únicament com un lloc firal amb major o menor presència sinó com una invitació a la convivència de tota una comarca, siga quina siga l'edat o condició de les persones. Així com un referent de pràctiques religioses, gastronòmiques i populars.

Davant eixa realitat considerem oportú presentar les següents conclusions:

Conclusions

1. La festa del Porrat de Potries presenta un valor patrimonial rellevant, i, per tant, d'acord amb el punt 3 de l'article 1 de la Llei de patrimoni cultural valencià, hauria de gaudir de protecció i reconeixement.
2. El Consell Valencià de Cultura recomana a l'Ajuntament de Potries que, abans d'iniciar-se el procediment de declaració del Porrat de St. Blai de Potries com a Bé d'Interés Cultural, en la seua modalitat d'Immaterial, es

procedisca a la declaració de Bé de Rellevància local.

3. Una vegada aconseguida la declaració de Bé de Rellevància Local pot l'Ajuntament de Potries dirigir-se a l'autoritat corresponent (en aquest cas la Conselleria de Cultura), si ho estima oportú, per sol·licitar la declaració de Bé d'Interés Cultural Immaterial.
4. L'interés del Porrat i d'altres mostres patrimonials de la població és molt gran i caldria per part de les autoritats municipals però també de les d'àmbit més ampli projectar actuacions que permeteren no solament el manteniment d'eixes manifestacions i patrimoni sinó la seua promoció.

5. Tot i la realitat comarcal, almenys en allò referent als porrats, considerem que la Mancomunitat de Municipis de la Safor hauria d'enllestir un programa de consolidació i difusió d'uns esdeveniments populars tan vius i arrelats. El Consell Valencià de Cultura estaria disposat a assessorar i col·laborar-hi en la mesura de les seues competències i possibilitats.

6. El present Informe s'enviarà a l'Ajuntament de Potries, a la Mancomunitat de Municipis de la Safor, a la Diputació de València i a la Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana, a més de les entitats i institucions que ho demanen.

Títol	Sobre les festes d'hivern d'Ibi
Data aprovació Ple	25 de març de 2008
Comissió autora	Promoció Cultural
Coordinador	Jesús Huguet
Iniciativa	Ajuntament d'Ibi
Instàncies enviades	Conselleria de Turisme i Ajuntament d'Ibi

Antecedents

Amb data 24 de gener de 2008, registre d'entrada núm. 84, es rebé al Consell Valencià de Cultura un escrit de l'alcalde de l'Ajuntament d'Ibi sol·licitant un informe d'aquesta institució per tal d'acompanyar la petició que vol instar l'esmentat ajuntament per ser declarades Festes d'Interés Turístic les denominades *Festes d'Hivern d'Ibi*.

El President del CVC trameté amb data 28 de gener de 2008 a la Comissió de Promoció Cultural l'escrit per tal que eixa Comissió enllestira l'informe oportú. La Comissió en la seua sessió de febrer encomana al conseller Sr. Huguet Pascual la conseqüent realització del document.

El conseller Sr. Huguet Pascual es serví en la seua tasca de la documentació enviada per l'Ajuntament d'Ibi i del fons del propi Consell Valencià de Cultura.

Exposició de motius

Les Festes d'Hivern d'Ibi són un compendi de celebracions que abasta del 13 de desembre fins el 6 de gener, període durant el qual tenen lloc les següents manifestacions festives:

1. El bateig de santa Llúcia
2. El pregó i els *bandos* dels fadrins
3. Els *bandos* dels amantats
4. Els Enfarinats
5. Els balls públics i de carrer com la Dansà i el Ball del Virrei.

6. Els tapats (o carnaval de les màscares).

Manifestacions que van acompanyades de diversos actes anunciadors (Nicolauets i Caterinetes, vespres, etc....) i d'altres propis de dates nadalenes que propicien un calendari festiu homogeni durant un mes.

Alguna d'aquestes festivitats també es celebra en altres poblacions valencianes però la unitat formal d'Ibi li confereix una singularitat i, al mateix temps, una transcendència festera única.

A Ibi almenys des del segle XVII es té notícia de celebracions com la de Sta. Llúcia i des del XVIII de variades manifestacions, com balls públics i altres activitats festives.

Serà però al segle XIX quan el conjunt assumeix la singularitat que ara coneixem. Malgrat que durant anys, ja en ple segle XX, les prohibicions administratives i la indolència per les commemoracions populars retallaren, en ocasions anul·laren, moltes d'eixes celebracions. Ja en l'actual etapa democràtica, en 1979, es recuperarien definitivament en tota la seua plenitud les festes. Des d'aleshores la vitalitat d'aquestes i l'acceptació social i popular és absoluta.

Cal assenyalar la peculiaritat d'alguna d'estes manifestacions, com la d'Els Enfarinats, que segons els estudiosos de la nostra cultura popular presenten tots els trets característics de la transgressió pròpia de la festa valenciana més tradicional.

Per tant la importància i acceptació popular d'eixes celebracions és àmplia i profunda i el seu abast geogràfic, encara que centralitzades a Ibi, excedeix el marc municipal per ser referent comarcal i encara del territori valencià.

Per tot això considerem manifestar les següents conclusions:

Conclusions

1. Les declaracions de Festa d'Interés Turístic, com molt be sap l'ajuntament d'Ibi, correspon a la Conselleria de Turisme segons el Decret 119/2006, de 28 de juliol, del Consell regulador de les declaracions de Festes, Itineraris, Publicacions i Obres Audiovisuales d'Interés Turístic de la Comunitat Valenciana (DOG núm. 5315 d'1-8-2006).

Es per tant aquesta Conselleria la que te les competències per valorar els informes i documentació pertinent. Però, en qualsevol cas, el Consell Valencià de Cultura com màxima instància consultiva i assessora de les institucions públiques valencianes en matèria de cultura (no podem desconèixer la transcendència cultural de les celebracions festives) eleva aquest informe i ofereix la seua col·laboració tant a l'Ajuntament com a la Conselleria esmentats per tal de dignificar la situació jurídica de les nostres festes.

2) El present informe es remetrà a l'Ajuntament d'Ibi i a la Conselleria de Turisme així com a les institucions que ho demanen.

Títol	Sobre el Tio de la Porra de Gandia
Data aprovació Ple	28 d'abril de 2008
Comissió autora	Promoció Cultural
Iniciativa	Ajuntament de Gandia
Instàncies enviades	Conselleria de Cultura; Diputació de València; Ajuntament de Gandia; Mancomunitat de Municipis de la Safor; Federació Valenciana de Municipis i Províncies

Antecedentes

El 1 de octubre de 2007, el Alcalde de Gandía, don José Manuel Orengo Pastor, envió al Presidente del CVC una notificación del acuerdo alcanzado por el Ayuntamiento de dicha ciudad el 13 de septiembre de ese mismo año, sobre la petición de declaración del tradicional Tío de la Porra como Bien de Interés Cultural, en la modalidad de bien inmaterial.

La propuesta, presentada por el Grupo Municipal del Bloc-Verds y aprobada por unanimidad de todos los concejales, dice, entre otras cosas:

«Des de no se sap ben bé quan, però almenys des de 1871, la Fira i Festes de Gandia comença amb el Tio de la Porra, omplint els carrers amb el seu festiu ritme. Al marge del seu origen, per als gandians el Tio de la Porra és alguna cosa més que un grup de ciutadans disfressats i tocant el tambor. El Tio de la Porra és soroll de festa i d'il·lusió i una de les poques tradicions centenàries que hem sabut o pogut mantindre. El Tío de la Porra forma part, doncs, del patrimoni cultural dels gandians.

En cumplimiento del acuerdo, y por medio de su Alcalde, el Ayuntamiento de Gandía se dirige al CVC para que avale su petición ante

la Dirección General de Patrimonio Cultural Valenciana de la Conselleria de Cultura i Esports de la Generalitat Valenciana.

Valores históricos y patrimoniales del Tio de la Porra

Los orígenes de la celebración conocida como Fira i Festes de Gandía se remontan a 1310, año en que Jaume II de Aragón otorgó a la ciudad un privilegio para hacer quince días de feria, bajo la advocación del arcángel San Miguel.

La feria cambió de duración y de fecha numerosas veces, hasta que, en 1671, el Consejo municipal votó a

favor de nombrar patrón de la ciudad a San Francisco de Borja, canonizado ese mismo año por el papa Clemente X, y celebrar grandes fiestas en su honor.

A finales del siglo XVIII ya encontramos una serie de bandos y llamamientos municipales, donde se habla de «un Ayuntamiento burlesco que convidaba al público a la fiesta». Ese Ayuntamiento burlesco desfilaba anunciando cualquier tipo de celebración, como las fiestas patronales, las del Corpus o el regreso del exilio de Fernando VII.

Los orígenes comprobados del Tío de la Porra se remontan a 1871. Un notario y cronista local, Pasqual Sanz i Forés, escribió un opúsculo sobre las celebraciones que habían tenido lugar en Gandía ese año, con motivo del segundo centenario de la canonización de San Francisco de Borja. En dicho opúsculo describía un ayuntamiento de farsa, con su alcalde, sus concejales y sus alguaciles, que recorrían la ciudad al son de los tambores, anunciando el comienzo de las fiestas.

Las fiestas en honor de San Francisco de Borja se mantuvieron incluso en 1873, durante la Primera República. En 1898, el programa de festejos incluía un grabado que representaba al Tío de la Porra, casi con la misma apariencia que en la actualidad. En 1904, en otro programa, escrito en verso, Lluís Català habla de una banda de tambores con uniformes antiguos y barbas postizas, que desfilaba anunciando las fiestas y atronando las calles. Desde 1934, el desfile se llama Cavalcada del tío de la Porra.

El Tío de la Porra es el director de una banda de tambores disfrazados con gafas, narices postizas y uniformes disparatados, que algunos consideran de influencia francesa. Esa indumentaria es el resultado de las transformaciones que, a lo largo del tiempo, han sufrido las distintas comparsas.

La figura del Tío de la Porra representa la transmisión del poder de las autoridades locales al pueblo, para que pueda disfrutar de las fiestas. Esa transmisión se escenifica cuando el alcalde entrega su vara de mando al Tío de la Porra, que a continuación desfila con ella por el centro de la ciudad, seguido de sus tambores.

Las comparsas visitan los centros escolares y animan a los estudiantes a cerrar sus libros y a abandonar las aulas, para acudir a la Plaza Mayor, donde les espera un festival pirotécnico.

Actualmente, los festejos tienen lugar a finales de septiembre y principios de octubre.

La canción que acompaña a los tambores es:

*El Tío de la Porra
menja pa i salmorra.
El Tío del Porri
menja pa i salmorri*

Conclusiones

1. Creemos que, antes de iniciarse el procedimiento de declaración del Tío de la Porra como Bien de Interés Cultural, en la modalidad de Bien Inmaterial, convendría proceder a la declaración de Bien de Relevancia local.

2. Las Leyes 4/1998 del Patrimonio Cultural Valenciano y 7/2004 de Modificación de la anterior hacen una mención especial de los llamados bienes inmateriales o intangibles «como la expresión de las tradiciones del pueblo valenciano en sus manifestaciones musicales, artísticas, gastronómicas o de ocio», para las cuales prevé la declaración de Bien de Interés Cultural y su inclusión en la sección 5ª del Inventario General del Patrimonio Cultural Valenciano. Una vez conseguida la declaración de BRL, el Ayuntamiento de Gandía podría dirigirse a la autoridad correspondiente, en este caso la Conselleria de Cultura y Deportes, para solicitar la declaración de Bien Inmaterial.

3. El Tío de la Porra y otras muestras patrimoniales de la población de Gandía tienen un enorme interés, como afirma la propuesta aprobada por el Ayuntamiento. Sería necesario, por parte de las autoridades municipales y también de las de mayor ámbito, hacer actuaciones que permitan no sólo el mantenimiento de dichas manifestaciones, sino también su conocimiento y promoción.

4. Este Informe se enviará al Ayuntamiento de Gandía, a la Mancomunitat de Municipis de la Safor, a la Federació Valenciana de Municipis i Províncies, a la Diputació de Valencia y a la Conselleria de Cultura y Deportes de la Generalitat Valenciana, así como a las entidades e instituciones que lo soliciten.

Títol	Sobre los aparcamientos y los jardines urbanos
Data aprovació Ple	28 de juliol de 2008
Comissió autora	Arts
Coordinadora	Carmen Morenilla
Iniciativa	Ple del CVC

Instàncies enviades	Conselleria de Medi Ambient, Ajuntament de València; Federació Valenciana de Municipis i Províncies
Actuacions del CVC relacionades www.cvc.gva.es	Sobre mobiliario urbano (2003). Diversos informes sobre parcs i jardins.

Ante la polémica suscitada por la difusión de nuevos proyectos de construcción de aparcamientos urbanos subterráneos en la ciudad de Valencia, en la que se contraponen la necesidad de guardar y estacionar los vehículos evitando provocar obstáculos al tráfico y la existencia de zonas de arbolado o ajardinadas para el disfrute de la ciudadanía, habida cuenta de que el CVC ha realizado *de motu proprio* informes sobre el paisaje de la Comunidad, los jardines urbanos, el mobiliario urbano, etc., el CVC ha considerado pertinente emitir el siguiente informe de carácter general con especial atención a la situación de la ciudad de Valencia, por ser en ella en la que se ha generado la polémica, pero aplicable a todas las poblaciones de la Comunidad con un parque móvil considerable.

Consideraciones

La ciudad de Valencia reúne dos características, una propia de las meridionales de ámbito mediterráneo, otra común a la mayor parte de las grandes poblaciones: la primera, un gran número de horas de insolación al año; la segunda, una gran densidad de tráfico.

El clima mediterráneo del que se goza, provoca un gran número de horas de sol, de tal modo que los indudables efectos beneficiosos para la salud se pueden transformar en un serio obstáculo para la habitabilidad y un grave riesgo para la salud de las personas, que pueden ver afectada tanto la piel, como en general todo el organismo, en especial en verano, puesto que la insolación directa prolongada puede ser, entre otras cosas, causa de los

denominados “golpes de calor”. Por esta razón, y en mayor medida que en otros lugares, en Valencia y en general en nuestra Comunidad son necesarias zonas de arbolado denso, que creen sombra, bajo la cual puedan esparcirse los ciudadanos de diferentes edades (los niños en sus juegos, los adultos para su solaz), a la par que zonas ajardinadas que sean causa de frescor y de oxigenación para lugares de alta densidad de población.

A la par, el desarrollo urbano de nuestras ciudades y los hábitos de la población han provocado una gran densidad de tráfico, que, con independencia de que se potencien otras formas de transporte, en el momento actual no puede verse obstaculizado por vehículos mal estacionados, a lo que se suma la necesidad de los vecinos de disponer de lugares relativamente seguros para aparcar sus vehículos, lo que hace necesario que se habiliten soluciones, entre las cuales se encuentra la construcción de aparcamientos subterráneos.

Consideramos que los dos derechos a los que hacemos referencia, el derecho a disfrutar de espacios de solaz que mejoren la calidad de vida de las personas y la medioambiental de las zonas densas, y el derecho a disponer de lugares de aparcamiento, no deben entrar en conflicto, sino llevarse a cabo de tal modo que se vean beneficiados ambos.

Si los aparcamientos que se considere imprescindible realizar, son construidos sin respetar la legislación vigente, que tiene normas muy concretas, entre otros asuntos sobre la profundidad de tierra que deben asegurar, y no se

procede a un estudio pormenorizado de la zona concreta en la que se va a ubicar, incluyendo el impacto paisajístico, medioambiental y de salud pública, se puede llegar a la situación de deforestar espacios o evitar su ajardinamiento y crear verdaderos desiertos, “sartenes” urbanas, en las que ni pueden los vecinos disfrutar de un espacio público so pena de sufrir quemaduras, ni apenas pueden transitar los peatones sin sufrir los efectos perniciosos de la insolación y del calor que irradia un suelo duro.

Teniendo presente que ésta es una situación que se repite en todas las grandes poblaciones, sólo como ejemplo de plaza pésimamente acondicionada, resultado de la construcción de un aparcamiento subterráneo mal planteado, que no tiene en cuenta la armonización entre aparcamiento y espacio abierto, cabe señalar la Plaza de Armando Palacio Valdés de la ciudad de Valencia, en la que hasta hace escasos años estuvo ubicado un mercado y que en la actualidad es un desierto, transitado con rapidez por los viandantes, en el que no es posible que jueguen los niños, a pesar de disponer de un minúsculo parque infantil, ni que se sienten los adultos en las jardineras que apenas hacen sombra, puesto que ni hay bancos ni de haberlos servirían de nada, porque la plaza entera sufre el efecto “sartén”. Asimismo, ante la eventual construcción de un aparcamiento subterráneo en La Alameda de Valencia, enclave cuyo valor patrimonial el CVC ha puesto de relieve en un informe específico, recordamos que en su caso este aparcamiento debería estar sujeto a un proyecto muy cuidadoso con el arbolado y el paseo existente.

Lugares como el que hemos descrito, deben ser evitados a toda costa, poniéndose los medios necesarios para que no se creen otros nuevos, a la par que se debe corregir el estado de los que ya existen, para lo que se dispone de instrumentos legales y técnicos que permiten combinar los dos derechos ciudadanos a los que antes hemos aludido.

Conclusiones

El CVC, preocupado por las eventuales consecuencias negativas en aspectos paisajísticos, medioambientales y de salud pública y, por tanto, de la calidad de vida de los ciudadanos, que pueden derivarse de la construcción de aparcamientos subterráneos en las poblaciones de nuestra Comunidad,

y en particular en la ciudad de Valencia, aconseja:

1.- En aquellos lugares en los que se deba construir aparcamientos subterráneos, se considera ineludible que, además del necesario respeto de la legislación vigente sobre el tema, se realice un estudio pormenorizado de la zona, incluyendo el impacto paisajístico, medioambiental, de salud pública y en relación al patrimonio cultural, que evite la deforestación de espacios, posibilite su ajardinamiento y lleve a cabo el conveniente acondicionamiento, tanto en cuanto a arbolado como en cuanto a mobiliario urbano, para el disfrute de la ciudadanía del espacio público resultante.

2.- En aquellos lugares en los que ya se han realizado las obras y cuya

consecuencia ha sido la creación de espacios inhóspitos, con exceso de insolación y escaso, nulo o inadecuado mobiliario urbano, se considera urgente que se proceda a su conveniente acondicionamiento mediante las soluciones técnicas pertinentes e imaginativas, por ejemplo la construcción de umbráculos tupidos de estructura artificial sobre la que se incorporen plantas adultas, bajo los cuales ubicar los espacios para juegos infantiles y para esparcimiento de los adultos.

3.- El presente informe se remitirá a la Conselleria de Medio Ambiente, al Ayuntamiento de Valencia y a la Federación Valenciana de Municipios.

A.2. Relacionats amb la promoció cultural

Títol	Sobre aparcamiento y accesibilidad en los museos de la Comunidad Valenciana
Data aprovació Ple	25 de febrer de 2008
Comissió autora	Llegat Històric i Artístic
Coordinador	Vicente Ferrero Molina
Iniciativa	Ple del CVC
Instàncies enviades	Els vint-i-sis museus participants en l'estudi

Introducción

El 14 de noviembre, a propuesta del Presidente del CVC, Santiago Grisolí, la Comisión de Legado Histórico y Patrimonio decide estudiar el problema que puede representar para los visitantes de los Museos las dificultades de aparcamiento. A lo largo de los sucesivos debates y reflexiones se decide ampliar el tema, para estudiar la accesibilidad de los Museos. Se encarga de la preparación del informe al Sr. Vicente Ferrero.

Afortunadamente el desarrollo general del país ha propiciado un cambio en los Museos, que tenían como visitantes prioritarios a los profesionales, a estudiosos de las Bellas Artes y a las capas de la sociedad mejor preparadas culturalmente. Esta transformación es muy importante, pues en la anterior situación el parecer de los ciudadanos, mayoritariamente, era la de que los museos eran unos fríos contenedores de cultura, tanto por la política de gestión de estos centros, como por el menguado

desarrollo cultural por el que se atravesaba.

Esta coyuntura, como decimos, ha permutado y ahora estas instituciones que atesoran colecciones artísticas, arqueológicas, científicas y etnológicas, han cobrado un gran dinamismo que genera una poderosa expansión.

Ahora nuestros museos que son cada vez más y mejores, están generalmente concurridos. A los anteriores visitantes se suman en la

actualidad, masivamente, nuestros estudiantes, sobre todo de Enseñanzas Primaria y Secundaria, que se acercan ahora por aprendizaje pero que se está forjando en ellos a los futuros visitantes incondicionales. Por otra parte, son los ciudadanos de la tercera edad los que también ahora gozan de nuestro patrimonio; igualmente, son de interés primordial para el llamado "Turismo Cultural", ya sea de nuestro propio país o del extranjero.

Los museos nos permiten conocer y enriquecernos con lo que se hizo, saber lo que se hace y reflexionar sobre el qué hacer. Los museos para ser amados se tienen que conocer y reconocer, hacerlos propios.

Por todo ello, es de suma importancia que desde varios puntos de vista sean accesibles y lo que ahora pretendemos es ocuparnos del estudio de la accesibilidad hasta sus puertas.

Problemática

Hay que partir de la consideración de que la mayoría de las colecciones museísticas están albergadas en edificios singulares, en su mayoría ubicados en los centros de las ciudades o villas y en muchos casos dentro del casco histórico-artístico de las mismas, lo cual hace inviable el acceso al museo en cualquier medio de transporte, pues no disponen de aparcamiento propio o incluso de aparcamiento público en sus inmediaciones. Éste no es sólo un problema en nuestra Comunidad o en nuestro país, también lo es en la mayoría de los museos más importantes del mundo.

En el caso de aparcamiento propio, ninguno de nuestros importantes museos lo tiene: Bellas Artes de S. Pío V, IVAM, González Martí, Patriarca, MUBAG, MARQ o EACC y el de Bellas Artes de Castellón, entre otros. En el plano nacional ni el Museo del Prado ni el Reina Sofía o

la colección Thyssen Bornemisza, lo tienen. Tampoco los de Barcelona, incluso algunos con problemas de acceso como es el caso del Museo Picasso.

Los grandes museos europeos también comparten esta problemática: Louvre, Uffici o Galería de Pinturas de Dresde, son un ejemplo de ello.

Es notable observar cómo en la actual ampliación del Museo del Prado, que prácticamente ha triplicado su superficie expositiva, no se ha creado ninguna zona de aparcamiento para visitantes. Seguramente esto es debido a que cuando a los grandes museos les llega la posibilidad de una ampliación, se atienden prioritariamente otras cuestiones como el tener mayor superficie para exponer, almacenar; disponer de mejores laboratorios, archivos, biblioteca, oficinas, zona de restaurante, tienda, etc...

Si a todo esto sumamos la tendencia, por otra parte loable, de hacer ciudades y villas cada vez más peatonales y con más zonas verdes, el problema se agudiza.

Dado por sentado que son casi excepcionales los casos en que los museos tienen aparcamiento propio para visitantes, es importante decir que en su mayoría sí tienen aparcamiento público en sus inmediaciones y también zonas para autobuses, aunque de forma restrictiva. Asimismo los museos, los nuestros también, cuentan con comunicaciones de transporte público que procuran un acceso más cómodo.

Hay casos recientes en nuestra Comunidad en que el problema del aparcamiento está bien resuelto, como en los museos de Castellón EACC y el de Bellas Artes, con el cercano aparcamiento de la Pl. Borrull; en el MARQ de Alicante, con el recién inaugurado de la C/

Hermanos Gómez Losada y con su propia parada de Metro; del mismo modo, el de la Universidad de Alicante MUA, o el caso del Museo de la Ciencia "Príncipe Felipe" de Valencia.

Consideramos

Que la afluencia a nuestros museos es importante, sobre todo la que aportan los grupos escolares y de la tercera edad, y que el medio de transporte de los mismos es el autobús, sobre todo en días laborables.

Por ello, las zonas de estacionamiento de estos vehículos, ya sea con horario restringido o considerablemente cerca del lugar, es fundamental. También lo es para los ciudadanos o ciudadanas que padezcan alguna minusvalía, por lo que se deberá crear para ellos, acceso fácil hasta las puertas del edificio. Se debería hacer constar esta preferencia en los proyectos de futuro de los museos.

Es necesario que los datos que los museos presentan en sus páginas Web, incorporen de una manera muy clara, incluso con gráficos las zonas aptas para cualquier forma de aparcamiento, así como el modo de llegar hasta el edificio. Asimismo, la señalización cada vez ha de ser más clara y profusa, para indicar la situación de los edificios museísticos, ya que suele ser deficiente. También se tendría que dar a los medios de transporte, muy particularmente al gremio de taxistas, información puntual sobre la ubicación de los museos en cada lugar.

Cabría hacer un estudio sobre el incentivo que podrían tener los visitantes que acudieran al museo en su medio de transporte particular y tuviesen que dejarlo en un aparcamiento público o en zona azul, tal y como se viene haciendo por asociaciones de comerciantes, a través de convenios, lo cual

repercute en una major afluència de gent a sus establiments.

Museos de la Comunidad

Hemos formulado cinco preguntas a la Dirección de algunos de los museos de las ciudades de la Comunidad y se han obtenido los siguientes resultados:

A.- El Museo tiene aparcamiento propio para visitantes: Sí 11 % No 89%

B.- El Museo tiene aparcamiento público en sus proximidades: Sí 65 % No 35%

C.- El Museo tiene en su proximidad "zona azul": Sí 46 % No 54%

D.- El Museo tiene fácil accesibilidad mediante Transp. Público: Sí 80 % No 20%

E.- El Museo dispone "puntualmente" de ap. para discapacitados: Sí 38 % No 62%

En teoría, estos resultados se podrían aplicar al conjunto de más de 183 museos reconocidos que poseemos en nuestra Comunidad.

Museo / Localidad	A Aparc. Propio	B Aparc. Público	C Zona azul	D Fácil acceso	E Aparc. Discap
Valencia ciudad					
Museu de les Ciències 'Príncepe Felipe'	SI	SI	SI	SI	SI
Museo del Patriarca	NO	SI	SI	SI	NO
Museo Nacional de Cerámica 'González Martí'	NO	SI	SI	SI	SI
Museu de Belles Arts de València	NO	NO	SI	SI	NO
Institut Valencià d'Art Modern (IVAM)	NO	NO	NO	SI	SI
Museo Catedralicio Diocesano	NO	SI	SI	SI	NO
Museu de Prehistòria	NO	NO	NO	SI	NO
Valencia provincia					
Casa-Museu Segrelles. Albaida	NO	SI	NO	SI	SI
Museu Parroquial. Bocairent	NO	NO	NO	NO	NO
Museu Arqueològic i Teatre Romà. Sagunt	NO	SI	NO	NO	SI
Alicante ciudad					
Museu Arqueològic Provincial. MARQ	SI	SI	NO	SI	SI
Museu d'Art Contemporani d'Alacant	NO	SI	SI	SI	NO
Museo de Bellas Artes. Gravina. MUBAG	NO	SI	SI	SI	NO
Alicante provincia					
Museu Valencià del Paper. Bañeres	NO	SI	NO	NO	NO
Museu Arqueològic Municipal 'Camilo Vicedo Moltó'. Alcoi	NO	SI	SI	SI	NO
Museu Valencià del Joguet. Ibi	NO	NO	NO	NO	NO
Museo Arqueològic 'José M ^a Soler'. Villena	NO	NO	SI	SI	SI
Museu Arqueològic i d'Història d'Elx MAHE. Elche	NO	SI	SI	SI	NO
Castellón ciudad					
Museo de Bellas Artes	NO	SI	NO	SI	NO
Museo de Arte Contemporáneo de Castellón. EACC	NO	SI	SI	SI	NO
Castellón provincia					
Museu de Medallística 'Enrique Giner'. Nules	NO	SI	NO	SI	SI
Muse de l'Arciprestal Basílica de Sta. Maria. Morella	NO	NO	NO	NO	SI
Museo de Arte Contemporáneo de Vilafamés. Vilafamés	NO	SI	NO	SI	SI
Museo Catedralicio. Segorbe	NO	NO	SI	SI	NO
Museo de Cerámica 'Manolo Safont'. Onda	SI	NO	NO	SI	NO
Museu d'Història. Nules	NO	SI	NO	SI	NO

Museos de la Comunidad Valenciana (reconocidos)

ARQUEOLOGIA	61
ETNOLOGIA	56
ARTE SACRO	22
BELLAS ARTES	21
CIENCIAS	15
FIESTAS	4
OTROS	4

Conclusiones

Primera.- El CVC considera que la conexión entre los diferentes museos y centros culturales de la ciudad es importante para la educación y el disfrute cultural de los ciudadanos.

Segunda.- El CVC considera que forma parte de una política adecuada revitalizar los cascos antiguos con edificios institucionales de nueva creación acordes con el entorno y rehabilitar los ya existentes, para cuyo acceso es fundamental el establecimiento de líneas de transporte público cercanas y el estudio de otras

estrategias de uso de aparcamientos públicos cercanos similares a las utilizadas por otros colectivos, a la par que estudiar la posibilidad de dotarse de aparcamiento propio.

Tercera.- El CVC considera muy importante el analizar la repercusión que pueda tener respecto de las visitas al Museo, la accesibilidad a los mismos.

Cuarta.- Consideramos absolutamente indispensable la búsqueda de soluciones imaginativas para facilitar el acceso a personas con algún tipo de minusvalía.

Quinta.- Pensamos que el problema en cuestión quedaría solucionado en los museos de nueva creación y en el entorno de los ya existentes, con el acompañamiento de planes de accesibilidad a los mismos.

Sexta.- Este informe será cursado al Ministerio correspondiente, Consellería de Cultura, Diputación de las tres provincias, Ayuntamientos e Instituciones privadas que puedan colaborar en la realización de este fin.

Títol	Sobre los museos científicos y la posible creación de un Museo de Historia Natural en la ciudad de Valencia
Data aprovació Ple	28 de juliol de 2008
Comissió autora	Ciències
Coordinador	Vicente Muñoz Puellas
Iniciativa	Comissió de les Ciències
Instàncies enviades	Presidència de la Generalitat, Conselleria de Cultura, Conselleria d'Educació, Conselleria de Medi Ambient, Ajuntament de València, Fedearcío Valenciana de Municipis i Províncies, Museu Municipal de Ciències Naturals de València, Fundació La Caixa
Actuacions del CVC relacionades www.cvc.gva.es	Informe sobre l'avantprojecte de Reglament de Museus i Col·leccions Museogràfiques (2001); Informe sobre el anteproyecto de Reglamento de Museos (2002); Didáctica de la Ciencia (2005);

Antecedentes

La Comisión de las Ciencias, que siempre se ha interesado por los

espacios museísticos de la Comunidad Valenciana, y en particular por los de índole científica, recibió el 4 de octubre de

2007 al antes catedrático de Historia de la Medicina José María López Piñero, que informó sobre museos y colecciones científicas valencianas.

Paralelamente, se encargó al sr. Huguet un listado de los museos y otras instituciones de Ciencias Naturales de la Comunidad. En dicho listado, que se presentó el 14 de noviembre y que no pretende ser exhaustivo, figuran los siguientes lugares:

- 1) El Museo de Fósiles Francisco Moreno Mesas, de Aras de Alpuente.
- 2) El Museo Forestal y de Animales Disecados, de Chelva.
- 3) El Museo de Antigüedades, Alfarería y Fósiles, de Morella.
- 4) La Casa de la Cultura, de Novelda.
- 5) El Museo de Ciencias Naturales El Carmen, de Onda.
- 6) El Museu Paleontològic de Sant Mateu, en Sant Mateu.
- 7) El Jardín Botánico de Valencia.
- 8) El Museo del Medio Ambiente, de Valencia.
- 9) El Jardín Zoológico de Valencia.
- 10) El Museo Municipal de Ciencias Naturales de Valencia.

A estos espacios museísticos cabría añadir el Oceanográfico de Valencia.

Se nos ha hablado también del Museo Hermano León, del Colegio La Salle de Paterna; de la colección Jiménez de Cisneros, que se encuentra temporalmente en el instituto Jorge Juan de Alicante; de la colección del Colegio Padres Jesuitas de Valencia; de la colección del instituto Francisco Ribalta de Castellón. Ninguna de ellas está catalogada, que se sepa.

Posteriormente, el 15 de enero de 2008, compareció Jorge Wagensberg, director de Cosmocaixa, el Museo de Ciencias Naturales de Barcelona, integrado en la Obra Social de la Fundación La Caixa, para informar sobre los museos científicos. Y el 5 de junio compareció Margarita Belinchón, directora del Museo Municipal de Ciencias Naturales de Valencia.

El presidente de la comisión, Ramón Lapedra, presentó un escrito con algunas consideraciones al respecto, que se han tenido en

cuenta a la hora de redactar este informe.

Instituciones de Historia Natural en la ciudad de Valencia y su entorno

En la Ciudad de Valencia hay al menos cinco instituciones que abarcan diferentes aspectos de la Historia Natural.

El Jardín Botánico, que pertenece a la Universitat de València, desempeña tareas de investigación y divulgación. Tiene una amplia colección de plantas vivas, una serie de herbarios importantes y una colección de germoplasma.

El Museo del Medio Ambiente, actualmente llamado Museu Valencià d'Història Natural, es un pequeño edificio situado en el paseo de la Pechina, en la parte trasera del Jardín Botánico. Está gestionado por la Fundación Entomológica Torres Sala, cuya Junta de Patronos se halla integrada por la Generalitat Valenciana, el Ayuntamiento y la Diputación de Valencia. En el museo también se encuentra depositada la Colección Malacológica Siro de Fez, cuyos fondos pertenecen al Patronato Valenciano de Zoología Ignacio Docavo.

El Jardín Zoológico de Valencia estuvo en los Jardines del Real de la ciudad desde el año 1965 hasta el 2007. Lo gestionaba el Patronato Valenciano de Ciencias Naturales, posteriormente Patronato Valenciano de Zoología Ignacio Docavo. En la actualidad ha sido sustituido por el Bioparc Valencia, en el parque de cabecera del río Túria. Bioparc Valencia es obra de Rain Forest Diseño S.L, empresa dedicada al diseño, desarrollo y gestión de parques zoológicos.

El Oceanográfico de Valencia, que forma parte de la Ciutat de les Arts y les Ciències, dependiente de la Generalitat Valenciana, es el mayor acuario de Europa. Da charlas y cursos, y hace investigación. En sus instalaciones se muestran una serie de hábitats: los humedales, el Mediterráneo, los mares templados

y tropicales, el Ártico y el Antártico, etc.

El Museo Municipal de Ciencias Naturales de Valencia se encuentra ubicado en el antiguo restaurante de Viveros, en los Jardines del Real, obra racionalista del arquitecto Luis Gay. Cuenta con cuatro áreas expositivas: a) Una parte dedicada a la contribución valenciana a las Ciencias Naturales, representada por la recreación de un gabinete científico del S.XIX, similar al que utilizó Ramón y Cajal, un microscopio óptico de 1910 y un microscopio electrónico del año 1963, que ilustra cómo los avances científicos suelen estar vinculados al avance tecnológico. b) Una exposición paleontológica, con muestras de la Comunidad Valenciana y los ejemplares más representativos de la colección de paleontología del Pleistoceno americano más importante que existe en Europa, el legado de José Rodrigo Botet (1842-1915). c) El área de malacología, constituida por la histórica colección conquiológica reunida por Eduardo Roselló Bru, propiedad del Ayuntamiento de Valencia desde 1926. d) Ecosistemas valencianos. Una serie de vídeos y fotografías muestra la riqueza y variedad del término municipal de Valencia, incluyendo los núcleos de mayor valor naturalista, como el Parque Natural de la Albufera y su Devesa, de importancia internacional.

En conjunto, y pese a su pequeño tamaño, el Museo Municipal de Ciencias Naturales es lo más parecido al moderno museo multidisciplinar de Ciencias Naturales que necesita Valencia. Sin embargo, sólo recibe ayuda municipal, y para el desempeño de sus funciones cuenta únicamente con una técnica, que es la directora. No cuenta con verdaderos almacenes, y no tiene capacidad para albergar exposiciones de grandes dimensiones, sean propias o ajenas.

Mención aparte merecen los distintos institutos de investigación,

como el Centro de Investigaciones sobre Desertificación (CIDE), en Albal, que depende del CESIC, la Universidad de Valencia y la Generalitat Valenciana, el Instituto Cavanilles de Biodiversidad y Biología Evolutiva, que depende de la Universidad, y, desde el punto de vista historicista, el Instituto de Historia de la Medicina y la Ciencia López Piñero. También, por su importancia en la conservación de la avifauna valenciana, conviene resaltar la tarea del Centro de Información e Interpretación del Racó de l'Olla, gestionado por la Conselleria de Medi Ambient, Aigua, Urbanisme i Habitatge.

Los museos de Historia Natural

En sus orígenes, los museos de Historia Natural eran gabinetes de curiosidades en los que, durante la época de las grandes exploraciones y descubrimientos siglo XVI y siglo XVII, se exhibían muestras de animales, vegetales y minerales, en su mayor parte procedentes de lugares remotos, además de realizaciones humanas, como cuadros y artefactos de otras culturas.

Aunque reflejaban las creencias populares de la época, y no era raro encontrar en ellos supercherías como sangre de dragón o esqueletos fraudulentos de seres míticos, los gabinetes de curiosidades tuvieron un papel fundamental en los inicios de la ciencia moderna, sobre todo gracias a la edición de catálogos, generalmente ilustrados. También ayudaron al estudio temprano de ciertas disciplinas, ya que contenían colecciones de fósiles, conchas e insectos.

Los gabinetes de curiosidades desaparecieron durante los siglos XVIII y XIX, pero los objetos más interesantes que guardaban fueron reubicados en los museos de arte y de historia natural que empezaban a crearse, a partir de la institucionalización de colecciones particulares de especímenes o de

instrumentos de investigación o experimentación. En la actualidad, la denominación de Museo de Historia Natural puede referirse a cualquier museo donde se exhiban especímenes o muestras de geología, paleontología, botánica, zoología, antropología, ecología, etcétera.

Los museos de Historia Natural antiguos pertenecen a ese tipo tradicional y se caracterizan por mostrar, en palabras de Jorge Wagensberg, una acumulación de objetos sin fenómenos, esto es sin ilustrar ningún tema en concreto.

A partir de los años 60 del siglo XX, en Estados Unidos de América se desarrolló, inspirado en experiencias pioneras como la del Deutsches Museum de Munich (1903), que es el mayor museo del mundo de ciencia y tecnología, y el Palais de la Découverte (1937), de París, un modelo de museo didáctico interactivo y lúdico, con profusión de textos explicatorios y de representaciones virtuales de fenómenos, abundancia de réplicas monumentales y escasa presencia de objetos auténticos. Con frecuencia se los ha definido como «museos para niños». El concepto ha prosperado, dando lugar no sólo a museos muy populares sino a los parques temáticos.

Pero un museo de Historia Natural moderno podría ser algo más, como afirma la Declaración Buffon, que en octubre de 2007 firmaron 93 instituciones de Historia Natural (museos de Historia Natural e institutos de investigación, jardines botánicos, zoológicos...) de todo el mundo. No tiene por qué ser una mera colección de curiosidades, como los antiguos gabinetes, ni una lección en forma de presentación multimedia que se agota en una visita.

En estos tiempos, un museo ideal tendría que ser un lugar de encuentro, de intercambio de ideas, de generación de opiniones y de investigación, y debería combinar la exhibición permanente de una parte de su fondo con exposiciones

temporales temáticas, hechas con fondos propios o ajenos, de duraciones variables.

Para ser verdaderamente útil, un Museo de Historia Natural no ha de ser un monumento vacío ni un almacén abarrotado, sino un instrumento de cambio social, fomentando y difundiendo el espíritu científico, estimulando la curiosidad por el mundo natural y su estudio a través del método científico y, en general, el racionalismo. Su función principal no ha de ser necesariamente informar, ya que la información más completa se encuentra en los libros o en internet, ni enseñar, que es una responsabilidad del sistema educativo, ni tampoco proteger el patrimonio, aunque una de sus funciones sociales pueda ser la de custodiar fondos patrimoniales, tanto colecciones de especímenes como de instrumental científico, para su estudio permanente.

El principal cometido de un Museo de Historia Natural, y por extensión la de un Museo de las Ciencias, ha de ser suscitar interés por las grandes cuestiones científicas, a través de la presentación de objetos auténticos estudiados conjuntamente por diversas disciplinas, para, en definitiva, difundir el conocimiento de la metodología científica como un aprendizaje del enfoque racional de cualquier problema.

Con este objetivo, no parece que la mejor opción sea dividir el museo en salas según las diferentes disciplinas científicas –conquiología, entomología, ornitología, etc.–, como se hacía antes, sino presentar los objetos a través de las preguntas que suscitan y darles un tratamiento multidisciplinar, más acorde con la realidad. Se trata de que los objetos dialoguen entre sí, con los fenómenos que ilustran y con los visitantes. De este modo, los especímenes sirven para enriquecer al visitante desde un punto de vista cultural e intelectual, para hacerle pensar y entender sobre temas variados –plagas, mimetismo, líneas

evolutivas, contaminación-, y no únicamente para distraerlo o para suscitar una admiración sin comprensión.

Es importante que los museos sean originales, en el sentido de únicos, y sólo pueden serlo si toman como referencia las especificidades de su entorno inmediato, es decir si tienen en cuenta la identidad natural e histórica del lugar donde están ubicados. En el caso valenciano, han de tener en cuenta las características naturales – geológicas, botánicas, etc.– de la zona, y también su variedad y su proximidad al mar. Un museo así ayuda a los habitantes del lugar a ahondar en el conocimiento de la realidad propia, y a interesarse por sus problemas.

Un museo científico es un espacio de trabajo de cuatro tipos de agentes o actores sociales: los científicos; los que aplican los descubrimientos científicos a la tecnología y, por medio de esta, a la producción de bienes; los políticos y los ciudadanos. Desde este punto de vista, los museos de ciencias constituyen un factor de desarrollo democrático.

Recomendaciones

Creemos, como señala la reciente Declaración Buffon, que figura como Anexo, que los museos y otras instituciones relacionadas con la Historia Natural son depósitos esenciales de muestras científicas, en las que se basa el conocimiento de la biodiversidad y el estudio de la evolución.

1) Pedimos, por tanto, a las autoridades competentes mayor ayuda y consideración institucional en este campo, donde se echa en falta, sobre todo, una catalogación de los fondos de historia natural existentes en la Comunidad Valenciana, algunos de los cuales se encuentran en paradero incierto o desconocido. Particularmente precarias son las colecciones de los institutos de segunda enseñanza, que se conocen mal y además

carecen de la protección adecuada. Sería deseable que una institución importante velara por el conjunto de las colecciones.

2) Recomendamos también la creación en la ciudad de Valencia de un moderno Museo de Historia Natural o un Instituto de Investigación, acorde con el siglo en que nos encontramos. Dicho museo habría de ser lo suficientemente capaz como para mostrar una parte representativa de sus colecciones, y albergar exposiciones permanentes o temporales que ilustren aspectos relevantes, como la evolución o la biodiversidad, con ayuda de ejemplares propios o de otras colecciones, preferentemente valencianas.

3) Consideramos que un Museo de Historia Natural moderno debería, sin descuidar los aspectos lúdicos ni las representaciones virtuales, mostrar piezas y fenómenos auténticos, que ayudaran a profundizar en el conocimiento de nuestro entorno, y en particular en el de nuestra comunidad, y a conocer y valorar el patrimonio natural y la biodiversidad.

4) Dicho museo debería difundir el conocimiento de la metodología científica, como un aprendizaje del enfoque racional de cualquier problema.

5) Debería también servir para llevar a cabo una investigación puntera, que ampliase el conocimiento de la estructura y la dinámica de la biodiversidad en el presente y en el pasado. En un museo, el pleno desarrollo de las funciones investigadoras requiere espacios adecuados y colecciones representativas.

6) El museo o instituto de investigación debería responder a las necesidades científicas y ser dirigido por científicos, que trabajarían en colaboración con los diseñadores, los artistas creativos y los gestores propios. Tanto en el caso de la remodelación como en el de una nueva construcción, las

instalaciones deberían ser bellas, lo que no es incompatible con el rigor.

7) La colección de especímenes y otras bases de datos de la naturaleza son herramientas indispensables para entender el impacto del cambio climático, la pérdida de biodiversidad y otras cuestiones medioambientales. Un museo moderno debería desarrollar nuevos enfoques para entender y gestionar la crisis medioambiental, y para ayudar al público en general, a los políticos y a las partes interesadas a encontrar soluciones

8) En este sentido, el museo debería ser también un foro para el compromiso directo con la sociedad civil, que es indispensable para ayudar a provocar aquellos cambios de comportamiento de los cuales depende nuestro futuro común y el futuro de la naturaleza.

9) El nuevo Museo de Historia Natural podría instalarse en alguno de los muchos edificios antiguos y espaciosos que hay en la Ciudad de Valencia. Con ello se evitaría la construcción de un nuevo edificio, y se ayudaría al mantenimiento y aprovechamiento de nuestro patrimonio histórico y arquitectónico.

10) Otra opción sería construir un edificio de nueva planta en los terrenos del jardín de los Viveros donde estaba situado el antiguo zoo. Con ello se daría continuidad al Museo Municipal de Ciencias Naturales, que se encuentra al lado, y se dispondría de mayor espacio para las colecciones.

11) En tanto se estudia la creación de un nuevo Museo de Historia Natural, aconsejamos la formación de una comisión de expertos, que podría reunirse con las diferentes administraciones para elaborar el proyecto y estudiar la posibilidad de que, como ya hemos sugerido, una institución importante vele por el conjunto de las colecciones científicas existentes.

12) Reconocemos la labor del Ayuntamiento de Valencia y le alentamos a que continúe en ella. Consideramos, en cualquier caso,

que el actual Museo de Historia Natural debería potenciarse con una mayor dotación económica, que le permitiera mostrar debidamente unas colecciones excepcionales y, a ser posible, coordinarse con museos afines, para poder asumir tareas didácticas y de investigación de mayor envergadura.

13) Este informe se enviará a Presidencia de la Generalitat, al Ayuntamiento de Valencia, a la Consellería de Cultura y Deportes, a la Consellería de Educación, a la Consellería de Agua, Medio Ambiente, Urbanismo y Vivienda y a la Federación Valenciana de Municipios y Provincias. También, a los comparecientes Margarita Belinchón y Jorge Wagensberg.

ANEXO

La Declaración Buffon

Instituciones de Historia Natural y la Crisis Medioambiental

Mensaje de Conclusión del Simposio Buffon – 18 y 19 de octubre de 2007
Museo Nacional de Historia Natural de París

Representantes de 93 instituciones de historia natural (museos de historia natural e institutos de investigación, jardines botánicos, zoológicos...) de 36 países de todos los continentes se reunieron en París el pasado 18 y 19 de octubre de 2007, con ocasión del tricentenario del nacimiento de Buffon, uno de los grandes padres fundadores del estudio científico sobre la diversidad de la vida.

Teniendo en cuenta que la ciencia es vital para la gestión sostenible de la biodiversidad y los ecosistemas y, mediante ella, para la supervivencia de la población humana en este planeta, las contribuciones esenciales de estas instituciones son cuatro:

a) Son los principales depósitos de muestras científicas en las que, en última instancia, se basa la

comprensión de la variedad de la vida.

b) Mediante una investigación puntera amplían el conocimiento de la estructura y la dinámica de la biodiversidad en el presente y en el pasado.

c) Mediante asociaciones, y mediante programas de formación y desarrollo de capacidades, aumentan la capacidad global para gestionar retos medioambientales actuales y futuros.

d) Son un foro para el compromiso directo con la sociedad civil, la cual es indispensable para ayudar a provocar aquellos cambios de comportamiento de los cuales depende nuestro futuro común y el futuro de la naturaleza.

Actualmente, las instituciones de historia natural tienen una serie de responsabilidades concretas porque la biodiversidad global se colapsa.

Los enfoques actuales no son los adecuados ante este reto. Así pues, reafirmamos nuestro compromiso de trabajar juntos y desarrollar nuevos enfoques integrados con el fin de entender y gestionar la crisis medioambiental, así como para comunicar los problemas al público general, a los políticos y a una amplia gama de partes interesadas. Hacemos tres recomendaciones:

1) La colección de especímenes y otras bases de datos sobre la naturaleza son un modelo de la variabilidad de la naturaleza y forman parte de la infraestructura científica mundial (tal y como ilustra el Foro Global sobre Ciencia de la OCDE). Son herramientas indispensables para entender el impacto del cambio climático, la pérdida de biodiversidad y otras cuestiones medioambientales, pero hoy en día las colecciones de historia natural están desapareciendo en muchos países debido a la falta de financiación. Por lo tanto, desde aquí hacemos un llamamiento a los gobiernos y a las organizaciones para que den un mayor apoyo para la conservación de estas colecciones tan vitales.

2) La investigación naturalista en el campo es esencial para acumular y difundir la información, así como la formación y las iniciativas para el desarrollo de capacidades.

Como grupo, las instituciones de historia natural han desarrollado, y seguirán desarrollando y llevando a cabo, la mejor práctica en esta área. No obstante, los actuales cambios políticos derivados del Convenio sobre Diversidad Biológica de la ONU han provocado que la investigación y la gestión de colecciones para la investigación científica sobre biodiversidad sean aún más dificultosas y caras.

Por lo tanto, desde aquí hacemos un llamamiento a los gobiernos y al Convenio sobre Diversidad Biológica:

-para que reconozcan la diferencia entre bioprospección orientada a los beneficios e investigación orientada a la ciencia para el bien común, y

-para que faciliten la recopilación de biodiversidad no comercial y el movimiento de especímenes en sus propuestas del proyecto de Acceso y Beneficio Compartido (ABS), incluyendo su desarrollo de la política y los reglamentos.

3) La evolución, sin duda, es la explicación más aceptable para la diversidad de la vida. Es decisivo que sólo se acepten como "científicos" estos enfoques tan empíricos y analizables cuando se trata de la evolución. Desde aquí instamos a que se apoye la difusión de perspectivas científicas, que es nuestro deber como organizaciones de acercamiento, y para la enseñanza de la evolución en las escuelas.

En conclusión, los participantes del Simposio Buffon expresan su deseo de que los científicos, los políticos y la sociedad civil unan sus esfuerzos para lograr una gestión sostenible de la naturaleza y el mantenimiento y la restauración de los ecosistemas y sus servicios, de los cuales depende la civilización.

Reafirmamos nuestra convicción de que un modelo de desarrollo próspero compatible con un mundo

natural sostenible es posible. Mantenemos nuestro entusiasmo hacia las contribuciones que podemos realizar a través de nuestras misiones en este contexto, que consisten en ampliar el

conocimiento humano sobre la naturaleza, formar especialistas de todo tipo y compartir el conocimiento con el público general, concretamente la gente joven. Reiteramos nuestra

capacidad para ofrecer un foro ecuánime para el desarrollo de nuevas ideas y nuevos enfoques entre todas las partes afectadas.

Títol	Sobre la situació del rock valencià
Data aprovació Ple	29 de setembre de 2008
Comissió autora	Arts
Coordinadors	Ricard Bellveser, Manuel Ángel Conejero i Jesús Huguet
Iniciativa	Comissió de les Arts
Instàncies enviades	Conselleria de Cultura, Diputacions valencianes, Federació Valenciana de Municipis i Províncies, Institut Valencià de la Joventut

Antecedents

En la sessió de setembre de 2007 de la Comissió de les Arts del Consell Valencià de Cultura, a proposta del conseller Sr. Bellveser Icardo, es plantejà la conveniència d'assabentar-se sobre la situació de les bandes i intèrprets de la música de rock i popular valenciana actual.

En la sessió d'octubre el conseller Sr. Huguet Pascual presentà un escrit amb el títol de *Música y nuevas tecnologías*. També el conseller García Asensio manifestà la seua disposició a explicar les noves formes de transmissió musical. Però per acord unànime, i per tal de concretar un camp específic, s'acordà plantejar-se només el problema de la situació dels grups i intèrprets de música de rock al territori valencià. El Sr. Bellveser Icardo, ja en la sessió de novembre, aportà un document, *Plan de apoyo y promoción del rock valenciano*, que es lliurà com base de les tasques posteriors. S'acordà igualment convidar alguns intèrprets i gestors culturals per tal que ens donaren la seua opinió sobre el tema.

S'encarregà als consellers Srs. Bellveser Icardo, Huguet Pascual i

Conejero Tomàs la redacció de l'informe.

Situació del rock valencià

A la sessió de gener de 2008 assistiren la Sra. Sarah Rope i el Sr. Pau Chafer, que informaren sobre la manca de circuits de rock i llocs d'assaig. Sobre els costos de producció d'un CD i dels instruments. Posteriorment lliuraren un document sobre les qüestions plantejades.

A la sessió de febrer van ser convidats el músic de jazz i promotor musical Ximo Tébar, president de l'Associació de músics de jazz valencians, i Roberto Revert, membre d'un grup de rock aficionat. Per a Tébar el problema cabdal té a veure amb l'escassa demanda i la competència de la música gravada. Considera que una bona oportunitat podria ser la creació de la Torre de la Música. Roberto Revert indica que la disponibilitat de locals d'assaig és greu i que les actuacions estan molt mal pagades.

Marcos Junquera assistí a la sessió de març i ens lliurà un document extens sobre la situació i problemàtica del rock valencià. Considera que hi ha una manca d'adequació entre la gran oferta

potencial i les infraestructures escasses i deficientes. Que hi existeixen poques ajudes, tant per a facilitar activitats musicals com per a adquisició d'instrumental i promoció. Menciona, com iniciatives positives, les del Col·legi Major Lluís Vives i el projecte del Casal Jove de Sagunt.

Per a la sessió d'abril s'acordà convidar al Dtr. Gral. de l'IVAJ, Adrián Ballester, i a l'assessor d'aquest organisme, Vicente Cervera, però per raons personals no va ser possible la seua presència.

Conclusions

a).- La música de rock, i per extensió aquella que puntualment anomenem moderna, té una transcendència indubtable com element de cultura popular jove. El seguiment d'intèrprets més o menys coneguts i els processos mercantils al voltant d'aquest fenomen adquireixen així un relleu social i cultural que en ignorar-los o menysprear-los aboquen a un desconeixement rellevant de les inquietuds dels joves i, per tant, a una ruptura entre el món adult i el juvenívol. Per tot això estudiar i acostar-se a la música que els interessa és una responsabilitat social i cultural de la que el Consell

Valencià de Cultura no pot estar absent.

b).- Determinats municipis i institucions han creat àmbits i espais on la presència d'esta música i la possibilitat d'assajar-la permet unes accions i actuacions condicionen favorablement el comportament de grups i intèrprets. En eixe sentit cal remarcar, segons els nostres convidats, exemples com els del Casal Jove de Sagunt, la sala multiusos de l'Alcúdia o el Col·legi Major Lluís Vives de València.

c).- Considerem que l'exemple de les anteriors experiències pot ser model, o almenys estímul, per crear espais semblants en els municipis valencians.

d).- L'ajuda a l'adquisició d'instruments és una altra actuació

en la que ajuntaments, institucions i associacions poden tindre un protagonisme eficient, com fan les bandes de música per exemple.

e).- Accions com el "Circuit de Rock" de l'IVAJ o de semblants per part de les diputacions poden ser igualment beneficioses però caldrà incidir en la promoció posterior dels conjunts i intèrprets guanyadors o destacats, incloent un compromís per part dels organitzadors d'una sèrie d'actuacions posteriors al concurs.

f).- La futura Torre de la Música pot ser una plataforma de divulgació i foment de la música de rock i jazz, de tota la moderna en general, però caldria que les institucions públiques i privades valencianes foren receptives i propiciaren la difusió i possible actuació del que des de la Torre puga generar-se. El

C.V.C. ofereix la seua col·laboració i assessorament en el projecte.

g).- Cal incidir en el valor formatiu del coneixement i execució musical, i com a conseqüència propiciar un compromís de les autoritats acadèmiques per introduir-los en l'ensenyament.

h).-Aquest informe s'enviarà a les conselleries d'Educació i de Cultura i Esport de la Generalitat Valenciana, a l'IVAJ, a les tres diputacions valencianes, a la Federació Valenciana de Municipis i Províncies, als convidats que assistiren a la Comissió i aquelles institucions i associacions interessades.

Títol	Recomendación sobre la presencia de programas de música clásica en los medios públicos de comunicación de masas
Data aprovació Ple	22 de desembre de 2008
Comissió autora	Arts
Coordinadora	Carmen Morenilla
Iniciativa	Ple del CVC
Instàncies enviades	Ràdio Nou, Radio Valencia SER, Cadena 40 Mediterráneo, Onda Cero Valencia, Kiss FM, COPE Valencia i RNE Valencia.

Antecedentes y consideraciones

En reiteradas ocasiones el CVC se ha interesado por la formación de la ciudadanía en general en artes en un sentido amplio, literatura, artes plásticas, artes escénicas y musicales, el conocimiento de las cuales no sólo permite el disfrute de nuestro patrimonio histórico y cultural y la comprensión de las nuevas creaciones, lo que enriquece intelectual y anímicamente a la persona, sino que aporta a quienes los poseen una mayor cultura general, que les permite enfrentarse a los nuevos retos de una sociedad cambiante con otros instrumentos

intelectuales, además de los proporcionados por los conocimientos específicos.

Con anterioridad hemos destacado que al potenciarse la formación estética y cultural en general de las personas, y con ella el aprecio por los valores artísticos del pasado y del presente, se fomenta la cohesión cultural de los pueblos, a la vez que se contribuye a lograr una visión más completa y compleja de los procesos históricos pasados y presentes, de los que son manifestación los productos artísticos, pero también los avances

intelectuales en sentido amplio, incluyendo las actitudes vitales.

Por ello entendemos que el conocimiento de las manifestaciones artísticas que configuran nuestro patrimonio cultural, y de los mecanismos que permiten entender y disfrutar de las artes no sólo logra un enriquecimiento cultural más profundo, sino que ofrece instrumentos intelectuales para un análisis más complejo, y por ello más exacto, de la realidad.

En este sentido el CVC, al ocuparse de la situación de los jóvenes que se

dedican al cultivo de la música, ha observado con preocupación en las diversas cadenas de televisión y radio públicas en emisoras de programación generalistas una carencia de programas sobre el mundo de la música clásica. Se es consciente de la existencia de cadenas de radio dedicadas exclusivamente a la música, que cumplen una excelente función para las personas amantes de la misma, así como también de retransmisiones de conciertos en las televisiones públicas, y de alguna emisión en alguna radio pública loable, por no hablar de las de canales de televisión privados. Pero el CVC considera que, si bien esta faceta es muy importante y está bien cubierta, va dirigida a un

público específico, ya captado y formado para el disfrute de la música. En cambio, el CVC considera que debería prestarse una atención mayor en cadenas de programación generalista y en horario de amplia repercusión a la formación y disfrute de la música clásica de todo tipo, lo que posibilitaría su acercamiento a la ciudadanía en general.

Recomendaciones

Por todo ello, el CVC recomienda que se estudie la conveniencia de introducir en diversas televisiones y radios públicas (municipales, autonómicas, estatales, etc.) en emisoras de programación generalista y en horario de amplia

audiencia programas destinados a la ciudadanía en general, en los que se potencie el conocimiento y el aprecio por la música culta, prestándose una atención singular al potencial auditorio infantil. En este sentido, recomendamos el estudio de la posibilidad de utilizar las orquestas públicas con dicho fin.

Esta recomendación se enviará a Presidencia de la Generalitat Valenciana, la Consellería de Cultura, la Federación Valenciana de Municipios y Provincias y a las cadenas de emisoras públicas y privadas que emiten en la Comunidad Valenciana.

Títol	Sobre la Ley del Cine y su aplicación
Data aprovació Ple	22 de desembre de 2008
Comissió autora	Jurídica
Coordinadors	Jesús Huguet i Vicente Muñoz Puelles
Iniciativa	Comissió Jurídica
Instàncies enviades	Presidència de la Generalitat, Ministeri de Cultura, Conselleria de Cultura, Institut Valencià de Cinematografia
Actuacions del CVC relacionades www.cvc.gva.es	Informe del grup de treball sobre els recursos audiovisuals de la Comunitat Valenciana (2004)

Antecedentes

El Consell Valencià de Cultura se ha interesado anteriormente por la situación del audiovisual valenciano. Así, por ejemplo, en abril de 2004 emitió el Informe sobre los Recursos Audiovisuales de la Comunidad Valenciana, que recomendaba la creación de una Mediateca Valenciana, a fin de reunir y custodiar todos los fondos documentales referidos a esta Comunidad.

Paralelamente, la Comisión Jurídica y de Interpretación Reglamentaria ha estudiado en tiempos recientes varias leyes estatales, como la Ley de la Biodiversidad y la Ley del Libro.

Para evaluar la nueva Ley 55/2007, de 28 de diciembre, del Cine, la comisión invitó al sr. Muñoz Puelles a elaborar este informe.

Como la propia Ley señala, la actividad cinematográfica y audiovisual conforma un sector estratégico de nuestra cultura y de nuestra economía. Su contribución al avance tecnológico, al desarrollo económico, a la creación de empleo y al mantenimiento de la diversidad cultural, son elementos suficientes para que el Estado establezca las medidas necesarias para su fomento y promoción, y determine los sistemas más convenientes para la conservación del patrimonio cinematográfico y su difusión.

Además de la dimensión cultural, hay que tener presente el carácter industrial de la actividad cinematográfica y audiovisual y de su producción, distribución y exhibición.

Por otra parte, la dispersión de unas normas legales con excesiva antigüedad obligaba a recoger en un único texto los diferentes aspectos que afectaban a las actividades del sector audiovisual, y a derogar aquellos que resultaban innecesarios.

La Ley del Cine introduce el concepto de integración de la cinematografía en el conjunto del audiovisual, y considera a la

televisión como elemento importante de difusión, promoción y financiación de la cinematografía. Se aspira, además, a articular la relación entre los diferentes sujetos que operan en el sector: creadores, productores, personal técnico y artístico, industrias técnicas, distribuidores, exhibidores y empresas videográficas.

Esta Ley se dicta al amparo de los artículos 14, 16 y 20 de la Constitución Española y se sustenta en los principios de libertad de expresión y pluralismo, en la promoción de la diversidad cultural y lingüística de nuestro país, en el apoyo a las versiones originales de las obras como protección básica de sus autores, en la difusión del cine europeo, de cuyo entorno España es miembro activo, y del cine iberoamericano como referente natural de nuestra cinematografía e industria audiovisual, en la protección de los menores, en la atención a la diversidad, la accesibilidad y la no discriminación por razón de discapacidad, así como en el respeto a la igualdad de género.

Además, la Ley del Cine se inspira en el artículo 44.1 de la Constitución, que dispone que los poderes públicos promoverán y tutelarán el acceso a la cultura, a la que todos tienen derecho. Todo ello sin perjuicio de las competencias que tengan o puedan asumir las Comunidades Autónomas.

Puntos principales de la Ley del Cine

En el *Preámbulo*, la nueva ley anuncia sus objetivos fundamentales:

1. La definición y el apoyo a los sectores independientes que existen en nuestra cinematografía, tanto en el ámbito de la producción como en los de distribución y exhibición.
2. La creación de mecanismos que eviten los desequilibrios que

actualmente existen en el mercado audiovisual.

3. La adaptación de las nuevas tecnologías y formatos que se han ido introduciendo en este campo, con especial atención a los inminentes procesos de digitalización.
4. El respaldo a la creación y a los autores como fuente de origen de la relación que las obras tienen que mantener con los ciudadanos, que son sus destinatarios naturales.

El articulado del texto consta de cuatro capítulos.

El primero, denominado *Disposiciones generales*, se refiere al objeto de la Ley: la ordenación de los diversos aspectos de la actividad cinematográfica y audiovisual desarrollada en España; la promoción y fomento de la producción, distribución y exhibición de obras cinematográficas y audiovisuales y el establecimiento tanto de condiciones que favorezcan su creación y difusión como de medidas para la conservación del patrimonio cinematográfico y audiovisual.

Se habla también del ámbito de aplicación, que son las personas físicas residentes en España, las empresas españolas y las nacionales de otros Estados miembros de la Unión Europea establecidas en España, que desarrollen actividades de creación, producción, distribución y exhibición cinematográfica y audiovisual, así como industrias técnicas relacionadas.

Se establece el órgano competente de la Administración General del Estado, que es el Ministerio de Cultura, por medio del Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales (ICAA). Está previsto que dicho Instituto se transforme paulatinamente, para lograr una gestión más eficaz y ágil, en la

Agencia Estatal de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales.

Por seguridad jurídica se establecen una serie de definiciones. Puede parecer que estas definiciones son superfluas, pero corresponden al deseo ya expresado de actualizar los conceptos. Las definiciones abarcan un amplio espectro, desde la de película cinematográfica a la de productor, distribuidor y exhibidor independiente, pasando por la de nuevo realizador, la de operador de televisión o la de complejo cinematográfico.

El segundo capítulo se llama *Ordenación de la cinematografía y del audiovisual*. Empieza estableciendo la nacionalidad de las obras cinematográficas y audiovisuales, y estipula que, para que una obra obtenga el certificado de nacionalidad española, deberá cumplir con los siguientes requisitos:

1. Que el elenco de autores esté formado, al menos en un 75%, por personas que ostenten la nacionalidad española o la nacionalidad de cualquier otro Estado miembro de la UE. O bien que tengan la tarjeta de residencia en España o en cualquiera de los mencionados Estados. En todo caso, el director de la película siempre deberá cumplir con este requisito.
2. Que el elenco de actores y otros artistas que cumplan los requisitos del apartado anterior representen, al menos, el 75%.
3. Que el elenco de personal técnico que cumpla los requisitos del apartado a) anterior representen, al menos, el 75%.
4. Que la obra se realice en cualquiera de las lenguas oficiales del Estado español.
5. Que el rodaje, salvo exigencias del guión, la postproducción y los trabajos de laboratorio se realicen en el territorio español o de otros Estados miembros de la UE.

También se considerará obra cinematográfica o audiovisual española la realizada en coproducción con empresas extranjeras, siempre que cumpla con los requisitos de la regulación específica o con lo establecido en los correspondientes convenios internacionales.

Se entenderá por obra comunitaria la que posea certificado de nacionalidad expedido por uno de los Estados miembros de la Unión Europea.

Este capítulo se refiere también a la protección del patrimonio cinematográfico y audiovisual. Se estipula que será el Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales (ICAA), a través de la Filmoteca Española, quien vele por la salvaguarda y difusión del patrimonio cinematográfico y audiovisual español, mediante la conservación y restauración de soportes originales, así como de copias de películas, obras digitales, fotografías, músicas y sonidos, guiones, libros, material utilizado en rodajes y piezas museísticas de la historia del cine, carteles y carátulas editados como elementos de difusión o comercialización.

Se establece que, para ser beneficiario de los certificados de calificación, créditos y ayudas establecidas en la Ley del Cine, es necesaria la previa inscripción en el Registro Administrativo de Empresas Cinematográficas y Audiovisuales, integrado en el ICAA. El Registro se estructurará en Secciones, que abarcarán la totalidad de la actividad cinematográfica y audiovisual: producción, distribución, exhibición, laboratorios, estudios de rodaje y doblaje, material audiovisual y demás actividades relacionadas que se determinen reglamentariamente.

Antes de proceder a la comercialización, difusión o publicidad de una obra

cinematográfica o audiovisual en España, ésta deberá ser calificada por grupos de edades del público al que vaya destinada. Dichas calificaciones deberán ponerse en conocimiento de los operadores de televisión, y también se harán llegar a conocimiento del público, a título orientativo, por los medios que se consideren pertinentes. También se regula el régimen de exhibición y publicidad de las películas pornográficas o clasificadas como "X".

Se atribuye al ICAA el deber de velar por el mantenimiento de la libre competencia en el mercado, ante conductas susceptibles de restringirla, como la exigencia de contratación de películas por lotes, de manera que para lograr la exhibición de una de ellas tenga que aceptarse la contratación de otras películas.

Los artículos siguientes se ocupan de la ordenación de las actividades de producción, distribución y exhibición.

En lo que a la producción se refiere, se establecen una serie de obligaciones previas a la realización de una actividad de producción, para aquellas empresas productoras a las que pudiera afectar algunas de las medidas previstas en la Ley del Cine. A saber: (1) deberán inscribirse, como se ha dicho antes, en el Registro Administrativo de Empresas Cinematográficas y Audiovisuales, (2) deberán obtener el certificado de nacionalidad española y (3) deberán conseguir, además, la

acreditación documental del coste de producción, conforme a las normas que se establezcan reglamentariamente. A efectos del cómputo de las ayudas previstas en esta Ley, se considerará coste de una película la totalidad de los gastos efectuados por la empresa productora hasta la consecución de copia estándar o máster digital, más

el derivado de determinados conceptos básicos para su realización y promoción idónea.

En lo que respecta a la distribución, la Ley del Cine permite a las empresas distribuidoras que se hayan inscrito en el Registro Administrativo de Empresas Cinematográficas y Audiovisuales y que ostenten los pertinentes derechos de explotación, la distribución en España de obras cinematográficas procedentes de cualquier país y en cualquier versión (doblada o subtitulada) en las diferentes lenguas oficiales del Estado español.

En lo referente a la exhibición, se establece, para las empresas exhibidoras, que deberán inscribirse, como las anteriores, en el Registro Administrativo de Empresas Cinematográficas y Audiovisuales. Se pone énfasis en la prohibición de la grabación de películas proyectadas en salas de exhibición cinematográfica o en otros locales o recintos abiertos al público, incluso los de acceso gratuito, dado el perjuicio económico que representan. Los responsables de las salas deberán impedir que se graben las obras cinematográficas que se proyecten, comunicando a los titulares de las obras cualquier intento de grabación de las mismas.

Además, los titulares de las salas de exhibición cinematográfica cumplirán los procedimientos establecidos o que puedan establecerse reglamentariamente de control de asistencia y declaración de rendimientos, que permitan conocer los ingresos que obtienen las películas a través de su explotación en las salas de exhibición cinematográfica, con el detalle suficiente para servir de soporte a la actuación administrativa y al ejercicio de derechos legítimos de los particulares, por sí mismos o a través de sus respectivas entidades

de gestión de derechos de propiedad intelectual. A estos efectos, el Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales o los órganos competentes de las Comunidades Autónomas podrán auxiliarse de la información suministrada por entidades creadas para la obtención de datos, que tengan implantación en toda España y solvencia profesional reconocida.

Hay un artículo dedicado a la cuota de pantalla, en el cual se establece que las salas de exhibición cinematográfica estarán obligadas a programar dentro de cada año natural obras cinematográficas de los Estados miembros de la Unión Europea en cualquier versión, de forma tal que, al concluir cada año natural, al menos el 25 % del total de las sesiones que se hayan programado sea con obras cinematográficas comunitarias. Para el cumplimiento de dicha cuota de pantalla,

algunas programaciones específicas, como por ejemplo aquellas sesiones en las que se proyecten películas comunitarias de ficción en versión original, subtitulada en alguna de las lenguas oficiales españolas, tendrán valor doble en el cómputo del porcentaje.

El capítulo tercero de la Ley del Cine se titula *Medidas de fomento e incentivos a la cinematografía y al audiovisual*.

Entre otras medidas, el ICAA favorecerá la producción independiente, facilitará el acceso a créditos en condiciones favorables, proporcionará incentivos fiscales, fomentará la realización de actividades de I+D+i en el ámbito cinematográfico y audiovisual y establecerá medidas de fomento de igualdad de género en dicho ámbito.

No podrán beneficiarse de las medidas de fomento las siguientes obras cinematográficas: (1) las que

sean producidas por operadores de televisión u otros prestadores de servicios de comunicación audiovisual, (2) las que estén financiadas íntegramente por las Administraciones Públicas, (3) las que tengan un contenido publicitario o de propaganda política, (4) las calificadas como "X", (5) las que vulneren derechos de propiedad intelectual, (6) las que, por sentencia firme, fuesen declaradas constitutivas de delito, y (7) las producidas por empresas con deudas laborales.

Se establece el régimen de ayudas estatales a la creación de guiones y al desarrollo de proyectos, a proyectos culturales y de formación no reglada, a la producción, a la distribución, a la exhibición, a la conservación y a la promoción. Para garantizar dichas ayudas, sin perjuicio de la existencia de otras dotaciones específicas, en los Presupuestos Generales del Estado se dotará anualmente un Fondo de Protección a la Cinematografía y al Audiovisual, cuya gestión se realizará por el ICAA.

Con el fin de atender al fomento y protección del uso de las lenguas cooficiales distintas a la castellana en la cinematografía y el audiovisual, promoviendo la pluralidad cultural de España y la igualdad de oportunidades de las lenguas propias de cada territorio en materia de expresión y difusión audiovisual, se establece un fondo de ayudas o créditos específicos que serán transferidos en su integridad a los organismos competentes de las Comunidades Autónomas, que los gestionarán conforme a sus competencias.

El capítulo cuarto y último de la Ley del Cine lleva por título Régimen sancionador. Se considerarán infracciones muy graves, por ejemplo, el incumplimiento de la cuota de pantalla del 25% de exhibición de obras cinematográficas comunitarias en

porcentaje superior al 60 % y la falsedad de los datos de rendimiento de las obras cinematográficas exhibidas. Hay una serie de disposiciones adicionales y finales. En una de ellas se habla de la transformación del actual Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales en Agencia Estatal de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales, «cuyos fines principales serán el fomento, promoción, ordenación y apoyo de las actividades cinematográficas y audiovisuales, la conservación del patrimonio cinematográfico, la proyección exterior de la cinematografía y de las artes audiovisuales y la colaboración y cooperación con las Comunidades Autónomas en materia cinematográfica y audiovisual, sin perjuicio de las competencias que éstas tengan atribuidas». En el Consejo Rector de dicha Agencia podrá establecerse la participación de las Comunidades Autónomas, así como la de los sectores profesionales relacionados con los fines y actividades de la Agencia. Una vez que se produzca la constitución efectiva de la Agencia Estatal de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales, se entenderá que las referencias contenidas en la Ley al Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales se refieren a la Agencia.

En otra de las disposiciones adicionales se insta a las Administraciones Públicas a que, en el ámbito de sus respectivas competencias, promuevan la accesibilidad al cine de las personas con discapacidad física o sensorial, «velando por un uso regular, normalizado y sin discriminaciones de los medios audiovisuales».

Conclusiones

1. El Consell Valencià de Cultura valora positivamente la nueva Ley del Cine, que aspira al fomento de la actividad cinematográfica y audiovisual, tanto en su vertiente

cultural como industrial. Consideramos particularmente acertado el concepto de integración de la cinematografía en el conjunto del audiovisual, y la consideración de la televisión como elemento importante de difusión, promoción y financiación de la cinematografía.

2. Valoramos también el fomento y la protección que hace la Ley del uso de las lenguas cooficiales distintas al castellano, promoviendo la pluralidad cultural de España y la igualdad de oportunidades de las lenguas propias de cada territorio, en materia de expresión y difusión audiovisual. Del mismo modo, valoramos el apoyo de la Ley a las obras cinematográficas de los Estados miembros de la Unión Europea, en cualquier versión, original, doblada o subtitulada.

3. La cultura audiovisual debe estar al alcance de todos. De ahí que apreciamos particularmente las medidas previstas para una mejor accesibilidad al cine por personas

con discapacidad, y la entrada de productos cinematográficos y audiovisuales en el sistema educativo.

4. También instamos a nuestras administraciones a adoptar las necesarias medidas de aplicación de la Ley y a insistir en su voluntad política, a controlar rigurosamente los mecanismos de evaluación de cada una de las actuaciones previstas y a acompañarlas de una dotación presupuestaria adecuada.

5. Creemos que, en el ámbito de su competencia, la Generalitat debería adecuar su legislación con las normas derivadas de la Ley del Cine. Conviene recordar, además, que la normativa autonómica planteaba una serie de cuestiones que no se han desarrollado, como la creación del Consell Audiovisual de la Comunitat Valenciana, citado expresamente en el Capítulo II, del Título II de la Llei 1/2006, de 19 de abril, de la Generalitat, del Sector Audiovisual.

6. La necesidad de trabajar, con una exigencia de calidad, en la creación y fomento del cine valenciano, tanto de autores valencianos como de temática valenciana, y preferentemente en valenciano, de modo que sea un referente de la dignidad de nuestra lengua, debería convertirse en una prioridad para los poderes públicos de nuestra Comunidad.

7. Recordamos a las entidades bancarias que deberían facilitar los créditos necesarios para ejecutar los proyectos ya aprobados y consolidados.

8. Este informe se enviará a Presidencia de la Generalitat, al Ministerio de Cultura, a la Conselleria de Cultura y Deportes y al Institut Valencià de Cinematografia Ricardo Muñoz Suay.

Títol	La igualdad en las relaciones entre sexos
Data aprovació Ple	22 de desembre de 2008
Comissió autora	Promoció Cultural
Coordinadora	Rosa María Rodríguez Magda
Iniciativa	Comissió de Promoció Cultural
Instàncies enviades	Conselleries d'Educació, de Justícia i de Benestar Social; Direcció General de la Dona; sindicats CCOO, UGT, CSI-CSIF, STEPV-IV; Universitats d'Alacant, de València i de Castelló de la Plana; Ministeris d'Igualtat i d'Educació; a les associacions de pares i mares següents: FAPA, CONCAPA, Federación Católica de Asociaciones de Padres de Alumnos i a la federació 'Escuela y Familia'.
Actuacions del CVC relacionades www.cvc.gva.es	Sobre violència escolar (2007)

Antecedentes

El Consell Valencià de Cultura desear mostrar su preocupación por la dificultad de erradicar los comportamientos que retrasan la consecución de la igualdad entre los sexos y están en el origen de la violencia contra las mujeres. En este

sentido, consciente de la complejidad del tema, consideró necesario abrir una reflexión sobre la persistencia de los estereotipos de género y sobre las relaciones asimétricas entre los sexos, en el marco de la familia, la escuela, y la influencia que en ellos pueden tener los medios de comunicación y la

interculturalidad propiciada por el fenómeno migratorio.

El tema comenzó a tratarse en la sesión de octubre de 2007 de la comisión de promoción cultural, a partir de una propuesta de trabajo presentada por la consellera Rosa María Rodríguez Magda.

El punto de partida era que, si bien se ha avanzado mucho en la igualdad en las relaciones entre hombres y mujeres, se siguen percibiendo síntomas preocupantes que muestran la persistencia de actitudes sexistas. Se da entre las generaciones más jóvenes una cierta desorientación en los estereotipos masculinos y femeninos, y una asunción de roles tradicionales disfrazados no obstante de una cierta frivolidad. Las jóvenes, aunque se sienten iguales a sus compañeros, aceptan pautas convencionales de comportamiento que recuerdan tiempos pasados, así, por ejemplo, adquiere especial relevancia, en algunos casos, la obsesión por un canon de belleza física que exige la delgadez, la cirugía estética, etc. Los varones, que podrían asumir ciertas cualidades, que consideran típicamente femeninas, como la ternura o la cooperación, las rechazan en muchas ocasiones, como una feminización que debilita su identidad; por otro lado se mantiene la homofobia y el prestigio de los arquetipos viriles.

Entre los jóvenes se vive una competencia soterrada; mientras el rendimiento escolar de las niñas aumenta, algunos chicos se guarecen en un cierto gamberrismo, que garantiza su protagonismo. La violencia machista parece estar aumentando, y lo que es sintomático, afecta cada vez a parejas de menor edad.

Desde otro punto de vista, los modelos a imitar: artistas, deportistas, famosos... no representan en modo alguno el acicate de ninguna educación sentimental. Ciertas telenovelas reproducen a menudo visiones trasnochadas y reaccionarias, y las series de dibujos animados enaltecen frecuentemente actitudes groseras. El acceso a la pornografía vía internet, transmite modelos de sexualidad, altamente genitalizada,

(lesivos para la mujer), induciendo como normales comportamientos falócratas. Los videojuegos proyectan arquetipos viriles y violentos. La llegada, debido al movimiento migratorio, de nuevas normas culturales, lo que debería representar un enriquecimiento, cuando éstas otorgan un papel subsidiario a la mujer, pone a veces en entredicho logros en la igualdad entre los sexos que ya creíamos consolidados...

El análisis de la realidad social nos muestra la persistencia de una serie de problemáticas, en torno a la igualdad que, obviamente, por su extensión no vamos a desarrollar. Sintetizando, diversos ámbitos pueden darnos una idea de la situación de inequidad que aún afecta a las mujeres:

a. Trabajo y representación social:

- Desigual proporción de cargos de responsabilidad según los sexos, diferente promoción laboral y remuneración, la feminización de ciertos trabajos y la menor presencia de las mujeres en los puestos cualificados o en los cargos de responsabilidad de las empresas.
- El desequilibrio resulta especialmente llamativo en la esfera del saber y de la cultura, en donde, la igualdad de sexos que existe en los estratos bajos, no se mantiene a medida que se asciende a niveles relevantes, cátedras universitarias, estamentos de representación, etc.
- En general, en múltiples espacios laborales, se constata la existencia de prácticas corporativas- el llamado techo de cristal- que retrasaría la promoción de las mujeres.
- En estos momentos se hace más patente el reparto desequilibrado de las tareas domésticas, y del cuidado de niños y ancianos, que son asumidas mayoritariamente por las mujeres.

b. Estereotipos:

- Mantenimiento de modelos sexistas masculinos y femeninos.
- Mantenimiento de modelos estereotipados de relación sexual.
- Configuración por los medios de comunicación: cine, videojuegos, iconos mediáticos (artistas, deportistas...) de dichos modelos no igualitarios.

c. Las prácticas de la familia, la escuela y los medios de comunicación:

- Violencia doméstica.
- Diferencias de rendimiento en la escuela, competencia entre sexos, violencia contra las chicas...
- Tendencias tradicionales persistentes en determinados colectivos culturales.
- Internet.
- Televisión basura: Gran Hermano, programas del corazón, telenovelas...

Metodología

En primer lugar se hizo acopio de material de estudio como la Ley 39/1999 de 5 de noviembre, para promover la conciliación de la vida familiar y laboral de las personas trabajadoras, La Ley Orgánica 1/2004, de 28 de diciembre, de Medidas de Protección Integral contra la violencia de Género, el Informe sobre la igualdad entre mujeres y hombres 2006 de la Unión Europea, Plan de trabajo para la igualdad entre las mujeres y hombres (2006-2010) de la Unión Europea, Ley Orgánica 3/2007, de 22 de marzo para la igualdad efectiva de mujeres y hombres, así como diversos dossiers de prensa y estudios didácticos, éstos últimos facilitados por la consellera Isabel Ríos y documentación sobre mujer y ciencia aportados por el presidente del Consell Santiago Grisólia. Tras diversas sesiones de discusión, los consellers Manuel Sánchis Guarnier y Manuel Angel Conejero, redactaron sendos documentos de trabajo, en el primero se hacía hincapié en la estructura social de lucha de poder

y en el segundo se desarrollaban diferentes aspectos culturales.

Fueron asimismo invitadas el 16 de mayo de 2008 Doña Concha Gisbert para hablar sobre la Ley de violencia de género, a partir de su experiencia como exsecretaria general de igualdad en el Ministerio de Bienestar Social, y en la sesión de 11 de Junio las sras. Nieves y Elena Simón Rodríguez, como expertas en coeducación.

Tras ello Rosa María Rodríguez Magda elaboró un borrador que sirvió como base de discusión, que fue debatido, ampliado y modificado por las aportaciones de los miembros de la comisión y, en especial, las particularizaciones de la consellera Isabel Morant, dando lugar al informe, que, a su vez, ha sido enriquecido con las sugerencias emanadas del pleno del Consell en que ha sido aprobado.

Hechos

La diversa documentación consultada confirma la hipótesis inicial de que, aún cuando se ha avanzado mucho en la igualdad entre los sexos, la desigualdad persiste, y ésta tiene su manifestación más sangrante en el incremento de la violencia doméstica contra las mujeres, a fecha de diciembre de 2008 son ya sesenta y tres mujeres asesinadas este año.

En la “Hoja de ruta de la igualdad entre hombres y mujeres”, presentada en el informe de la Comisión Europea de 2006 y que marcaba los objetivos a lograr hasta 2010 se señalan cuatro prioridades: “abordar los roles asignados a los sexos, promover la participación de la mujer en la toma de decisiones, apoyar el equilibrio entre el trabajo y la vida privada y eliminar las disparidades salariales”.

Según los datos de dicho informe las mujeres :

- se concentran principalmente en actividades y profesiones tradicionalmente femeninas, lo cual ha reforzado la segregación en el mercado de trabajo;

- tienden más que los hombres a optar por el trabajo a tiempo parcial (un 32,6 % de las mujeres ocupadas, frente a sólo el 7,4 % de los hombres ocupados). También en este aspecto, las cifras varían considerablemente de un país a otro. A título de ejemplo, menos del 10 % de las mujeres ocupadas trabajan a tiempo parcial en Eslovaquia, Hungría, la República Checa, Lituania y Grecia, mientras que en Luxemburgo, Bélgica, el Reino Unido y Alemania, lo hacen cerca del 40 %. En lo que respecta a los Países Bajos, esa cifra es del 75 %;

- tienen más dificultades para conciliar el trabajo y la vida privada, lo cual perjudica a su carrera profesional.

- dentro de las empresas, las mujeres ocupan sólo un 32 % de los puestos directivos. Sólo un 10% de los miembros de los consejos de administración y un 3% de los presidentes de las empresas más importantes son mujeres. Por último, en los sectores de la educación y la investigación, el número de las que obtienen un título es muy elevado (son mujeres el 43 % de los doctores), las mujeres desaparecen a media que se avanza en la carrera profesional (sólo el 15 % son titulares de una cátedra);

- sufren disparidades salariales considerables. Por término medio, las mujeres ganan un 15 % menos por hora trabajada que los hombres.

- están más expuestas que los hombres a la exclusión social. Particularmente, el riesgo de pobreza es superior para las mujeres de más edad y para las mujeres solas con hijos a su cargo.

Para luchar contra estas discriminaciones, el citado informe propone que los Estados miembros de la Comunidad Europea deberían entre otras acciones:

- “reducir la disparidad entre los índices de empleo masculino y femenino;

- reducir las diferencias salariales y suprimir sus causas;

- promover y difundir modelos de trabajo innovadores y flexibles, adaptados a las distintas situaciones de la vida;

- lograr que el acceso a los servicios públicos sea compatible con los horarios de trabajo;

- luchar por erradicar los estereotipos sexistas y animar a los hombres a asumir sus responsabilidades en el ámbito doméstico y familiar”.

En España, el marco legislativo para avanzar en el logro de dichos objetivos se centra en la Ley 39/1999 de 5 de noviembre, de conciliación de la vida familiar y laboral de las personas trabajadoras (BOE núm.266 de 6 de noviembre de 1999), la Ley Orgánica 1/2004, de 28 de diciembre de Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género (BOE núm. 313 de 29 de diciembre de 2004) y la Ley Orgánica 3/2007, de 22 de marzo para la igualdad efectiva de mujeres y hombres (BOE núm.71 de 23 de marzo de 2007). Por otro lado el Código Penal prevé algunas figuras delictivas perseguibles tales como el delito de acoso sexual, artículo 184, y el 187 que persigue el proxenetismo.

En la exposición de motivos de la Ley para la igualdad se manifiesta cómo “El pleno reconocimiento de la igualdad formal ante la ley, aun habiendo comportado, sin duda, un paso decisivo ha resultado ser insuficiente” y resalta que “la mayor novedad de esta ley, con todo, en la prevención de esas conductas discriminatorias y en la previsión de políticas activas para hacer efectivo el principio de igualdad”. Esta Ley incorpora al ordenamiento español dos directivas en materia de igualdad de trato, la 2002/ 73 7 CE, de reforma

de la Directiva 76/76/ CEE, relativa a la aplicació del principi de igualtat de tracte entre homes i dones en lo que se refereix al accés al treball, a la formació i a la promoció professional, i a les condicions de treball; i la Directiva 2004 / 1137 CE, sobre aplicació del principi de igualtat de tracte entre homes i dones en el accés a béns i serveis i subministres.

La Ley 39/2006, de 14 de diciembre, de Promoción de la Autonomía Personal y Atención a las personas en situación de dependencia es una medida complementaria de la igualdad, en la medida que reconoce la obligación de todos - incluidos los poderes públicos- de asistir a los mayores, niños, discapacitados, etc., descargando a las mujeres de sus tareas tradicionales.

Los retos de la igualdad entre hombres y mujeres y la erradicación de la violencia

La igualdad entre hombres y mujeres únicamente será real cuando ambos colectivos tengan las mismas oportunidades y estén equilibradamente presentes y representados en todos los ámbitos de la sociedad, y cuando sus relaciones personales estén regidas por el respeto, la cooperación y la corresponsabilidad. El Consell Valencià de Cultura quiere llamar la atención sobre la importancia de la educación y la necesidad de impulsar medidas que propicien una mayor presencia de las mujeres en el ámbito del saber académico, de la cultura y de la empresa privada, en donde éstas deberían ser cada vez más visibles no sólo como investigadoras, creadoras o artistas, sino, también, como responsables políticas y en los órganos de decisión.

Por otro lado, con respecto a la erradicación de la violencia contra las mujeres, debemos reconocer

que la Ley Integral contra la violencia de Género ha contribuido a sacar del espacio privado el problema de la violencia: hoy en día hay más mujeres que denuncian, se separan y muchas consiguen rehacer sus vidas. Sin embargo, la muerte de mujeres por violencia doméstica en nuestro país no ha decrecido, siendo de 72 en 2004, 62 en 2005, 68 en 2006, 70 en 2007. El 61,11% de las mujeres asesinadas por sus parejas eran españolas, frente al 38,89 % de procedencia extranjera. El 64,29 % de los asesinos de sus parejas eran españoles, el 35,71% restante eran extranjeros, procedentes principalmente de países iberoamericanos y de países del este de la U.E. (Datos obtenidos del Centro Reina Sofía, "Mujeres asesinadas por sus parejas en 2007", para mayor información véase www.observatorioviolencia.org).

Por todo ello es preciso mejorar la aplicación de las leyes. En primer lugar serían necesarios mayores recursos económicos, coordinación entre las diversas administraciones públicas, estamentos y actores sociales, un tratamiento legislativo especial riguroso, tutela penal diferenciada, garantía efectiva de los derechos de las mujeres afectadas: traslado, ayudas, teleasistencia, potenciación del Observatorio estatal de violencia sobre las mujeres. Mientras los medios sean escasos, puede darse el caso que aún con un aumento de la sensibilización y de las denuncias, las mujeres amenazadas queden en un estado de desprotección que todavía las hace más vulnerables al haber desafiado a su agresor.

La erradicación de la violencia necesita, igualmente de prevención y de sensibilización social, especialmente en el ámbito educativo: formación del profesorado, material didáctico adecuado, detección precoz de la violencia, y en un sentido más amplio: vigilancia de la publicidad y los medios de comunicación...

La experiencia nos muestra que las leyes penales no bastan para solucionar el problema. Urge, también que la sociedad actúe y que actúe el entorno de las víctimas amenazadas. Todos hombres y mujeres podemos ayudar a que las mujeres maltratadas hagan suya la consigna feminista: ni un solo maltrato, ni una sola bofetada. En este sentido, resulta preocupante el alto porcentaje de agresores extranjeros, procedentes de culturas o países donde la situación de la mujer es más discriminatoria, lo cual implica que deberá apoyarse especialmente a este colectivo de personas para que conozcan los derechos de las mujeres y la protección que la democracia les proporciona por encima de otras razones étnicas, comunitarias o religiosas.

Especial interés merece, como hemos señalado, la educación en todos sus niveles. En este sentido apoyamos la puesta en práctica de medidas tendentes a favorecer la igualdad en el trato y el respeto entre los sexos, para lo cual aconsejamos la creación de un plan para las escuelas e institutos de enseñanza media, que podría contar con la colaboración de las Universidades Valencianas y las aportaciones de los grupos de investigación y organizaciones que trabajan en esta problemática. Estos aspectos fueron desarrollados en las comparecencias de las expertas en educación Nieves y Elena Simón Rodríguez. Las cuales en su exposición indicaron la necesidad de seguir avanzando en la educación para la igualdad, mediante el paso de la escuela mixta, a una verdadera coeducación no androcéntrica sino igualitaria, que fomente el respeto y la corresponsabilidad entre los sexos.

A este fin, es necesario implicar a todas las instancias socializadoras: familia, sociedad mediática y sistema educativo. En un proceso de

Investigación+Desarrollo+Innovación. Investigación en Universidades, Fundaciones y Centros Culturales. Desarrollo en la formación para el cambio cultural de estudiantes, profesionales, partidos políticos, sindicatos, asociaciones, medios de comunicación...

De acuerdo con la opinión de las comparecientes ello sólo es posible si se realiza un esfuerzo de Innovación Educativa: equipos profesionales formados en igualdad para impartir la materia en horario propio y el que la Universidad investigue - mediante la creación de Cátedras u otros organismos - en este sentido. No se puede aplicar de forma transversal lo que no se conoce. Es necesaria una formación inicial y continua generalizada, así como acciones compensatorias de las desigualdades.

Conclusiones

La violencia doméstica es únicamente la punta del iceberg de una situación general más o menos patente de un déficit de igualdad que afecta a las mujeres en razón de su sexo. El machismo, que representa un estereotipo denigrante para los propios hombres, implica una consideración negativa de las mujeres, que se puede manifestar en una gradación de inicios casi imperceptibles, pero que en su más alto grado alcanza una violencia fatal: menosprecio, ridiculización, agresión psicológica, agresión física, homicidio. La desigualdad hay que atajarla en el comienzo, desde la familia, la escuela, la empresa y los factores sociales, apoyados por las acciones públicas.

Por otro lado, los datos demuestran que la igualdad formal entre mujeres y hombres, que las leyes democráticas propugnan, no siempre se traduce en la igualdad real. En nuestra sociedad siguen existiendo mentalidades y prácticas de discriminación - más o menos

patentes - que dificultarían y retrasarían el progreso de las mujeres. Para luchar contra esta situación son necesarias acciones positivas de las administraciones, tendentes a valorar a las mujeres y a producir un cambio en las mentalidades y en las prácticas discriminatorias que aún existen.

Propuestas

1. Para la Prevención de la violencia

-Instamos a los gobiernos - centrales, autonómicos y municipales - para que incrementen los medios, según sus competencias; por parte del gobierno central el número de jueces, fiscales y dotación a los juzgados, y por parte del gobierno autonómico los demás medios judiciales, de vigilancia policial y asistenciales pertinentes.

-Pedimos que los gobiernos central, autonómicos y municipales que establezcan mecanismos de interconexión y coordinación de los organismos que previenen y actúan sobre la violencia doméstica.

- Se tomen medidas efectivas para la protección de las mujeres en situación de riesgo, y de ayuda para su emancipación: programas de acogida, promoción laboral, incentivos profesionales, microcréditos para la apertura de negocios, guarderías gratuitas...

- Potenciación de los observatorios contra la violencia doméstica y de todo tipo de sexismo. Creación de un observatorio de la violencia de género en la Comunidad Valenciana.

- Estas medidas deben de ir acompañadas de una mayor responsabilidad de los gobiernos- central y autonómicos y municipales - en la creación de una opinión pública sensibilizada por el problema, para que la ciudadanía y, de manera especial el entorno de

la víctima, colabore en la prevención de los malos tratos,

mediante el rechazo y la denuncia de los maltratadores y, para que, desde los medios de información públicos y privados, se trate el tema debidamente y sin sensacionalismos.

- Reclamamos también una mayor responsabilidad en los sistemas de control de los maltratadores.

2. Una educación para la Igualdad

- La prevención de la violencia, implica, como se ha dicho, un tratamiento integral que afecta a otros organismos ministeriales y autonómicos. En especial a aquellos que son competentes en educación, el Ministerio de Educación y la Conselleria de Educación, para que pongan en marcha un proyecto de acción educativa en las escuelas e institutos de enseñanza media y profesional, cuyo objetivo debería de ser el aprendizaje y la formación en igualdad.

- Este proyecto requeriría una financiación específica para dotar a los centros del personal y los medios necesarios (formación teórica y didáctica de los docentes en esta problemática; inclusión en los currícula de buenas prácticas y actividades de sensibilización...).

- Las autoridades competentes velarán porque las formas de ocio actuales (como los videojuegos etc.), dedicados a los más jóvenes, se atengan a los principios y valores de la igualdad entre los sexos y contra la violencia de género.

- Las Universidades en general y en concreto las valencianas, por su parte, deberían de incentivar la enseñanza reglada de determinadas materias que son necesarias para la comprensión de los fenómenos de exclusión, incorporar la creación de cátedras, masters y líneas de investigación sobre la igualdad entre

los sexos, así como impartición de asignaturas, seminarios y talleres, tanto para estudiantes universitarios como en el marco de la formación permanente. Por otro lado, deberían potenciar la visibilidad de las docentes e investigadoras existentes, incentivando la presencia paritaria en los órganos colegiados (equipos de gobierno, tribunales, comisiones etc.)

3. Igualdad de oportunidades en el ámbito cultural

- La autoridades competentes deberían velar para que en la oferta cultural pública se garantice una presencia equilibrada de las mujeres intelectuales, creadoras, artistas, científicas..., y para que las mujeres estén presentes en la toma de decisiones en los distintos órganos consultivos, tribunales, jurados, patronados, etc.

4. Medidas informativas.

Los medios de comunicación, asumiendo su importante labor como creadores de opinión,

deberían promover la transmisión de una imagen igualitaria y plural y no estereotipada de hombres y mujeres.

Un buen ejemplo sería el compromiso público de la radio, la televisión y la prensa valencianas con la igualdad y contra la violencia, mediante la asunción de las buenas prácticas informativas, cuidar sus anuncios y las noticias que se dan sobre la violencia; por otro lado, representaría un avance la decisión de los periódicos, ya asumida por algunos, de no incluir anuncios de prostitución, tan lesivos para la imagen de las mujeres al convertirlas en objetos sexuales.

5. La corresponsabilidad en la gestión doméstica.

La igualdad efectiva entre hombre y mujeres requiere la aceptación, individual y colectiva, de que las tareas de atención y cuidados domésticos, que históricamente han venido recayendo sobre las mujeres, son ahora una responsabilidad de todos. En este sentido, urgimos a los gobiernos a que potencien y doten de medios

los servicios sociales que contribuyen a la conciliación de la vida laboral y familiar. En especial, deberán ponerse de acuerdo, en dotar de medios y favorecer la rápida puesta en marcha de la ley de dependencia.

6. Transparencia y efectividad.

Instamos a los organismos competentes, el Ministerio de Igualdad y a la Dirección General de la Mujer a que revisen los resultados de los planes de igualdad en marcha y a que den a conocer los resultados.

Este documento será enviado a el Ministerio de Igualdad, Ministerio de Educación, Conselleria de Educación, Conselleria de Bienestar Social, Conselleria de Justicia, Dirección General de la Mujer de la Generalitat Valenciana, Sindicatos Valencianos y Asociaciones de padres y madres de la Comunidad Valenciana, y a las expertas que han comparecido aportado sus puntos de vista.

Títol	Sobre los animales de experimentación
Data aprovació Ple	25 de març de 2008
Comissió autora	Grup de treball sobre maltractament animal (Elena Negueroles, Santiago Grisolí, Jesús Hugué, Vicente Muñoz Puelles, Rosa M ^a Rodríguez Magda, Manuel Sanchis-Guarner Cabanilles i Ramón de Soto)
Iniciativa	Ple del CVC
Instàncies enviades	Presidència de la Generalitat, Conselleria de Cultura, Conselleria d'Educació, Conselleria de Benestar Social, Conselleria d'Agricultura, Federació Valenciana de Municipis i Províncies i 12 societats protectores d'animals
Actuacions del CVC relacionades www.cvc.gva.es	Primer Informe sobre el maltrato de animales en la Comunidad Valenciana (2007)

Antecedentes

Tras emitir su Primer Informe sobre el Maltrato a los Animales en la Comunidad Valenciana, el grupo de trabajo acordó abordar la

experimentación con animales, que es otro aspecto del maltrato. El tema ya había sido tratado en la sesión del 8 de junio, cuando los doctores Vicente Castell, Jefe del departamento de Hepatología

experimental del Hospital Universitario La Fe, y Antonio Pineda, Jefe del departamento de Química Médica del Centro de Investigación Príncipe Felipe,

comparecieron ante el grupo de trabajo.

Se calcula que entre 50 y 100 millones de animales, desde el pez cebra a los primates no humanos, son usados cada año como objetos de experimentación, en todo el mundo. La inmensa mayoría de ellos son sacrificados durante el experimento o posteriormente.

Aunque el número de invertebrados empleados, en particular la mosca del vinagre, es mucho mayor, no se incluyen en las estadísticas anuales. Los animales de laboratorio son usados principalmente en tres áreas: la investigación biomédica, las pruebas de seguridad de productos y la educación. Los animales se usan en investigación biomédica para aprender sobre los procesos fisiológicos, así como para desarrollar vacunas y nuevos tratamientos para las enfermedades, y también para aprender nuevas técnicas veterinarias. La industria, por su parte, utiliza animales para evaluar la seguridad y efectividad de una gran variedad de productos: drogas, cosméticos, productos para la limpieza doméstica, pesticidas y sustancias químicas de uso industrial. Por otra parte, los animales siguen empleándose como parte de la enseñanza, para estudiantes de medicina y veterinaria.

La mayoría de los animales utilizados son criados con este fin, aunque otros son capturados en la naturaleza o en las calles.

El tema no está exento de controversia. Los oponentes argumentan que la experimentación con animales es innecesaria e irrelevante desde el punto de vista científico; que sus resultados son dudosos, a causa de las especificidades del cuerpo humano; que los experimentos son repetitivos y a veces sólo se realizan para buscar becas y patrocinios, o por afán de notoriedad; que está mal regulada; que los costes

superan los supuestos beneficios, que los estudiantes pueden aprender con modelos o con material audiovisual, y que los animales tienen un derecho intrínseco a no ser usados como objetos de laboratorio.

Hechos

El primer libro de medicina conocido, aproximadamente del 400 a. C, el *Corpus Hippocraticum*, ya contenía varios ejemplos sobre el empleo de los animales con fines médicos. También los hay en los escritos de Aristóteles y Erasístrato. Este último, pionero del método comparativo, fue el primero en establecer un vínculo entre las circunvoluciones del cerebro de las diferentes especies de animales y su grado de inteligencia. Galeno, que en la Roma del II siglo después de Cristo diseccionó cerdos y cabras, es conocido como el “padre de la vivisección”.

Los animales han protagonizado numerosos experimentos bien conocidos. En 1771, Galvani, fisiólogo italiano, comprobó la naturaleza eléctrica del impulso nervioso experimentando con las patas de las ranas. Hacia 1880, Louis Pasteur demostró convincentemente la teoría médica de los gérmenes inoculando ántrax a las ovejas. Diez años después, Pavlov usó perros para descubrir los reflejos condicionados. La insulina fue aislada por primera vez en perros en 1922, y revolucionó el tratamiento de la diabetes. En noviembre de 1957, una perra rusa, Laika, se convirtió en el primero de los muchos animales que han orbitado alrededor de la Tierra. En 1971 se descubrió que los armadillos eran portadores del *Mycobacterium leprae*, lo que hizo posible obtener grandes cantidades de esa bacteria y secuenciar su genoma, además de experimentar en ellos tratamientos contra la lepra. En 1996 nació la oveja Dolly, que fue el primer mamífero en ser

clonado a partir de una célula adulta.

Cabe también mencionar los muchos experimentos sobre conducta animal llevados a cabo en los laboratorios, que no tienen por qué causar la muerte de los animales implicados. Así, por ejemplo, los investigadores de la Armada trabajan con delfines para estudiar la ecolocalización, un sistema de sonar biológico con el que esos cetáceos están naturalmente dotados. Otros, en cambio, sobre el aislamiento social o el horror inducidos en primates, son claramente reprobables.

Parece obvio que, sin el recurso de los animales, el progreso de la medicina, la farmacología o de la ciencia en general habría sido menor o más lento. La razón es simple. El 98’5 % de nuestros genes son esencialmente los mismos que los del chimpancé, y compartimos elementos anatómicos y fisiológicos con todos los vertebrados. Sin embargo, algo que actúa con eficacia en un animal no siempre lo hace en un ser humano, y existen fármacos que curan tumores en ratas, pero no en humanos. Pese a esta disparidad ocasional, los resultados suelen extrapolarse, teniendo en cuenta las diferencias de tamaño y peso.

En la actualidad, los investigadores están trabajando para desarrollar métodos alternativos al uso de animales, como los cultivos celulares y los modelos informáticos. Por desgracia, el cuerpo humano y el del animal son tan complejos y las enfermedades que comparten implican tantas variables que, de momento al menos, los modelos matemáticos sólo representan una parte en el desarrollo de algunos tratamientos, como en el caso de la epilepsia o la hipertensión. Los nuevos métodos que prescindan de los animales pueden reducir la necesidad de experimentar con ellos, pero en la

actualidad parecen insuficientes para reemplazarlos totalmente.

Con todo, en las últimas décadas los avances en la protección de los animales de laboratorio han sido considerables en muchos países europeos. La búsqueda de métodos alternativos, el control por parte de las autoridades administrativas de los procedimientos, la ponderación entre el fin perseguido y el número y sufrimiento de los animales, la cualificación del personal, la depuración y el control de los protocolos y la mejora de las condiciones en que se les mantiene constituyen los pilares sobre los que se sustenta la legislación europea existente. En definitiva, nos encontramos ante una aplicación práctica del concepto de las tres R (reducción, reemplazo y refinamiento), acuñado por Russell y Burch en 1959 para suprimir progresivamente el uso que se hace de los animales con fines experimentales. Cada uno de estos términos alude a un requisito que la experimentación científica debe cumplir.

La reducción se consigue definiendo las condiciones medioambientales, en el marco de unas normas exigentes, y utilizando solamente animales genéticamente definidos, es decir nacidos y criados en los laboratorios de investigación, de modo que la cantidad de variables que puedan influir en los resultados sean mínimas, en especial las relacionadas con el estrés del animal.

El reemplazo se refiere a la sustitución del animal, siempre que sea posible, por otros métodos como los cultivos celulares, modelos matemáticos, simuladores y métodos estadísticos. Es algo que obliga al científico a pensar con sumo cuidado, y a respetar la vida del animal.

Por último, el refinamiento se refiere a las técnicas para minimizar

o evitar el dolor y el sufrimiento animal, ya sea con procesos analgésicos o anestésicos.

En opinión de los comparecientes, el uso de animales en la industria farmacéutica es un porcentaje muy pequeño del uso en la industria total. En algunos sectores, como el de la cosmética, podría hacerse una reducción mucho mayor. El mundo de la alergia, por ejemplo, es algo específicamente humano, y no se consigue nada, o muy poco, experimentando con animales en ese campo.

Es precisamente en el sector de la cosmética donde el sufrimiento de los animales parece más inútil. Espumas de afeitar y dentífricos son introducidos a presión en el estómago de los animales; grandes dosis de depilatorios o colorantes les provocan úlceras; sustancias irritantes son aplicadas en los ojos de los conejos inmovilizados, hasta provocarles la ceguera. Otras pruebas causan hemorragias, convulsiones y, tras una larga agonía, la muerte.

En nuestro país, la protección legal de los animales destinados a la experimentación es muy reciente, dejando al margen el artículo 2º de la Real Orden Circular de 31 de julio de 1929, por la que se establecían las sanciones por malos tratos a animales o daños a las plantas. Esta norma sancionaba con una multa que oscilaba entre cinco y cincuenta pesetas la primera vez y de cincuenta a cien en caso de reincidencia a "las personas que suministren, sin causa justificada, droga o sustancia nociva a un animal no dañino, o lo sometan a cualquier intervención quirúrgica hecha sin el cuidado o la humanidad debidos, o consientan la administración de aquella o la ejecución de ésta".

No fue hasta 1988 cuando España se incorporó, mediante el Real Decreto 223/1988, de 14 de marzo, sobre la protección de los animales

utilizados para experimentación y otros fines científicos, al amplio conjunto de Estados con una normativa dirigida a la protección del bienestar de los animales destinados a la experimentación. Este Real Decreto, que un año después fue desarrollado por la Orden de 13 de octubre, es la transposición de la Directiva 86/609/CEE de 24 de noviembre de 1986, sobre la aproximación de las disposiciones legales, reglamentarias y administrativas de los Estados miembros a la protección de los animales utilizados para experimentación y otros fines.

La normativa Estatal se completa con el Convenio Europeo de 18 de marzo de 1986, sobre protección de los animales vertebrados utilizados con fines experimentales y otros fines científicos, que se incorporó a nuestro ordenamiento jurídico mediante ratificación a través de instrumento de 2 de agosto de 1990, y con la recientísima Ley 32/2007, de 7 de noviembre, para el cuidado de los animales, en su explotación, transporte, experimentación y sacrificio. Esta Ley establece, en acatamiento del mandato comunitario, un conjunto de principios sobre el cuidado de los animales y el cuadro de infracciones y sanciones, que proporciona una eficacia jurídica a la normativa. Así, por ejemplo, la Ley considera infracción muy grave utilizar perros o gatos vagabundos para la experimentación y otros fines científicos.

En lo que se refiere a la legislación autonómica, Cataluña promulgó en 1988 la Ley 3/1988 de protección de los animales. Después lo harían otras comunidades, la Valenciana incluida. Todas estas leyes dejan de manifiesto en sus Exposiciones de Motivos que pretenden poner fin a la inexistencia de una legislación global y actualizada sobre protección animal, en la que se aúnen todos los principios

internacionales de respeto, defensa y protección de los animales. Sin embargo, después excluyen explícita o implícitamente de su aplicación a los animales de experimentación, por entender que es un ámbito muy específico que requiere un tratamiento pormenorizado. Esa opción parece acertada, pero resulta incompleta, dado que posteriormente no se ha procedido a la regulación del sector.

Uno de los mayores problemas que se derivan de la falta de regulación por ley del régimen de protección de los animales de experimentación es la ausencia de un régimen sancionador, que permita perseguir y sancionar a aquellos que de un modo u otro incumplan las disposiciones vigentes. Podemos afirmar que, en este campo, la mayoría de las Comunidades Autónomas tienen sólo una normativa de intenciones. Como caso excepcional se encuentra Cataluña, que ha dispensado un tratamiento pormenorizado y propio a este asunto a través de la Ley 5/1995, de 21 de junio, sobre la protección de los animales para experimentación y otras finalidades científicas, que posteriormente fue desarrollada por el Decreto 214/1997.

Cabe esperar que la Comunidad Valenciana preste también a los

animales de experimentación, que tanto contribuyen a nuestro progreso y bienestar, la atención que merecen. En tanto no dicte su propia normativa, entendemos que es aplicable la Ley estatal 32/2007, de 7 de noviembre, ya citada, para el cuidado de los animales, en su explotación, transporte, experimentación y sacrificio.

En este como en otros campos, todo depende de un cambio de actitud. Y ese cambio de actitud es posible, como hemos visto en relación con el cambio climático, que se ha convertido, en poco tiempo, en un asunto de responsabilidad colectiva.

Recomendaciones

1) Los experimentos con animales deberían llevarse a cabo sólo en los casos estrictamente necesarios, con el respeto debido a un ser vivo, mediante los controles pertinentes y sin causar dolor superfluo ni estrés.

2) Recomendamos a las Cortes Valencianas que legislen en materia de respeto a los animales utilizados para la investigación científica. Esta legislación debería incluir la creación de unos órganos o comités de bioética de la experimentación, formados también por personas independientes y ajenas a los procesos investigadores, que controlen la necesidad de los

experimentos con animales vivos y sus condiciones de realización.

3) Se aconseja evitar la utilización y sacrificio de animales para aprender técnicas microquirúrgicas, cuando eso puede realizarse mediante modelos artificiales.

4) Pedimos a todos los Centros de Investigación donde se empleen animales que sigan trabajando, como han hecho hasta ahora, en la búsqueda de métodos alternativos.

5) Este informe se enviará a las Cortes Valencianas, a Presidencia, a las Consellerías de Cultura y Deportes, Educación, Agricultura y Bienestar Social, a la Federación Valenciana de Municipios, a las Asociaciones Protectoras de Animales y a la Dirección General de Farmacia.

La sra. Negueroles, presidenta del grupo de trabajo, expresa su voto particular, en el sentido de que considera que en los comités de bioética mencionados en la segunda recomendación debería figurar obligatoriamente al menos una persona relacionada con la protección animal.

Títol	Sobre los animales exóticos y los núcleos zoológicos
Data aprovació Ple	28 de juliol de 2008
Comissió autora	Grup de treball sobre maltractament animal (Elena Negueroles, Santiago Grisolí, Jesús Huguet, Vicente Muñoz Puellas, Rosa M ^a Rodríguez Magda, Manuel Sanchis-Guarner Cabanilles i Ramón de Soto)
Coordinador	Vicente Muñoz Puellas
Iniciativa	Ple del CVC
Instàncies enviades	Presidència de la Generalitat, Federació Valenciana de Municipis i Províncies, Alcaldia de l'Ajuntament de València, Conselleria de Medi Ambient i presidència de les Corts Valencianes
Actuacions del CVC relacionades www.cvc.gva.es	Primer Informe sobre el maltrato de animales en la Comunidad Valenciana (2007)

Antecedentes

Tras emitir su *Primer Informe sobre el Maltrato a los Animales en la Comunidad Valenciana*, y el *Informe sobre Animales de Experimentación*, el grupo de trabajo acordó abordar el tema de los animales exóticos, que a menudo son objeto de un tráfico ilegal. En sus diversas fases, dicho tráfico provoca la muerte de un alto porcentaje de los ejemplares capturados, y es una de las causas principales del declive o extinción de algunas especies. Por extensión, se acordó abordar también el tema de los núcleos zoológicos, muchos de los cuales contienen animales exóticos.

El tema había sido tratado parcialmente en la sesión del 15 de mayo de 2007, en la que compareció Serafín Doménech, de l'Associació pro Arca de Noé, que en sus instalaciones de Benimantell recoge animales exóticos decomisados por la policía o abandonados por sus dueños, y en otras sesiones.

Especies exóticas

El comercio de fauna silvestre y sus derivados afecta a decenas de miles de especies de animales, y constituye una de las mayores razones de pérdida de biodiversidad en el mundo. Dicho comercio representa unos diez mil millones de euros anuales. Es el más provechoso, desde el punto de vista económico, de los negocios relacionados con el contrabando, tras el de drogas ilegales y el de armas.

Esta pérdida se agrava por las circunstancias de la captura y del transporte. En el caso de los monos antropoides, por ejemplo, es frecuente apoderarse de las crías matando a los progenitores. En el caso de ciertas aves exóticas, por citar un ejemplo, nueve de cada diez ejemplares capturados en sus países de origen mueren al viajar

hacinados, para burlar los controles aduaneros.

No se trata sólo de un tráfico de animales vivos, sino también de productos derivados: productos alimenticios (las ancas de rana, las carnes o los aceites de vertebrados marinos, como los tiburones y las ballenas); los artículos de cuero de animales exóticos; los huesos, los cuernos, el marfil y los dientes, tallados o no; los caparazones; las garras; el coral; los huevos; las plumas; las secreciones glandulares o las propias glándulas. Con frecuencia, su impacto se suma a otros factores de amenaza, como la destrucción del hábitat o la introducción de especies foráneas, que pueden actuar como invasoras, y que muchas veces está también facilitada por el comercio internacional de las mismas.

Obviamente, unas especies están mucho más amenazadas que otras. Se considera que una especie está amenazada cuando su población corre el riesgo de extinguirse, bien porque su número es escaso o bien porque su territorio ha quedado reducido en exceso. La Unión Mundial para la Conservación de la Naturaleza (IUCN), que actúa como foro institucional permanente, es la autoridad máxima en especies amenazadas, y trata a dichas especies no como una categoría única o simple, sino como un grupo de tres categorías: vulnerable, amenazada y críticamente amenazada, según la gravedad de la amenaza. La IUCN revisa los datos continuamente, y publica cada año una Lista Roja de Especies Amenazadas, que sirve como guía o referencia para gobiernos, ONGs conservacionistas e instituciones científicas. En la actualidad se considera que un 40 % de las especies de animales conocidas está sujeto a un tipo u otro de amenaza.

Muchos países tienen leyes que protegen a sus especies, prohibiendo la caza, restringiendo

las zonas habitables o creando reservas. Pero las legislaciones nacionales no bastan, porque el comercio de especies animales rebasa las fronteras. Desde el punto de vista de la conservación, la reglamentación internacional más importante es el Convenio CITES. CITES son las siglas en inglés de *The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora* (Convenio sobre el Comercio Internacional de Especies de Fauna y Flora Salvaje Amenazadas). Se trata de un acuerdo internacional entre gobiernos de varios países, 173 en la actualidad, cuyo propósito es asegurar que el comercio internacional de especímenes de animales y plantas salvajes no amenace su supervivencia en su medio natural. Dicho acuerdo implica varios grados de protección, y cubre a más de 30.000 especies de animales y plantas.

El convenio CITES es legalmente vinculante con los estados que lo han suscrito, pero no reemplaza las leyes propias de cada país. Sin embargo, da unas líneas maestras que deben ser respetadas por cada estado, que ha de adaptar sus propias leyes, para asegurar que el convenio CITES sea aplicado a nivel nacional.

CITES trabaja, pues, controlando el comercio internacional de especímenes de unas determinadas especies. El sistema que establece el Convenio consiste, en esencia, en la obtención de permisos de exportación en el país de origen y de importación en el de destino, así como en la emisión de certificaciones para las excepciones previstas en el Convenio, de forma que toda mercancía objeto de comercio exterior, sean animales vivos o productos derivados, se encuentre perfectamente documentada y se conozca su origen, destino y motivo por el que es objeto de comercio.

El Convenio establece la necesidad de, entre otras acciones:

- 1) Nombrar una o más Autoridades Administrativas.
- 2) Nombrar una o más Autoridades Científicas.
- 3) Establecer los puntos de introducción autorizados por cada país.

En España, la autoridad administrativa principal en materia CITES es la Subdirección General de Inspección, Certificación y Asistencia Técnica del Comercio Exterior de la Secretaría General de Comercio Exterior, dependiente del Ministerio de Industria, Turismo y Comercio. En cuanto a la autoridad científica, corresponde a la Subdirección General de Vida Silvestre de la Dirección General de Medio Natural y Política Forestal, dependiente del Ministerio de Medio Ambiente, y Medio Rural y Marino. Hay 12 Servicios de Inspección SOIVRE (Servicio Oficial de Inspección, Vigilancia y Regulación del Comercio Exterior), dependientes de las Direcciones Territoriales y Provinciales de Comercio de cada demarcación, una de las cuales está en Valencia.

Las especies se agrupan en Apéndices, según la amenaza a la que se encuentren sometidas por el comercio internacional.

El Apéndice I incluye las especies amenazadas de extinción. El comercio de individuos de estas especies se permite sólo en circunstancias excepcionales. El Apéndice II incluye las especies que no necesariamente están amenazadas con la extinción, pero en las que el comercio debe de ser controlado para evitar un uso incompatible con su supervivencia.

El Apéndice III contiene las especies que están protegidas al menos en un país, que ha solicitado ayuda a otros estados para controlar su comercio.

Pese a que en 1986 el Gobierno español ratificó el Convenio de Washington (CITES), que regula el comercio internacional de especies protegidas, España ha supuesto siempre, fundamentalmente por su posición geográfica y su relación con Iberoamérica, un camino fácil para el tránsito de especies protegidas con destino a otros lugares del mundo. Somos uno de los cinco países donde los traficantes encuentran más facilidades para actuar, y se calcula que más del 30% de este tráfico pasa por nuestras fronteras. Un número considerable de ejemplares son decomisados en los controles de aduana, pero muchos otros logran entrar y son distribuidos y vendidos de forma ilegal.

La falta de control y de responsabilidad de los propietarios, que con frecuencia los pierden o los abandonan a su suerte cuando se cansan de ellos, permite que estos animales acaben en libertad y se propaguen, compitiendo con la fauna autóctona de nuestros ecosistemas y a menudo imponiéndose a ella. Problemas derivados son la diseminación de enfermedades desconocidas o la hibridación, como ocurre con el pato llamado malvasía canela americana (*Oxyura jamaicensis*), que ocupa el hábitat de la malvasía cabeciblanca autóctona (*Oxyura leucocephala*) e hibrida con ella, con el problema añadido de que los híbridos resultan fértiles.

No sólo se introducen especies exóticas como animales de adorno y compañía, sino también para repoblar cotos de pesca y de caza – caso de la codorniz japonesa (*Coturnix japonica*)–, con motivos culinarios – caso de la rana toro americana (*Rana catesebeiana*)– o de peletería – caso del visón americano (*Mustela vison*). Hay incluso animales introducidos con fines sanitarios, como el pez llamado gambusia (*Gambusia affinis*), importado en los años

veinte del siglo pasado para el control biológico de los mosquitos transmisores del paludismo y causante de la desaparición de especies piscícolas autóctonas.

El problema está más extendido de lo que parece. Los agentes del Seprona han llegado a encontrar una cría de perezoso (*Bradypus tridactylus*) abandonada en un contenedor de basura de Barcelona. El compareciente sr. Doménech nos explicó que en Cataluña se han censado 35.000 iguanas en manos de particulares. Recientemente, un canguro abandonado fue hallado y recogido en un campo de Elda. Y el Gobierno canario acaba de anunciar la aprobación de un decreto para prohibir la venta de tarántulas, serpientes y otros animales en las tiendas de esa comunidad, por el peligro que suponen para la fauna autóctona.

Historia y uso de los parques zoológicos

Las colecciones de animales salvajes ya existían en las antiguas civilizaciones de Mesopotamia, Egipto y China. En la Europa medieval, los monarcas, y algunos monasterios y ayuntamientos siguieron manteniendo pequeños zoos.

La transición de la colección privada a la institución pública marcó el inicio de los zoos modernos. El primer zoo de este tipo, creado en 1793 con un propósito científico y educativo, fue la Ménagerie del Jardin des Plantes, que era, y sigue siendo, parte del Museo Nacional de Historia Natural de París. Posteriormente, los miembros de la Zoological Society de Londres adoptaron el modelo parisino, a la hora de fundar el zoo londinense en 1827.

A lo largo de los siglos XIX y XX se construyeron muchos nuevos zoos, que reflejaban el pensamiento predominante en su tiempo. En la

época del imperialismo, seres humanos de lugares remotos fueron expuestos en los zoos junto con animales no humanos, con el pretexto de ilustrar las diferencias entre los de origen europeo y los no europeos.

Los zoos clásicos tuvieron un papel esencial en los estudios de fisiología, de anatomía comparada y de etología. Cuando la ecología emergió como un asunto de interés público en la década de los setenta, algunos zoos, como el del Bronx o el de Jersey, empezaron a considerar que la conservación de las especies era su función principal. Desde entonces, este concepto ha ido imponiéndose, al menos entre los profesionales.

En la actualidad, muchos zoos llevan a cabo programas de reproducción, mantienen al día los árboles genealógicos de sus ejemplares y los intercambian con ese fin. Algunas especies, como el bisonte americano, el caballo de Przewalski o el cóndor de California se salvaron gracias a los zoos, y pudieron ser reintroducidos en sus hábitats naturales. Y hay especies o subespecies, como el ciervo del Padre David, el león del Atlas y el tigre blanco, que sólo subsisten en los zoos.

Un parque zoológico bien dirigido y enfocado, y con las instalaciones adecuadas, puede ofrecer muchas posibilidades. Debería ser un laboratorio complejo, un establecimiento educativo y un centro de reproducción.

Aunque, desde luego, es preferible estudiar a los animales en estado silvestre, hay muchos aspectos de la biología animal que pueden apreciarse con mayor facilidad en un parque zoológico. Por ejemplo, es casi imposible calcular períodos de gestación en animales libres o seguir el crecimiento y desarrollo cotidianos de las crías. Los zoos son

grandes depósitos de datos valiosos, si se registran correctamente.

También, desde el punto de vista educativo, los zoos tienen mucho que ofrecer. Es posible que las nuevas generaciones urbanas, que han crecido con un conocimiento más bien escaso de la naturaleza, sólo tengan los zoos para comprobar que existen otros seres vivos, aparte de los de su propia especie, que intentan vivir sobre la tierra.

Naturalmente, todo eso carece de sentido cuando las instalaciones son insuficientes o inadecuadas, como sucede en los zoos faltos de medios o de auténtico interés en el bienestar de sus huéspedes. Como han observado los grupos ecologistas, en los zoos mal acondicionados los animales sufren mucho y desarrollan conductas estereotipadas. Y, como es obvio, los animales de mayor tamaño padecen más la estrechez de sus recintos. Los elefantes, por ejemplo, sufren a menudo artritis y enfermedades de los pies. Sólo algunos zoológicos son capaces de ofrecer espacio suficiente para estos animales, razón por la cual están dejando de exhibirse en muchos de ellos.

Por la misma razón, cada vez se dedica mayor atención a los animales pequeños, y en muchos zoos se pone énfasis en instalaciones especializadas, como aviarios o mariposarios, donde los visitantes pueden pasearse, y en pabellones para animales nocturnos, donde el visitante ha de acostumbrarse a la penumbra.

En 1999, la Unión Europea introdujo una directiva para fortalecer el papel de la conservación en los zoos, al tiempo que pedía a los países miembros que pusieran a punto sistemas de control e inspección, para garantizar que los animales tuvieran un entorno apropiado, que interfiriese lo menos

posible con su comportamiento habitual, y enfatizaba su papel didáctico, y su importancia como lugar de cría, investigación y conservación. De acuerdo con esa directiva, las Cortes Españolas aprobaron la Ley 21/2003, de 27 de octubre, de Conservación de la Fauna Silvestre en los Parques Zoológicos. Esta ley debe ser aplicada por las Comunidades Autónomas.

Legislación valenciana

La Ley de la Generalitat Valenciana 4/1994, de 8 de julio, sobre Protección de Animales de Compañía, fue desarrollada mediante el decreto 158/1996, que se refiere a los núcleos zoológicos y el registro de núcleos zoológicos de la Comunidad Valenciana. Dicho decreto crea el Registro de Núcleos Zoológicos de la Comunidad Valenciana, dependiente de la Conselleria de Agricultura y Medio Ambiente, y dice, entre otras cosas:

La declaración administrativa de núcleo zoológico, mediante su inscripción en el Registro de Núcleos Zoológicos de la Comunidad Valenciana, será requisito previo indispensable para el funcionamiento de los establecimientos siguientes, radicados en la Comunidad Valenciana:

- a) Establecimientos dedicados a la cría, para su posterior venta o donación, de animales de compañía, considerando como tales los que se definen en el artículo 2 de la Ley de la Generalitat Valenciana 4/1994, de 8 de julio, sobre Protección de los Animales de Compañía.*
- b) Establecimientos de venta de animales de compañía.*
- c) Residencias, escuelas de adiestramiento y demás instalaciones para el mantenimiento temporal de los animales de compañía.*
- d) Perreras y centros de recogida de animales, de titularidad municipal o privada.*

- e) *Establecimientos que alberguen équidos con fines exclusivamente recreativos, deportivos o turísticos.*
- f) *Colecciones zoológicas de animales indígenas o exóticos, públicas o privadas, cualquiera que sea su finalidad, lucrativa o no, incluyéndose los parques y jardines zoológicos, los zoosafaris, las reservas zoológicas y las colecciones zoológicas privadas.*
- g) *Centros de adiestramiento de perros de asistencia.*
- h) *Colecciones zoológicas no incluidas en el apartado f)*

Entendemos que cada uno de estos establecimientos tiene sus características y sus problemas propios, y que los establecimientos dedicados a la cría requieren controles distintos de los efectuados en las perreras, en los parques zoológicos o en los locales de venta de animales de compañía, por lo que no deberían tener la misma consideración legal.

Recomendaciones

- 1) Los animales son seres vivos dotados de sensibilidad física y psíquica, y han de recibir el trato que, atendiendo a sus necesidades etológicas, requieran para su bienestar. Por la misma razón, hay que procurar evitarles sufrimientos o maltratos de cualquier tipo. Esta consideración ha de hacerse extensible a los animales exóticos y a sus productos derivados, que sólo deberían importarse si cumplen las exigencias del Convenio Cites de especies salvajes amenazadas, es decir si no se encuentran en peligro en sus lugares de origen y han sido capturados, criados y transportados en condiciones que no impliquen maltrato.
- 2) El CVC recomienda la inspección regular y rigurosa de los locales donde se venden y crían especies exóticas, para comprobar la legalidad de los ejemplares expuestos y las condiciones en que se encuentran.

3) El CVC aconseja que, a todos los efectos, y también los legales, los distintos tipos de núcleos zoológicos sean considerados de manera distinta. No puede ser lo mismo un zoológico, por ejemplo, que alberga animales exóticos para su contemplación, reproducción y estudio, que una tienda donde sólo se muestran para su venta, o una perrera donde los perros viven a la espera de ser acogidos definitivamente o sacrificados.

4) Dicho esto, el CVC desaconseja a los particulares la tenencia de especies exóticas, por el riesgo que su pérdida o abandono implica para la fauna autóctona y por las enfermedades que puedan transmitir, y pide a los ciudadanos que sean conscientes de su responsabilidad a la hora de adquirirlas. Para esto, como para todo, sería útil una campaña de concienciación.

5) Pedimos también un control sobre la venta de la fauna salvaje autóctona. Es la fauna que comprende las especies animales originarias de la Comunidad Valenciana o del resto del Estado español, incluidas las que están de paso y las especies de peces y animales marinos de las costas de la comunidad. Entendemos que esta fauna debería vivir en su hábitat natural, y no en las tiendas de animales, ni ser objeto de compra y venta.

6) Recomendamos la aplicación de la Ley de la biodiversidad en todos sus puntos, y en particular en lo referente al control de las poblaciones exóticas invasoras.

7) Pedimos a los zoológicos que proporcionen a los animales que albergan las mejores condiciones posibles, y que insistan en su papel, no sólo de lugares de entretenimiento, sino también de educación y estudio, como señala la Ley 31/2003, de 27 de octubre, de

Conservación de la Fauna Silvestre en los Parques Zoológicos.

8) Una de las funciones más importantes, si no la más importante, de los zoos modernos es el mantenimiento de la biodiversidad, mediante la conservación y los programas de cría de las especies en peligro o en vías de extinción. Recomendamos que insistan en este aspecto, y que cooperen con otros zoos en la conservación y reproducción de las especies amenazadas.

9) Aconsejamos la supresión de los espectáculos grotescos y crueles que aún tienen lugar en algunos circos y zoológicos, y que ya han sido prohibidos en algunos países. Para suscitar nuestra admiración y simpatía, e incluso nuestras risas, un animal no tiene por qué someterse a ningún tipo de disfraz o adiestramiento doloroso, que atente contra su dignidad o la nuestra.

10) Este informe será enviado a la Conselleria de Medi Ambient, Aigua, Urbanisme i Habitatge, a la Federació Valenciana de Municipis i Províncies, al Ayuntamiento de Valencia y a las Cortes Generales. Además, a l'Associació pro Arca de Noé y a su director Serafín Doménech.

Votos particulares

El Presidente del CVC, Santiago Grisolí, y la consellera Morenilla Talens hacen constar su voto particular, en el sentido de que, en su opinión, los animales no deberían, bajo ningún concepto, estar encerrados en parques zoológicos ni bioparcs, sino que deberían estar en su ambiente natural o en ambientes lo más cercanos posible (como reservas, parques naturales, etc.), salvo por estrictas causas de investigación y conservación de la especie, bajo riguroso control, o en el caso de

animales rescatados que no puedan ser aclimatados.

El conseller Vicent Álvarez vota a favor del informe con excepción del

punto 9 de las conclusiones, por considerar que el tratamiento sobre los espectáculos debería hacerse incluyendo el tema de las fiestas populares y las corridas de toros, y

que esa problemática exige un estudio más a fondo.

Títol	Sobre animales de abastos
Data aprovació Ple	25 de novembre de 2008
Comissió autora	Grup de treball sobre maltractament animal (Elena Negueroles, Santiago Grisolí, Jesús Huguet, Vicente Muñoz Puelles, Rosa M ^a Rodríguez Magda, Manuel Sanchis-Guarner Cabanilles i Ramón de Soto)
Coordinadors	Elena Negueroles i Vicente Muñoz Puelles
Iniciativa	Ple del CVC
Instàncies enviades	Presidència de la Generalitat, Federació Valenciana de Municipis i Províncies, Conselleria d'Agricultura, Conselleria de Cultura, 12 associacions de protecció dels animals
Actuacions del CVC relacionades www.cvc.gva.es	Primer Informe sobre el maltrato de animales en la Comunidad Valenciana (2007)

Antecedentes

Desde su creación, el grupo de trabajo sobre el maltrato animal ha emitido tres informes: el Primer Informe sobre el Maltrato a los Animales en la Comunidad Valenciana, que se centraba sobre todo en los animales de compañía, el Informe sobre Animales de Experimentación y el Informe sobre animales exóticos y núcleos zoológicos.

En el Primer Informe sobre el Maltrato a los Animales en la Comunidad Valenciana se consideraba que los tipos de maltrato a los animales son básicamente cuatro:

1. El maltrato a los animales de compañía, tanto por agresiones directas (peleas de perros, palizas, mutilaciones, etc.), como indirectas (abandono, confinamiento en espacios reducidos, movilidad limitada por cadenas, hacinamiento, alimentación inadecuada o insuficiente, etc.).

2. El maltrato a los animales de abastos, es decir a los que son

comestibles y también a los que se crían para aprovechar su piel. Malas condiciones de transporte, sacrificio sin aturdimiento, etc.

3. La utilización de animales para la experimentación médica y la cosmética.

4. La crueldad que utiliza la tradición como pretexto: la caza, el tiro de pichón o algunos espectáculos protagonizados por animales.

Considerando que, si no lo abordáramos, el trabajo del grupo quedaría incompleto, nos referimos ahora al segundo tipo de maltrato de los aquí mencionados, el maltrato a los animales de abastos.

Consideraciones

Los animales de abastos nos proporcionan alimento, complementos de vestir y, aunque cada vez en menor grado, ayuda en algunas labores, especialmente en las agrícolas.

En la práctica, el aprovechamiento de los animales y su explotación son tan antiguos como el ser humano. Lo que ha cambiado es que antes

solían vivir en un entorno natural, de una forma más acorde con su etología. En la actualidad, en cambio, la inmensa mayoría nace y muere en instalaciones industriales. Este modo de vida que les hemos impuesto permite abaratar los costes y posibilita que los productos derivados sean más asequibles y lleguen a un mayor número de personas. Pero debemos tener presente que no estamos tratando con objetos inanimados, sino con seres sensibles, y que de nosotros depende que su vida sea más natural y su muerte menos dolorosa.

Cada año se recogen en la Comunidad Valenciana grandes cantidades de cadáveres de animales, procedentes de las granjas y muertos por enfermedades y hacinamientos, con la consiguiente pérdida económica de carne y residuos, que se desaprovechan. Esa cifra demuestra que las condiciones de vida en la mayoría de granjas no son las adecuadas. No sólo se produce un derroche económico, sino también sufrimiento para los animales y peligro para la salud de los seres

humanos. Una mejora en las condiciones de alojamiento de los animales de abastos, así como en su transporte, redundaría en beneficio de todos. Lo mismo cabe decir de las condiciones de aturdimiento, sacrificio y matanza.

Legislación

La Constitución europea contiene una cláusula según la cual «la Unión y los Estados miembros tendrán plenamente en cuenta las exigencias del bienestar de los animales como seres sensibles». También están el Protocolo anejo al Tratado Constitutivo de la Comunidad Europea, sobre Protección y Bienestar de los animales, introducido por el Tratado de Amsterdam, y sobre todo la Directiva 93/119 CE del Consejo, de 22 de diciembre de 1993, relativa a la protección de los animales en el momento de su sacrificio o matanza, que prescribe el necesario aturdimiento.

En cuanto a España, el año pasado se promulgó la Ley 32/2007, de 7 de noviembre de 2007, para el Cuidado de los Animales en su Cuidado y Transporte, Experimentación y Sacrificio. Es una trasposición de la Directiva 93/119 del Consejo, y establece, en acatamiento del mandato comunitario, un conjunto de principios y un régimen común de infracciones y sanciones para garantizar su cumplimiento. Con ello se establece un común denominador normativo, en el cual las Comunidades Autónomas pueden ejercer sus competencias.

En la Comunidad Valenciana existe el Decreto 158 /1996 del 13 de agosto, del Gobierno Valenciano, por el que se desarrolla la Ley de la Generalitat Valenciana 4/1994 de 8 de julio sobre Protección de animales de compañía. En su capítulo V, que consta de un único artículo de tres líneas, se dice: «Los métodos de sacrificio implicarán el mínimo sufrimiento con una pérdida

inmediata del conocimiento», y se explica que los requisitos especiales de cada método se ajustarán a lo establecido en el anexo que va al final del decreto. En dicho anexo se mencionan diferentes métodos de sacrificio: 1. La inyección de una dosis letal de un producto que posea propiedades anestésicas. 2. La exposición al monóxido de carbono. 3. La exposición al cloroformo y 4. La exposición al dióxido de carbono. No se hace mención de otros métodos muy extendidos, como la descarga eléctrica o la pistola neumática o de perno cautivo.

Consideración

El Consell Valencià de Cultura considera que una de las características de las sociedades democráticamente maduras y culturalmente avanzadas debe ser el respeto a la naturaleza y, en consecuencia, a los animales de otras especies. Considera, también, que los animales han de recibir el trato que, atendiendo a sus necesidades etológicas, requieran para su bienestar. Por eso, en el caso de los animales de abasto, y dado el carácter inevitable de su consumo, aconseja la toma de una serie de medidas que les garanticen una vida y una muerte con el menor sufrimiento posible.

Recomendaciones

1. Modernizar las leyes y asegurarse de su cumplimiento, mediante controles efectivos en granjas y mataderos.
2. La explotación de los animales de abasto debe hacerse en unas instalaciones adecuadas, para evitar hacinamientos. Dada la imposibilidad de que en su inmensa mayoría puedan estar al aire libre y en contacto con la naturaleza, sugerimos que al menos se les facilite el espacio suficiente para desarrollar algunas de sus pautas de conducta, como el hociqueo de los

cerdos o el aleteo y el picoteo de pollos y gallinas. Unas instalaciones amplias, además, privarían de justificación a quienes cortan el pico de las gallinas y los rabos e incisivos de los lechones, para impedir que los animales se causen heridas unos a otros durante el período de reclusión forzosa. Tampoco habría necesidad de suministrarles antibióticos de manera sistemática y preventiva, como se hace para evitar que enfermen o que se infecten las heridas producidas durante el hacinamiento.

3. Los animales de abasto deberían recibir una alimentación adecuada y suficiente, no sólo por ellos sino también por la posible repercusión en la salud de las personas que consumen su carne. Así se evitarían casos como el de las vacas locas o el de las carnes de animales hormonados o tratados sistemáticamente con antibióticos.

4. Convendría evitar que fuesen manipulados para aumentar la productividad, como se hace en el caso de las gallinas, a las que se ilumina artificialmente de manera continua, para que no dejen de poner huevos, o en el caso de las cerdas reproductoras, aisladas en jaulas estrechas y obligadas a criar sin descanso, hasta que dejan de ser fértiles y acaban en el matadero.

5. Los animales deberían ser trasladados en vehículos apropiados y acondicionados al efecto, en condiciones higiénicas y razonables, con el espacio suficiente, evitando en lo posible las horas de máximo calor o frío y los trayectos largos, respetando las paradas establecidas, tal como prescribe la directiva europea. La carga y la descarga deben ser realizadas por empleados cualificados y acreditados, tras el curso de formación correspondiente de manipuladores de animales.

6. El sacrificio debería efectuarse tomando todas las medidas posibles para evitar sufrimientos

innecesarios, y en todos los casos con el aturdimiento previo previsto por la ley, teniendo en cuenta el tiempo requerido para que haga efecto.

7. Convendría aumentar las ayudas y las subvenciones para las granjas

ecológicas donde los animales se crían en libertad, respetando sus necesidades etológicas y biológicas.

8. Este informe se enviará a Presidencia, a las tres Diputaciones, a las Consellerías de Cultura y

Deportes, Agricultura y Bienestar Social, a la Federación Valenciana de Municipios y a las Asociaciones Protectoras de Animales de la Comunidad Valenciana.

A.3. Relacionats amb el medi ambient i la ciència i la tecnologia

Títol	Sobre el tractament penal dels incendis forestals
Data aprovació Ple	25 de març de 2008
Comissió autora	Jurídica
Iniciativa	Ple del Consell Valencià de Cultura
Instàncies enviades	Presidència de les Cortes Generales, Ministerio de Justicia
Actuacions del CVC relacionades www.cvc.gva.es	Estudi sobre mesures per a evitar o pal·liar els incendis forestals (2004)

Introducció

Com a conseqüència de la reiterada preocupació del CVC pels incendis forestals, i tenint present la dura realitat existent, amb data 27 de Febrer de 2004 el Ple de la nostra institució va aprovar, després del corresponent procés, un documentat informe sobre les mesures per a minimitzar els efectes dels incendis forestals.

Aquest document conté un conjunt de consideracions en tot el que afecta a la prevenció, educació i altres factors a tindre presents. Per tant, cal reiterar el que ja va apuntar l'esmentat informe. Com a complement d'aquell document o ampliació, s'ha considerat oportú tractar l'aspecte penal del tema.

Els incendis en el Codi Penal vigent

El Codi Penal vigent és el resultat de la Llei Orgànica 10 de 1995; aquesta reforma pretenia actualitzar les normes anteriors, en base a la Constitució, amb novetats, per exemple, la substitució de la reclusió com a pena per altres mesures de prestacions socials.

El Codi Penal introdueix una secció dedicada als incendis, articles 351 a 357, intentant una penalització de les conductes delictives generades al voltant del incendi. Aquesta normativa penal, després de ja més d'una dècada d'existència pot ser objecte de tractament, per tal de veure, entre altres elements, la seua efectivitat, els problemes que s'han generat, i la possible conveniència d'alguna forma de modificació legislativa.

El nostre Codi Penal ha inclòs, dins de l'apartat dels delictes contra la seguretat col·lectiva, una part dedicada als incendis, diferenciant-ne els forestals i els no forestals. En concret es tipifiquen: delictes d'incendis en general (351), els forestals (352, 354, 355), incendis no forestals (356), incendis en béns propis.

Com es pot veure dedica quatre articles a castigar aquelles conductes que generen incendis. En diferència el grau de gravetat de les conductes incendiàries, i també segons afecten a la vida o seguretat de les persones. El criteri és castigar amb més severitat aquells incendis que posen en perill la vida o la

integritat de les persones, i en segon terme es valora l'especial gravetat en funció de:

- La importància de la superfície afectada.
- Que produïska l'erosió del sòl.
- Que s'alteren significativament les condicions de vida animals o afecte a un espai protegit.
- Greu deteriorament o destrucció dels recursos afectats.

Igualment l'actuació per obtenir un benefici econòmic es considera agreujant, en tant que la negligència no.

Pel que fa a les penes, aquestes es graduen en funció del perill i afecció a la vida i integritat de les persones. Les penes van d'un a cinc anys, amb els agreujants que poden comportar de 10 a 20 en cas de perill per a la vida de les persones, o fins a 8 anys en cas d'incendis d'especial gravetat.

Conclusions

Primera.- El reiterat fet dels incendis forestals, tant els intencionats com els generats per imprudència,

constituïxen fets que afecten sempre a les persones, ja que la destrucció dels recursos naturals incidix en la vida i la salut de les persones.

Segona.- Atesa la situació present resultaria aconsellable agreujar les

penes per a tots els casos d'incendis forestals, ampliar la tipificació de les conductes i arbitrar mesures correctores accessòries.

Tercera.- Tot comportaria la revisió i actualització del tractament penal del problema, a més del conjunt

d'altres mesures educatives, preventives, i de vigilància.

El present informe s'enviarà al Ministeri de Justícia i a la Presidència de les Corts Generals.

Títol	Sobre el tractament penal dels delictes contra l'ordenació del territori, el patrimoni històric i el medi ambient
Data aprovació Ple	28 de juliol de 2008
Comissió autora	Jurídica
Coordinador	Vicent Àlvarez
Iniciativa	Comissió Jurídica
Instàncies enviades	Conselleria de Medi Ambient, Federació Valenciana de Municipis i Províncies
Actuacions del CVC relacionades www.cvc.gva.es	Sobre el tractament penal dels incendis forestals (2008)

1. Introducció

L'aplicació de penes per actuacions delictives continuarà sent una necessitat mentre la societat no reduïska actuacions que van en contra dels interessos socials i generals. La conservació del medi ambient, la sostenibilitat del territori, l'equilibri ecològic, la protecció del medi natural i la protecció dels animals, són objectius que han d'estar garantits per l'ordenament jurídic, i les conductes que atemptem contra estos objectius han de ser sancionades penalment pels tribunals de justícia.

El present informe intenta abordar el tractament que el nostre Codi Penal preveu per a tals conductes, tenint present el paper educador i exemplar de l'aplicació de les penes en la millora del nivell cultural de la ciutadania, i en la difusió d'una cultura de respecte als valors que representen el medi i el patrimoni.

Esta problemàtica ha arribat a l'opinió pública a conseqüència d'algunes actuacions de la fiscalia anticorrupció contra determinats

plans urbanístic municipals, o contra actes que lesionen directament el medi. De tota manera, les limitacions de la intervenció judicial són manifestes, com veurem a continuació.

2. El Codi Penal

El vigent Codi Penal inclou en els seus articles 319 a 240 (i també en el 613, com veurem) una sèrie de preceptes sota l'epígraf "Dels delictes relatius a l'ordenació del territori i la protecció del patrimoni històric i del medi ambient".

Per capítols tracta quatre tipus de figures: A) Delictes relacionats amb l'ordenació del territori; B) Delictes relacionats amb el patrimoni històric; C) Delictes relacionats amb el medi ambient; D) Delictes relacionats amb la flora i la fauna.

De forma concreta, les figures serien les següents:

A) Delictes relatius a l'ordenació del territori.

1.- Es considera delicte promoure o realitzar una construcció no autoritzada en sòl destinat a vials, zones verdes, béns de domini públic o llocs amb valor paisatgístic, ecològic, artístic, històric o cultural, o considerats d'especial protecció.

Com es pot veure, hi han de concórrer dos elements: en primer lloc la manca d'autorització, i en segon lloc que l'obra afecte a un espai digne de protecció.

Últimament, les actuacions judicials d'ofici contra este tipus de delictes han estat prou importants i exemplars –la més coneguda ha estat la corresponent al municipi de Marbella. Però, cal tenir en compte l'existència de casos de menys rellevància en curs davant dels tribunals. La mateixa Fiscalia de l'Estat ha demanat als ajuntaments més col·laboració en matèria de denúncia.

2.- Promoure o construir sense autorització en sòl no urbanitzable. Esta figura està molt relacionada amb l'anterior, i també vinculada a actuacions irregulars o, en determinats casos, a la corrupció.

3.- Es considera igualment conducta delictiva l'actuació de funcionaris o autoritats que informen a favor de projectes de construcció o de concessió de llicències contràries a les normes urbanístiques.

Es tracta d'una norma que intenta evitar la corrupció basada a autoritzar obres il·legals. Com es pot observar, es tracta d'una responsabilitat penal derivada dels deures dels funcionaris i de les autoritats envers el compliment de les lleis urbanístiques de protecció.

4.- També es considera delictes votar a favor de la concessió d'autorització a obres il·legals. Es tracta de sancionar o castigar els funcionaris o polítics que participen en decisions il·legals en òrgans col·legiats .

B) Delictes relatius al patrimoni històric.

A continuació enumerem les diferents figures previstes en el Codi Penal:

1.- Enderrocar o alterar edificis singularment protegits pel seu interès històric, artístic, cultural o monumental. Es preveu la possibilitat d'obligar per decisió judicial a reconstruir l'edifici, o la part d'edifici, enderrocat o alterat, i a fer-ho conservant-ne les característiques, com ara l'alçària de l'immoble, etc.

2.- Informar a favor de projectes d'enderrocament o d'alteració d'edificis protegits. Esta previsió afecta els tècnics o facultatius, i es referix a un delictes d'acció o d'omissió del compliment dels seus deures.

3.- Votar a favor de projectes d'enderrocament o d'alteració d'edificis protegits. Esta previsió afecta els polítics que amb el seu vot avalen algun enderrocamment il·legal.

4.- Causar danys en arxius, registres, museus, biblioteques, centres docents, gabinets científics o anàlegs, sempre sobre elements històrics, artístics, científics, culturals o monumentals o sobre jaciments arqueològics. Com es veu, el Codi oblida els jaciments paleontològics.

En relació al punt que estem tractant cal incloure l'article 613 del Codi Penal, referent a un supòsit especial, ja que castiga conductes produïdes durant un conflicte armat, i que impliquen hostilitat o actes contra béns culturals o espirituals dels pobles.

C) Delictes relatius al medi ambient:

1.- La realització d'emissions, abocaments, radiacions, extraccions o excavacions, aterraments, sorolls, vibracions, injeccions o dipòsits, a l'atmosfera, al sòl, al subsòl o a les aigües terrestres, marítimes o subterrànies, infringint les lleis, amb greu perjudici o risc per a la salut pública.

2.- Causar mort o malalties amb emissions de radiacions o de substàncies tòxiques.

3.- Els abocaments tòxics.

4.- Es penalitza els funcionaris o les autoritats que informen a favor de la concessió de llicències a indústries o activitats causants dels danys anteriorment citats.

D) Delictes relatius a la protecció de la flora, la fauna i els animals domèstics.

Inclouen activitats com:

1.- La tala, crema, arrabassament o tràfic il·legal de flora, amb greu perjudici del medi ambient.

2.- La introducció de flora no autòctona perjudicial per al medi ambient.

3.- La caça o la pesca contravenint les lleis de protecció de la fauna en perill d'extinció..

4.- La utilització d'explosius en la caça o la pesca.

5.- El maltractament d'animals domèstics amb resultat de mort o de lesions greus.

3. Consideracions

Dissortadament observem que algunes conductes que haurien de ser objecte de sanció punitiva, relacionades amb els fets objecte d'este informe, queden impunes, per manca de mitjans en ocasions, o simplement per desconeixement.

Un nivell superior d'educació i de respecte als valors protegibles no faria tan necessària l'actuació penal, però, mentre no s'arriba a un grau més alt de civisme, cal que la justícia actue en conseqüència, i això implica que la ciutadania, i molt especialment les autoritats i els funcionaris públics, col·laboren amb les autoritats judicials aportant-los les informacions necessàries i les ajudes possibles.

Els ajuntaments principalment, per causa de la seua competència, i també l'administració autonòmica, amb àmplies competències administratives atribuïdes, estan obligats a eixa col·laboració dirigida a fer complir les normes. Moltes actuacions delictives contra la conservació del patrimoni queden impunes per manca de la denúncia formal i documentada corresponent.

En relació a l'apartat dels delictes contra el medi ambient caldrà esperar a la adequació de l'aplicació del Codi Penal a la recent Ley del patrimonio natural y de la biodiversidad, tant pel que fa a la conservació del medi ambient com a la protecció de la fauna. Ací recordem l'informe emés pel Consell Valencià de Cultura sobre la

necessitat d'ampliar la protecció dels animals.

4. Conclusions

PRIMERA.- El Consell Valencià de Cultura recomana a les administracions públiques valencianes i a l'Administració de justícia augmentar el nivell de col·laboració en l'aplicació de sancions per les figures delictives tractades en el present informe.

SEGONA.- El Consell Valencià de Cultura demana a la ciutadania l'observació d'una conducta respectuosa amb el medi ambient, el patrimoni i la biodiversitat. La informació i l'educació són elements fonamentals per a l'existència d'una ciutadania responsable, però també l'actuació penal o punitiva és necessària mentre no s'assolisca un nivell de cultura cívica superior que permeta reduir-la a un nivell mínim.

TERCERA.- Convindria que el Codi Penal tinguera en compte la Ley

42/2007, de 12 de Diciembre, del Patrimonio Natural y la Biodiversidad, molt completa pel que fa a la protecció de les espècies de fauna silvestre.

QUARTA.- Este informe es traslladarà a la Conselleria de Territori, Aigua, Medi ambient, Urbanisme i Habitatge, i a la Federació Valenciana de Municipis i Províncies.

Títol	Sobre la Ley estatal del Patrimonio Natural y la Biodiversidad
Data aprovació Ple	28 de juny de 2008
Comissió autora	Jurídica
Coordinador	Vicente Muñoz Puelles
Iniciativa	Comissió Jurídica
Instàncies enviades	Presidència de la Generalitat, Conselleries de Cultura i Medi Ambient, Federació Valenciana de Municipis i Províncies, Ministerio de Medio Ambiente

Antecedentes

La Comisión Jurídica y de Interpretación Reglamentaria, que últimamente se ha interesado en temas relacionados con el Medio Ambiente, como el tratamiento penal de los incendios forestales o el patrimonio paleontológico, y la creación de la categoría de "lugar paleontológico singular" como bien a proteger, ha tenido a bien ocuparse de la nueva Ley de Patrimonio Natural y de la Biodiversidad, Ley 42/2007, de 13 de diciembre.

Dicha Ley deroga y sustituye a la Ley 4/1989, de 27 de marzo, de Conservación de los Espacios Naturales y de la Flora y Fauna Silvestres, y a sus sucesivas modificaciones. Para estudiarla se invitó a los sres. Antoni Aguilera, director del Jardí Botànic de València, y Joaquín Baixeras, director suplente del Institut Cavanilles, que estuvieron presentes

en la pasada sesión del 12 de mayo, y se nombró ponente al sr. Muñoz Puelles.

Consideraciones generales

El Estado tiene la competencia de legislar en materia de medio ambiente, para garantizar el derecho de los ciudadanos a disfrutar de un medio ambiente adecuado, como dice la Constitución en su artículo 45, sin perjuicio de las normas de gestión y desarrollo que existen a nivel autonómico.

La nueva Ley establece el régimen jurídico básico, de aplicación general y obligada. Tal como afirma en el Preámbulo, «... las Administraciones competentes garantizarán que la gestión de los recursos naturales se produzca con los mayores beneficios para las generaciones actuales, sin merma de su potencialidad para satisfacer las necesidades y aspiraciones de las generaciones futuras, velando por el

mantenimiento y conservación del patrimonio natural, la biodiversidad y los recursos existentes en todo el territorio nacional, con independencia de su titularidad o régimen jurídico, atendiendo a su ordenado aprovechamiento y a la restauración de los recursos renovables».

La Ley aspira, pues, a garantizar la conservación de la importante diversidad biológica española y de sus espacios naturales. España es uno de los países europeos más diversos en flora y fauna gracias a las condiciones especiales de orografía, extensión y situación geográfica, con casi 80.000 taxones o poblaciones clasificadas.

Dos ejemplos de esta riqueza singular lo constituyen los vertebrados y las plantas vasculares, es decir aquellas que poseen vasos conductores que se ramifican por las raíces, el tallo y las hojas. Las plantas vasculares existentes en

España alcanzan las 8000 especies, lo que representa más del 80 % de las existentes en la UE y el 59% de las existentes en el continente europeo. De ellas, 1500 son endemismos, es decir que sólo se encuentran en España. De hecho, casi la mitad de los endemismos europeos son españoles.

En cuanto a las especies de fauna que pueden encontrarse en España, suponen más del 50 % de las presentes en Europa, también con una fuerte presencia de endemismos, que en las Islas Canarias constituyen el 44 % del total de las especies existentes.

La Ley también recoge en su contenido las normas y recomendaciones internacionales que algunos organismos, como el Convenio de la Diversidad Biológica o el Consejo de Europa, han ido estableciendo a lo largo de los últimos años, y mejora la transposición de las Directivas europeas de conservación de la biodiversidad.

Puntos principales de la nueva Ley

En su Título preliminar, la Ley establece los principios que la inspiran. Estos se centran en la prevalencia de la protección ambiental sobre la ordenación territorial y urbanística, en la incorporación del principio de precaución en las intervenciones que puedan afectar a espacios naturales y/o especies silvestres, en contribuir a impulsar procesos de mejora en la sostenibilidad del desarrollo asociados a espacios naturales protegidos y en la promoción de la utilización ordenada de los recursos para garantizar el aprovechamiento sostenible del patrimonio natural.

Asimismo, son principios básicos la integración de los requerimientos de la conservación, uso sostenible, mejora y restauración del patrimonio natural, la biodiversidad

y geodiversidad en las políticas sectoriales, y la garantía de la información y participación de los ciudadanos en el diseño y ejecución de las políticas públicas. La Ley establece que las actividades encaminadas a la consecución de los fines que persigue podrán ser declaradas de utilidad pública o interés social, a todos los efectos, y, en particular, a los efectos expropiatorios respecto de los bienes o derechos que pudieran resultar afectados, entre ellos el mantenimiento de los procesos ecológicos esenciales y de los sistemas vitales básicos, en la preservación de la variedad, singularidad y belleza de los ecosistemas naturales, de la diversidad geológica y del paisaje.

Por seguridad jurídica, la Ley incluye una larga lista de definiciones. Puede parecer que estas definiciones son superfluas, pero corresponden a la necesidad de precisar y actualizar los conceptos. Así, por ejemplo, se definen los recursos biológicos como «los recursos genéticos, los organismos o partes de ellos, las poblaciones, o cualquier otro tipo del componente biótico de los ecosistemas de valor o utilidad real o potencial para la humanidad».

Siguen una serie de artículos sobre Función social y pública del patrimonio natural y la biodiversidad, Deberes de los poderes públicos, Competencias de la Administración General del Estado sobre biodiversidad marina y Mecanismos de cooperación. Para favorecer dichos mecanismos y garantizar el intercambio de información se crea la Comisión Estatal para el Patrimonio Natural y la Biodiversidad, como órgano consultivo y de cooperación entre el Estado y las Comunidades Autónomas. Se crea también el Consejo Estatal para el Patrimonio Natural y la Biodiversidad, como órgano de participación pública en el ámbito de la conservación y el uso

sostenible del patrimonio natural y la biodiversidad.

En el Título I de la Ley se proporcionan los instrumentos para el conocimiento y la planificación del patrimonio natural y de la biodiversidad, como el Inventario Español del Patrimonio Natural y la Biodiversidad, que habrá de elaborarse con la colaboración de las Comunidades Autónomas y de las instituciones y organizaciones de carácter científico, y deberá recopilar la distribución, abundancia, estado de conservación y la utilización de dicho patrimonio, incluyendo un sistema de indicadores para conocer de forma sintética el estado y evolución del mismo. Lo elaborará y mantendrá actualizado el Ministerio de Medio Ambiente.

Dicho inventario incluirá, por ejemplo, el Catálogo Español de Hábitats en Peligro de Desaparición; el Listado de Especies Silvestres en Régimen de Protección Especial, incluyendo el Catálogo Español de Especies Silvestres Amenazadas; el Catálogo Nacional de Especies Exóticas Invasoras, que permitirá una lucha más eficaz contra esta importante amenaza; el Inventario Español de Espacios Naturales Protegidos, Red Natura 2000 y Áreas protegidas por instrumentos internacionales, un Inventario de Lugares de Interés Geológico representativo, etc.

Formará igualmente parte del Inventario Español del Patrimonio Natural y de la Biodiversidad un Inventario Español de Zonas Húmedas, a fin de conocer su evolución. Dicho inventario nos parece de especial interés para nuestra Comunidad, tan rica en humedales.

También se crea un Plan Estratégico Estatal del Patrimonio Natural y de la Biodiversidad, para establecer y definir objetivos, acciones y criterios que promuevan la conservación, el

uso sostenible y, en su caso, la restauración del patrimonio, recursos naturales terrestres y marinos y de la biodiversidad, incorporando un diagnóstico de la situación y de la evolución del patrimonio natural y de la biodiversidad española. Lo elaborará también el Ministerio de Medio Ambiente, en colaboración con el resto de ministerios y, muy particularmente, con el de Agricultura, Pesca y Alimentación en lo relativo a conservación del medio marino, y contará con la participación de las Comunidades Autónomas.

En su desarrollo podrán existir planes sectoriales de la Administración General del Estado, en el ámbito de sus competencias. El planeamiento de los recursos naturales mantiene como instrumentos los Planes de Ordenación de los Recursos Naturales, que permanecen como la herramienta de las Comunidades Autónomas para la delimitación y tipificación de los sistemas que integran el patrimonio y los recursos naturales de un determinado ámbito espacial.

Las Directrices para la Ordenación de los Recursos Naturales serán elaboradas por el Gobierno, en colaboración con las Comunidades Autónomas, en el marco del Plan Estratégico, y establecerán los criterios y normas básicas que deben recoger los planes de las Comunidades Autónomas para la gestión y uso de los recursos naturales.

El Título II de la Ley recoge la catalogación y conservación de hábitats y espacios del patrimonio natural, centrándose, en primer lugar, en la Catalogación de los hábitats en peligro de desaparición, donde se incluirán aquellos cuya conservación o restauración exija medidas específicas de protección y restauración.

También se establece el régimen especial para la protección de los espacios naturales, partiendo de la definición de la Ley 4/1989, de 27 de marzo, con la incorporación específica de las Áreas Marinas Protegidas, y la creación de la red de áreas marinas protegidas, en línea con las directrices de la Unión Europea, así como la posibilidad de crear espacios naturales protegidos transfronterizos. La Ley mantiene la figura, definición y regímenes de protección actuales de los Parques, y de las Reservas Naturales, adaptando la definición de los Paisajes Protegidos al Convenio del Paisaje del Consejo de Europa.

Se incorporan a los Planes de Ordenación de los Recursos Naturales, o a la planificación autonómica que corresponda, los corredores ecológicos entre espacios naturales de singular relevancia para la flora o la fauna silvestres, y las áreas de montaña, con independencia de que tengan la condición de espacios naturales protegidos. Estos corredores ecológicos son importantes porque conectan funcionalmente espacios naturales de singular importancia para la flora y la fauna silvestres, separados entre sí, permitiendo, entre otros procesos, el intercambio genético entre poblaciones de especies silvestres o la migración de ejemplares de esas especies.

Se trata, así, de participar en el establecimiento de la red europea y comunitaria de corredores ecológicos, definidos por la Estrategia Paneuropea de Diversidad Ecológica y Paisajística y por la propia Estrategia Territorial Europea. En particular, las Comunidades Autónomas podrán utilizar estos corredores y las áreas de montaña, con el fin de mejorar la coherencia ecológica y la conectividad de la Red Ecológica Europea, o Red Natura 2000.

Los Lugares de Importancia Comunitaria, las Zonas Especiales de

Conservación y las Zonas de Especial Protección para las Aves que integran esta Red Natura 2000 tendrán la consideración de espacios protegidos, con la denominación específica de Espacios Protegidos Red Natura 2000, con el alcance y las limitaciones que las Comunidades Autónomas establezcan en su legislación y en los correspondientes instrumentos de planificación.

Cualquier plan, programa o proyecto que, sin tener relación directa con la gestión de un espacio de la Red Natura 2000, o sin ser necesario para la misma, pueda afectar de forma apreciable a los citados lugares, ya sea individualmente o en combinación con otros planes, programas o proyectos, se someterá a una adecuada evaluación de sus repercusiones en el lugar. En caso de acarrear un impacto importante, estos proyectos sólo se podrán acometer si no existen alternativas, cuando se demuestre un interés público de primer orden y aplicando medidas compensatorias.

También se establece que sólo se podrá proponer la descatalogación total o parcial de un espacio incluido en Red Natura 2000 cuando así lo justifiquen los cambios provocados en el mismo por la evolución natural, y previo trámite de información pública.

El Título III de la Ley se refiere a la conservación de la biodiversidad, empezando por la conservación in situ de la biodiversidad autóctona silvestre. Se crea el Catálogo Español de Especies Exóticas Invasoras, en el que se incluirán todas aquellas especies y subespecies exóticas invasoras que constituyan o puedan llegar a constituir una amenaza grave para las especies autóctonas, los hábitats o los ecosistemas, la agronomía, la salud o para los recursos económicos asociados al uso del patrimonio natural.

Respecto al Listado de Especies en Régimen de Protección Especial, hay que destacar que la inclusión de un taxón o población en el mismo conllevará su protección, la evaluación periódica de su estado de conservación y la prohibición de afectar negativamente a su situación. En el seno de dicho listado se establece el Catálogo Español de Especies Amenazadas, que incluirá, cuando exista información técnica o científica que así lo aconseje, los taxones o poblaciones amenazadas, que se incluirán en las categorías de “en peligro de extinción” o “vulnerables”, según el riesgo existente para su supervivencia.

Las Estrategias de Conservación de Especies Amenazadas constituirán el marco orientativo de los planes de recuperación y conservación que deberán elaborar y aprobar las Comunidades Autónomas. El texto también recoge la obligación de impulsar el desarrollo de programas de cría o propagación fuera de su hábitat natural, en especial cuando esos programas hayan sido previstos en las Estrategias de Conservación o en los Planes de Recuperación o Conservación de las especies amenazadas.

La Ley señala que las Administraciones Públicas promoverán la existencia de una Red de Bancos de Material Biológico y Genético y un Inventario Nacional de Bancos de Material Biológico y Genético de Especies Silvestres, en el que se incluirán todos los datos disponibles sobre el material conservado en estos centros. Dicha red de bancos nos parece muy importante, a la hora de preservar el patrimonio genético y biológico de las especies, y garantizar su conservación y diversidad.

La caza y la pesca también son contempladas en la nueva Ley, en su condición de aprovechamiento sostenible de recursos naturales. Se

garantiza su práctica, pero mediante la estricta regulación de los espacios, fechas, métodos de captura y especies que determinen las Comunidades Autónomas, que en ningún caso incluirán las especies del Listado de Especies de Interés Especial, o los métodos, especies o periodos prohibidos por la Unión Europea.

De esta forma, la Ley incorpora la prohibición que establecía el Real Decreto 581/2001, de tenencia y uso de munición que contenga plomo durante el ejercicio de la caza y el tiro deportivo, cuando estas actividades se ejerzan en zonas húmedas del territorio español incluidas en el Convenio Ramsar de humedales de importancia internacional y en las zonas húmedas objeto de protección, conforme a cualquiera de las figuras de espacios naturales protegidas legalmente establecidas y en la Red Natura 2000.

Teniendo en cuenta la incidencia muy significativa, y mundialmente reconocida, de la munición de plomo sobre las aves acuáticas, la prohibición en los humedales de la Red Natura permitirá evitar el deterioro del hábitat de estas especies en el interior de la Red. Además, es congruente con distintos convenios internacionales, en especial con el Acuerdo de Conservación de las Aves Acuáticas Migratorias Afroeuroasiáticas, del Convenio de Bonn.

En este contexto, conviene reseñar también que la Federación de las Asociaciones de Caza y Conservación de la Fauna Silvestre de la Unión Europea (FACE), de la que forma parte la Real Federación Española de Caza, y la organización conservacionista Birdlife International llegaron a un acuerdo en 2004, en el ámbito de la “Iniciativa para una caza sostenible”, que incluye un punto donde ambas organizaciones piden una eliminación gradual del uso de la

munición de plomo para cazar en los humedales de toda la Unión Europea lo antes posible, y en cualquier caso a más tardar en 2009.

Muchos Estados de la UE aplican ya esta prohibición en todos sus humedales, y en otros como Dinamarca y Holanda está vigente en todo el territorio, tanto en zonas húmedas como en las que no lo son, independientemente de que sean o no espacios protegidos, lo cual confirma que existen alternativas al plomo. En España, algunas Comunidades Autónomas, como la de Madrid, han prohibido también el uso del plomo para la caza en todos sus humedales.

Asimismo, y como ya establecía la Ley 4/89 de Flora y Fauna Silvestre, quedará prohibida con carácter general el ejercicio de la caza de aves durante la época de celo, reproducción y crianza y su caza durante el trayecto de regreso hacia los lugares de cría en el caso de especies migratorias. Se mantiene así, además, en el ordenamiento jurídico español lo que marca la Directiva Aves de la UE.

El Título IV de la Ley se refiere al Uso sostenible del patrimonio natural y de la biodiversidad. Aborda la conservación de los espacios que forman parte de la Red de Reservas de la Biosfera Españolas, que a su vez son un conjunto definido y reconocible de la Red Mundial de Reservas de la Biosfera, auspiciada por la UNESCO. La Ley explica que la regulación, caracterización y potenciación de estas Reservas se fundamentan en el hecho de que constituyen un modelo de gestión integrada, participativa y sostenible del patrimonio y de los recursos naturales.

El Título V se dedica al Fomento del conocimiento, la conservación y la restauración del patrimonio natural y la biodiversidad. Explica también la creación del Fondo para el

Patrimoni Natural y la Biodiversidad, que actuará como instrumento de cofinanciación y está diseñado para asegurar la cohesión territorial y la consecución de los objetivos de la Ley.

El Título VI habla de las infracciones de la Ley, y de las sanciones previstas.

Hay una serie de Disposiciones adicionales, transitorias y finales, y varios Anexos de la Ley 23/1988, de 28 de junio, de Costas, relativos a sustancias peligrosas, mediciones y procedimientos de control. Hay dos anexos más, extraídos de la legislación europea, relativos a hábitats naturales de interés comunitario cuya preservación requiere la designación de zonas especiales de conservación, y una lista de especies animales y vegetales de interés comunitario, para cuya preservación también es necesario designar zonas especiales de conservación.

Conclusiones

- 1) El Consell Valencià de Cultura valora muy positivamente la nueva Ley del Patrimonio Natural y la Biodiversidad, que mejora y actualiza la ley antigua, recoge aspectos de una legislación dispersa y contempla la conservación de la biodiversidad desde un punto de vista no sólo nacional, sino también comunitario e incluso global.
- 2) Valoramos especialmente el hecho de que sea una ley volcada en la defensa de la conservación del patrimonio natural, y que se haga constar la prevalencia de la protección ambiental sobre la ordenación territorial y urbanística, así como la incorporación del principio de precaución en las intervenciones que puedan afectar a espacios naturales y/o especies silvestres.
- 3) Instamos a nuestras instituciones a adoptar las necesarias medidas de aplicación y a mantenerse vigilantes en relación con el medio ambiente y la biodiversidad, a evaluar

escrupulosamente cada intervención y a acompañarlas de las dotaciones presupuestarias adecuadas.

4) También instamos a las instituciones a intercambiar información y a coordinarse entre sí, tanto entre administraciones de distinto nivel como entre comunidades vecinas, para obtener mejores resultados.

5) Animamos a la sociedad civil a que participe activamente en la conservación y en la restauración del patrimonio natural valenciano, tan rico y variado.

6) Este informe se enviará a Presidencia de la Generalitat, al Ministerio de Medio Ambiente y Medio Rural y Marino, a la Consellería de Cultura y Deportes, a la Consellería de Agua, Medio Ambiente, Urbanismo y Vivienda y a la Federación Valenciana de Municipios y Provincias.

Títol	Sobre l'ús de la bicicleta com a mitjà de transport urbà
Data aprovació Ple	30 de juny de 2008
Comissió autora	Promoció Cultural
Coordinador	Manuel Sanchis-Guarner Cavanilles
Iniciativa	Ple del CVC
Instàncies enviades	Ajuntament de València; Federació Valenciana de Municipis i Províncies; Associació València en bici; Federació Valenciana de Ciclisme

1. Introducció

Conscient de la creixent pol·lució en les nostres ciutats, el CVC sempre s'ha mostrat partidari dels mitjans de transport urbà alternatius a l'automòbil privat, especialment quan este és utilitzat per una sola persona. Per la dita raó, i a instàncies del seu President, va decidir estudiar la problemàtica de l'ús de la bicicleta com a mitjà de transport urbà.

El treball es va encomanar a la Comissió de Promoció, que va acordar, almenys en principi, limitar l'estudi a la situació en la Ciutat de València, com a model de ciutats grans de la nostra Comunitat. Som conscients que els problemes que planteja l'ús de la bicicleta en carretera, muntanya i pobles xicotets diferixen dels del seu ús com a mitjà de transport urbà.

A l'efecte van comparéixer davant de la Comissió el Sr. Novo, Regidor de Circulació, Transport i Infraestructures del Transport de l'Ajuntament de València, el Sr. Llópez, representant del Col·lectiu València amb Bici i el Sr. García Barrachina, de la Comissió de Seguretat vial del Ciclista, de la Federació de Ciclisme de la Comunitat Valenciana També s'han estudiat diversos documents, aportats pels compareixents i pels membres de la Comissió, o ben consultats a través d'Internet.

2. Situació actual del problema

2.1. El carril-bici en la ciutat de València

A diferència del que succeïx en moltes poblacions europees, la bicicleta és un mitjà de transport poc utilitzat en la ciutat de València, a pesar de les excel·lents condicions geogràfiques i climàtiques d'esta (més de 200 dies anuals d'insolació). La circulació de persones en bicicletes, encara que va en augment, seguix sent escassa, i amb freqüència resulta caòtica i inclús perillosa, tant per als vianants com per als propis ciclistes.

València, no obstant, va ser la primera ciutat d'Espanya on es va implantar el carril-bici, el primer tram del qual va ser inaugurat fa més de 25 anys, pel primer Ajuntament democràtic de la ciutat. Des de llavors, les distintes administracions municipals s'han esforçat en la construcció de carrils reservats als ciclistes. Actualment, a València ciutat hi ha uns 75,5 km. de carril bici urbà.

D'ells, més de la meitat, uns 35 km. discorren per jardins, passeigs, rondes perifèriques, campus universitaris o zones recentment urbanitzades, d'acord amb el següent repartiment: Jardí del Túria (7 km.), Passeig Marítim (2'25 km.), campus universitaris (10'25 km.), Rondes Sud i Nord (6 km.) i els nous barris d'expansió de la ciutat (Avinguda de França: 3'25 km., Orriols-Benicalap: 2'25 km., Campanar: 7'5 km.). En moltes d'eixes zones encara no hi ha vivendes, o estes encara estan deshabitades. A més, la majoria d'eixos trams no estan connectats amb el nucli consolidat de la ciutat, que només disposa d'uns 27 km. de carril-bici. A causa d'això, a diferència del que ocorre amb els usuaris de l'automòbil i les línies de transport públic, els carrils-bici probablement només donen servici a les vivendes del 5% dels ciutadans de València.

Hi ha un fullet, editat per l'Ajuntament de València, titulat Guia Ciclista de València, que s'adjunta a este informe. En ell pot observar-se que la xàrcia és àmplia, però que els carrils-bici estan prou separats entre si, i que molts, probablement massa, entren en l'apartat de "futures actuacions" (Annex 1).

En este sentit, el regidor Sr. Novo va informar que l'Ajuntament de València, des de la Delegació de Tràfic, treballa en el projecte de quatre trams de carril-bici per a connectar itineraris construïts i donar més continuïtat a la xàrcia. Estos trams són: connexió Benicalap Sud, connexió Vivers Oest, connexió Sant isidre i connexió Patraix, el que

suma un total de prop de 3 quilòmetres de longitud. També va a iniciar-se la construcció del tram que unirà el carrer Bon Orde amb el Jardí del Túria, amb una longitud de 1200 metres. A més, l'Ajuntament diu haver instal·lat en la via pública 2200 places d'aparcament per a bicicletes.

Per la seua banda, l'Associació València amb Bici publica el seu pla detallat, que pot veure's en <http://www.valenciaenbici.net/Animaciones%20Flash/plano-bici.pdf> i que s'adjunta a este Informe (Annex 2). En el dit pla, les rutes estan dividides en "zones amb carril bici", zones de "ciclocarrer", "passos per zones de vianants" i "en sentit contrari". El pla mostra que encara falta molt perquè totes les zones de la ciutat estiguen ben comunicades entre si per este tipus de vial.

A més la xàrcia de carril-bici existent té greus defectes; entre ells, trobem (veure imatges inserides en el text):

1.- El color. Hi ha carrils pintats de verd (el color original, desestimat en els últims projectes, perquè invita a passejar als vianants per damunt), altres pintats de roig (color recomanat per l'Institut Universitari de Seguretat Vial, l'ús dels quals hauria d'estendre's en el futur, però que no es va utilitzar en el nou carril de l'avinguda del Port), altres de gris i altres que ni tan sols estan pintats.

2.- El paviment. Hi ha carrils-bici sobre paviment de formigó, taulells, rajola, asfalt (Ronda sud), terra compactada (Jardí del Túria) i inclús sobre arena (Passeig Marítim).

3.- La planta. Tenim carrils que van per la vorera, altres que són una ampliació de la vorera, altres que van per la calçada separats per rastells i que en els encreuaments es puguen a les voreres, i altres que es perden -en la majoria no hi ha senyalització vertical d'inici i fi en carrers de vianants. També n'hi ha que es perden contra un mur (carrer la Safor), o enllacen amb altres ja construïts de diferent color i tamany (avinguda Pio Baroja).

4.- L'equipament. Hi ha semàfors per a bicis en llocs on no hi ha carril-bici (C/ Poeta Querol) Hi ha semàfors dobles en doble pas de vianants, un amb semàfor-bici i l'altre no (Av. Blasco Ibáñez). Hi ha aparcaments per a bicicletes en llocs sense carril-bici (Delegació d'Hisenda), etc. Falta, quasi per complet, la senyalització vertical. A més, on discorre per la vorera, el carril-bici no està separat físicament de la resta de la vorera (amb un rastell, per exemple), la qual cosa facilita la seua invasió pels vianants, i inclús pels automobilistes, etc.

5.- El manteniment. És, en general, molt deficient. Els carrils-bici no es repinten amb suficient assiduitat, i quan s'alça el paviment per a alguna reparació se repavimenten de qualsevol manera (Vorera de Vivers-Blasco Ibáñez), etc.

Ens trobem doncs, davant d'una situació en què les persones que

pretenen desplaçar-se per la ciutat amb bicicleta no ho tenen fàcil.

2.2. La realitat de la circulació amb bicicleta per la ciutat de València

A totes estes dificultats amb què es troben els ciclistes s'afeg el fet que, per a alguns d'ells, la bicicleta no és només un mitjà de transport determinat, sinó també l'expressió d'una "contestació" al sistema, que, entre altres coses, prioritza el transport motoritzat, especialment els automòbils i les motocicletes. Estos ciclistes solen ignorar o desdenyar les normes d'eixa societat a què "contesten" i, en conseqüència, no complixen les regles, ni tan sols les dictades per a preservar la seua pròpia seguretat, com són les ordenances de trànsit.

El resultat final de tot això és un trànsit de bicicletes caòtic. Els carrils-bici no són respectats, ni tan sols pels seus usuaris, que invadixen els espais reservats per als vianants. Amb l'excusa de la por als més forts -els automòbils-, atropellen els drets dels més dèbils, que són els

vianants. Com veiem repetidament, quan alguns ciclistes circulen per la calçada es juguen la vida, serpentejant entre els cotxes, botant-se els semàfors, etc.

Resulta doncs, que, l'escassetat d'infraestructures, la falta, fins ara, d'Ordenances Municipals que regulen l'ús de la bicicleta, l'escàs seguiment dels consells que l'Ajuntament dóna en el seu fullet, i dels que les pròpies organitzacions de ciclistes ofereixen en les seues pàgines web, certa actitud "contestatària" dels ciclistes i l'absoluta tolerància de la Policia Municipal para amb les infraccions comeses pels ciclistes, tot això, en fi, es tradueix en el fet que, per als vianants i per als propis ciclistes, circular amb bicicleta per València s'ha convertit en un vertader perill.

3. Propostes

3.1. Propostes de la Conferència Mundial de Ciclistes

En Amsterdam, l'any 2000, després d'una Conferència Mundial sobre la Bicicleta es va fer pública una declaració de principis (Annex 4), amb unes línies generals, que molt resumides, són :

1.- El dret d'usar la bicicleta Proclamem que les persones (inclosos els xiquets) haurien de tindre el dret d'usar la bicicleta quan vullguen.

2.- Avantatges

- disponibilitat immediata i manteniment barat;
- temps de desplaçament previsible; al ciclista no li afecta la congestió
- Intimitat, independència i llibertat
- És una forma d'exercici, que millora la salut física i mental;
- Prevé o reduïx la congestió del trànsit;
- Estalvia espai i temps i promou el desenrotllament de l'economia local;
- la bicicleta és silenciosa, neta i sostenible;
- l'ús de la bicicleta no amenaça ni la naturalesa ni el paisatge;
- Etc.

3.- Oportunitats i potencial
En tot el món, els viatges que efectua la majoria de la gent són curts. La gran majoria de viatges es donen dins de la pròpia ciutat o municipi: entre un 60% i un 90% dels viatges són inferiors a 6 o 7 quilòmetres. El ciclisme és una alternativa realista per a un 50% d'estos curts viatges amb cotxe. Comparat amb el transport a peu, usar la bicicleta augmenta de forma considerable l'àrea que pot cobrir una persona, així com la seua capacitat de transportar càrregues.

4.- Condicions

.....

- L'educació de tots els usuaris de la via pública i l'aplicació de les lleis de trànsit són els elements finals d'una política de transport compatible amb l'ús de la bicicleta.

(El subratllat és nostre)

- Cal concedir una atenció especial a fer possible que els xiquets puguen desplaçar-se amb bicicleta de manera independent.

5.- Crida a l'acció

Nosaltres, els participants de Vel-lo Mundial 2000, fem una crida als representants i funcionaris dels governs perquè:

- reconeguen el dret de tots els sectors de la població, inclosos els xiquets, a desplaçar-se amb bicicleta;
- reconeguen el potencial del trànsit amb bicicleta a l'hora d'elaborar polítiques i projectes;

- complisquen les condicions perquè l'ús de la bicicleta es torne més atractiu;- habiliten partides pressupostàries per al finançament de projectes que siguen compatibles amb l'ús de la bicicleta

Eixe és el punt de vista dels ciclistes del món i les seues afirmacions, són, en gran manera, subscrietes pel CVC.

3.2. Propostes en altres ciutats

Existix, almenys teòricament, un consens en el sentit que l'augment de l'ús de la bicicleta en el transport urbà milloraria molt els problemes de circulació i de pol·lució dels grans nuclis urbans. Per això, en moltes ciutats s'estan implementant polítiques que promouen la utilització de les bicicletes.

A **París**, l'Ajuntament aspira a reduir el trànsit automobilístic en un 5% per a l'any 2010, i creu que la implantació de la bicicleta podria ser una alternativa. Es calcula que cada dia es mouen per la ciutat 40.000 persones sobre dos rodes. El pla que París està desenrotllant contempla ampliar la xàrcia de vies ciclistes urbanes fins a 500 quilòmetres, incloent les connexions amb els municipis dels voltants del centre. En l'actualitat existixen més de 300 quilòmetres de vies condicionades.

A **Londres**, on s'han implementat tarifes per a entrar amb el cotxe en el mateix centre, la política de la bicicleta té una llarga trajectòria, però en els últims anys se esta treballant encara més per a fomentar el seu ús. Els objectius de la ciutat inclouen completar la xàrcia denominada London Cycle Network Plus, de 900 quilòmetres, en 2010; incrementar l'accessibilitat, la seguretat i la prioritat de les bicicletes, augmentar el nombre d'aparcaments de bicicletes, recolzar les bicicletes de préstec, i promoure la intermodalitat bici-transport col·lectiu. L'any 2000 s'estimava que l'ús de la bicicleta a Londres era de 300.000 viatges

diaris sobre un total de 26 milions, el que significava l'1,15%. Es pensa que amb la introducció del peatge urbà, l'efecte sobre l'ús de la bicicleta ha resultat en un augment en la quantitat de ciclistes d'un 30%. La meta per al 2010 és augmentar els ciclistes en un 80%.

També **Berlín** ha creat un consell de la bicicleta per a promoure el seu ús. En la creació del pla han participat diversos departaments involucrats en el ciclisme urbà, associacions ecologistes, usuaris de la bicicleta i operadors de transport. En Berlín es pretén incrementar el percentatge de viatges amb bicicleta en relació amb altres modes de transport, passant del 10% dels viatges al 15% en 2010. Açò significa un augment de prop de 100.000 viatges diaris més amb bicicleta cada any. La xàrcia de carrils-bici de la ciutat consta d'uns 620 quilòmetres. Este mitjà de transport cada vegada té més seguidors en la ciutat alemanya.

Amsterdam és la ciutat per excel·lència de les bicicletes. El 75% dels seus quasi 750.000 habitants té una bicicleta, i la meitat d'ells la utilitza a diari. Finalment, a Estocolm, on fa fred i inclús neva durant diversos mesos a l'any, prop de 100.000 persones utilitzen la bicicleta tots els dies, en els 350 quilòmetres de vies existents.

A **Espanya**, la situació varia molt segons la ciutat que es considere. A **Barcelona**, on la mobilitat amb bicicleta està més estesa i millor regulada, hi ha tres entitats que treballen conjuntament: l'Agenda 21 de Barcelona, el Pacte per la Mobilitat i la Comissió Cívica de la Bicicleta. Es calcula que diàriament circulen per la ciutat unes 30.000 bicicletes. Hi ha una àmplia xàrcia de carril-bici, aparcaments per a bicicletes, un servici municipal de lloguer de bicicletes, amb 100.000 abonats -precisament el seu alcalde té el carnet núm. 100.000-, s'ha publicat una Guia d'Educació

Ambiental, amb consells per a promocionar l'ús de la bicicleta, hi ha una Ordenança Municipal que la Policia Municipal s'encarrega de fer complir, etc.

A **Madrid** bàsicament no hi ha carrils-bici urbans. No obstant, cada dia es veuen més ciclistes, tant hòmens com dones, que veuen en la bicicleta un mode de salvar l'enorme congestió del trànsit.

En ciutats xicotetes, com **Vitòria** o **Valladolid**, ideals per a l'ús massiu de la bicicleta, la situació no és molt diferent. Els carrils-bici existixen, però no estan ben connectats entre si, la qual cosa dificulta que els desplaçaments es realitzen amb garanties de seguretat. Tampoc hi ha bones infraestructures d'aparcaments. A pesar de tot, en els últims anys s'ha vist un increment d'usuaris.

A **Saragossa**, "EL ALCALDE NO SE ENTERA QUE LA GENTE PEDALEA" Este eslògan és usat com a crit de guerra en moltes manifestacions celebrades a Saragossa, ciutat ideal per a l'ús de la bicicleta, plana i amb pocs dies de pluja a l'any. El nombre de persones que trien la bici com a mitjà de transport s'incrementa cada dia, però segueix havent-hi moltes que no es decidixen a pedalejar per la ciutat, donada la inexistència de les infraestructures necessàries. Els pocs carrils bici que hi ha dins del nucli urbà són curts i inútils, i van des de cap lloc fins a just al mig de qui sap on. Hi ha un carril bici que rodeja tota la ciutat (3er cinturó), però a l'estar fora del nucli urbà només té una utilitat esportiva.

Finalment, a **Sevilla**, ciutat molt semblant a València, l'Ajuntament ha apostat en l'últim any pel transport urbà amb bicicleta, i està desenrotllant una completa xàrcia de carrils-bici per tota la ciutat. Ja s'han finalitzat aproximadament 75 km. de carril en el centre. En conseqüència, l'ús de la bicicleta en

la ciutat s'ha multiplicat en els sis últims mesos de l'any 2007. A més, la ciutat disposa de 119 "aparcabicis", amb espai per a 1400 bicicletes. Per a l'any 2010 està pensat oferir espai a unes 6000 bicis. Com a conseqüència d'eixa política municipal d'afavorir el transport amb bicicleta, actualment 13800 persones utilitzen la bicicleta per a anar al treball o al lloc d'estudi.

3.3. Propostes dels compareixents per a València

En la seua compareixença, el Sr Novo va anunciar la creació d'una sèrie de Carrers 30 (carrers amb preferència d'ús per a vianants i ciclistes, on els automòbils no podran circular a més de 30 km./hora), la implantació a València d'un sistema municipal de lloguer de bicicletes, semblant al Bicing de Barcelona, la creació de nous trams de carril-bici, per a anar completant la xàrcia ciclista de la ciutat, junt amb els Carrers 30, la creació de nous aparcaments per a bicicletes i, finalment, la pròxima aparició d'una Ordenança Municipal que regule l'ús de la bicicleta en la ciutat. També ens va entregar un fullet, que s'adjunta com Annex 1.

Al seu torn, el Sr Llópez va exposar els punts de vista de la seua associació, visibles en http://valenciaenbici.net/compromiso_por_la_bici.htm. En la dita pàgina hi ha una proposta completa per a l'ampliació dels carrils-bici per tota la ciutat. No obstant, també s'opina que els carrils bici no basten, perquè resulta car i lentíssim implantar-los per tota la ciutat. D'ací que una xàrcia completa per a bicis ha de ser una mescla de distints elements: carrils-bici, carrers de velocitat 30 senyalitzades com a rutes ciclables (ciclocarrers), àrees de vianants compartides, una política global d'apaivagament del trànsit que podria començar per fer complir els límits establits de velocitat, la promoció dels

aparcaments bici i la desincentivació de l'aparcament de cotxes dels no residents en els centres urbans, així com el foment del transport públic i les campanyes de sensibilització respecte a la bici i la intermodalitat de la bici amb el transport públic, especialment amb el ferrocarril.

També hi ha una proposta de normes de circulació per a ciclistes per les ciutats, que s'adjunta com Annex 3. Encara que el text representa òbviament l'opinió de l'associació, el considerem una bona base per a l'inici d'una discussió amb l'Ajuntament.

El Sr. García Barrachina va explicar que la Federació de Ciclisme s'ocupa del ciclisme en totes les seues varietats, no sols en la seua versió ciutadana. Pel que fa a la circulació amb bicicleta per les ciutats va subscriure tot el que s'ha dit pel Sr. Llópez sobre carrils bici i vies "ciclables", afegint dos matisacions, al nostre entendre importants: En primer lloc, els carrils bici no haurien d'estar en les voreres, restant lloc als vianants, sinó en les calçades, contribuint a restringir la circulació de vehicles a motor. D'altra banda, enfront dels semàfors, hauria de reservar-se, tal com es fa en altres ciutats (Londres, per exemple), un espai per a ciclistes, per davant dels cotxes.

4. Recomanacions del CVC

1.- El CVC recomana que en les grans ciutats de la nostra comunitat s'estimule l'ús de la bicicleta com a mitjà de transport urbà.

2.- A l'efecte, el CVC considera fonamental que la xàrcia de carrils-bici, situats preferiblement en la calçada, carrers 30 i la resta de vies es millore, se senyalitze correctament i es complete amb rapidesa, donant preferència als mitjans de transport no contaminants.

3.- A més, el CVC saluda com a positiva la futura implantació a València d'un sistema municipal de bicicletes de lloguer, semblant a què tant d'èxit ha tingut en altres ciutats espanyoles.

4.- El CVC espera conèixer l'Ordenança Municipal sobre la circulació de bicicletes, pel nucli urbà de la ciutat, actualment en fase d'exposició pública. i recomana a l'Ajuntament que consensue el seu contingut amb les Associacions d'usuaris, a fi que el text no genere rebuig i siga de fàcil aplicació.

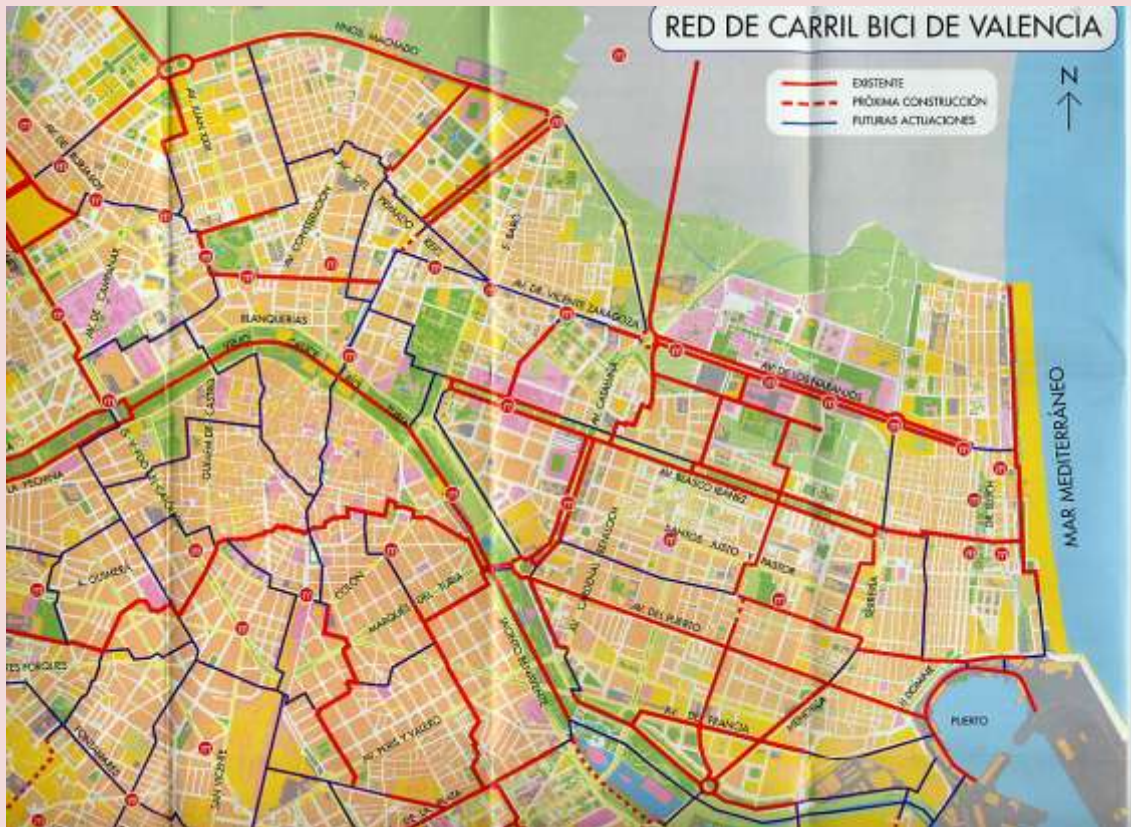
5.- Una vegada millorada substancialment una xàrcia que permeta la circulació còmoda i segura de bicicletes per les ciutats de la nostra Comunitat, el CVC considera que esta ha de ser regida per les lleis de tràfic, i per les Ordenances Municipals corresponents, tal com recomana la Unió Mundial de Ciclistes.

6.- El CVC recomana que es realitzen campanyes de conscienciació ciutadana per a un correcte ús de la via pública per part de tots: vianants, ciclistes, motoristes, automobilistes, conductors d'autobusos i vehicles industrials,

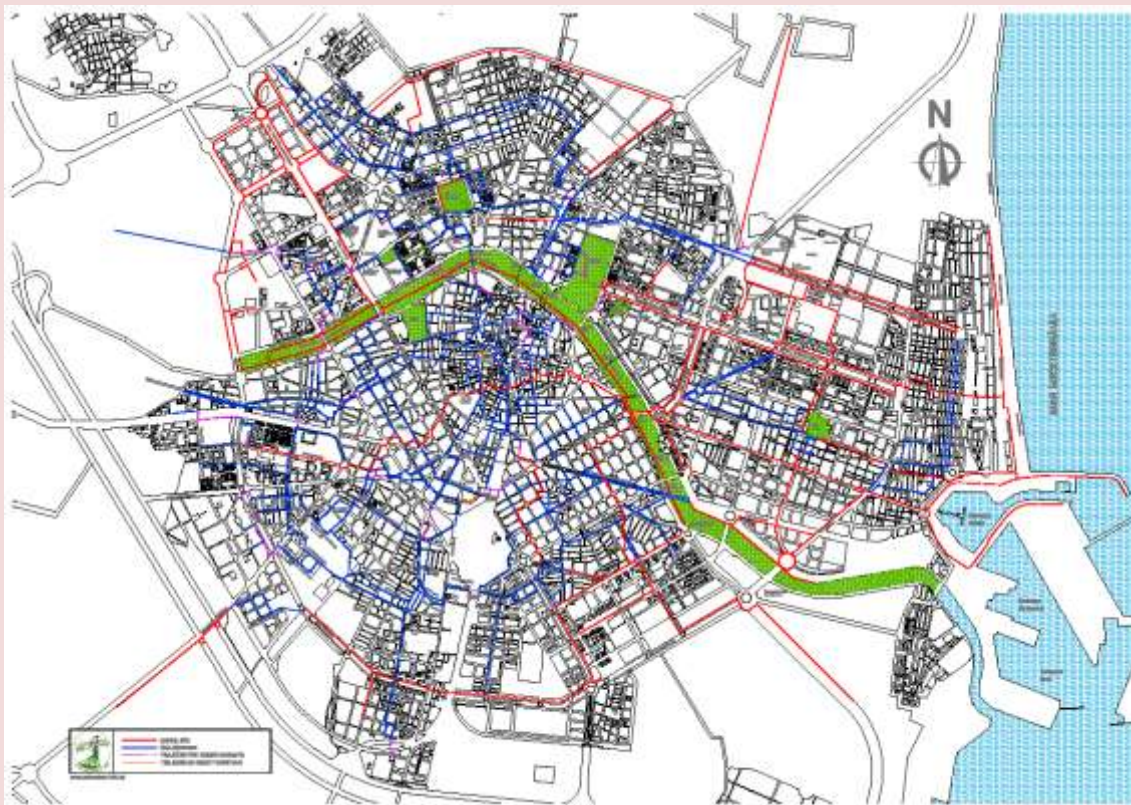
etc. Junt amb dites campanyes de conscienciació, recomanem que les autoritats siguen estrictes en la sanció d'aquells ciutadans que posen en risc la integritat física dels altres o la seua pròpia.

7.- Este informe ha de ser enviat a l'Ajuntament de València, a l'Associació València amb Bici, a la Federació de Ciclisme de la Comunitat Valenciana, a la Federació Valenciana de Municipis i Províncies i als principals mitjans de comunicació.

Annex 1. Xàrcia de carril bici de València

Annex 2. Mapa del carril bici de València publicat per l'associació 'València en bici'.

Annex 3. Proposta de normes de circulació de l'associació Valencia en Bici

1. En calles de varios carriles
 - a. Las bicicletas circularan preferentemente por el centro del carril derecho, pudiendo -para hacerse más visibles- hacerlo en paralelo de a dos.
 - b. Las bicicletas podrán circular por el carril que mejor se adecue a su trayectoria o recorrido.
 - c. Si el carril bus-taxi es el más próximo a la derecha, por seguridad del ciclista, las bicicletas circularan por el mismo, cediendo el paso y arrimándose a la derecha al paso de autobuses y taxis.
2. En calles de un solo carril
 - a. En calzadas inferiores a tres metros, el ciclista podrá circular por el centro de la misma, adaptándose el resto de vehículos a su velocidad.
 - b. En calzadas de más de tres metros, el ciclista podrá circular por el centro de la misma pero arrimándose a la derecha o izquierda para dejar que otros vehículos que circulen a mayor velocidad lo rebasen. Esta operación la hará de tal forma que evite que estos lo rebasen a velocidad y/o distancia que lo pongan en peligro.
3. En aceras y áreas peatonales
Excepto en momentos de aglomeración, las bicicletas podrán circular por los parques públicos, las áreas peatonales, los paseos y -a falta de carriles bici- las aceras de más de tres metros de anchura en las siguientes condiciones:
 - a. Respetaran la preferencia de paso de los viandantes no rebasándolos a menos de un metro de distancia.
 - b. Adecuaran la velocidad a la de los viandantes sin superar los 10 Km./h.
 - c. No se podrá circular montado sobre la bicicleta en aceras de menos de tres metros de anchura a no ser que exista una banda reservada a la circulación de bicicletas (aceras bici).

4. En los carriles exclusivos para bicicletas
Las bicicletas tendrán preferencia cuando circulen por carriles bici o por itinerarios señalizados en calles de tráfico compartido con otros vehículos (cicocalles o calles 30 señalizadas), respetando la preferencia de paso de los viandantes que crucen el carril bici. Los carriles bici podrán ser utilizados por patines, monopatines y patinetes eléctricos pero no por motocicletas, ciclomotores u otros vehículos a motor de explosión.

5. Parada en semáforos
Cuando no haya un espacio reservado para los ciclistas en primera línea de semáforo y con objeto de no ser asfixiado y hacerse visibles por los vehículos a motor, los conductores de bicicletas podrán -una vez visto que no pasan peatones- adelantarse a los pasos de cebra y esperar la luz verde.

6. Circulación contra sentido
Los ciclistas podrán circular en contrasentido por aquellas calles donde el ayuntamiento -con objeto de evitar rodeos y dar continuidad a los circuitos para bicicletas- establezca carriles contra sentido de uso exclusivo para bicicletas.

Annex 4. Propostes de la Conferència Mundial de Ciclistas (Amsterdam, año 2000)

1.- El derecho de usar la bicicleta

Nosotros, los participantes de la Conferencia Mundial sobre la Bicicleta Vélo Mondial 2000, reunidos en Amsterdam en junio del año 2000, proclamamos que las personas (incluidos los niños) deberían tener el derecho de usar la bicicleta cuando quieran. Declaramos que el uso de la bicicleta requiere una mayor aceptación y promoción por parte de todas las organizaciones pertinentes y de todos los gobiernos en todo el mundo. Hacemos un llamamiento

para que se adopten medidas en este sentido.

2.- Ventajas

El uso de la bicicleta aporta muchas ventajas, tanto para el individuo como para la sociedad y el medio ambiente. La bicicleta, como modo de transporte particular, ofrece un transporte de puerta a puerta que es al mismo tiempo rápido y eficaz:

- *la bicicleta ofrece una disponibilidad inmediata y su mantenimiento resulta relativamente barato;*
- *el tiempo de desplazamiento en bicicleta es previsible; al ciclista no le afecta la congestión del tráfico;*
- *la bicicleta ofrece intimidad, independencia y libertad; el ciclismo es una actividad emancipadora;*
- *al ser el ciclismo una forma de ejercicio, mejora la salud física y mental;*
- *en la cambiante sociedad de hoy día, la bicicleta ofrece una forma de transporte flexible;*
- *el tráfico en bicicleta mantiene fluido el movimiento de las ciudades y previene o reduce la congestión;*
- *el uso de la bicicleta amplía el radio de actividad de la gente, independientemente de que sea joven o de avanzada edad, rica o pobre, hombre o mujer;*

- el uso de la bicicleta ahorra espacio y dedicarle infraestructura es rentable;

- desplazarse en bicicleta ahorra tiempo y promueve el desarrollo de la economía local;

- un mayor uso de la bicicleta significa un mejor acceso a las oportunidades de empleo, una mayor creación de puestos de trabajo y un mayor nivel de salud pública;

El uso de la bicicleta mejora el entorno donde vive la gente y dinamiza nuestras ciudades:

- *la bicicleta es silenciosa, limpia y sostenible;*
- *el uso de la bicicleta no amenaza ni la naturaleza ni el paisaje;*

- los ciclistas son una amenaza insignificante para los demás;
- el uso de la bicicleta no supone ninguna carga para las reservas de combustibles fósiles.

3.- Oportunidades y potencial

Las nuevas tecnologías están llevando el mundo entero a las salas de estar de las familias. La aldea global existe, pero es principalmente virtual. La mayoría de las actividades de la gente todavía significan salir de casa.

La distancia no parece limitar los lugares a los que uno puede viajar. Sin embargo, en todo el mundo, los viajes que efectúa la mayoría de la gente son cortos. La gran mayoría de viajes se dan dentro de la propia ciudad o municipio: entre un 60% y un 90% de los viajes son inferiores a 6 ó 7 kilómetros. En muchas ciudades y pueblos, ir a pie y en bicicleta son los modos de transporte más usados. Esto es así ahora y prevemos que seguirá siendo así durante mucho tiempo.

Hay muchos casos en los que el peso que tiene la bicicleta como parte del transporte local puede ser incrementado.

- Comparado con el transporte a pie, usar la bicicleta aumenta de forma considerable el área que puede cubrir una persona, así como su capacidad de transportar cargas. También permite ganar tiempo para otras actividades.

- Aproximadamente la mitad de todos los viajes en automóvil son de menos de 7,5 kilómetros, media hora en bicicleta. El ciclismo es una alternativa realista para un 50% de estos cortos viajes en coche.

Dentro de las grandes ciudades y en las rutas interurbanas, la bicicleta puede aumentar el potencial del transporte público. Lo hace
- de cara al individuo, al ofrecer un acceso eficaz al transporte público;
- de cara a los operadores del transporte público, que al reconocer

a los ciclistas como alimentadores, aumentan la zona de captación de las estaciones y de las paradas.

En las situaciones en las que las plazas de aparcamiento cercanas al origen o destino de los viajes sean limitadas, las bicicletas ofrecen una alternativa de transporte fácil para llegar a los aparcamientos y para salir de ellos.

4.- Condiciones

Las circunstancias pueden variar sustancialmente de un país a otro. Sin embargo, si se va a realizar el potencial de la bicicleta y si se quiere asegurar que el uso de la bicicleta sea atractivo y seguro, deben satisfacerse algunas condiciones universales:

- una condición básica en muchos países es una mayor disponibilidad de bicicletas fiables, seguras y de precio asequible;

- hacer que el uso de la bicicleta sea más atractivo requiere que se destine espacio y se adopten medidas para acomodar tanto las bicicletas aparcadas como las bicicletas en movimiento;
- es conveniente quitar las barreras al flujo ininterrumpido de bicicletas; es necesario eliminar las amenazas planteadas por el tráfico de vehículos a motor;
- en las situaciones que presentan un aumento del tráfico motorizado, es indispensable proteger a los ciclistas.

También es importante asegurar que la bicicleta tiene un lugar dentro del sistema global de tráfico y transportes.

- Esto precisa de una mayor atención por parte de los urbanistas para asegurar que la mayoría de los viajes puedan tener lugar dentro de un área que se pueda recorrer en bicicleta. Por lo tanto, es necesario evitar la baja densidad y estimular un uso mixto del suelo en las zonas urbanas.

- Esto exige unos planes de transporte que consideren que la bicicleta tiene un valor y una funcionalidad iguales a los de otros modos de transporte.

- Esto requiere que se diseñe la infraestructura de tal manera que, siempre que sea posible, se eviten los conflictos entre los ciclistas y otros usuarios más rápidos de la vía pública. Dependiendo de la situación, esto implica la separación de los distintos tipos de tráfico y/o la regulación de la velocidad del tráfico motorizado.

- La educación de todos los usuarios de la vía pública y la aplicación de las leyes de tráfico son los elementos finales de una política de transporte compatible con el uso de la bicicleta.

(El subrayado es mío)

- Hay que conceder una atención especial a hacer posible que los niños puedan desplazarse en bicicleta de manera independiente.

5.- Llamamiento a la acción

Nosotros, los participantes de Vélo Mondial 2000, hacemos un llamamiento a los representantes y funcionarios de los gobiernos a todos los niveles, a las industrias relacionadas con el mundo de la bicicleta y a las organizaciones nacionales e internacionales, para que:

- reconozcan el derecho de todos los sectores de la población, incluidos los niños, a desplazarse en bicicleta;
- reconozcan el potencial del tráfico en bicicleta a la hora de elaborar políticas y proyectos;
- cumplan las condiciones para que el uso de la bicicleta se vuelva más atractivo;
- habiliten partidas presupuestarias para la financiación de proyectos que sean compatibles con el uso de la bicicleta;
- aborden temas de ciclismo;
- establezcan alianzas estratégicas con las partes implicadas pertinentes.

Pedimos que los gobiernos y las instituciones redacten un Plan Director de la Bicicleta (PDB) antes de finales de agosto del año 2003. Estos PDB contendrían objetivos a alcanzar para el año 2010. Estas metas deben ser ambiciosas y realistas; tendrán que ser mensurables y habrá que vigilar su cumplimiento.

Además, los PDB deberían:

- definir las políticas para aumentar el uso de la bicicleta y tomar en cuenta las condiciones señaladas arriba;
- estimular a las autoridades locales y regionales y a los demás organismos pertinentes;
- definir los papeles y las responsabilidades de las partes implicadas;
- proporcionar un apoyo y una financiación para las políticas y los programas.

Los participantes hacemos un llamamiento a las organizaciones internacionales y a los gobiernos para que se cree una plataforma para establecer, a nivel internacional, un sistema de puntos de referencia (benchmarking) y un intercambio de conocimientos sobre el tráfico en bicicleta. Asimismo, pedimos que se declaren claramente los beneficios potenciales del ciclismo cuando se redacten tratados internacionales sobre la calidad de vida, el medio ambiente, la salud pública y la erradicación de la pobreza, tales como los de Kioto o Hábitat II.

Los delegados al Vélo Mondial y las organizaciones que representamos haremos público este llamamiento a la acción y promoveremos su puesta en práctica. Nos comprometemos a contribuir con nuestros conocimientos, nuestra experiencia

y nuestras redes para ayudar a garantizar la realización de las reivindicaciones del llamamiento a la acción.

Aseguraremos que nuestras experiencias estén disponibles para formar parte del contenido de los catálogos sobre políticas actuales relativas a la bicicleta y sobre la situación en la calle. En la medida de lo posible, nosotros y las organizaciones que representamos vigilaremos hasta qué punto los planes y las buenas intenciones se plasman en acción y, en última instancia, en un mayor uso de la bicicleta. Se evaluarán los resultados provisionales en la próxima Conferencia Mundial sobre la Bicicleta.

Títol	Document sobre l'Informe 2006 de l'Alt Consell Consultiu de la Generalitat Valenciana a propòsit de l'estat de la R+D+I en la Comunitat Valenciana
Data aprovació Ple	28 d'abril de 2008
Comissió autora	Ciències
Iniciativa	Comissió de les Ciències
Instàncies enviades	Conselleria de Cultura, rectors de les Universitats valencianes, Asociación Valenciana de Empresarios, Confederación Empresarial Valenciana, Cambra de Comerç de València

Antecedents

La preocupació permanent del Consell Valencià de Cultura per l'estat i el funcionament del sistema de Recerca, Desenvolupament i Innovació (R+D+i) a la Comunitat Valenciana l'ha portat a considerar amb regularitat els Informes anuals de l'Alt Consell Consultiu sobre l'estat de la qüestió. En la circumstància present, l'objecte de la nostra consideració ha estat l'Informe corresponent a l'any 2006.

A fi de valorar millor la situació, hem pogut comptar amb una exposició a porta tancada que sobre aquest Informe 2006 va oferir a la Comissió de les Ciències, l'11 de desembre de 2007, el responsable de l'edició anual d'aquesta publicació, Sr. López Estornell, cap de la Secretaria Tècnica de l'Alt Consell Consultiu en Recerca i Desenvolupament de la Presidència de la Generalitat, a qui hem d'agrair la seua col·laboració i la documentada exposició que va fer en la seua compareixença davant de la comissió.

Sobre aquesta base, i sobre la consideració del mateix Informe 2006, després d'un ampli debat en la comissió es realitzaren les apreciacions que tot seguit es detallen.

Cal destacar, anticipadament, que la primera aparició de l'informe anual de l'Alt Consell Consultiu va ser en 1999. Dedicada fonamentalment a la Comunitat Valenciana, és l'única publicació de les seues característiques que es fa per part

d'una comunitat autònoma espanyola, i també a la resta d'Europa.

Fets

La inversió pública valenciana en R+D+i va ser de 675 milions d'euros, és a dir el 5% del pressupost de la Generalitat Valenciana en el període considerat (2006), dels quals 242 milions correspongueren a innovació empresarial, i la resta a recerca i desenvolupament, repartits entre universitats, IMPIVA, organismes públics d'investigació i les conselleries d'Agricultura i de Sanitat. La quantitat total representà un augment, respecte de l'exercici anterior, d'un 16%. El percentatge dedicat a innovació empresarial va ser del 44%.

D'altra banda, la inversió pública valenciana en R+D+i representà un 0,96 del Producte Interior Brut valencià. La corresponent espanyola fou d'un 1,26%, i l'europea d'un 1,8%. Tots aquests percentatges són inferiors als de les inversions fetes pel Japó i pels Estats Units d'Amèrica. La situació, per davall de la mitjana espanyola i de l'europea, s'explica en part perquè es va partir d'uns nivells d'inversió molt baixos: el 0,25% fa vint anys.

Percentualment, la inversió de les empreses privades valencianes és molt inferior a la inversió pública: un 37% i un 63% respectivament. La mitjana espanyola se situa en el 50% per a cada un dels dos sectors. Això s'explica en part per la composició per sectors i per dimensions empresarials de l'estructura econòmica valenciana: gran pes de sectors amb poca demanda de recerca científica –no en innovació: construcció, disseny, comercialització, etc. (indústries del calcer, dels joguets, del moble, ceràmica...); poques empreses grans –i la major (la Ford) concentra el treball de recerca a l'estranger—; i poca presència de sectors amb forta demanda de recerca, com la

indústria farmacèutica. Més encara, en els últims decennis hi ha hagut una desacceleració de la inversió industrial, per causa de l'atracció exercida sobre les inversions pels sectors de la construcció i la promoció immobiliària.

Altres factors importants que incidixen en aquesta inversió privada més reduïda que la pública serien:

- Pocs recursos humans qualificats: poca presència en les empreses de titulats en enginyeria que puguen fer de “traductors tecnològics” entre la recerca i les necessitats empresarials.
- Poca interrelació entre organismes públics de recerca i empreses.
- Poc efecte multiplicador en el sector empresarial de la recerca universitària.
- Problemes de convivència entre els instituts tecnològics i les universitats, per causa de les escasses dimensions del mercat.
- Poques eixides professionals per als investigadors –el país no és solament pobre en capital humà qualificat, sinó que a més n'exporta.
- Excessiva dependència d'activitats empresarials de comportament cíclic i guanys ràpids en èpoques determinades, com la construcció, i poca dedicació –i poc personal qualificat disponible— a trobar i explotar habilitats i productes difícils de reproduir.

La columna vertebral valenciana en el camp de la R+D+i és el sector públic, i la seua contribució es troba estancada. La reducció de la població estudiantil universitària – les universitats públiques i privades ja competixen entre si en la captació de nous estudiants—, amb la minva consegüent de les dimensions i dels recursos universitaris, és una circumstància objectiva que

obstaculitza la creació de nous departaments de recerca. Les dificultats legals i de la cultura universitària fan que, en la pràctica, siga difícil la contractació de personal estrictament investigador. El progressiu envelliment del professorat és conseqüència de les dificultats per a incorporar nous científics joves. De tota manera, si bé les universitats encara poden augmentar la seua captació de recursos, ja que només un 15% dels ingressos econòmics universitaris provenen d'inversions públiques i privades en recerca, hi ha dos circumstàncies que frenen el possible augment: predominantment, els incentius dels investigadors universitaris depenen de la publicació dels seus treballs en revistes especialitzades; un objectiu poc compatible amb les necessitats empresarials de resultats pràctics i assolibles en períodes més curts que els imposats a la recerca acadèmica; i, d'altra banda, no es fa ús de la figura dels agents de recerca, dedicats a la comercialització dels recursos, a identificar necessitats industrials i a posar en contacte els departaments de recerca amb els sectors corresponents; per contra, es depèn de sistemes de transferència tecnològica poc flexibles, no aptes per a facilitar la funció dels agents esmentats.

Conclusions

1.- Considerem molt positiva la iniciativa de l'Alt Consell Consultiu de la Generalitat Valenciana que any rere any publica un informe detallat, documentat i reflexiu, sobre l'estat de la R+D+i a la Comunitat Valenciana. La iniciativa no té comparació en el nostre entorn, tant pel contingut, com per la persistència, tots dos ben dignes de lloança.

2.- La taxa sobre el PIB valencià dedicada a R+I+i ha pujat en els darrers anys fins a un 0,96, havent partit d'una taxa inferior al 0,7. En el context espanyol, la taxa ha pujat

també en el mateix període, fins a situar-se en un 1,26. Dos resultats positius dels quals ens congratulem, alhora que fem una crida als poders públics i a les instàncies privades pertinents, i a la Generalitat Valenciana particularment, en el cas que ens ocupa de la Comunitat Valenciana, per tal que amb vista al futur s'amplifiquen els esforços que augmenten aquesta taxa. Cal tenir en compte que les xifres anteriors s'han de comparar amb la taxa mitjana europea, la qual és d'un 1,8.

3.- Una característica de la R+D+i valenciana és la baixa contribució relativa del sector privat a la taxa global (sector públic 63%, sector privat 37%). Assenyalem ací algunes iniciatives que podrien ajudar a augmentar aquesta contribució:

Les oficines encarregades de la transferència dels resultats de la investigació de les universitats s'haurien de dotar-se d'agents qualificats de transferència tecnològica al costat del personal actual, predominantment administratiu.

S'ha de continuar insistint en el paper mobilitzador que, amb vista a la correcció d'aquesta mancança, pot tenir la xarxa actual d'Instituts Tecnològics i la seua ampliació.

S'ha de continuar fent estudis de camp precisos de les empreses per tal d'identificar els problemes que tenen per a incorporar-se a una política de participació en l'esforç general de R+D+i.

Seria desitjable la introducció de mesures legals que complementaren la Llei estatal de mecenatge a fi que pugua incloure les donacions i les despeses compromeses per les empreses en activitats de R+D+i. Si, com sembla, les empreses solen preferir en aquest punt les subvencions i ajudes directes, potser caldria encara dissenyar un marc legal, i unes actuacions flexibles, de manera que qualsevol empresa, en cada moment, pugua triar per quin dels dos camins transitar, el de la

desgravació fiscal o el de la subvenció directa. En qualsevol cas, una altra línia d'actuació per a implicar més i més empreses en l'esforç de R+D+i podria ser la dels crèdits barats, ara en estudi.

4.- Quant al sector públic, l'augment necessari de l'actual taxa de R+D+i a la Comunitat Valenciana no pot ignorar l'augment correlatiu que implica en les plantilles de personal, especialment de personal investigador, ja que en aquest camp no convenen augments massa sobtats. Val més comprometre's en una política sostinguda a mitjà termini d'augment estable d'aquestes plantilles.

5.- Les urgències de les necessitats actuals de les nostres empreses i del nostre teixit social no ens haurien de fer oblidar la necessitat de continuar fent investigació bàsica amb criteris d'excel·lència.

6.- Les universitats haurien de millorar i diversificar els criteris de reconeixement dels mèrits curriculars dels seus professors i investigadors, a fi que també siguen reconeguts com cal, per a la carrera acadèmica, aquells vinculats als aspectes més clarament d'innovació. També les universitats haurien de ser dotades amb fons específics que els permeteren la contractació d'investigadors-docents per criteris substancialment d'investigació, i no únicament per les estrictes necessitats docents de la institució universitària. Aquestes dotacions específiques s'haurien de distribuir entre les diverses universitats per criteris majoritàriament d'excel·lència.

Aquest document ha de traslladar-se al Govern valencià, a la Conselleria d'Educació, a la Secretaria Autònoma d'Educació, a les Universitats públiques i privades, a la Cambra de Comerç de València, a la Confederació Empresarial Valenciana i a l'Associació Valenciana d'Empresaris.

Annex B. Memòries de les Comissions

B.1. Comissió de les Arts

A lo largo del año 2008, la Comisión de las Artes se reunió once veces: el 9 de enero, el 8 de febrero, el 4 de marzo, el 8 de abril, el 22 de mayo, el 10 de junio, el 8 de julio, el 2 de septiembre, el 15 de octubre, el 4 de noviembre y el 2 de diciembre. De todas ellas dio puntual información al Pleno del Consell.

La comisión está constituida por los siguientes miembros: Ramón de Soto Arándiga, presidente; Ricardo Bellveser; Manuel Ángel Conejero Tomás; Vicente Ferrero Molina; Enrique García Asensio; Carmen Morenilla Talens; Elena Negueroles Colomer; Luis Prades Perona; Eduardo Primo Yúfera y Vicente Muñoz Puelles, secretario. El 8 de julio de 2007 la comisión emitió el Informe sobre aparcamientos y parques urbanos, que fue aprobado en el Pleno del mes siguiente. El 2 de septiembre, la comisión emitió el Informe sobre el rock juvenil valenciano, que fue aprobado en el Pleno del mes siguiente. El 15 de octubre, la comisión emitió el Informe sobre la música clásica en la radio y en la televisión públicas, que fue aprobado en el mes de diciembre. Dichos informes figuran (o deben figurar) como anexos. La comisión recibió las comparencias de los músicos Sarah Rope, Pau Chàfer, Ximo Tébar, Roberto Revert y Marcos Junquera

Ruíz, para hablar sobre el rock juvenil valenciano.

La comisión fue informada por sus vocales en otras instituciones, como el IVAM, el Consell Rector de Teatres y el Consorci de Museus, y presentó sus candidatos a la Distinción de la Generalitat Valenciana al Mérito Cultural y su propuesta de Observaciones y Recomendaciones.

RESUMEN DE ACTIVIDADES

9 de enero. Los músicos Sarah Rope y Pau Chàfer comparecen para informar sobre las condiciones materiales de los músicos de rock principiantes y sus dificultades para profesionalizarse. Sarah Rope considera que esas dificultades, como la inexistencia de un “circuito” valenciano de rock, la falta de ayudas económicas oficiales para grabar, la falta de ayudas a la promoción, la escasez de locales de ensayo convenientes, no son exclusivas de los músicos de rock, sino compartidas con los dedicados a otros géneros musicales, como por ejemplo la música valenciana tradicional o moderna, y no afectan solamente a los principiantes sino también a la mayoría de los profesionales, los cuales se ven generalmente mal pagados, con dificultades de acceso a los festivales, y con una industria discográfica actualmente en crisis. Pau Chàfer añade una observación

sobre la precariedad laboral: incluso cuando los músicos trabajan para instituciones oficiales, pueden encontrarse en el caso de que no estar dados de alta en la Seguridad Social. El consejero Ricardo Bellveser se refiere a la necesidad en que se ven muchos músicos de rock de ensayar en locales inadecuados y precarios, sin condiciones para su actividad, e incluso peligrosos, por la posibilidad de incendios; y a la inexistencia de ayudas oficiales para la adquisición de instrumentos musicales, demasiado caros. Pau Chàfer dice que no hay ayudas oficiales para la adquisición de instrumentos para ningún tipo de músico profesional, y que, si bien algún ayuntamiento ofrece locales para ensayar, se trata de iniciativas muy puntuales. El consejero Manuel Ángel Conejero observa que la Administración podría ofrecer a los grupos musicales los servicios de “unidades técnicas móviles”, en camiones. El presidente de la comisión recapitula las recomendaciones sugeridas hasta ahora: que se ofrezcan a los músicos principiantes créditos en condiciones ventajosas, para adquirir instrumentos y equipos técnicos; la habilitación de locales adecuados para ensayar; y la creación de circuitos de actuación. La consejera Rosa María Rodríguez Magda pregunta qué se hace en otras comunidades autónomas. Pau Chàfer contesta que en Cataluña

hay una titulación oficial propia para la música ligera, diferente de las reservadas a la música clásica. También dice que el Ayuntamiento de Xàtiva está facilitando locales para grabaciones musicales. Y se refiere a la posibilidad de ofrecer créditos para grabaciones, con la fórmula de adquisición de ejemplares. Considera que con el producto de la venta de trescientos discos ya se pagan los costes de grabación. También habría que recomendar en los ayuntamientos que a la hora de contratar actuaciones musicales dieran la preferencia a los músicos valencianos. Por otra parte, la comisión aprueba el resumen de actividades y la lista de observaciones y recomendaciones presentada por el secretario, a la que se añadirá una observación sobre la necesidad de promocionar a los artistas valencianos contemporáneos. La consejera Carmen Morenilla entrega al secretario del Consell Valencià de Cultura documentación relativa al Consejo Rector de Teatres –actas de reuniones, libros editados por el Centro de Documentación y un DVD sobre danza—, y observa que en la práctica el Consejo Rector no tiene más atribuciones que las de un consejo asesor, ya que no se le somete ninguna propuesta a votación. La comisión acuerda que, si la situación no cambia en la siguiente reunión del Consejo Rector, se pida al presidente del Consell Valencià de Cultura que dirija una carta a los responsables de Teatres de la Generalitat para expresarles la preocupación de la institución. La consejera Carmen Morenilla comunica, además, que se ha decidido dedicar la mesa redonda a tratar de las actividades de la actriz Isabel Tortajada en pro del teatro popular. En el apartado de Otras cuestiones, el consejero Ricardo Bellveser propone hacer pública una nota sobre la sustitución del nombre de la familia Borja por “Borgia”.

8 de febrero. Comparece Ximo Tébar, presidente de Promúsics (Asociación de músicos de jazz valencianos). En su opinión, el principal problema de los músicos, especialmente grave en el caso de los principiantes, es la escasa demanda del mercado de trabajo, a causa de la competencia de la música grabada, y, por otra parte, de la actual escasez de locales autorizados a ofrecer actuaciones en directo, atribuible en primer lugar a las dificultades impuestas por una legislación que considera excesivamente rígida. Hace un par de décadas, en la ciudad de Valencia, que toma como referencia en todas sus observaciones, había más de una docena de locales que ofrecían actuaciones musicales en directo, mientras que actualmente no hay más de dos o tres. En Nueva York, ciudad donde reside desde hace algunos años, hay una gran cantidad de locales diversos –salas de audiciones, clubes, restaurantes, etc.– que ofrecen música en directo. También hay clubes con programas de actuaciones divididos en franjas horarias, cada una reservada para actuaciones de intérpretes de diferente prestigio, desde los principiantes que actúan sin cobrar, sólo por la oportunidad de darse a conocer, hasta los artistas reconocidos, a los que corresponden los mejores horarios y tarifas. El compareciente dice que en conversaciones recientes con responsables políticos ha encontrado más predisposición de la habitual a ocuparse del problema, a escuchar a los profesionales y a encontrar soluciones, y considera que la situación debe cambiar con urgencia si se quiere adaptar la ciudad para acoger la futura implantación de la Torre de la Música, la sucursal europea del *Berklee College of Music*, de Boston, que atraerá a miles de estudiantes de música de todo el mundo, ya que una universidad de música necesita un entorno con una intensa actividad musical. En cuanto a la necesidad o la conveniencia de

ayudas a los músicos principiantes en forma de locales de ensayo cedidos por las instituciones públicas, o de créditos para la adquisición de instrumentos, el compareciente lo considera un problema menor. Si aumenta la demanda y los músicos encuentran trabajo y oportunidades de profesionalizarse, podrán costearse ellos mismos los locales y los instrumentos, como el resto de nuevos profesionales de otros sectores. A continuación comparece el músico Roberto Revert, que habla de la diversa disponibilidad de los locales de ensayo. Hay casos como el de Alboraià, Xàtiva, l’Alcúdia o Alcàsser, con locales acondicionados y cedidos por los ayuntamientos respectivos, y otros como el de Ontinyent, de donde es su grupo. También se refiere a la falta de contratación de los músicos locales por parte de los ayuntamientos, con ocasión de las fiestas municipales, y a la falta de ayuda para la organización de festivales. La producción de los discos deben pagarla los mismos músicos, y, a falta de la colaboración institucional, sólo pueden autopromocionarse a través de Internet, regalando la música para darse a conocer y conseguir público para futuras actuaciones. En cuanto a estas, en general están muy mal pagadas, en parte por el escaso poder adquisitivo del público natural de este tipo de música. Salvo los poquísimos grupos de rock que consiguen profesionalizarse, y que no son más de veinte en la totalidad de España, para el resto la música no es más que una afición cara. Por otra parte, la consejera Carmen Morenilla entrega al secretario de la institución un libro del Centro de Documentación de Teatres de la Generalitat, agradece en nombre de la actriz Isabel Tortajada el acto de homenaje que se le dedicó hace unos días en esta sede, y comunica que los responsables de la biblioteca del Patronato Casa de los Obreros – Teatro Talía– han ofrecido a este Consejo la posibilidad de estudiar

sus fondos. La comisión delega en la consejera la responsabilidad de visitar la biblioteca y hacer un informe sobre el posible interés de esos fondos.

4 de marzo. Comparece Marcos Junquera Ruíz, músico de rock aficionado. Entrega a la comisión un grueso estudio documental elaborado por él, titulado “La inexistente cultura rock en la ciudad de Valencia”, y dedica su intervención a exponerlo y comentarlo. Considera que hay una falta de adecuación entre la gran oferta potencial de músicos de rock (gran número de bandas, la mayor parte de las cuales no son profesionales), unas infraestructuras escasas y deficientes (locales de ensayo, salas de actuación) y pocas ayudas a los músicos, tanto para facilitar sus actividades (créditos para la adquisición de instrumentos, para la organización de giras) como para promoverlas (creación de circuitos, fomento de los locales de actuación, ayudas para la producción discográfica y la difusión). En cuanto a iniciativas positivas, menciona dos: la sala de conciertos del Colegio Mayor Lluís Vives, de Valencia, por sus dimensiones, a la medida de los grupos de rock principiantes, y por su gestión, y el proyecto del Casal Jove de Sagunt. A continuación, el Presidente de la comisión, Ramón De Soto, reparte a los consejeros el documento “Plenari del Consorci de Museus de la Comunitat Valenciana”, dividido en “Plan de actividades. Año 2008” y “Presupuesto General. Año 2008”, que será estudiado en la siguiente sesión de la comisión, junto al programa de exposiciones del mismo ejercicio. En cuanto a la propuesta de la Comisión Jurídica y de Interpretación Reglamentaria de homenajear a los escultores Vicente Beltrán Grimalt (1896–1963) y Alfred Toran (1905–1940), la comisión desestima ocuparse de la propuesta, por considerar que significaría abrir una línea de

actuación en un campo no vinculado a las competencias de la institución.

8 de abril. El presidente, Santiago Grisolia, informa de la recepción de una carta del Sr. Vicente Muñoz-Pomer Valdés, presidente del Grupo de Empresas VMP, en la que le propone que el artista valenciano Rodolfo Navarro pueda presentar en la sede del Consell Valencià de Cultura el proyecto de un mural que realizará próximamente en Pekín, por encargo oficial. La comisión desestima la propuesta por considerarla extraña a las competencias de la institución. El secretario del CVC, Jesús Huguet, recuerda a los consejeros la necesidad de que todas las comisiones incluyan los órdenes del día de sus sesiones próximas un punto para acordar los nombres de los candidatos que propondrán este año para la Distinción de la Generalitat Valenciana al Mérito Cultural. Vicente Muñoz Puelles, secretario de la comisión, hace un repaso de los trabajos ya realizados, previos a la redacción del Informe sobre el rock valenciano, consistentes sobre todo en las informaciones obtenidas en las comparencias de los diversos especialistas comparecientes: Pau Chàfer y Sarah Rope, Ximo Tébar, Roberto Revert y Marcos Junquera Ruiz. La comisión acuerda solicitar al Instituto Valenciano de la Juventud que mande a un representante para informar de las actividades del instituto relacionadas con el tema examinado. El consejero Ricardo Bellveser, vocal del Consejo Rector del Institut Valencià d’Art Modern por designación del Consell Valencià de Cultura, comunica a la comisión los contenidos de la última reunión del Consejo Rector, e informa de que el presupuesto anual del instituto se ha rebajado en casi un 18% respecto del correspondiente al año anterior. El resto de la información presupuestaria se refiere al detalle de las aportaciones monetarias de patrocinadores públicos y privados. También presenta información sobre:

modificaciones del calendario de exposiciones, donaciones de obras artísticas y adquisiciones por compra. La consejera Carmen Morenilla observa que, al contrario que el Consejo Rector del Institut Valencià d’Art Modern, el Consejo Rector de Teatres de la Generalitat no se convoca desde hace tiempo, de manera que se le escamotea la atribución de aprobar determinados asuntos, como los presupuestos.

22 de mayo. El presidente de la comisión, Ramón de Soto Arándiga, comunica la recepción de un escrito de un grupo de investigadores del arte mexicanos que piden colaboración para una publicación conmemorativa del aniversario de un gran fresco histórico, obra en la que colaboró el artista valenciano Josep Renau junto a famosos muralistas mejicanos. La comisión acuerda comunicar la petición a la Comisión de Gobierno con la recomendación de que la traslade a la Comisión de Promoción Cultural. A propuesta de su presidente, la comisión acuerda trasladar a la Comisión de Gobierno una propuesta de relevo de vocales de los consejos de varias instituciones públicas, nombrados a propuesta del Consell Valencià de Cultura o designados por la institución como representantes suyos: En el Institut Valencià de Cinema, se propone la designación de Vicente Muñoz Puelles en sustitución de Ramón de Soto Arándiga. En el Consorci de Museus, se propone la designación de Vicente Ferrero Molina en sustitución de Vicente Muñoz Puelles. En el Institut Valencià d’Art Modern, se propone la designación de José María Velasco en sustitución de Romà de la Calle. Los consejeros Ricardo Bellveser y Rosa María Rodríguez Magda se abstienen de aprobar el acuerdo, en su calidad de miembros de dos de los consejos afectados. Se aguarda a Belén Hoyo, del Institut Valencià de la Joventut, para informar sobre la situación de los músicos de rock valencianos, pero no comparece. La comisión acuerda encargar la redacción de

una primera versión del Informe sobre el rock valenciano a los consejeros Manuel Ángel Conejero, Jesús Huguet y Ricardo Bellveser, este último como autor de la propuesta de tratamiento del tema. La comisión aprueba la propuesta de añadir a los candidatos a la Alta Distinción de la Generalitat los nombres del pintor Juan Ribera Berenguer y de la actriz Isabel Tortajada. Como secretario del Consell Valencià de Cultura, Jesús Huguet comunica que el próximo día 29 de mayo se celebrará una reunión extraordinaria, a la que pueden asistir todos a los consejeros interesados, con Arancha Muñoz, directora general de Paisatge de la Conselleria de Medi Ambient, Aigua, Territori i Habitatge, convocada a petición de la directora general para presentar a la institución un Plan integral de la Huerta de Valencia. El consejero Enrique García Asensio disculpa su asistencia a la reunión con la directora general de Paisatge y a la próxima sesión plenaria a causa de sus obligaciones, como presidente del jurado del Concurso de piano Joaquín Rodrigo.

10 de junio. El presidente de la comisión expone el problema de la falta de promoción y de posibilidades de difusión de las obras de los jóvenes artistas plásticos. Cada año se licencian en las facultades de Bellas Artes y en las escuelas de arte privadas valencianas casi trescientos nuevos artistas, sin apenas posibilidades de ejercer profesionalmente su oficio, ni tampoco de dar a conocer sus obras, principalmente a causa de la escasez de espacios expositivos específicos. La actual crisis del mercado del arte, manifestada en la clausura de muchas galerías, agrava la situación. Por otro lado, observa la falta de uso de muchas de las salas de exposición existentes en las casas de cultura municipales. Propone pedir a los responsables del Consorci de Museus que expongan ante la comisión sus planes de promoción, en caso de

haberlos. También plantea sugerir al organismo competente que se cree un banco de datos de artistas jóvenes, para ofrecerlo a los concejales de Cultura municipales. Y finalmente, consultar a los alumnos de las facultades y escuelas de arte a través de sus representantes. Los consejeros presentes exponen varias consideraciones relativas al tema, y finalmente acuerdan estudiarlo en firme para redactar un informe dirigido a las autoridades interesadas. En principio, se consultará a los responsables del Consorci de Museus y del Institut Valencià de la Joventut y a los representantes de los estudiantes. Tras un debate sobre la complejidad del estudio propuesto por el presidente de la comisión, la integración de los inmigrantes a través del arte, y sobre la oportunidad de emprenderlo, en vista de que aún permanece por aprobar el informe sobre inmigración y cultura redactado hace tiempo por la Comisión de Promoción Cultural, la comisión acuerda aplazar la cuestión, y pedir mientras tanto a la Comisión de Gobierno que convoque una reunión del grupo de trabajo sobre inmigración y cultura, para revisar y actualizar su informe, con el fin de someterlo nuevamente a la consideración del Pleno.

8 de julio. La comisión aprueba el Informe sobre la polémica aparcamientos / parques urbanos, redactado por la consejera Carmen Morenilla. Por otra parte, el consejero Vicente Ferrero, vocal en el Consell Rector del Consorci de Museus en representación del Consell Valencià de Cultura, informa a satisfacción de la comisión de los contenidos de la última sesión del Consejo Rector, dedicada exclusivamente a asuntos presupuestarios, y entrega al secretario la documentación correspondiente. El consejero Ricardo Bellveser, vocal en el Consell Rector de l'Institut Valencià d'Art Modern por designación del Consell Valencià de Cultura, informa

a satisfacción de la comisión de los contenidos de la última sesión del Consejo Rector del IVAM, y entrega la documentación correspondiente. El consejero Enrique García Asensio comunica que el pasado 26 de junio se constituyó el nuevo Consell Rector de l'Institut Valencià de la Música, del que forma parte como vocal designado por el Consell Valencià de Cultura. El presidente de la comisión, Ramón de Soto, ha recibido una carta de la comisión fallera Sant Miquel referente a la desaparición de una barraca tradicional. El asunto se trasladará a la Comisión de Gobierno para que lo asigne a la comisión que corresponda. La consejera Carmen Morenilla comunica que no dispone, a pesar de haberla solicitado, de la documentación de la última sesión del Consell Rector de Teatres de la Generalitat, del que forma parte como vocal por designación del Consell Valencià de Cultura. Informará de la sesión en el momento en que pueda obtener la documentación correspondiente. El consejero Vicente Ferrero comunica que el Ayuntamiento de Ibi invitará al presidente del Consell Valencià de Cultura a presidir el próximo 11 de noviembre el acto de homenaje al poeta, nacido en la localidad, Pascual Pla y Beltrán, con motivo del primero centenario de su nacimiento. El secretario del CVC, Jesús Huguet, comunica que en la última sesión de directores de colecciones se aprobó la publicación de un libro sobre Pascual Pla y Beltrán encargado al historiador Manuel Aznar. Sin embargo, como aún no se dispone del original, será imposible publicarlo antes del acto conmemorativo. Carmen Morenilla sugiere que, a falta de ejemplares ya impresos, se invite al autor de la publicación a presentar su trabajo en el acto mencionado.

2 de septiembre. El presidente de la comisión saluda a los consejeros después de las vacaciones de verano. Propone terminar los estudios pendientes antes de la próxima renovación parcial de

miembros de la institución, y emprender sólo estudios que puedan completarse antes de esa renovación. Propone también estudiar las posibilidades de coordinación entre la organización de grandes acontecimientos deportivos, como las pasadas ediciones de la Copa de la América y de la Fórmula 1 en el circuito automovilístico urbano de Valencia, y la programación de las instituciones culturales públicas. La comisión aprueba el informe sobre el rock juvenil valenciano con las enmiendas indicadas a continuación: en la conclusión c), añadir el ejemplo de las sociedades musicales populares (bandas de música), y pedir una normativa sobre locales privados que se alquilan como salas de ensayo. En la conclusión e) añadir que, por ejemplo, se debería incluir el compromiso de contratar actuaciones posteriores de los grupos participantes. En la conclusión f), añadir el ofrecimiento de colaboración y asesoramiento del Consell Valencià de Cultura. Añadir una nueva conclusión, g), que haga presente el valor formativo del conocimiento y de la ejecución musicales, y pedir el compromiso de las autoridades académicas de reglar la enseñanza musical. La anterior conclusión g) pasa a ser conclusión i). La consejera Carmen Morenilla presentará en la sesión próxima un texto sobre la programación de música clásica en la radio y la televisión públicas valencianas, para la posible elaboración de un estudio sobre la misma cuestión. Los consejeros comentan la posibilidad de estudiar soluciones para la integración de manifestaciones culturales en proyectos comerciales, como galerías comerciales de productos culturales, u otros. La consejera Carmen Morenilla sugiere que la comisión se asesore con los vicerrectores de extensión cultural de las diversas universidades valencianas.

15 de octubre. La consejera Carmen Morenilla explica que ha hecho un seguimiento de las programaciones de la televisión y la radio públicas valencianas, sin encontrar ningún programa dedicado a música clásica. Después de un debate sobre la nueva programación de Radio Clásica, de Radiotelevisión Española, y sobre las responsabilidades culturales de los medios públicos de comunicación, se acuerda que en la sesión próxima la consejera presente a la consideración de la comisión un borrador de informe sobre la materia. El secretario del CVC, Jesús Huguet, presenta una propuesta razonada, e ilustrada con ejemplos valencianos e internacionales, de estudio de la posible conveniencia de recomendar a la Administración valenciana la creación de un museo de instrumentos musicales, y se ofrece a redactar el informe correspondiente. El presidente de la comisión se ofrece a colaborar con Jesús Huguet en el estudio y en la redacción del informe. A propósito de la noticia de una exposición proyectada para conmemorar el 75 aniversario del traslado de los restos del escritor Vicente Blasco Ibáñez a Valencia, el consejero Vicente Ferrero lamenta que la tumba del escritor, obra del escultor Mariano Benlliure, continúe depositada en un rincón del claustro del antiguo convento del Carmen de Valencia, una ubicación poco afortunada, según él, ya que priva a la obra de la visibilidad que merece.

4 de noviembre. Los consejeros comentan la legislación existente sobre propiedad intelectual, y acuerdan estudiarla a partir de la sesión próxima, sólo en la parte relativa a los artistas plásticos. A continuación, la comisión aprueba el informe sobre la programación de música clásica en radio y televisión, a cargo de Carmen Morenilla, y su traslado a la Comisión de Gobierno y al Pleno. El secretario de la institución, Jesús Huguet, informa de que ha hablado del proyecto sobre la posible creación de un

museo de instrumentos musicales con la Sociedad General de Autores y Editores, que ha dado una buena acogida a la idea. Después puntualiza que el Consell Valencià de Cultura no puede encargarse de elaborar un proyecto museístico, sino solamente de redactar un informe para recomendar su fundación a las autoridades competentes. Se encargará de la redacción del informe él mismo, con la ayuda de Ramón de Soto, presidente de la comisión. Vicente Ferrero informa de la próxima celebración en Monòver del primer Congreso Internacional dedicado a la obra de Azorín. Por otra parte, la comisión acuerda la formación de un grupo de trabajo, constituido por los consejeros Vicente Ferrero, Carmen Morenilla, Vicente Muñoz Puelles y Ramón de Soto, para redactar un informe sobre el estado de desprotección del cementerio británico protestante de Valencia.

2 de diciembre. La consejera Carmen Morenilla presenta el Informe revisado sobre la programación de música clásica en radio y televisión, al que, siguiendo las sugerencias de la comisión, se le ha cambiado el título anterior (“Informe sobre la programación de música clásica en radio y televisión...”) por el de “Recomendaciones sobre la programación...”. También se han introducido otras modificaciones menores de estilo. El informe es aprobado. Además, se le añadirá como anexo el informe elaborado por el CVC en su día sobre la enseñanza de las disciplinas artísticas. En relación con el Informe sobre un posible museo de instrumentos musicales, el consejero Jesús Huguet presenta el texto “Esbozo de proyecto para un museo de instrumentos”, con consideraciones sobre la oportunidad de la formación de un museo valenciano de instrumentos musicales, sobre sus funciones, sobre la formación del fondo museístico, sobre sus características y sobre los servicios que debería

dar. Después de un debate sobre algunos de los aspectos mencionados, se acuerda que los consejeros hagan llegar sus sugerencias por escrito al redactor y que este las incluya en el documento que presentará a la comisión en su sesión próxima. Dicho documento se titulará "Sobre la oportunidad de un museo valenciano de instrumentos musicales". Por otra parte, la consejera Carmen Morenilla informa sobre la última sesión del Consell Rector de Teatros de la Generalitat, que tuvo lugar el día 4 de noviembre de 2008. Reparte el acta oficial y otros documentos sobre previsiones presupuestarias y sobre la programación del segundo y el tercer trimestres de la temporada 2008/2009. El consejero Jesús Huguet observa la escasa proporción de espectáculos en

valenciano incluidos en la programación, a pesar de la demanda existente. Rosa María Rodríguez Magda pregunta si Teatros de la Generalitat mantiene alguna colaboración con el teatro de aficionados, como por ejemplo el de las comisiones falleras. Carmen Morenilla sugiere que la comisión redacte un escrito en el que se manifiesten sus sugerencias y que se dirija a la consejera de Cultura y a la Dirección General de Teatros. El presidente de la comisión, Ramón de Soto, recuerda que uno de los problemas de las compañías teatrales son sus dificultades para cobrar de las instituciones públicas que las contratan, y propone que la observación se incluya en el documento propuesto por la consejera Carmen Morenilla. El consejero Manuel Ángel Conejero lamenta que las obras del repertorio

clásico mundial no se ofrezcan nunca en versión valenciana. Por otra parte, y a sugerencia del presidente de la comisión, el estudio del tema de la situación de la propiedad intelectual de los artistas plásticos se vinculará al de la promoción de dichos artistas, que la comisión tratará próximamente. En el apartado de Otras cuestiones, el presidente de la comisión propone iniciar un estudio sobre la recuperación de la música popular tradicional valenciana. La consellera Carmen Morenilla observa que el Institut Valencià de la Música está trabajando en un proyecto importante de recopilación de esta manifestación artística. Por su parte, el consejero Jesús Huguet recuerda que la comisión debe comenzar a redactar su aportación a la Memoria 2008 de la institución.

B.2. Comissió de les Ciències

MEMORIA DE ACTIVIDADES DE LA COMISIÓN DE CIENCIAS DURANTE 2008

SESSIÓ DE LA COMISSIÓ DE LES CIÈNCIES DEL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA DEL 15 DE GENER DE 2008

La comisión está tratando el tema de los museos científicos, a fin de ver la viabilidad de proponer la creación de un Nuevo Museo de Ciencias Naturales en Valencia.

Compareixença de Jorge Wagensberg sobre museus de ciències

El compareixent és director de Cosmocaixa, museu de ciències naturals de Barcelona pertanyent a l'Obra Social de la Fundació "la Caixa".

Comença afirmant que un museu de ciències modern s'ha de plantejar com un instrument de canvi social, per la seua capacitat de fomentar i

difondre l'esperit científic – estimulant la curiositat pel món natural i pel seu estudi a través del mètode científic –i, en general, el racionalisme. No pot ser una col·lecció de curiositats, ni una lliçó en forma de presentació multimèdia que s'esgoti en una visita, sinó que ha de combinar l'exhibició permanent d'una part dels seus fons amb exposicions temporals temàtiques, amb fons propis o aliens, de durades variables, i sobretot ha de ser un lloc d'encontre –Cosmocaixa organitza conferències i cursos, a l'estil d'una universitat popular – de manera que done motiu a múltiples visites en el temps. Ha de ser un espai d'exposició i també un espai de reunió. No és un monument, sinó un instrument. I la seua funció principal no és informar –ja que la informació es troba més completa en els llibres o en internet–, ni ensenyar –responsabilitat del sistema educatiu–, ni protegir el patrimoni –encara que una de les

seues funcions socials pugui ser la de custodiar fons patrimonials, tant col·leccions d'espècimens com instrumental científic, per al seu estudi permanent–, sinó suscitar interès per les grans qüestions científiques, a través de la presentació d'objectes autèntics estudiats conjuntament per diverses disciplines, per a, en definitiva, difondre el coneixement de la metodologia científica com un aprenentatge de l'enfocament racional de qualsevol problema. Amb este objectiu, no és la millor opció dividir el museu en sales per disciplines científiques –geologia, zoologia, etc.–, sinó en objectes d'estudi presentats a través de les qüestions que susciten i tractats multidisciplinàriament. La realitat és multidisciplinària, diu el compareixent, i la naturalesa no entén de plans d'estudi. Cosmocaixa inaugurarà pròximament una nova forma de visita: rutes temàtiques a través del museu, amb guies.

Els museus de ciències van nàixer a Europa en els segles XVIII i XIX a partir de la institucionalització de col·leccions particulars d'espècimens o d'instruments d'investigació o experimentació. Estos museus tradicionals es caracteritzen per mostrar, en paraules del compareixent, "objectes sense fenòmens". A partir dels anys 60 del segle XX, als Estats Units d'Amèrica es desenvolupà, inspirat en experiències pioneres com la del Palais de la Découverte, de París, o el Deutsches Museum de Munic, un model de museu didàctic interactiu i lúdic, amb profusió de textos (el compareixent diu que massa exposicions actuals pareixen "llibres en la paret") i de representacions "virtuals" de fenòmens, i poca presència d'objectes autèntics. Se'ls ha definit com a "museus per a xiquets".

Quant a l'ús de rèpliques i de representacions, el compareixent diu que en tots els casos són preferibles les peces i els fenòmens autèntics. "La realitat té una càrrega emotiva insubstituïble". "L'objecte real es representa a si mateix, sense mediacions". Per una altra banda, l'exhibició de rèpliques a la vora de peces autèntiques provoca desorientació i incomoditat en el visitant. "En tots els casos, per a il·lustrar una qüestió científica s'ha de preferir, a la representació, la màxima realitat possible".

És important que els museus siguen originals, en el sentit d'únics, i només poden ser-ho si prenen com a referència les especificitats del seu entorn immediat. "El museu ha de ser un reflex de la identitat –natural i històrica-- del lloc on està ubicat". Cita l'exemple d'un museu de Nàpols copiat en principi d'un altre de San Francisco, EUA, del model estàndard "lúdic i virtual", als responsables del qual ell va aconsellar que exposaren el mètode científic prenent Nàpols i el seu entorn com a objecte d'estudi, aprofitant les característiques

naturals –geològiques, botàniques, etc.— úniques de la zona, i també el seu ric patrimoni arqueològic. També es referix a un museu de Punta Arenas, a l'Estret de Magallanes, Xile, orientat a estudiar determinats efectes del canvi climàtic aprofitant el privilegi de la seua ubicació en una regió de característiques exclusives. Un museu així ajuda els habitants del lloc a aprofundir el coneixement de la realitat pròpia, i és l'únic que pot atraure visitants de fora interessats en el coneixement del lloc en qüestió. D'una altra manera, amb els museus "clònics", vist un ja els has vistos tots, mentre que un museu idiosincràtic desperta el desig de visitar-ne altres, d'altres llocs, tan únics com els llocs que els han fet possibles.

El compareixent veu el museu científic com un espai de trobada de quatre tipus d'agents o actors socials: els científics, els que apliquen els descobriments científics a la tecnologia i, per mitjà d'esta, a la producció de béns, els polítics i els ciutadans. Des d'este punt de vista, considera els museus de ciències un factor de desenvolupament democràtic.

Però, diu el compareixent, encara no s'ha fet el gran museu d'història natural del segle XXI". I recapitula: primer, buscar la identitat del lloc al qual pertany el museu; després, fer una tria d'objectes i de fenòmens en funció de les qüestions que es pretén plantejar al visitant.

Quant als sistemes d'exposició, el Sr. Wagensberg es referix als criteris seguits per ell en Cosmocaixa. En primer lloc, no exposar multitud d'objectes en vitrines, sinó uns pocs objectes triats, presentats –preferiblement no en vitrines— de manera que es veja la relació d'uns amb altres i amb la qüestió en concret que es pretén il·lustrar. "Els objectes dialoguen entre ells, amb els fenòmens que il·lustren, i amb els visitants". D'esta manera, l'experiència servix per a enriquir

culturalment i intel·lectualment el visitant, i no únicament per a distraure'l o per a suscitar-li una admiració sense comprensió. El museu ha de: 1. Basar-se en la realitat. Res que la substituïska, només que l'explique; 2. Tenir bellesa, no incompatible amb el rigor. Ha de ser dirigit per científics, però en col·laboració amb dissenyadors.

Quant a basar l'èxit del museu en el nombre anual de visitants, el compareixent diu que valora més les visites repetides –l'ús productiu del museu—, com a indicador del servici efectiu que el museu presta a la societat, que no un nombre molt superior de visites úniques. Cosmocaixa premia la fidelitat dels visitants oferint-los entrada lliure fins a final d'any després de la tercera visita pagada durant el mateix any.

SESSIÓ DE LA COMISSIÓ DE LES CIÈNCIES DEL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA DEL 14 DE FEBRER DE 2008

Estudi de l'informe anual del 2006 de l'Alt Consell Consultiu en Recerca i Desenvolupament de la Presidència de la Generalitat sobre l'estat de la investigació, el desenvolupament i la innovació a la Comunitat Valenciana

Després d'un intercanvi d'opinions, i de constatar la necessitat d'informació més concreta sobre alguns dels aspectes de la qüestió, la comissió acorda veure en la sessió vinent un primer esborrany d'informe que encarrega al seu president, amb els continguts següents:

- La comissió fa una valoració positiva de l'increment del percentatge del Producte Interior Brut destinat a inversions en investigació i innovació, i de l'aproximació del percentatge a l'aplicat en altres comunitats espanyoles i altres països de

l'entorn —matisada si es prenen en consideració les xifres absolutes—, i lamenta l'escassa participació del sector empresarial en este esforç inversor.

- La comissió felicita l'Alt Consell Consultiu en Investigació i Desenvolupament per la iniciativa de publicació del seu informe anual, quasibé única en el seu gènere.

- La pobra participació del sector privat en la inversió en investigació i desenvolupament és vista com un problema estructural. Se suggerix a l'administració pública que pose en marxa un programa de treballs de camp per a escatir les fonts del problema i mirar de posar-hi remei.

- Amb vista a l'eficiència dels equips d'investigació, s'ha de tendir a dotar-los amb el personal auxiliar necessari —de gestió i de relacions amb el mercat (agents de recerca)—, encara que això represente augmentar-ne les plantilles.

- Per tal d'augmentar les capacitats d'investigació de les universitats, es recomana diversificar els criteris d'avaluació en la contractació de personal, ara massa dependents de les necessitats docents.

- La comissió considera que les tendències actuals de l'evolució dels plans d'estudi poden empitjorar les capacitats d'investigació de les universitats, notablement en investigació bàsica i en les especialitats humanístiques.

Noves propostes

1. Proposta de la Comissió Jurídica d'estudi de la Ley de patrimonio natural i de la biodiversidad

La comissió ajorna el tractament de la qüestió fins a la seua sessió de maig o de juny vinents.

Mentrestant, els consellers consultaran la documentació facilitada pel conseller Vicent Álvarez Rubio.

2. Proposta de la Comissió de Govern d'estudi de la convocatòria de beques Prometeo

La comissió escolta l'exposició de la qüestió feta per la consellera convidada Carmen Morenilla, la debat i recapitula els punts d'acord, i resol escoltar el secretari autonòmic d'Universitats, Ciència i Tecnologia en una sessió vinent .

3. Debat sobre la contestació a la teoria de l'evolució

La comissió suggerirà a la Comissió de Govern que propose alguna activitat sobre la qüestió (taula redona, etc.).

SESIÓN DE LA COMISIÓN DE LAS CIENCIAS DEL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA DEL 6 DE MARZO DE 2008

Estudio del informe anual de 2006 sobre el estado de la investigación, el desarrollo y la innovación en la Comunidad Valenciana

Los miembros de la comisión examinan punto por punto el borrador de informe redactado por el presidente Ramon Lapiedra ("Documento preliminar sobre l'Informe 2006 de l'Alt Consell Consultiu de la Generalitat Valenciana a propòsit de l'estat de la R+D+i a la Comunitat Valenciana") y acuerdan introducir algunas modificaciones.

Ramon Lapiedra enviará a la secretaria, para que la incluya en la documentación de la sesión próxima, una versión del texto corregida de acuerdo con las anteriores indicaciones de los consejeros.

Situación del tema de estudio: Los espacios museísticos científicos en la Comunitat Valenciana

Los consejeros debaten sobre la cuestión del modelo deseable y posible de museo de Historia Natural actual: dimensiones, funciones (aparte de la atracción de visitantes), relación con referentes locales, papel de la mediación

tecnológica en la exhibición, localizaciones posibles en la ciudad de Valencia, uso de colecciones valencianas actualmente dispersas... Finalmente, se acuerda que en la próxima sesión el consejero Vicente Muñoz Puelles presente una primera propuesta por escrito que incluya las diversas consideraciones expuestas en el debate.

Debate sobre las controversias actuales relativas a la teoría de la evolución natural

Después de un debate, se acuerda que el consejero Vicente Muñoz Puelles redacte una propuesta a la Comisión de Gobierno de creación de un grupo de trabajo de ideas para la conmemoración, el año 2009, del ciento cincuenta aniversario de la publicación de El origen de las especies, de Charles Darwin.

5. Otras cuestiones

El presidente Santiago Grisolia llama la atención sobre el deterioro de los Jardines de Monforte, de Valencia. La cuestión se trasladará a la próxima sesión de la Comisión de Legado Histórico y Artístico.

COMISSIÓ DE LES CIÈNCIES DEL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA DEL 10 D'ABRIL DE 2008

Compareixença d'Emilio Barberà, secretari autonòmic d'Universitat, Investigació i Ciència

La consellera Carmen Morenilla es felicita dels aspectes lloables de la convocatòria de les beques Prometeo —l'exigència de resultats, els incentius econòmics per als investigadors, el propòsit d'enfortir el sistema productiu— i a continuació exposa les qüestions suscitées per la mateixa convocatòria:

La conveniència d'ajudar els equips d'investigadors principiants —la convocatòria de les beques "Prometeo", objecte principal de les

qüestions, es dirigix a equips que puguen acreditar resultats ja obtinguts, és a dir, a equips ja consolidats.

La conveniència de fomentar la recerca bàsica –l'objectiu explícit de les beques de la convocatòria mencionada és l'enfortiment del sistema productiu, de manera que s'orienten a la recerca tecnològica.

La conveniència de donar cabuda a la recerca humanística a la vora de la dedicada les ciències naturals.

A les qüestions plantejades, el secretari autonòmic respon que:

L'escàs nombre de beques convocades es deu a una prèvia limitació pressupostària. L'any que ve s'espera convocar-ne 50. A més, el secretari autonòmic té la promesa del conseller d'Economia de comptar per a l'exercici vinent amb fons suficients per a convocar-ne 100. Enguany, el 80% de Tot i que, segons els experts consultats, els científics preferixen les beques convocades pel ministeri i fan poc cas de les de la Generalitat, enguany s'han rebut més de 500 sol·licituds per a les 13 beques damunt esmentades.

L'objectiu principal de les beques Prometeo és formar investigadors. Per tant, només s'exigixen experiència i resultats acreditats al director de l'equip sol·licitant –del qual s'espera que transmeta la seua experiència a la resta de l'equip. La beca es concedeix al director de l'equip; la resta són investigadors contractats per decisió del director. Cada equip es compon d'almenys nou investigadors. Això, si la promesa del conseller d'Economia es complix, permetria donar faena i formació a uns 900 investigadors. Sense un nombre suficient d'investigadors de qualitat no serviria de res augmentar les dotacions pressupostàries per a Recerca, Desenvolupament i Innovació (R+D+I).

La quantia de les beques, la qual es determina d'acord amb les necessitats justificades, pot arribar fins a un milió d'euros.

Les beques Prometeo s'ofereixen indistintament a investigadors del camp de les ciències naturals i del de les humanitats.

Quant a les beques Santiago Grisolí, dirigides a estrangers, tenen l'objectiu principal d'exportar una bona imatge del sistema científic valencià, imprescindible per a la comunicació i la col·laboració internacional. Recíprocament, es considera necessari augmentar les possibilitats que els jóvens científics valencians obtinguen beques d'investigació a l'estranger. Finalment, es dediquen més de cent milions a finançar la investigació bàsica, no condicionada per les necessitats de cap sector productiu.

La consellera Carmen Morenilla observa que en la convocatòria de les beques Prometeo es mencionava explícitament l'objectiu de "reforçar el sistema productiu".

El secretari autonòmic respon que la menció apareguda en la convocatòria es va deure a un automatisme burocràtic; la intenció real, no ben expressada, era reforçar "la producció científica".

Ramon Lapiedra: -- No es pot dedicar el 2% del producte interior brut a investigació sense reforçar prèviament les plantilles d'investigadors, i això sempre fa por als polítics.

Emilio Barberà: -- Per a això estan les beques Prometeo.

Manuel Sanchis-Guarner: -- Què s'ha previst fer amb els investigadors del programa Ramón y Cajal que ja han esgotat les seues beques?

Emilio Barberà: -- La Generalitat va decidir no copiar ací les beques concedides pel ministeri. Ací, en compensació, tenim les beques Santiago Grisolí, als beneficiaris de les quals se'ls garanteix la continuïtat en funció de la seua productivitat.

Carmen Morenilla: -- Les universitats contracten investigadors i després els dediquen a la docència.

Ramon Lapiedra: -- Seria interessant que les universitats disposaren de places volants d'investigació a les quals pogueren optar professors capacitats, a canvi de part o de la quasi totalitat de la seua dedicació a la docència.

Emilio Barberà: -- La idea és bona. Recorda la pràctica britànica de contractar "lectors" per a substituir davant dels alumnes els professors dedicats prioritàriament a la investigació.

Ramon Lapiedra: -- Les plantilles podrien augmentar-se només un 5% per a dotar càtedres d'investigació a les quals optarien professors amb mèrits suficients, de manera temporal, per a la realització de programes d'investigació.

A continuació, el secretari autonòmic s'entén en una explicació del conflicte existent actualment entre les universitats públiques i el Govern valencià a propòsit del finançament d'aquelles, no transcrita per petició seua i per situar-se fora de les qüestions fixades per a la seua compareixença.

Discussió del document preliminar sobre l'informe anual de 2006 sobre l'estat de la investigació, el desenvolupament i la innovació a la Comunitat Valenciana

La comissió efectua diverses correccions d'estil en el text inclòs en la documentació. La secretària tornarà a presentar el document, amb les correccions ja incorporades al text, en la sessió vinent.

Estudi de l'esborrany de l'informe sobre "Els espais museístics científics a la Comunitat Valenciana"

SESSIÓ DE LA COMISSIÓ DE
CIÈNCIES DEL CONSELL VALENCIÀ DE
CULTURA DEL 8 DE MAIG DE 2008

Comentaris a l'esborrany sobre
espais museístics científics
valencians

Vicente Muñoz Puelles, convidat a la
sessió com a encarregat de la
redacció de l'esborrany, n'exposa el
contingut i en resumix les
conclusions. De la llista de museus i
col·leccions consignats en el text, se
n'ha de llevar la menció a la Casa de
la Cultura de Novelda, i afegir-hi
l'Oceanogràfic de València.

Vicent Álvarez opina que la situació
econòmica actual no aconsella
proposar projectes culturals de gran
pressupost, com seria el gran museu
de ciències naturals propugnat en
l'esborrany d'informe, que no pot
considerar-se prioritari. En comptes
d'això, preferiria aconsellar un ús
més eficient dels museus i les
col·leccions existents, i potser la
seua coordinació per a aprofitar
sinergies.

Jesús Huguet, sense renunciar a
assenyalar la conveniència de crear
un gran museu general de ciències
naturals, també considera que falta
coordinació entre els museus
existents. Se'ls podria integrar en un
circuit.

Vicente Muñoz Puelles veu difícil la
coordinació de museus i col·leccions
molt diferents entre si i que
pertanyen a institucions diverses. El
Consorti de Museus no ho podria
fer.

Vicent Álvarez observa que el llit del
riu Túria, al seu pas per la ciutat de
València, és una línia que en certa
manera recorre tots els museus i
col·leccions de ciències existents a la
ciutat: Oceanogràfic, Museu de les
Ciències, Museu de Ciències
Naturals de València (als Jardins del
Real), Museu López Piñero
d'Història de la Ciència, Botànic...).
Creu que podria intentar-se la

constituïció d'un circuit fent ús de
convenis de col·laboració
interinstitucional.

Jesús Huguet recorda que el
Consorti de Museus no és una
entitat coordinadora de museus,
sinó simplement una xarxa d'espais
expositius.

Ricardo Bellveser recorda la
iniciativa publicitària "Un riu de
cultura", i els seus problemes de
coordinació de museus i altres
espais culturals de molt distinta
índole.

Rosa María Rodríguez Magda
considera que no cal abandonar la
idea d'un gran museu. Caldria
potenciar el Museu de Ciències
Naturals de València i crear un
consorti que començara a estudiar
la idea d'un sistema de coordinació.

Vicente Muñoz Puelles observa que
la suma de les col·leccions ara
disperses en els museus mencionats
no configuraria un museu de les
característiques assenyalades en
l'esborrany que s'examina, idoni per
a difondre els conceptes de
biodiversitat, ecologia, etc.

Ramon Lapiedra diu que els
aspectes econòmics no són
assumpte de la comissió. Li pareix
bé la idea de potenciar el Museu de
Ciències Naturals de València i
d'avançar en la coordinació de les
col·leccions ara disperses. Recorda
que seria convenient escoltar en
una sessió la directora del Museu de
Ciències Naturals.

Vicent Álvarez recorda que en el
projecte "Un riu de cultura" no es va
comptar amb la participació de la
Universitat de València, ni de la
delegació local del Centro Superior
de Investigación Científica. Record
que a València hi ha també el Centre
europeu d'estudi de la
desertificació, amb el qual s'hauria
de comptar. L'informe del Consell
Valencià de Cultura hauria
d'incloure una crida a la

col·laboració entre les diverses
administracions públiques.

Jesús Huguet es referix a l'augment
d'espols de jaciments
paleontològics.

Proposta de candidats als premis de
la Generalitat Valenciana

La comissió acorda presentar les
següents candidatures a diverses
distincions de la Generalitat
Valenciana:

Alta Distinció: Avel·lí Corma
Distinció al Mèrit Cultural: José
Manuel García Verdugo, Nacho
Duato, Celia Amorós, Galería Punto.
Premi de les Lletres: Manuel Vicent,
Francesc Mira.

Altres qüestions

La comissió acorda que en la seua
sessió vinent rebrà la
compareixença de la directora del
Museu de Ciències Naturals de
València.

Igualment acorda incloure un punt
en l'orde del dia per a tractar dels
espols de jaciments paleontològics.

El conseller Vicente Muñoz Puelles
anuncia que la Comissió Jurídica
proposarà un estudi sobre la
legislació referent a l'abocament de
residus a la mar.

SESIÓN DE LA COMISIÓN DE LAS
CIENCIAS DEL CONSELL VALENCIÀ
DE CULTURA DEL 5 DE JUNIO DE
2008

Comparecencia de Margarita
Belinchón, directora del Museo
Municipal de Ciencias Naturales de
Valencia

La compareciente precisa al
principio de su intervención que no
hablará oficialmente como
funcionaria del Ayuntamiento de
Valencia, sino a título personal. A
continuación expresa preocupación
por la suerte de varias colecciones

científicas valencianas (de especímenes, restos fósiles, instrumental científico, etc.) dispersas. Entiende que proteger, y eventualmente alojar, estas colecciones era una de los cometidos del Museo de las Ciencias Príncipe Felipe de la Ciudad de las Artes y las Ciencias de Valencia, el cual, a pesar de la gran inversión hecha, es un museo sin colecciones ni actividad investigadora. Otros museos, como el de Ciencias Naturales de la ciudad de Valencia, disponen de colecciones importantes pero no de recursos económicos —el Museo de Ciencias Naturales ni tan siquiera cuenta con presupuesto propio, sino únicamente con la parte que se le asigna del presupuesto general destinado a los museos municipales. La justificación de un gran museo de Ciencias Naturales —en comparación de los que exhiben colecciones especializadas, como un museo de entomología, por ejemplo —es la tendencia actual de los mejores museos científicos a ilustrar procesos naturales, cuestiones científicas, etc., utilizando piezas sueltas de varias colecciones. Es lo contrario de exhibir especímenes. En esta línea actual excelen algunos grandes museos que habría que visitar antes de decidir qué tendría que hacerse en Valencia: el Museo de Historia Natural de Nueva York, el Naturalis (Museo Nacional de Historia Natural) de Leiden, o el CosmoCaixa de Barcelona. El último de los citados tiene en depósito algunas piezas de la colección paleontológica de Rodrigo Botet perteneciente al Museo de Ciencias Naturales de Valencia.

A la pregunta de qué haría si le encargaran el proyecto de un gran museo de Ciencias Naturales, la compareciente responde que primero que nada se debería visitar los mejores museos del ramo, algunos de los cuales ya ha citado anteriormente. En segundo lugar, habría que contar con medios económicos suficientes. En tercer

lugar, contar con expertos. Y también disponer de información completa de las colecciones valencianas existentes. Un museo ha de utilizar sus fondos permanentes para dos usos: exhibición e investigación —el segundo es el que da sentido al museo. Las exhibiciones, temporales y siempre orientadas a la ilustración de cuestiones científicas, pueden aprovechar fondos propios y también fondos cedidos por otras instituciones. No haría falta trasladar y reunir en un único museo todas las colecciones ahora dispersas, pero sí crear un organismo que velara por su conservación y coordinación de cara al montaje de exhibiciones temporales.

Borrador del documento sobre espacios museísticos valencianos

La comisión acuerda incluir en el documento algunas de las observaciones hechas por la compareciente Margarita Belinchón, como la necesidad de dotaciones económicas para investigación, restauración y difusión didáctica. El documento no recomendará crear un gran museo de Ciencias Naturales, pero sí tender a crearlo en el futuro, y mientras tanto ocuparse del inventario, la conservación y la coordinación de las colecciones ahora dispersas. Se añadirá al documento un punto 0 dedicado a relacionar las diversas colecciones museográficas valencianas. Las Recomendaciones 1 a 9 no se modificarán, aparte del cambio, en la 1, de la expresión “todas las colecciones dispersas” por “todas las colecciones o muestras significativas”.

También se acuerda felicitar al Ayuntamiento de Valencia por su Museo de Ciencias Naturales. Y, finalmente, estudiar la posibilidad de editar una publicación sobre el mismo museo aprovechando la conmemoración, en 2009, del 200

aniversario del nacimiento de Charles Darwin.

Propuestas de temas nuevos

Vicent Álvarez propone que la comisión visite el Instituto de Historia de la Ciencia y Documentación, ubicado en el Palacio Cerveró de Valencia.

Ante algunas noticias sobre expolios de yacimientos paleontológicos, la comisión trasladará a la Comisión de Gobierno la sugerencia de volver a examinar el documento emitido en su día por la institución sobre el mismo tema, a fin de actualizarlo y eventualmente volverlo a trasladar a las autoridades competentes en la materia.

Otras cuestiones

La próxima sesión de la comisión se celebrará el 10 de julio de 2008, con un orden del día que incluirá un punto para el examen del documento sobre museos y colecciones de ciencias naturales y otro sobre la propuesta de creación de un museo marítimo de Valencia.

La comisión pide al presidente de la institución que haga pública la preocupación de la institución por el reciente vertido de hidrocarburos desde un petrolero ante la costa de Valencia.

SESIÓN DE LA COMISIÓN DE CIENCIAS DEL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA DEL 10 DE JULIO DE 2008

Informe sobre las colecciones y museos científicos valencianos y en particular sobre la propuesta de nuevo museo de historia natural. Consideración final del texto redactado. Ponente: Vicente Muñoz Puelles.

La comisión aprueba el texto presentado del informe después de añadir la Conselleria d'Educació a la lista de destinatarios.

Ponencia sobre un futuro museo marítim en la ciudad de Valencia. Ponente: Manuel Sanchis-Guarner Cabanilles

Después de la exposición del estado de la cuestión por parte del consejero Manuel Sanchis-Guarner Cabanilles, se acuerda pedir al presidente del Consell Valencià de Cultura que dirija una carta a la alcaldesa de Valencia para pedirle la asistencia a una sesión de la comisión del concejal que corresponda, en principio el responsable del departamento de Grandes Proyectos. En caso de no respuesta se explorará el posible interés del proyecto para otras ciudades costeras valencianas.

La contaminación marítima en la costa valenciana: disposiciones preliminares para estudiar el problema

La comisión acuerda que su presidente invite a un experto de la Universidad de Valencia para asesorarla en su sesión de septiembre próximo.

SESSIÓ DE LA COMISSIÓ DE LES CIÈNCIES DEL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA DEL 4 DE SETEMBRE DE 2008

Compareixença de María José Alcón, regidora de Cultura de l'Ajuntament de València, per a tractar del projecte de museu marítim

La regidora de Cultura acudix a la reunió acompanyada per Miguel Ángel Català, director de Museus de l'Ajuntament de València. Després de les salutacions, el conseller Manuel Sanchis-Guarner resumix el contingut de la proposta de creació d'un museu marítim a la ciutat de València presentada pel Consell Valencià de Cultura l'any 2000. Una part important de la proposta ha quedat obsoleta: la recomanació d'instal·lar el museu als "magatzems

modernistes" situats a la vora de l'edifici dels Docks del port de València, ja demolits. La ubicació del museu a l'edifici gòtic de les Drassanes no es considera, pel fet d'haver quedat el conjunt aïllat de la mar, per la construcció d'un bloc d'habitatges entre ell i el port, des dels anys 60 del segle passat.

La regidora pondera les realitzacions de l'actual govern de l'Ajuntament de València en matèria de recuperació del patrimoni històric, amb una inversió de 180 milions d'euros, l'ampliació de la xarxa de biblioteques municipals (les quals han passat de huit a trenta-dos) i la creació de deu museus nous, els quals enumera, amb una inversió de 40 milions d'euros. Fa notar que la creació d'un museu marítim ja es prometia en el programa electoral del Partit Popular, actualment governant. A continuació, mostra un projecte de museu marítim a ubicar a l'edifici de les Drassanes i en un altre d'adjacent.

Miguel Ángel Català anuncia que l'any 2010 se celebrarà a València un encontre de representants de drassanes històriques europees. La ubicació del projectat museu marítim a les Drassanes de València forma part de l'intent d'utilitzar òptimament l'edifici. El projecte preveu la col·laboració d'institucions públiques valencianes i no valencianes (com el Museu Naval de Madrid o el Museu Marítim de Barcelona) i institucions privades. Entrega a la comissió una còpia del projecte presentat, en documentació impresa i en disc.

Manuel Sanchis-Guarner recorda la proposta del Consell Valencià de Cultura de crear un consorci fundador del museu, amb participació d'entitats públiques i privades.

Vicent Álvarez fa notar que la figura jurídica idònia per a impulsar la creació del museu amb la participació conjunta d'entitats

públiques i privades hauria de ser una fundació. El museu, si bé hauria de comptar amb una seu principal a València, hauria de tractar d'integrar altres poblacions costaneres valencianes.

Ricardo Bellveser argumenta que un museu pot instal·lar-se en diverses seus, dins i fora de la ciutat de València.

Santiago Grisolí declara que el Consell Valencià de Cultura estaria disposat a col·laborar, amb el seu assessorament, en el projecte exposat pels representants de l'ajuntament.

Propostes de nous temes a tractar

El president de la comissió anuncia que en la sessió vinent es rebrà la visita del professor de Geologia de la Universitat de València Carles Santisteban, per a tractar de la contaminació marítima.

Posteriorment es mirarà de convidar a algun representant de l'Administració valenciana, dins del mateix estudi.

Santiago Grisolí presentarà en la sessió vinent un escrit sobre determinats experiments bioquímics potencialment perillosos per a la integritat del sistema natural, i la proposta d'organització d'una taula redona amb especialistes en la matèria.

SESSIÓ DE LA COMISSIÓ DE LES CIÈNCIES DEL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA DEL DIA 14 D'OCTUBRE DE 2008

Presentació de la documentació i primera discussió sobre el tema "Alteracions de l'ADN d'organismes animals amb aminoàcids d'origen vegetal"

Després de la presentació per part del ponent de documentació divulgativa relativa a l'objecte del punt, la comissió accepta la seua proposta de convocar una reunió

conjunta de les comissions de Ciències i de Promoció cultural amb dos o tres experts, la qual tindrà lloc el vinent 3 de novembre.	Se halla rodeado de sistemas montañosos que alcanzan los 4500 m. Con respecto a las partes más profundas hay más de 7 km de desnivel	Ley del Mar (Ley de la Conservación del Mar), Naciones Unidas 1982
Compareixença del professor de geologia de la Universitat de València Carles Santisteban per a assessorar sobre contaminació de la Mar Mediterrània	El Mediterráneo A lo largo del estrecho se produce un intercambio de aguas entre el Atlántico y el Mediterráneo.	Ley del Mar Es una convención auspiciada por ONU, aprobada en 1982. Se reconocen como aguas territoriales una extensión de 12 millas (18.2 km) desde la costa. Cada nación tiene derecho de jurisdicción excepto en los estrechos
El professor Carles Santisteban fa la següent presentació sobre la contaminació del Mediterrani:	El flujo entrante, superficial, es capaz de renovar la masa mediterránea en 75 años. Compensa las pérdidas del flujo saliente y la evaporación.	Existe una zona de exclusividad económica de 200 millas (370 km) desde la costa. Derecho de explotación de recursos, actividad económica y obligación de protección ambiental.
La contaminación en el Mar Mediterráneo	Las aguas entrantes se van salinizando y se hundeen de W a E. Este hundimiento extrae nutrientes de la superficie, por lo que la productividad planctónica es baja.	El resto es altamar de libre uso común. La explotación minera de los fondos oceánicos está regulada por ONU
Objetivos Exponer las causas de la contaminación en el Mediterráneo. Describir los tipos de contaminantes habituales en el mar Sugerir medidas para paliar la contaminación en el Mediterráneo	La productividad se incrementa cuando hay mezcla de aguas por tormentas y en zonas de descarga fluvial.	La ley reconoce obligación de protección y prevención de la contaminación y libertad de investigación científica.
Índice Características físicas generales del Mar Mediterráneo Origen de la contaminación Legislación general Agentes de la contaminación El tráfico marítimo Regulación actual insuficiente Previsiones Soluciones	Contaminación marina, definición y origen Contaminación: introducción artificial de sustancias o energía que cambia la calidad natural de agua, afectando a sus propiedades físicas, químicas o biológicas. Hay contaminantes naturales (cenizas volcánicas, sedimento) De la contaminación antropogénica: 80% producida en tierra 44% mediante la escorrentía superficial y vertidos directos 33% transportada de forma aérea 20% producida en el mar	Agentes de la contaminación Hidrocarburos Compuestos Orgánicos Persistentes (COP) Metales pesados Nutrientes Aguas residuales Transformación física de la costa Destrucción de humedales litorales Construcción de presas Contaminación de acuíferos por intrusión salina Un caso particular: el tráfico marítimo
El Mediterráneo Es un mar marginal situado entre tres continentes. Deriva del antiguo Tetis y existe desde el Oligoceno (-25 Ma), con una configuración (extensión, límites, profundidad, circulación,...) Su formación se halla relacionada con el Plegamiento Alpino y actualmente se halla en una zona activa tectónicamente. En su entorno se presentan los tres tipos de límites de placas (transformación –Mármara, subducción –Egeo, divergencia – Alborán) Es una cuenca profunda (3.000 m) separada del Océano por un estrecho de 14 km amplitud y 300 m de profundidad.	Acuerdos internacionales Existen dos convenios internacionales principales que regulan la contaminación en el Mar, a parte de la legislación de la UE y la particular de los países: Protocolo de Barcelona (1976) para la prevención de la contaminación de origen terrestre en el Mar Mediterráneo Mediterranean Action Plan (MAP) Mediterranean Marine Pollution Monitoring and Research Program (MEDPOL)	Hidrocarburos 2% operaciones de explotación de yacimientos 7% origen natural 9% procede de la atmósfera (transporte) 12% proceden de accidentes en mar 33% vertidos intencionados desde buques o instalaciones marinas 37% procede del continente por escorrentía, fruto de actividades humanas. Hidrocarburos-2

El mediterráneo tiene entre menos de 5 g/l y 10 g/l de hidrocarburos en superficie
Es el mar más contaminado por el vertido de hidrocarburos
En él se halla una de las principales vías del tráfico de hidrocarburos en el mundo
Se produce anualmente el vertido ilegal de hasta 400.000 toneladas de hidrocarburos, superior a un accidente de un superpetrolero.
Origen:
Lavado de tanques
Vertido de sustancias de sentinas
Otros vertidos oleosos
Estos hidrocarburos contienen: Tolueno, benceno, xileno, metales pesados (hierro, níquel, cromo, vanadio) o hidrocarburos aromáticos policíclicos (PAH's)

COP – POP
Contaminantes orgánicos persistentes
Regulados por los acuerdos de Estocolmo
Son tóxicos de larga duración que están presentes en todas las aguas, sedimentos y animales de todos los océanos
Se emiten en Europa 130.000 toneladas al año
Incluyen los PCB (bifenilos policlorados), DDT y HCB (hexaclorobenceno)
En el Mediterráneo, a pesar de la no fabricación y uso de algunos de ellos desde hace años, aún se detectan
Se detectan preferentemente en el margen norte del Mediterráneo cerca de núcleos urbanos, industriales, puertos y bahías costeras.
Desde los años 1970 existe una disminución de estos componentes, más en los DDT y menos en los PCB
Algunos organismos marinos tienen concentraciones entre 10 y 100 millones de veces superiores a las existentes en las aguas marinas
Metales pesados
Derivan de la combustión del carbón y de los hidrocarburos, de la actividad industrial y de la incineración de basuras.

Mercurio, Plomo, Cobalto, Manganeso, Cadmio, Cobre, Níquel, Zinc, Selenio,...

Se hallan presentes en los sedimentos costeros de zonas con actividad industrial y urbana.
Pueden permanecer en el medio marino entre 1.000 y 100.000 años

Nutrientes
El aporte, por la escorrentía superficial y por vía aérea, de compuestos de Nitrógeno y fósforo, procedente de actividades agrícolas, industriales, urbanas, puede incrementar la productividad marina local, en aguas someras.
En el Mediterráneo es causa de fenómenos de eutrofización solamente en el Adriático y es un contaminante menor en las costas españolas.

Aguas residuales
Incluyen aguas fecales, organoclorados, metales pesados, fosfatos.
Incrementan la concentración de bacterias coliformes
Puede producir gastroenteritis y afecciones respiratorias por baño y hepatitis, polio, tífus... por consumo de moluscos contaminados.

Transformación física de la costa
A causa de la construcción de puertos, núcleos urbanos, ciudades turísticas, parques industriales,...

Conlleva a la sobreexplotación de recursos, contamina los ecosistemas marinos, modifica el perfil costero, ocupa el territorio, interviene en la distribución de sedimento, incrementa los dragados para regeneración de playas, instalación de emisarios y cables submarinos, etc.

Destrucción de humedales litorales
Responden a sistemas de playas barrera.
Son sistemas dinámicos naturales que regulan los acuíferos locales, previniendo la intrusión salina y almacenando agua dulce.

Son característicos de toda la costa mediterránea española.
Muchos de ellos han sido objeto de explotación inmobiliaria, incrementando el riesgo de inundaciones y acelerando la intrusión salina.

Construcción de presas
La mayor parte de ríos mediterráneos españoles han sido objeto de la construcción de embalses, para la producción de energía eléctrica, almacenamiento de agua con fines de suministro urbano, agrícola e industrial y para la prevención de inundaciones.
Esto ha supuesto la retención de ingentes cantidades de sedimento que no llega a la desembocadura, con la consiguiente reducción de los deltas y de las playas.

Contaminación de acuíferos por intrusión salina
La intrusión salina de aguas freáticas de procedencia marina es causa de contaminación de acuíferos.
Afecta a gran parte de la costa española mediterránea. El 60% de los acuíferos están contaminados. 20% de una forma grave.
Con solo un 5% de contaminación salina el agua no es útil para usos agrícolas, ganaderos y consumo de boca.
Es debida a sobre-explotación de acuíferos costeros y a la destrucción de humedales, que actúan como zonas de recarga

Contaminación derivada del transporte marítimo
Es la fuente más importante de contaminación producida en el mar.
Afecta gravemente al Mediterráneo, fruto del transporte de mercancías y del incremento de los cruceros turísticos

Efectos derivados del transporte marítimo
Los barcos vierten al día 70.000 litros de agua de lastre.
Pueden introducir en el ecosistema organismos con capacidad de

<p>convertirse en especies invasoras o de crear problemas sanitarios. Usan combustibles baratos con una alta capacidad de contaminación, 50 veces más tóxico que el combustible de los coches. Cada gran mercante produce una contaminación equivalente a la de 350.000 vehículos. Algunos barcos incineran sus basuras emitiendo a la atmósfera PCB's, dioxinas y furanos</p>	<p>Aguas residuales: depuradas a más de 4 millas, no depuradas fuera del límite de las 12 millas. No hay regulación sobre la contaminación atmosférica por falta de acuerdo entre los países. Basura: no se pueden verter plásticos y sí restos de comida y vidrio en mar abierto.</p>	<p>búsqueda de alternativas a los combustibles fósiles. Concienciación de que el transporte marítimo y el turismo de crucero deben eliminar los vertidos, y tratar en tierra los residuos producidos.</p>
<p>Contaminación generada por cruceros (datos de Océana) Un crucero de recreo puede llevar hasta 5.000 pasajeros y 1.000 tripulantes. Con hasta 3.000 pasajeros se generan hasta 1.000 toneladas de residuos al día: 550.000 - 800.000 litros de aguas grises 100.000 – 115.000 litros de aguas negras 13.500 – 26.000 litros de aguas oleosas de sentinas 7.000 – 10.500 kilos de basuras y residuos tóxicos 60 – 113 kilos de residuos tóxicos</p>	<p>Previsiones El mediterráneo, por su configuración, dinámica, situación en relación con las vías de transporte marítimo, población ribereña, actividad industrial y uso turístico, es un mar altamente contaminado. Sus aguas se renuevan en un período de casi 100 años, muy superior al de permanencia de muchos de sus contaminantes. Además, las cuencas: Levantinas, Egea, Tirrena y Algero-provenzal actúan como trampas de aguas con ventilación a largo plazo en las que llegan a formarse sapropeles (sedimento con materia orgánica en zonas de déficit de oxígeno) La dramática disminución de la pesca y la presencia de</p>	<p>SESIÓN DE LA COMISIÓN DE CIENCIAS DEL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA DEL 6 DE NOVIEMBRE DE 2008</p> <p>Valoración de la reunión conjunta con la Comisión de Promoción Cultural sobre "Alteraciones del ADN con aminoácidos no naturales"</p>
<p>Contaminación generada por cruceros El Mediterráneo es el mar más utilizado por los cruceros En el Mediterráneo se realizan anualmente 7.000.000 de pernoctas en cruceros, lo que supone 2.475 millones de toneladas de residuos contaminantes. Para una ciudad costera del tamaño de un crucero medio, existen regulaciones internacionales. Estas son mínimas en altamar o se incumplen.</p>	<p>contaminantes persistentes en los organismos marinos es una evidencia de la degradación del sistema físico. Esta situación requeriría de un pan internacional de actuación a largo plazo, con acuerdos, políticos y económicos a un plazo de varias decenas de años. Los acuerdos de investigación sobre la contaminación actuales, ponen de relieve la gravedad de la situación del Mediterráneo pero no tienen capacidad ejecutiva de sus propuestas.</p>	<p>Después de un intercambio de opiniones a partir de la disertación sobre experimentos biotecnológicos ofrecida por el doctor Daniel Ramón en la última sesión de la comisión, los consejeros acuerdan autorizar al presidente de la institución a invitar a otros especialistas a asesorar a la comisión en el mismo tema, y plantearse la posibilidad de convocar en su momento una reunión científica sobre la regulación en el ámbito europeo de esta clase de experimentos.</p>
<p>Regulación de vertidos insuficiente El Mediterraneo es considerado un área especial Regulaciones (MAR POL): Hidrocarburos a más de 50 millas de la costa, limitado a 60 litros por milla navegada Sustancias líquidas nocivas: Nunca en el ámbito de las aguas jurisdiccionales. Deben tratarse en tierra</p>	<p>Soluciones Desarrollo de una normativa común para regular la principal causa de la contaminación, que está en las actividades humanas en tierra. Aplicación del todas las propuestas del conservacionismo sobre el medio natural, desde la minimización de residuos a su tratamiento, pasando por la</p>	<p>Otras cuestiones</p> <p>El secretario Manuel Sanchis-Guarner propone que la comisión estudie el llamado Plan de Bolonia de homologación de titulaciones universitarias europeas. Se acuerda que la consejera Isabel Ríos exponga en la próxima sesión las características del Plan de Bolonia para información de la comisión, sin que esta adopte el asunto como tema de estudio.</p>
		<p>SESIÓN DE LA COMISSIÓN DE CIENCIAS DEL CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA DEL 4 DE DICIEMBRE 2008</p> <p>Comparecencia de D. José Luis Buceta Miler, Jefe de la División para la Protección del Mar y prevención de la Contaminación Marina, de la Dirección General de Sostenibilidad Costera, para hablar</p>

sobre "La contaminación del Mediterráneo".

El resumen de la intervención se encuentra en el power point de la documentación adjunta.

Información por parte de la Sra. Isabel Ríos de la convergencia universitaria según el Plan de Bolonia

El resumen de la intervención se encuentra en el power point de la documentación adjunta.

Acuerdos

Se acuerda invitar a la próxima sesión al Sr. Joaquín Tintoré, para seguir tratando el tema de la "Contaminación del Mediterráneo".

En caso de que no pudiera asistir, se continuaría discutiendo el Plan de Bolonia.

En la sesión de diciembre la secretaria presentará la memoria de actividades de la comisión en 2008 y los miembros de la comisión propondrán las recomendaciones oportunas para la Memoria general.

B3. Comissió Jurídica

La comissió ha treballat en tres tipus de qüestions: a) Informes de continguts normatius generals. b) Infomes sobre qüestions internes c) Recomanacions i actuacions.

Informes de contingut normatiu general

1.- Informe sobre el tractament penal dels incendis forestals.- El CVC ve insistint sobre la necessitat de preveure i evitar el fenomen del incendis forestals, per tal d' ampliar el document que fou aprovat pel Ple el 27 de febrer de 2004, es va elaborar un breu informe sobre la vessant penal del problema, el qual després de constatar la regulació existent al codi penal, recomanava agreujar les penes i l'actualització de les conductes que poden ser penalitzades com mesures intimidatòries i sancionadores. El ple de 25 de març aprovà el document.

2.- Informe sobre el tractament penal dels delictes contra l'ordenació del territori, al patrimoni històric i el medi ambient. Aprovat al ple del 28 de juliol. Aquest document en la part expositiva destaca com la responsabilitat, dimanant dels actes considerats delictius, afecta no sols als executors directes sinó, també, a autoritats i tècnics. Igualment es destacava com moltes activitats sancionables gaudien d' impunitat, en ocasions, per manca de col·laboració de les autoritats

responsables, aconsellant-ne la necessitat de col·laboració d'aquestes darreres, particularment les municipals, amb la fiscalia.

El CVC aconsellava la necessitat de perfeccionar els mecanismes judicials i administratius.

3.- Informe sobre la revisió de la llei de patrimoni històric espanyol. Aprovat al Ple de 28 d'abril. El informe postulava la revisió ampla de tota la norma, donat el temps transcorregut des de la seua entrada en vigor, durant el qual s'ha ampliat el concepte de bens a protegir, puix a la llei del 1985 partia una concepció limitada i historicista, igualment es remarcava que les limitacions a les rehabilitacions, contingudes al article 39, eren obsoletes i no contemplaven ni l'ús social ni els interessos públics degudament.

4.- Sobre la llei de patrimoni natural i de la biodiversitat. Aprovat al Ple de 30 de juny. Document analitza de forma concreta les noves normes sobre la matèria, introduïdes per la nova llei del estat, la qual substitueix i deroga a les anteriors i afecta a les lleis autonòmiques. Es valorà com positiva la norma, que ens homologa a la comunitat europea, destacant-ne la prevalença de la protecció ambiental sobre la urbanística.

5.- Informe sobre la protecció dels panells ceràmics.- Aprovat al Ple de 29 d'octubre. Aquest document parteix de la disposició addicional quinta de la llei 5/2007 de reforma de la llei de patrimoni cultural valencià, la qual declara com bé d' rellevància local els panells anteriors a 1940, i conclou recomanant l'efectivitat e la norma als municipis.

6.- Informe sobre els bens de rellevància local. Aprovat al Ple de 29 d'octubre. Tot i destacant-ne l'ampliació de les possibilitats obertes per la llei adés esmentada 5/007, en quant a la normativa del bens de rellevància local, es remarca la necessitat d' informar més àmpliament, i recomana a les Corporacions Locals que apliquen la llei, tot i considerant oportú estendre les mesures de foment i ajudes tant autonòmiques, com estatals a aquestos bens.

7.- Informe sobre els bens immaterials.- Aprovat al ple de 22 de desembre. El present informe destaca que una vegada Espanya a ratificat la Convenció de l'Unesco de 2003, aquesta s'incorpora al nostre ordenament, i per tant ja deguem de crear els instruments necessaris per conservar els bens immaterials. D'aquesta forma es recomana la catalogació e inventari del patrimoni immaterial valencià, a les seues diverses manifestacions.

8.-Informe sobre la Llei del Cine. Aprovat al Ple de 22 de desembre. La norma estatal nova regula el cinema com activitat cultural i industrials, i es recomana l'adaptació de la norma valenciana, reguladora de l'audiovisual, igualment, cal exigir la qualitat, la creació i el foment del cine valencià i en valencià.

Informes interns

1.- Solament s'ha rebut una petició, en relació a la regulació dels vots particulars. Per part de la comissió es reitera com el nostre reglament regula la possibilitat de formular vots particulars, i donat que en aquesta mataria la norma de la Llei de Procediment Administratiu deixa tal opció oberta, al nostre cas, aquest dret és d'aplicació, i poden fer-ne ús els membres als termes de l'article 50 del reglament.

2.-En relació a la situació processal del litigi generat per al sentència dictada en el cas del Teatre Romà de Sagunt, es va estudiar la situació d' excepcionalitat de l' inexecució de sentències, tal i com regula a la llei la jurisdicció contenciós administrativa, especialment al seu article 105, considerant les hipòtesis aplicables al cas, tot i recomanant l' exercici d' aquesta possibilitat.

B.4. Comissió de Llegat Històric

Informes aprobados (con indicación de la sesión y del responsable del informe)

Inicio del Informe sobre la protección de jardines y parques de Alacant (7 de enero)

Después de estudiar diversas propuestas, se acuerda:

- solicitar diversas comparecencias;
- estudiar en el futuro la situación de jardines no urbanos, en especial jardines privados con árboles emblemáticos o históricos.

Comparecencia de los responsables de los Palmerales de Orihuela (9 de abril).

Comparecencia de los Srs. Ginés Sánchez Larosa (concejal de calidad, medio ambiente, energía renovable y cambio climático), Jesús Roca Cabrera (coordinador de parajes naturales) y Eduardo G. Rodríguez Carmona (director de área de promoción local y desarrollo sostenible).

Comparecencia de los responsables del Palmeral de Elche. Estudio de la información aportada (14 de mayo).

Comparecencia del Sr. Francisco Rico.

Informe sobre los Palmerales de Elche y Orihuela (6 de junio).

Responsable: Sr. Muñoz Puelles.

Observaciones sobre el Jardín de Monforte (9 de abril).

Responsable: Sra. Morenilla.

Comparecencia del Concejal del Ayuntamiento de Valencia, Ramón Isidro, para informar del Jardín de Monfort (6 de junio).

Comparecen el Concejal, el Sr. Ramón Isidro, acompañado del Sr. Sanchis, Jefe de Servicio, y Sr. Martí, responsable de la Fundación de Jardines emblemáticos.

El Presidente del CVC solicita al Sr. Isidro, que inicie las gestiones para incorporar, con las cautelas pertinentes, la esquina ajena al Jardín como un elemento más del mismo, lo que es aceptado con entusiasmo por los responsables; el Sr. Isidro se compromete a iniciar de inmediato el expediente que ha de remitir a la Consellería.

Estudio de propuestas para la Distinción del CVC a personas o entidades por su contribución a la conservación y difusión del Patrimonio Cultural Valenciano (7 de enero).

El Sr. Alvarez informa de los acuerdos de la Comisión Jurídica.

Tras un debate, se acuerda:

- iniciar una línea de distinción a las empresas que trabajen con materiales de la Comunidad Valenciana y que busquen conservar el patrimonio valenciano;

- llevar el tema al próximo orden del día y buscar otras empresas que trabajen con olivos centenarios para ser incluidas en la propuesta.

Aprobación de propuestas para la Distinción del CVC a personas o entidades por su contribución a la conservación y difusión del Patrimonio Cultural Valenciano personalizadas en las empresas que trabajan con olivos centenarios (12 de febrero)

A propuesta de los Srs. Alvarez y Ferrero.

Estudio de la situación de los edificios protegidos a petición del Sr. Soto en nombre del PSOE (3 de septiembre).

Comparecencia del Concejal de Urbanismo, Sr. Jorge Bellver, acompañado del Sr. Carlos Mundana, Asesor de Urbanismo, y las Sras. Florentina Pedrero Gil, Jefa del Servicio de Planeamiento, y Patricia Gutiérrez, Asesora de prensa.

Estudio de la información aportada por la Federación de Asociaciones de Vecinos de Valencia (8 de octubre)

Aprobación de las observaciones sobre la situación de los edificios protegidos de Valencia (12 de noviembre)

Responsable: Sr. Alvarez. Informe sobre la situación de los aparcamientos en las cercanías de los Museos y los problemas de accesibilidad, a instancia propia (12 de febrero) Responsable: Sr. Ferrero. Informe sobre la posibilidad de proponer que una plaza o vía de Valencia se denomine Plaza del Rey Jaume I, a instancia propia (7 de marzo). Responsable: Sr. Huguet. Informe sobre la declaración BIC de la Iglesia de San Nicolás de Bari de Requena, solicitado por la Dirección General de Patrimonio (9 de abril). Responsable: Sra. Morenilla. Informe sobre las pinturas de Oliet y de Soler de la parroquia de la Transfiguración del Señor de Ibi a petición del rector de la parroquia (9 de abril). Responsables: Srs. Ferrero y Morenilla. Informe sobre la Casa Gran de Ibi, sede del Museo Valenciano del Juguete a instancia propia (9 de abril). Responsables: Srs. Ferrero y Morenilla. Informe sobre la declaración BIC del Monasterio de la Visitación de Santa María de Orihuela y del Santuario de la Madre de Dios de Monserrate de Orihuela, solicitados por la Dirección General de Patrimonio (14 de mayo). Responsables: Srs. Alvarez y Ferrero. Informe sobre la finca Villa Marco de Campello (14 de mayo) Responsables: Srs. Ferrero y Huguet. Observaciones sobre las actuaciones previstas en las cercanías de Numancia a petición de un grupo de personalidades y entidades (6 de junio) Responsable: Sra. Morenilla.	Informe a petición de la Directora General de Patrimonio sobre la declaración de BIC sobre las acequias del Tribunal de las Aguas de Valencia y de la Real Acequia de Moncada (6 de junio) Responsable: Sra. Morenilla. Informe sobre la petición de la Sra. Pepa Fos y 35 vecinos de Valencia de actuaciones con respecto a un edificio de la Calle Miquelet (9 de julio). Responsable: Sr. Alvarez. Informe de declaración de BRL de la Antigua Fábrica de Tabaco de Alicante a petición de la Dirección General de Patrimonio (3 de septiembre). Responsable: Sra. Morenilla. Informe sobre la Muralla de Altea a instancia propia (8 de octubre). Responsables: Srs. Alvarez, Bellveser y De Soto. Informe sobre la rampa de la Iglesia de San Pedro de Sant Mateu a petición de la Sra. Ana Besalduch, portavoz del Grupo Municipal Socialista del Ayuntamiento de Sant Mateu (8 de octubre) Responsable: Sr. Alvarez. Informe sobre la declaración de BIC de la Casa Señorial de Orba a petición del Ayuntamiento (12 de noviembre). Responsables: Srs. Ferrero, Montesinos y Morenilla. Informe sobre la línea defensiva Puig-Carasols a instancia propia (12 de noviembre). Responsables: Srs. Huguet y Muñoz. Informe de la Asociación de Vecinos y Vecinas de Natzaret para la declaración de BRL de la antigua estación de Natzaret (3 de diciembre) Responsables: Sres. Alvarez y Morenilla.	Patrimonio Industrial (a instancia propia, con escrito del Sr. Francisco Signes Martínez): se solicita al Presidente del CVC la compra de ejemplares del libro sobre Arqueología Industrial editado por Bancaja y se acuerda estudiar la posibilidad de realizar un informe al respecto (7 de enero). Les Meravelles valencianes: información de la Secretaria de la comisión (Sra. Morenilla) de las actuaciones relacionadas con los monumentos emblemáticos de la Comunidad Valenciana (7 de enero). Aprobación del informe sobre actividades de la comisión durante el año 2007 y de "Observaciones y recomendaciones del CVC" (7 de enero y 12 de febrero) Responsable: Sra. Morenilla Estudio de la información aportada por el Ayuntamiento de Alicante sobre los alrededores de la Concatedral de San Nicolás de Alicante (7 de enero) Responsable: Sr. Ferrero. Estudio de las propuestas de candidatos a las distinciones de la Generalitat Valenciana (14 de mayo) Informes de las reuniones del Institut Valencià de Conservació i Restauració de Béns Culturals de 7 de marzo y 9 de julio. Responsable: Sr. Ferrero. Ofrecimiento de la Directora General de Patrimonio a comparecer ante la Comisión cuando se considere pertinente (6 de junio). Visita a la casa y jardín de Lluís Guarner en Benifairó de les Valls, actualmente propiedad de Bancaja (aprobada el 12 de febrero), a instancia propia. Explicación de la visita y de la información recibida sobre las actividades: Sra. Morenilla.
---	---	--

Otros asuntos tratados

<p>Estudio de diversos asuntos relacionados con la Huerta Solicitada información sobre las ampliaciones previstas por las dos Universidades Públicas de Valencia y el grado de afectación de la Huerta (14 de mayo), se estudia la respuesta del Vicerrector de Infraestructuras de la Universitat de València, quien indica que no hay previsión de nuevos crecimientos de la Universitat que afecten a la Huerta de Valencia (9 de julio).</p>	<p>competencia con el CVC (sesión de 9 de julio).</p>	<p>Organización de Jornadas sobre la ciudad pensada (2007) Comparecencias del Decano del Colegio de Arquitectos. Pendiente la decisión sobre la fecha y el grado de relación con el citado colegio.</p>
<p>Estudio de la información aportada por el Ayuntamiento de Valencia sobre el chalet de la Avda. Blasco Ibáñez 16 (6 de junio) y sobre el túnel de Blanquerías (9 de julio), en el sentido de que no hay previsiones al respecto.</p>	<p>Asuntos pendientes Informe sobre los planes de actuación en antiguo Cuartel de Zapadores (9 de julio) Estudiada la respuesta remitida por el Ayuntamiento, se acuerda solicitar información sobre el proyecto de uso del citado edificio a su propietario, el Ministerio de Interior o en su defecto el de Hacienda, a través de la Delegación de Gobierno en la Comunidad Valenciana.</p>	<p>Informe sobre el Jardín del Hospital de Valencia (inicio 3 de diciembre) El Sr. Muñoz Puelles presenta un informe provisional; se acuerda invitar a los Srs. Ramón Isidro y Vicent Lerma.</p>
<p>Información sobre la rehabilitación del Palacio de Albaida; se acuerda realizar durante 2009 una visita (3 de diciembre)</p>	<p>Estudio de diferentes asuntos relacionados con el Parque de L'Albufera</p>	<p>Informe sobre las naves de MACOSA a petición del colectivo "Salvemos las naves de MACOSA" (inicio 3 de diciembre).</p>
<p>Estudio del Decreto de declaración de BIC del Monasterio de San Miguel de los Reyes, publicado en el DOGV (3 de diciembre)</p>	<p>El Sr. Sanchis-Guarner informa con detalle de la visita realizada al Parque Natural de L'Albufera en el marco de la realización del informe del que son responsables él mismo y el Sr. Bellveser (9 de julio).</p>	<p>Se delega la preparación del informe en los Srs. Alvarez, Bellveser y Huguet. Se acuerda realizar una visita a las naves, junto con el Presidente del CVC.</p>
<p>Obituario Se manifiesta profunda repulsa por el cobarde asesinato cometido por ETA el 7 de marzo y el 3 de diciembre.</p>	<p>El Sr. Sanchis-Guarner informa de la inminente publicación de un facsímil de una traducción de un artículo sobre La Albufera, realizada a mano por su padre durante su estancia en la cárcel; los consellers felicitan al Sr. Sanchis-Guarner.</p>	<p>Visita al yacimiento íbero y la línea defensiva de Moncada a propuesta del Sr. De Soto (3 de septiembre) Pendiente que el Sr. De Soto concierte la visita en la fecha que proponga.</p>
<p>Se lamenta el fallecimiento de Josep Vicent Marqués (sesión de 6 de junio).</p>	<p>Pendiente la visita del Sr. José García González, Director Técnico de Espazyme, S.L., Restauración Medioambiental y la visita del Director del Parque Natural de La Albufera (para la sesión del mes de enero 2009).</p>	<p>Visita al Palacio de Albaida (propuesta por la comisión el 3 de diciembre)</p>
<p>Se lamenta el fallecimiento del Prof. José López Ull, que había colaborado en asuntos de su</p>		<p>Estudio de la demolición del antiguo sanatorio de Beniadlà (propuesto por la comisión el 3 de diciembre).</p>

B.5. Comissió de Promoció Cultural

<p>Reunions Ordinàries..... 11 Conjunts amb altres Comissions o Grups...2</p>	<p>- Ana Cárdenas per a informar sobre projectes de promoció cultural a la Safor (Reunió de Febrer)</p>	<p>de transport urbà (Reunió de Febrer)</p>
<p>Compareixents</p>	<p>- Alfonso Novo, regidor de Comunicacions i Transport de l'Ajuntament de València, per a informar sobre les condicions locals de l'ús de les bicicletes com a mitjà</p>	<p>- Antonio Llópez, del col·lectiu "Valencia en bici" (Reunió de Març) - Concha Chisvert per a parlar de violència de gènere /Reunió de Maig)</p>

- Juan Garcia Barrachina, de la Comisión de Seguridad Vial del Ciclista de la Federación de Ciclismo de la Comunidad Valenciana (Reunió de Maig)
 - Nieves Simón Rodríguez i Elena Simón Rodríguez per a assessorar sobre polítiques d'igualtat entre sexes (Reunió de Juny)
 - María José Broseta, presidenta de la Federació d'Associacions de Veïns de València, per a parlar de la revisió del Pla General d'Ordenació Urbana de València (Reunió de Juliol)
 - Ramón Isidro Sanchis, regidor delegat de Jardins i Parcs de la ciutat de València, per a tractar de les palmeres de l'avinguda de l'Antic Regne de València (Reunió de Setembre)
 - Francisco Muñoz Antonino, president de la Fundació Bancaixa Sagunt per a tractar del projecte d'instal·lació d'un Parador Nacional al castell de Sagunt (Reunió de Setembre)
 - Daniel Ramón, expert en investigació sobre aliments transgènics, sobre els últims progressos de la biotecnologia (Reunió conjunta amb Ciències de Novembre)
- Informes aprovats**
- Memòria 2007
 - Informe sobre la possible declaració de Bé d'Interés Cultural Immaterial del Porrat de Potries
 - Informe sobre la possible declaració de Festes d'Interés Turístic de les Festes d'Hivern d'Ibi
 - Informe sobre la circulació de bicicletes a la ciutat de València
 - Informe sobre el Tio de la Porra, de Gandia
 - Propostes de candidats per a la Distinció de la Generalitat Valenciana al Mèrit Cultural
 - Informe sol·licitat per l'Ajuntament de Dénia per a la futura sol·licitud d'Incoació d'un expedient de declaració de Bé d'Interés Cultural del centre històric de la ciutat
 - Informe sobre "Les noves relacions entre els sexes"
 - Informe sobre el despoblat de Ressalany.

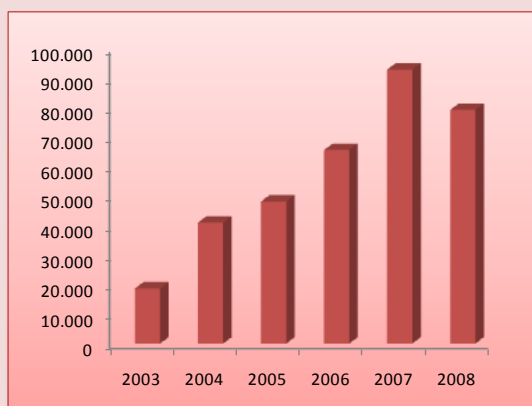
Annex C. El Consell en la xarxa

C.1. Estadístiques d'accés al lloc web del Consell a Internet

Paràmetres bàsics	2003	2004	2005	2006	2007	2008	% respecte 2007	% respecte 2003
Total visites	18.611	40.894	48.041	65.424	92.634	78.983	-15	324
Mitjana diària de visites	51	111	131	179	253	215	-15	322
Duració mitjana de la visita (minuts)	7,25	11,4	12,14	17,18	14,57	18,1	24	150
Total pàgines consultades	58.440	100.096	146.304	172.396	143.811	141.346	-2	142
Mitjana diària de pàgines consultades	160	273	400	472	394	386	-2	141
Mitjana de pàgines consultades per visita	3,14	2,45	3,05	2,64	1,55	1,79	15	-43

Taula 14. Paràmetres bàsics d'accés al lloc web del CVC durant 2008.

La pàgina web del CVC ha rebut en 2008 prop de 80.000 visites, un 15% menys que l'anterior, trencant un període de quatre anys de creixement en el nombre d'accessos al web des de la seua publicació en 2003.

Il·lustració 6. Nombre de visites al lloc web del CVC.

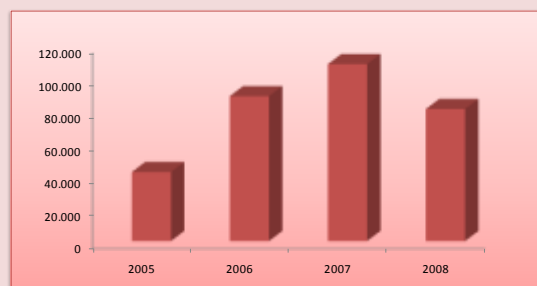
La secció més visitada del lloc web és la referent a la informació de premsa, amb el 38% de les visites. Durant 2008 s'han publicat 50 notes de premsa i s'han enviat 10 butlletins de notícies als subscriptors de la web.

De igual manera ha minvat el nombre d'arxius descarregats del web del Consell, amb un 25% menys respecte a 2007.

Pàgina/Secció	Consultes	%
Sala de premsa	35.826	38
Principal (home)	25.575	27
Documents	17.437	19
Membres	3.584	4
Què és el CVC	3.005	3
Activitats	2.884	3
Enllaços	2.752	3
Secció en anglés	1.936	2
Comissions	1.199	1
Total	94.198	100

Taula 15. Seccions més consultades del lloc web del CVC.

Comparativa arxius descarregats				
2005	2006	2007	2008	% (respecte 2007)
42.294	88.877	108.472	80.972	-25,35%

Il·lustració 7. Taula i gràfic del nombre d'arxius descarregats del lloc web del CVC.

10 arxius més descarregats en 2008		
Arxiu - document	Descàrregues	% del total
Memòria CVC 2004	12.385	15,30
Memòria CVC 2003	3.969	4,90
Primer Informe sobre el maltrato de animales en la Comunidad Valenciana	3.238	4,00
Estudio sobre las medidas para evitar o minimizar los incendios forestales	3.126	3,86
Memòria CVC 2005	2.174	2,68
Document de les Jornades sobre el futur de l'energia	1.266	1,56
Memòria CVC 2007	1.223	1,51
Informe sobre los restos de Blasco Ibáñez	1.186	1,46
Informe sobre la violencia escolar	1.106	1,37
Dictamen sobre la llengua	1.015	1,25
TOTAL	30.688	37,90

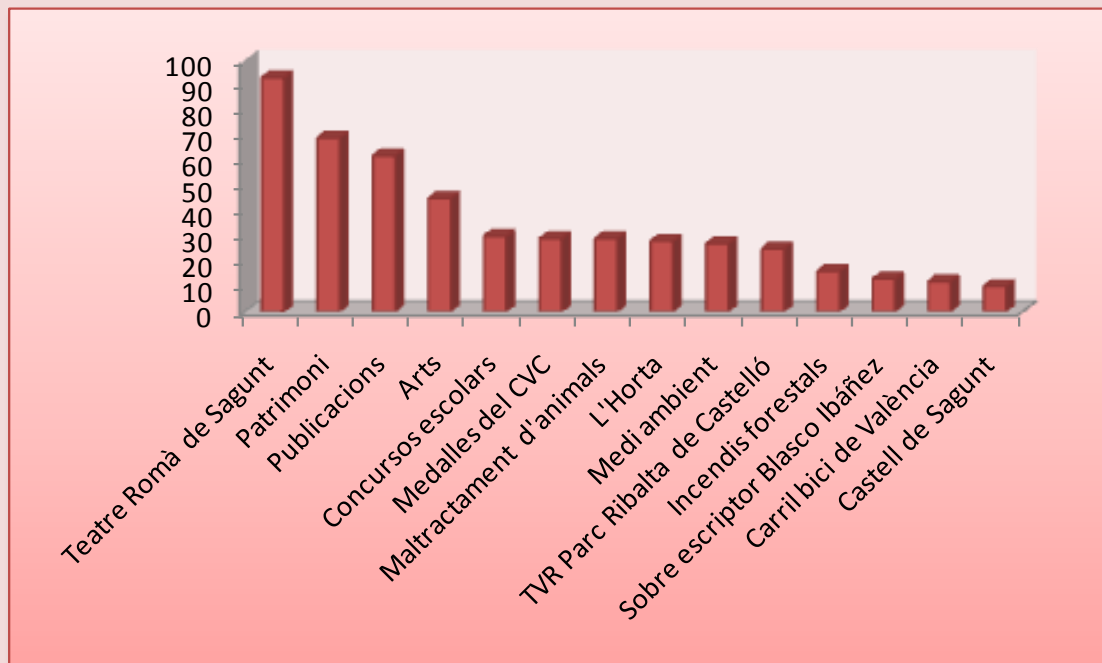
Annex D. El Consell en la premsa

D.1. Anàlisi estadístic de les aparicions del CVC en la premsa escrita durant 2008

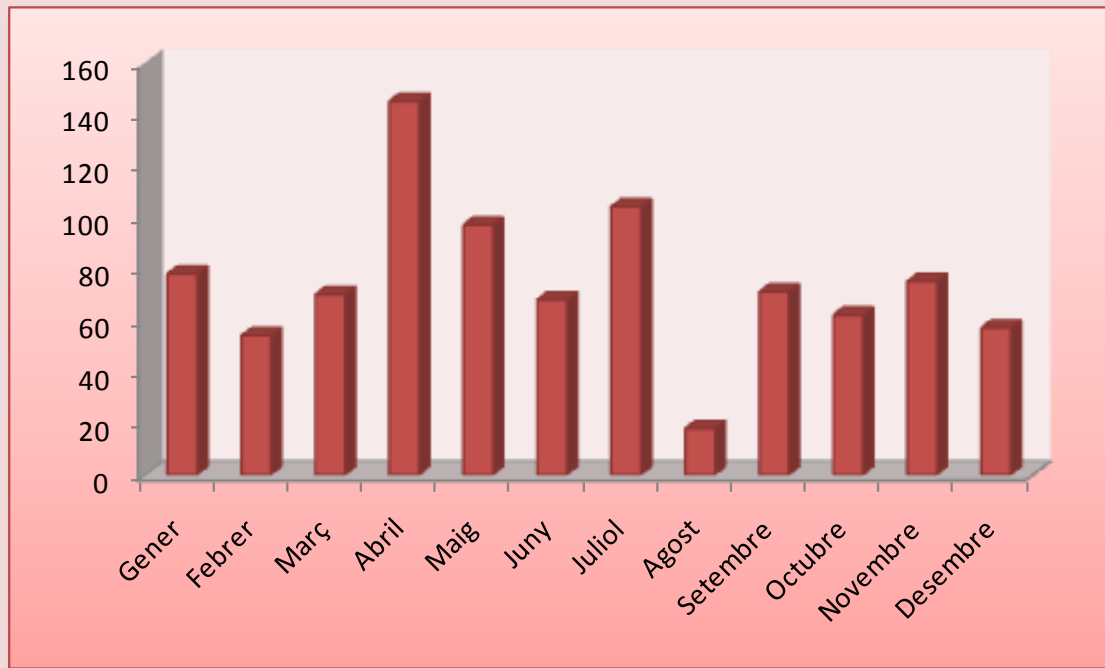
En 2008 han aparegut publicades als principals mitjans de comunicació escrits valencians, tant en format paper com en les corresponents versions digitals, **899 notícies** i referències relacionades amb el Consell Valencià de Cultura, a més de 119 articles d'opinió signats pel president i els membres de la institució. Des del gabinet de premsa del CVC s'han enviat prop de **60 notes de premsa** sobre les activitats i actuacions de la institució

als principals mitjans de comunicació valencians entre premsa escrita i digital, ràdio i televisió.

En els gràfics següents es mostren dades sobre la repercussió dels temes tractats pel Consell Valencià de Cultura durant 2008 en els mitjans de comunicació escrits, tant en format paper com en publicacions digitals, i la seua distribució al llarg de l'any.

Il·lustració 8. Nombre de vegades en què es nomena el CVC en la premsa escrita desglossat pels temes més importants.

Il·lustració 9. Distribució al llarg de l'any 2008 de les aparicions del CVC en la premsa escrita.

Annex E. Memòria econòmica

E.1. Liquidació del pressupost de l'exercici 2008

I. LIQUIDACIÓ DEL PRESSUPOST DE DESPESES								
CLASSIF. ECONÒM.	EXPLICACIÓ	CRÈDITS PRESSUPOSTARIS			OBLIGACIONS			OBLIGACIONS
		INICIALS	MODIFICACIONS	DEFINITIU	RECONEGUDES NETES	ROMANENTS DE CRÈDIT	PAGAMENTS	PENDENTS DE PAGAMENT A 31 DE DESEMBRE
11	Personal eventual	177.152,26	0,00	177.152,26	144.311,30	32.840,96	144.311,30	0,00
12	Personal funcionari	230.481,88	0,00	230.481,88	132.221,17	98.260,71	132.221,17	0,00
13	Personal laboral	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
14	Altres personal	87.534,50	0,00	87.534,50	73.879,63	13.654,87	73.879,63	0,00
15	Incentius al rendiment	38.650,00	0,00	38.650,00	22.507,97	16.142,03	22.507,97	0,00
16	Quotes, prestacions i altres s.	116.885,70	0,00	116.885,70	86.566,35	30.319,35	86.566,35	0,00
CAPÍTOL I	DESPESES PERSONAL	650.704,34	0,00	650.704,34	459.486,42	191.217,92	459.486,42	0,00
20	Arrendaments	1.000,00	0,00	1.000,00	7.226,80	-6.226,80	7.226,80	0,00
21	Reparacions, manteniment i c.	30.137,78	0,00	30.137,78	38.327,97	-8.190,19	33.409,72	4.918,25
22	Material, suministres i altres	419.843,89	13.627,22	433.471,11	379.880,13	53.590,98	366.862,05	13.018,08
23	Indemnització per raó servei	518.928,75	0,00	518.928,75	430.691,60	88.237,15	430.691,60	0,00
24	Despeses de publicacions	223.188,38	30.272,00	253.460,38	89.165,07	164.295,31	88.676,87	488,20
CAPÍTOL II	COMPRES BÉNS CORRENTS	1.193.098,80	43.899,22	1.236.998,02	945.291,57	291.706,45	926.867,04	18.424,53
48	A Famílies e Institucions sense l.	53.000,00	0,00	53.000,00	37.068,85	15.931,15	37.068,85	0,00
CAPÍTOL IV	TRANSFERÈNCIES CORRENTS	53.000,00	0,00	53.000,00	37.068,85	15.931,15	37.068,85	0,00
60	Inversió nova en infraestructura	1.925,02	0,00	1.925,02	800,00	1.125,02	800,00	0,00
62	Inversió nova associada al funcion.	45.791,47	0,00	45.791,47	5.176,37	40.615,10	5.176,37	0,00
63	Inversió de reposició associada f.	18.476,38	0,00	18.476,38	47.146,51	-28.670,13	46.960,52	185,99
64	Inversió de caràcter immaterial	48.904,00	0,00	48.904,00	723,03	48.180,97	723,03	0,00
CAPÍTOL VI	INVERSIONS REALS	115.096,87	0,00	115.096,87	53.845,91	61.250,96	53.659,92	185,99
	TOTAL DESPESES	2.011.900,01	43.899,22	2.055.799,23	1.495.692,75	560.106,48	1.477.082,23	18.610,52

II. LIQUIDACIÓ DEL PRESSUPOST D'INGRESSOS								
CLASSIF. ECONÒM.	EXPLICACIÓ	PREVISIONS PRESSUPOSTÀRIES			RECONEGUTS NETS	RECAUDACIÓ NETA	DRETS CANCEL·LATS	DRETS PENDENTS
		INICIALS	MODIFICACIONS	DEFINITIU				COBRAMENT A 31 DE DESEMBRE
31	Preus Públics	0,00	0,00	0,00	19.450,70	19.450,70	0,00	0,00
38	Reintegració de operacions	0,00	0,00	0,00	139,02	139,02	0,00	0,00
CAPÍTOL III	TAXES I ALTRES INGRESSOS	0,00	0,00	0,00	19.589,72	19.589,72	0,00	0,00
43	De la Adm. de la GV.	1.896.803,14	0,00	1.896.803,14	1.896.810,00	948.405,00	0,00	948.405,00
49	Del Exterior	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
CAPÍTOL IV	TRANSFERÈNCIES CORRENTS	1.896.803,14	0,00	1.896.803,14	1.896.810,00	948.405,00	0,00	948.405,00
52	Interessos de dipòsits	0,00	0,00	0,00	89.988,71	89.988,71	0,00	0,00
CAPÍTOL V	INGRESSOS PATRIMONIALS	0,00	0,00	0,00	89.988,71	89.988,71	0,00	0,00
73	De la Adm. de la GV.	115.096,87	0,00	115.096,87	115.080,00	57.550,00	0,00	57.530,00
CAPÍTOL VII	TRANSFERÈNCIES DE CAPITAL	115.096,87	0,00	115.096,87	115.080,00	57.550,00	0,00	57.530,00
87	Romanent de tresoreria	0,00	43.899,22	43.899,22	0,00	0,00	0,00	0,00
CAPÍTOL VIII	ACTIUS FINANCERS	0,00	43.899,22	43.899,22	0,00	0,00	0,00	0,00
	TOTAL INGRESSOS	2.011.900,01	43.899,22	2.055.799,23	2.121.468,43	1.115.533,43	0,00	1.005.935,00

IV. RESULTAT PRESSUPOSTARI						
				DRETS RECONEGUTS	OBLIGACIONS RECONEGUDES	
CONCEPTES				NETS	NETES	IMPORTS
1. (+) Operacions no financeres				2.121.468,43	1.495.692,75	625.775,68
2. (+) Operacions amb actius financers						
3. (+) Operacions comercials						
I. RESULTAT PRESSUPOSTARI DEL EXERCICI (1+2+3)				2.121.468,43	1.495.692,75	625.775,68
II. VARIACIÓ NETA DE PASIUS FINANCERS						
III. SALDO PRESSUPOSTARI DEL EXERCICI (I+II)						625.775,68
4. (+) Crèdits gastats finançats amb romanent de tesoreria						0,00
5. (-) Desviacions de finançament positiu per recursos del exercici en despeses amb finançament afectada						
6. (+) Desviacions de finançament negatiu en despeses amb finançament afectada						
IV. SUPERÀVIT O DÈFICIT DE FINANÇAMENT DEL EXERCICI (III+4-5+6)						625.775,68

3.2. ESTAT DEL ROMANENT DE TRESORERIA						
CONCEPTES				IMPORTS		
1. (+) Drets pendents de cobrament				1.020.427,28		
	(+) del Pressupost corrent			1.005.935,00		
	(+) de Pressupostos tancats			4.169,98		
	(+) de operacions no pressupostàries			10.322,30		
	(+) de operacions comercials			0,00		
	(-) de dubtós cobrament			0,00		
	(-) cobros realitzats pendents d'aplicació definitiva			0,00		
2. (-) Obligacions pendents de pagament				62.095,55		
	(+) del Pressupost corrent			18.610,52		
	(+) de Pressupostos tancats			0,00		
	(+) de operacions no pressupostàries			43.485,03		
	(+) de operacions comercials			0,00		
	(-) pagaments realitzats pendents d'aplicació definitiva			0,00		
3. (+) Fons líquids				2.681.937,92		
I. Romanent de Tesoreria afectat				0,00		
II. Romanent de Tesoreria no afectat				3.640.269,65		
III. Romanent de Tesoreria total (1-2+3)=(I+II)				3.640.269,65		

ESTAT DE LA TRESORERIA						
CONCEPTE				IMPORTS		
1. COBRAMENTS				1.338.913,56		
	(+) del Pressupost corrent			1.115.533,43		
	(+) de Pressupostos tancats			35.431,29		
	(+) de operacions no pressupostàries			187.948,84		
	(+) de operacions comercials			0,00		
2. PAGAMENTS				1.684.992,62		
	(+) del Pressupost corrent			1.477.082,23		
	(+) de Pressupostos tancats			14.542,06		
	(+) de operacions no pressupostàries			193.368,33		
	(+) de operacions comercials			0,00		
I. Flux net de Tesoreria de l'exercici (1-2)				-346.079,06		
3. Saldo inicial de Tesoreria				3.028.016,98		
II. Saldo final de Tesoreria (I+3)				2.681.937,92		

Annex F. Memòria de gestió ambiental

F.1. Gestió ambiental en el Consell Valencià de Cultura

EL Consell Valencià de Cultura és la principal entitat assessora en matèria cultural de la Generalitat Valenciana i de les administracions públiques valencianes, i realitza la seua funció consultiva basant-se en peticions externes o bé per iniciativa pròpia.

Des de la seua creació i constitució en 1986, la institució ha ampliat l'àmbit de matèries sobre les quals expressa la seua opinió sincrònicament amb l'evolució de la realitat cultural i social valenciana i del propi concepte de cultura. Així, des del tractament de matèries estrictament culturals, com pot ser la conservació del patrimoni cultural i el foment de la nostra llengua pròpia, la institució ha estés el seu espai d'opinió a qüestions de caràcter més transversal; i un d'eixos àmbits és el de la conservació del medi ambient i la sostenibilitat del desenrotllament a partir de la seua consideració com a elements integrants del patrimoni cultural comú.

Dita dinàmica es va iniciar en 1990, any en què el CVC va realitzar una primera advertència, en el seu informe anual d'observacions i recomanacions sobre la cultura valenciana dirigides al president de la Generalitat, sobre la relació entre degradació del medi natural i urbà i disminució de la qualitat de vida, i la necessitat actuar per a invertir la dita tendència. Des de llavors, el Consell Valencià de Cultura ha realitzat nombroses actuacions en formats diversos dirigides a analitzar, sensibilitzar, facilitar l'intercanvi d'informació i orientar sobre la problemàtica ambiental en l'àmbit valencià. Des d'observacions i recomanacions dirigides al Govern Valencià, la discussió, aprovació i presentació per mitjà de taules redones

d'informes i estudis, fins a l'organització de jornades temàtiques i la publicació d'estudis i treballs.

Per tant, com forma de donar exemple i demostrar responsabilitat davant de la societat i institucions a què dirigix les seues recomanacions i opinions, el Consell Valencià de Cultura analitza i gestiona el seu propi comportament ambiental, açò és, l'impacte ambiental de les seues activitats i del manteniment del seu edifici seu, basant-se en una política ambiental fonamentada en el compromís de millora contínua del dit exercici ambiental.

L'instrument idoni per a dur a terme l'anterior és la implantació d'un sistema de gestió ambiental normalitzat –Com el que proposa la norma ISO 14001:2004— Que permeta assolir els objectius que la institució es marque d'acord amb la seua política ambiental i demostrar la seua eficàcia i resultats, així com la conformitat amb la dita norma, a les parts interessades.

Si bé una primera justificació –si no la més important, sí la més immediata tractant-se de l'adopció d'un esquema voluntari— és la de reforçar la imatge pública del CVC com a institució consultiva que s'aplica a si mateixa les seues pròpies recomanacions (en este cas en matèria de medi ambient i desenrotllament sostenible), la implantació d'un sistema de gestió ambiental pot aportar altres aspectes positius a la institució. Entre ells cal destacar el potencial estalvi de diners públics per mitjà de l'optimització del consum d'energia i recursos; la millora de la implicació dels treballadors de la institució per mitjà de la

formació ambiental i la millora de l'espai físic de treball; la motivació a tercers i la contribució a la dinamització del mercat de productes i servicis

ecològics per mitjà d'una contractació pública ecològica.

F.3. Política ambiental

El Consell Valencià de Cultura, com a institució consultiva de la Generalitat Valenciana, elabora dictàmens i recomanacions dirigides a la societat valenciana sobre temàtiques diverses, bé a partir de peticions externes, bé per iniciativa pròpia. Entre elles, la preocupació pel medi ambient ha sigut assumpte d'estudi i atenció principal per part de la institució pràcticament des de la seua creació, i actualment constituïx un dels seus principals eixos d'actuació.

La dita sensibilitat pel foment de la protecció del medi ambient s'estén ara a l'anàlisi del propi comportament ambiental de la institució, tant de les seues activitats com del manteniment de la seua seu, el Palau de Forcalló en la ciutat de València. Per mitjà de l'adopció de la present política ambiental i la implantació efectiva d'un sistema de gestió ambiental, el Consell Valencià de Cultura pretén reforçar la seua funció assessora i donar exemple –des de l'Administració– a la societat valenciana, receptora última dels seus treballs.

El compromís és triple:

- Procurar la millora contínua de l'exercici ambiental de la institució a través de l'avaluació sistemàtica i periòdica de la seua política i sistema de gestió ambiental.

- Previndre i minimitzar els impactes ambientals de les seues activitats, integrant les qüestions ambientals en la gestió diària i en la contractació pública.
- Complir la legislació ambiental aplicable i qualsevol altra que la institució subscriba relacionada amb els seus aspectes ambientals.

A més, el Consell Valencià de Cultura reconeix que s'ha de donar prioritat a minimitzar els impactes ambientals de:

- El consum de recursos, per mitjà de l'adopció de bones pràctiques ambientals com ara:
 - La reducció del consum de paper així com la utilització de paper amb característiques ecològiques
 - L'estalvi i ús òptim d'energia
- La minimització de residus generats per mitjà de la reducció i reutilització de materials, i una separació selectiva per a la seua correcta gestió
- La contractació pública, per mitjà de la consideració de criteris ambientals en els processos d'adquisició de subministraments i servicis.

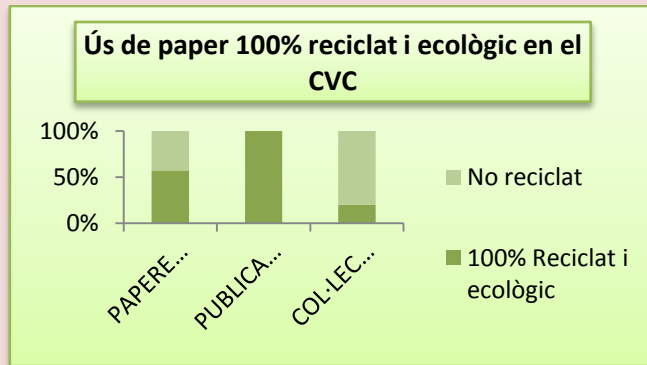
F.2. Resultats de gestió ambiental en el període 2007-2008

Consum de paper

OBJECTIU GENERAL

Reduir el consum de paper i utilitzar paper reciclatge certificat sempre que siga possible. Si no n'hi ha, utilitzar papers ecològics certificats.

Benefici ambiental: es reduïx la quantitat de paper a gestionar com a residu i es disminuïx la tala d'arbres així com l'impacte ambiental de la fabricació de paper.

Paper d'oficina

El CVC utilitza paper 100 % reciclatge en el 57% dels formats de paper que utilitza (que són els de més volum de consum).

Publicacions

El 100% de les publicacions menors (fullets, díptics, invitacions) s'imprimixen en paper 100% reciclatge. De les cinc col·leccions de publicacions del CVC, el 20% (una, la 'Bàsica') s'imprimix en paper 100% reciclatge i la resta en papers ecològics certificats.

Bosses de paper

Les bosses de regal 'lleugeres' es fabriquen en paper 100% reciclatge i s'imprimixen amb tintes de base aquosa, més respectuoses amb el medi ambient.

Les bosses de regal 'rígides' es fabriquen amb paper ecològic certificat.

Estes bosses de paper (amb les que el Consell entrega llibres i objectes) constitueixen un residu d'envàs al fi de la seua vida útil que s'han de gestionar correctament d'acord amb la Llei d'Envasos i Residu d'Envàs. Per a això, el CVC s'ha adherit al Sistema de Gestió Integrat (SIG) d'Ecoembes que gestiona a Espanya el conegut com 'punt verd'. Així, el CVC paga una xicoteta quantitat per cada bossa que posa en el mercat (marcades amb el punt verd de la imatge) per l'arrecplega selectiva que realitzen les entitats locals i l'entrega per part d'Ecoembes a gestors autoritzats per a la seua valoració (reciclatge).

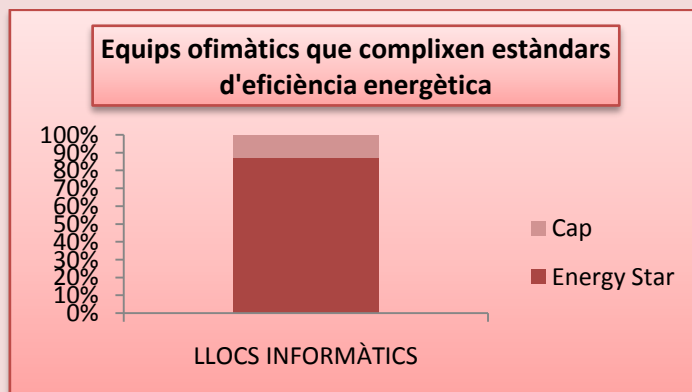

Consum d'electricitat

OBJECTIU GENERAL

Reduir el consum d'energia elèctrica fent un ús racional de la mateixa

Benefici ambiental: s'estalvia electricitat i s'eviten emissions de CO2 i es disminueix l'impacte ambiental de la producció d'energia elèctrica.

Peretes de baix consum

S'han substituït, allí on és possible, peretes normals per altres de baix consum.

Aparells ofimàtics

14 dels 16 llocs informàtics del CVC (88%) complixen estàndards d'ús eficient de l'energia elèctrica. La política de compra d'aparells elèctrics i electrònics és que complisquen els estàndards 'A' de la Unió Europea i 'Energy Star' patrocinat per l'AU d'eficiència energètica.

Consum d'envasos

OBJECTIU GENERAL

Reduir la quantitat d'envasos lleugers (botelles, llandes, etc.) que es consumixen en el CVC

Benefici ambiental: es redueix la quantitat de residus d'envàs i es redueix l'impacte ambiental de la fabricació d'envasos

Botelles de plàstic

S'han habilitat dispensadors d'aigua mineral amb garrafes de 20 litres per a reduir el consum de botelles d'aigua de plàstic.

Gestió de residus

OBJECTIU GENERAL

Arreplegar els residus generats al CVC de manera selectiva per tal d'afavorir la seua gestió.

Benefici ambiental: s'afavorix el reciclatge i la correcta gestió dels residus.

Paper usat

S'han habilitat contenidors verds (u per planta) per a depositar el paper usat i s'ha contractat un servei d'arreplega i gestió per part d'un gestor autoritzat.

Envasos lleugers usats S'ha habilitat un contenidor groc per a depositar els residus d'envasos lleugers (llandes, botelles, briks, etc.). El personal de neteja i manteniment deposita els residus en el contenidor municipal corresponent.

Residus elèctrics i electrònics

Els aparells elèctrics i electrònics obsolets s'emmagatzemen i es depositen en un ecoparc municipal.

Residus perillosos

Els residus perillosos produïts (tubs fluorescents) s'emmagatzemen i es depositen en el contenidor adequat del comerç on es compren.

Toners i cartutxos de tinta esgotats

Els toners de copiadora es gestionen per mitjà del sistema de retorn de la marca propietària. I els cartutxos de tinta d'impressora es gestionen bé per mitjà del sistema de retorn de la marca o bé per mitjà de l'entrega a un gestor autoritzat.

Annex G. Treballs premiats en el concurs escolar sobre el canvi climàtic

H.1. Modalitat de dibuix

¿Vas a dejar que esto ocurra?

Lara Sanleonardo Garcerán
1er ESO - Premiat
IES Almussafes. Almussafes

Aún estamos a tiempo

José Bravo García
2on ESO - Premiat
Col·legi Eloy Coloma . Xixona

Las cuatro ventanas de la vida

Maria Álvaro Roures
1er ESO - Accèssit
IES Penyagolosa. Castelló

Dibuixe un món fantàstic

Laura Estesó Juan
2on ESO – Accèssit
Col·legi Sta. Teresa de Jesús. El Vedat de Torrent

En busca del paisatge perdut

Jordi Martín Vellisca
3er ESO - Premiat
Col·legi N^a Sra. Del Socorro. Benetússer

La terra es mor. On anirem en el futur?

Alina Ivashko Mykolaevna
4t. ESO - Premiat
Col·legi Sta. Teresa de Jesús. El Vedat de Torrent

S'apaga el color

Neus Payà Ferrer
4t. ESO - Accèssit
IES Pare Arques. Cocentaina

Nube artificial

Maria Sancho
3er ESO - Accèssit
Col·legi Sta. Maria Marianistas. Alboraià

¿Qué prefieres?

Paula González Ruiz
1er de Batxillerat - Premiat
IES Politécnico. Castelló

La súplica de Gaia

Elliot Manresa Flores
2on de Batxillerat - Premiat
IES Vega Baja. Callosa de Segura

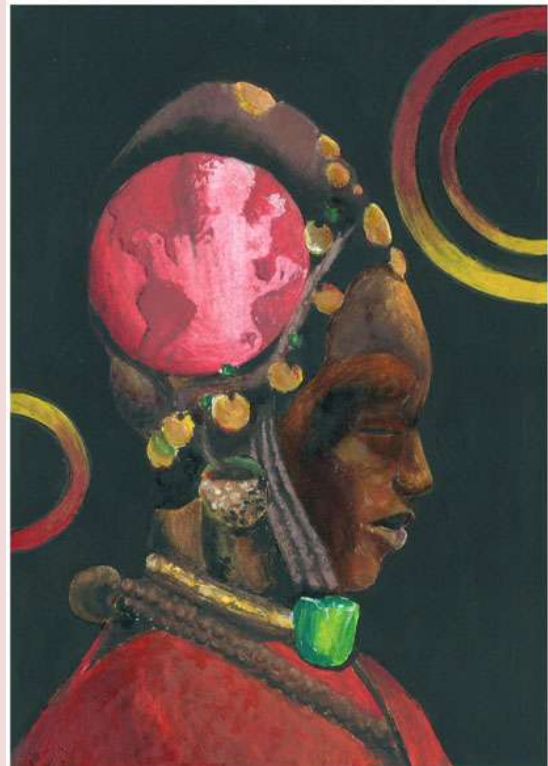

Mundo glotón

Rosa Mª Francés Tejedor
1er de Batxillerat - Accésit
Col·legi N^a Sra. Del Socorro. Benetússer

No pensarás en otra cosa

Vanesa García García
2on de Batxillerat - Accésit
Col·legi N^a Sra. Del Socorro. Benetússer

H.2. Modalitat literària

Treballs premiats en la modalitat literària del concurs sobre el canvi climàtic.

Treball	Autor/autors	Curs / Premi	Centre
Premi col·lectiu al centre			Col·legi Maria de los Angeles Suárez de Calderón. Grau de Gandia
Premi col·lectiu al centre			Parque Colegio Santa Ana. València
<i>El Sr. Manolo y el reciclaje de papel</i>	José Carratalá Ricart	1er ESO - Premiat	Col·legi Sta. Teresa de Jesús. El Vedat de Torrent
<i>Cambio Climático : Poesía del agua</i>	Antonio Campos Navarro	1er ESO - Accèssit	Col·legi "Inmaculado Corazón de María". València
<i>La Missió</i>	Maria José Pallás Sala; Carla Silva Carro; Noemí Silva Carro; Paula Argilaga Moreno; Isabel Campos Tena; Silvia García Gómez; Marta Almela Cantos	2on ESO - Premiats	IES El Caminàs. Castelló de la Plana
<i>Un planeta casi perfecto</i>	Merche Delgado de la Guía	2on ESO - Accèssit	Col·legi Sto. Tomás de Villanueva PP Agustinos. València
<i>El cambio climático</i>	Cristina Gálvez Mosquera	3er ESO - Premiat	Col·legi Maria de los Angeles Suárez de Calderón. Gandia
<i>Sense títol</i>	David Montaner González	3er ESO - Accèssit	Col·legi Maria de los Angeles Suárez de Calderón. Gandia
<i>Cambio climático</i>	Paco Vaquer	4t. ESO - Premiat	Col·legi Almedia. Callosa d'en Sarrià
<i>L'Alqueria</i>	Núria Pérez Valero	4t. ESO - Accèssit	Col·legi Sta. Maria Marianistas. Alborià
<i>La vida es algo que hay que morder</i>	Sonia Soriano Benlloch	4t. ESO - Accèssit	Col·legi San José. La Pobla de Vallbona
<i>Nuestro legado</i>	Carlos Moya	1er de Batxillerat - Premiat	Parque Colegio Santa Ana. València
<i>Carta del Medio Ambiente</i>	Andrea Martínez Massa	1er de Batxillerat - Accèssit	Parque Colegio Santa Ana. València
<i>La rosa dels vents: breu recopilatori</i>	Francesc Cholvi Roig	2on de Batxillerat - Premiat	IES Hort de Feliu. Alginet
<i>Imoe</i>	Laura Adame López	2on de Batxillerat - Accèssit	IES Clara Campoamor. Alaquàs

Taula 16. Treballs premiats en la modalitat literària del concurs sobre el canvi climàtic.